This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

NEDL TRANSFER
HN 67BE Z
Digitized by Google

KC 18051 (1)

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.

CHRISTO ET ECCLESIAE

THE GIFT OF

ELIZA WENTWORTH HAVEN,

OF PORTSMOUTH, N. H.

From the library of her late husband,

NATHANIEL APPLETON HAVEN, JR.,

(Class of 1807.)

Received April 30, 1884.

Not to be exchanged or sold.

N. A. Haven Jr.

Leyden, July 1815.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IN VOL. I.

ANNALIUM Libri Sex priores.

Digitized by Google

Digitized by Google

C. CORNELII
TACITI
OPERA
QUAE SUPERSUNT.

EX EDITIONE
JACOBI GRONOVII
FIDELITER EXPRESSA.

VOL. I.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROB. ET AND. FOULIS
MDCCLIII.

Digitized by Google

APR 30 1884
~~Lt 1.139~~ / KC 18051 (1)

Gift of
Miss Eliza A. Haven
of Portsmouth, N.H.
(I–IV)

Digitized by Google

C. CORNELII
TACITI
AB EXCESSU
DIVI AUGUSTI
ANNALES.

TOM. I.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBRI PRIMI

BREVIARIUM.

Auguſtus Nolae mortem obit. Tiberius ſuccedit, tarde et cupidinem diſſimulans. Pannonicas legiones tres gravis ſeditio inceſſit; ea miſſo Druſo Ti. F. aegre componitur. idem in Germania inferiore motus, qui conſedit non ſine ſanguine et caede. Germanicus Caeſar in hoſtem ducit: eaque expeditione Marſi, Tubantes, Bructeri, Uſipetes vaſtati aut caeſi. Julia Auguſti F. Rhegii vitam finiit. ſodales in honorem Auguſti, et ludi Auguſtalia inſtituti. Germanicus iterum Rhenum tranſmittit, in Cattos ducit, agros, domos, homines, vaſtat, urit, caedit. Segeſtes obſidione Arminii liberatur. ob haec Imperator conſalutatus. bellum deinde in Cheruſcos geſtum; reliquiae Vari et militum lectae: iiſque ſuprema ſoluta. Romani in reditu, ſub Caecina duce, periclitati; tamen hoſtes proſpera eruptione fuſi, fugati. majeſtatis lex reducta et aſpere exercita. Tiberis inundat. theatralis tumultus eſt: per eam cauſſam decreta Patrum expreſſa ad coërcendos hiſtriones. poſtremo actum de ſubducendis Tiberi aquis; eoque nomine querelae civitatum Italiae et legationes. haec biennio fere geſta.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBER PRIMUS.

SEX. POMPEIO, SEX. APULEIO, NERONE CLAUDIO, DRUSO CÆSARE, C. NORBANO,	Coss.

1 URBEM Romam à principio reges habuere. libertatem et Conſulatum L. Brutus inſtituit. Dictaturae ad tempus ſumebantur: neque Decemviralis poteſtas ultra biennium, neque Tribunorum militum conſulare jus diu valuit. non Cinnae, non Sullae longa dominatio: et Pompeii Craſſique potentia cito in Caeſarem; Lepidi, atque Antonii arma, in Auguſtum ceſſere; qui cuncta diſcordiis civilibus feſſa, nomine Principis ſub imperium accepit. ſed veteris populi Romani proſpera vel adverſa, claris ſcriptoribus memorata ſunt: temporibuſque Auguſti dicendis non defuere decora ingenia, donec gliſcente adulatione deterrerentur. Tiberii, Caiique,

Digitized by Google

et Claudii, ac Neronis res, florentibus ipſis, ob metum falſae; poſtquam occiderant, recentibus odiis compoſitae ſunt. inde conſilium mihi, pauca de Auguſto, et extrema tradere; mox Tiberii principatum, et cetera, ſine ira et ſtudio, quorum cauſſas procul habeo. Poſtquam 2
Bruto et Caſſio caeſis, nulla jam publica arma; Pompeius apud Siciliam oppreſſus; exutoque Lepido, interfecto Antonio, ne Julianis quidem partibus niſi Caeſar dux reliquus: poſito Triumviri nomine, conſulem ſe ferens, et ad tuendam plebem tribunicio jure contentum; ubi militem donis, populum annona, cunctos dulcedine otii pellexit; inſurgere paulatim, munia ſenatus, magiſtratuum, legum in ſe trahere, nullo adverſante; cum ferociſſimi per acies aut proſcriptione cecidiſſent: ceteri nobilium, quantò quis ſervitio promptior, opibus et honoribus extollerentur: ac novis ex rebus aucti, tuta et praeſentia, quam vetera et periculoſa mallent. neque provinciae illum rerum ſtatum abnuebant, ſuſpecto ſenatus populique imperio ob certamina potentium, et avaritiam ma-

Digitized by Google

giſtratuum; invalido legum auxilio, quae vi, ambitu, poſtremo pecunia turbaban-
3tur. Ceterum Auguſtus ſubſidia dominationi Claudium Marcellum, ſororis filium admodum adoleſcentem, pontificatu et curuli aedilitate; M. Agrippam ignobilem loco, bonum militia, et victoriae ſocium, geminatis conſulatibus extulit: mox defuncto Marcello, generum ſumpſit: Tiberium Neronem et Claudium Druſum privignos, imperatoriis nominibus auxit, integra etiamdum domo ſua; nam genitos Agrippa Caium ac Lucium in familiam Caeſarum induxerat; necdum poſita puerili praetexta, *Principes juventutis* appellari; deſtinare conſules; ſpecie recuſantis flagrantiſſimè cupiverat. ut Agrippa vita conceſſit; L. Caeſarem euntem ad Hiſpanienſes exercitus, Caium remeantem Armenia, et vulnere invalidum, mors fato propera, vel novercae Liviae dolus abſtulit; Druſoque pridem extincto, Nero ſolus è privignis erat: illuc cuncta vergere: filius, collega imperii, conſors tribuniciae poteſtatis adſumitur, omniſque per exercitus oſtentatur: non obſcuris, ut an-

Digitized by Google

tea, matris artibus, ſed palam hortatu;
nam ſenem Auguſtum devinxerat adeo,
uti nepotem unicum Agrippam Poſtu-
mum in inſulam Planaſiam projiceret;
rudem ſane bonarum artium, et robore
corporis ſtolide ferocem, nullius tamen
flagitii compertum. at hercule Germa-
nicum Druſo ortum, octo apud Rhenum
legionibus impoſuit, adſcirique per adop-
tionem a Tiberio juſſit; quamquam eſ-
ſet in domo Tiberii filius juvenis: ſed
quo pluribus munimentis inſiſteret. bel-
lum ea tempeſtate nullum, niſi adverſus
Germanos ſupererat; abolendae magis
infamiae ob amiſſum cum Quinctilio Va-
ro exercitum, quam cupidine proferen-
di imperii, aut dignum ob praemium.
domi res tranquillae; eadem magiſtra-
tuum vocabula; juniores poſt Actiacam
victoriam, etiam ſenes plerique inter
bella civium nati; quotuſquiſque reli-
quus, qui rempublicam vidiſſet? Igitur 4
verſo civitatis ſtatu, nihil uſquam priſci
et integri moris: omnis exuta aequali-
tate juſſa principis aſpectare; nulla in
praeſens formidine, dum Auguſtus ae-
tate validus, ſeque et domum et pacem

Digitized by Google

ſuſtentavit. poſtquam provecta jam ſe-
nectus aegro et corpore fatigabatur, ad-
eratque finis, et ſpes novae: pauci bona
libertatis incaſſum diſſerere; plures bel-
lum paveſcere; alii cupere; pars multo
maxima imminentis dominos variis ru-
moribus differebant: ‘trucem Agrip-
‘ pam, et ignominia accenſum, non ae-
‘ tate, neque rerum experientia tantae
‘ moli parem. Tiberium Neronem ma-
‘ turum annis, ſpectatum bello: ſed ve-
‘ tere atque inſita Claudiae familiae ſu-
‘ perbia; multaque indicia ſaevitiae,
‘ quamquam premantur, erumpere. hunc
‘ et prima ab infantia eductum in domo
‘ regnatrice: congeſtos juveni conſula-
‘ tus, triumphos: ne iis quidem annis,
‘ quibus Rhodi ſpecie ſeceſſus exulem e-
‘ gerit, aliquid quam iram, et ſimulati-
‘ onem, et ſecretas libidines meditatum:
‘ accedere matrem muliebri impotentia:
‘ ſerviendum foeminae, duobuſque in-
‘ ſuper adoleſcentibus, qui rempublicam
‘ interim premant, quandoque diſtra-
5 ‘ hant.’ Haec atque talia agitantibus,
graveſcere valetudo Auguſti; et quidam
ſcelus uxoris ſuſpectabant. quippe ru-

Digitized by Google

mor inceſſerat, paucos ante menſes, Auguſtum electis conſciis, et comite uno Fabio Maximo Planaſiam vectum, ad viſendum Agrippam, multas illic utrimque lacrymas, et ſigna caritatis, ſpemque ex eo, fore ut juvenis penatibus avi redderetur. quod Maximum uxori Marciae aperuiſſe: illam Liviae. gnarum id Caeſari: neque multo poſt, extincto Maximo (dubium an quaeſita morte) auditos in funere ejus Marciae gemitus ſemet incuſantis, ‘ quod cauſa exitii marito fu‘ iſſet.’ utcunque ſe ea res habuit, vixdum ingreſſus Illyricum Tiberius, properis matris litteris accitur; neque ſatis compertum eſt, ſpirantem adhuc Auguſtum apud urbem Nolam, an exanimem repererit; acribus namque cuſtodiis domum, et vias ſepſerat Livia: laetique interdum nuntii vulgabantur, donec proviſis quae tempus monebat, ſimul exceſſiſſe Auguſtum, et rerum potiri Neronem fama eadem tulit. Primum facinus 6
novi principatus fuit, Poſtumi Agrippae caedes: quem ignarum inermumque, quamvis firmatus animo centurio, aegre confecit. nihil de ea re Tiberius apud

Digitized by Google

ſenatum diſſeruit; patris juſſa ſimulabat, quibus praeſcripſiſſet tribuno cuſtodiae appoſito, ‘ ne cunctaretur Agrippam morte adficere, quandoque ipſe ‘ ſupremum diem expleviſſet.’ multa ſine dubio ſaevaque Auguſtus de moribus adoleſcentis queſtus, ut exſilium ejus ſenatuſconſulto ſanciretur, perfecerat: ceterum in nullius unquam ſuorum necem duravit; neque mortem nepoti pro ſecuritate privigni inlatam, credibile erat. propius vero, Tiberium, ac Liviam, illum metu, hanc novercalibus odiis, ſuſpecti et inviſi juvenis caedem feſtinaviſſe. nuncianti centurioni, ut mos militiae, ‘ factum eſſe quod impe-‘ raſſet; neque imperaſſe ſeſe, et ratio-‘ nem facti reddendam apud ſenatum,’ reſpondit. quod poſtquam Salluſtius Criſpus particeps ſecretorum (is ad tribunum miſerat codicillos) comperit: metuens ne reus ſubderetur, juxta periculoſo ficta ſeu vera promeret, monuit Liviam, ‘ ne arcana domus, ne conſilia a-‘ micorum, miniſteria militum vulgaren-‘ tur: neve Tiberius vim principatus re-‘ ſolveret, cuncta ad ſenatum vocando;

Digitized by Google

'eam conditionem eſſe imperandi,ut non
'aliter ratio conſtet, quam ſi uni redda-
'tur.' At Romae ruere in ſervitium con- 7
ſules, patres,eques;quanto quis inluſtri-
or,tanto magis falſi ac feſtinantes,vultu-
que compoſito,ne laeti exceſſu Principis,
neu triſtior primordio, lacrymas, gau-
dium, quaeſtus, adulatione miſcebant.
Sex. Pompeius et Sex. Apuleius Con-
ſules primi in verba Tiberii Caeſaris ju-
ravere: apudque eos Seius Strabo, et C.
Turranius, ille praetoriarum cohorti-
um praefectus, hic annonae. mox ſe-
natus, mileſque et populus; nam Tibe-
rius cuncta per Conſules incipiebat,tam-
quam vetere republica, et ambiguus im-
perandi; ne edictum quidem, quo pa-
tres in curiam vocabat, niſi Tribuni-
ciae poteſtatis praeſcriptione poſuit ſub
Auguſto acceptae; verba edicti fuere
pauca,et ſenſu permodeſto: 'de honori-
'bus parentis conſulturum: neque abſce-
'dere a corpore: idque unum ex publicis
'muneribus uſurpare.' ſed defuncto Au-
guſto, ſignum praetoriis cohortibus, ut
Imperator dederat; excubiae, arma, ce-
tera aulae; miles in forum, miles in cu-

Digitized by Google

riam comitabatur; litteras ad exercitus, tanquam adepto principatu miſit: nuſquam cunctabundus, niſi cum in ſenatu loqueretur. cauſſa praecipua ex formidine, ne Germanicus, in cujus manu tot legiones, immenſa ſociorum auxilia, mirus apud populum favor, habere imperium, quam exſpectare mallet. dabat et famae, ut vocatus electuſque potius à republica videretur, quam per uxorium ambitum, et ſenili adoptione inrepſiſſe. poſtea cognitum eſt, ad introſpiciendas etiam procerum voluntates, inductam dubitationem; nam verba, vultus, in crimen detorquens recondebat.

8 Nihil primo ſenatus die agi paſſus, niſi de ſupremis Auguſti; cujus teſtamentum inlatum per virgines Veſtae Tiberium et Liviam heredes habuit. Livia in familiam Juliam nomenque Auguſtae adſumebatur. in ſpem ſecundam, nepotes pronepoteſque: tertio gradu primores civitatis ſcripſerat; pleroſque inviſos ſibi, ſed jactantia gloriaque ad poſteros. legata non ultra civilem modum, niſi quod populo et plebi ccccxxxv. praetoriarum cohortium militibus ſin-

Digitized by Google

gula nummum millia; legionariis aut cohortibus civium Romanorum, trecenos nummos viritim dedit. tum conſultatum de honoribus; ex quîs maxime inſignes viſi: 'ut porta triumphali 'duceretur funus,' Gallus Aſinius; 'ut 'legum latarum tituli, victarum ab eo 'gentium vocabula anteferrentur,' L. Arruntius cenſuere; addebat Meſſala Valerius, 'renovandum per annos ſa'cramentum in nomen Tiberii;' interrogatuſque à Tiberio, 'num ſe mandan'te eam ſententiam promſiſſet? ſponte 'dixiſſe,' reſpondit; 'neque in iis quae 'ad rempublicam pertinerent, conſilio 'niſi ſuo uſurum, vel cum periculo of'fenſionis.' ea ſola ſpecies adulandi ſupererat. conclamant patres, 'corpus 'ad rogum humeris ſenatorum feren'dum.' remiſit Caeſar adroganti moderatione: populumque edicto monuit, 'ne, ut quondam nimiis ſtudiis funus 'divi Julii turbaſſent; ita Auguſtum in 'foro potius, quam in campo Martis ſe'de deſtinata cremari vellent.' die funeris, milites velut praeſidio ſtetere, multum inridentibus, qui ipſi viderant,

Digitized by Google

quique à parentibus acceperant diem illum crudi adhuc ſervitii, et libertatis improſpere repetitae, cum occiſus dictator Caeſar, aliis peſſimum, aliis pulcerrimum facinus videretur; ‘ nunc ſe-‘nem principem, longa potentia, pro-‘ viſis etiam heredum in rempublicam ‘ opibus, auxilio ſcilicet militari tuen-‘ dum, ut ſepultura ejus quieta foret.’
9 Multus hinc ipſo de Auguſto ſermo pleriſque vana mirantibus: ‘ quod idem ‘ dies accepti quondam imperii prin-‘ ceps, et vitae ſupremus. Nolae in do-‘ mo et cubiculo, in quo pater ejus Oc-‘ tavius, vitam finiviſſet; numerus eti-‘ am conſulatuum celebrabatur, quo Va-‘ lerium Corvum et C. Marium ſimul ‘ aequaverat: continuata per ſeptem et ‘ triginta annos tribunicia poteſtas: no-‘ men imperatoris ſemel atque vicies ‘ partum: aliaque honorum multiplica-‘ ta, aut nova.’ at apud prudentes vita ejus varie extollebatur, arguebaturve. hi ‘ pietate erga parentem, et neceſſitu-‘ dine reipublicae, in qua nullus tunc ‘ legibus locus, ad arma civilia actum, ‘quae neque parari poſſent, neque ha-

‘ beri per bonas artes. multa Antonio,
‘ dum interfectores patris ulciſceretur,
‘ multa Lepido conceſſiſſe. poſtquam
‘ hic ſocordia ſenuerit, ille per libidi-
‘ nes peſſum datus ſit, non aliud diſcor-
‘ dantis patriae remedium fuiſſe, quam
‘ ut ab uno regeretur. non regno ta-
‘ men, neque dictatura, ſed principis
‘ nomine conſtitutam rempublicam, ma-
‘ ri oceano aut amnibus longinquis ſep-
‘ tum imperium: legiones, provincias,
‘ claſſes, cuncta inter ſe connexa: jus
‘ apud çives, modeſtiam apud ſocios:
‘ urbem ipſam magnifico ornatu: pau-
‘ ca admodum vi tractata, quo ceteris
‘ quies eſſet.’ Dicebatur contra, ‘pi- 10
‘ etatem erga parentem, et tempora rei-
‘ publicae, obtentui ſumpta. ceterum
‘ cupidine dominandi concitos per lar-
‘ gitiones veteranos, paratum ab ado-
‘ leſcente privato exercitum, corruptas
‘ conſulis legiones, ſimulatam Pompei-
‘ anarum gratiam partium. mox ubi
‘ decreto patrum, faſces, et jus praeto-
‘ ris invaſerit, caeſis Hircio et Panſa
‘ (ſive hoſtis illos; ſeu Panſam venenum
‘ vulneri adfuſum, ſui milites Hircium,

Digitized by Google

‘ et machinator doli Caeſar abſtulerant)
‘ utriuſque copias occupaviſſe. extor-
‘ tum invito ſenatu conſulatum, arma-
‘ que quae in Antonium acceperit, con-
‘ tra rempublicam verſa. proſcriptio-
‘ nem civium, diviſiones agrorum, ne
‘ ipſis quidem qui fecere laudatas. ſane
‘ Caſſii, et Brutorum exitus paternis in-
‘ imicitiis datos (quamquam fas ſit pri-
‘ vata odia publicis utilitatibus remit-
‘ tere) ſed Pompeium imagine pacis, ſed
‘ Lepidum ſpecie amicitiae deceptos.
‘ poſt Antonium Tarentino Brundiſi-
‘ noque foedere, et nuptiis ſororis inlec-
‘ tum, ſubdolae adfinitatis poenas mor-
‘ te exſolviſſe. pacem ſine dubio poſt-
‘ haec, verum cruentam. Lollianas, Va-
‘ rianaſque clades: interfectos Romae
‘ Varrones, Egnatios, Julios.’ nec do-
meſticis abſtinebatur; ‘ abducta Neroni
‘ uxor: et conſulti per ludibrium pon-
‘ tifices, an concepto, necdum edito
‘ partu rite nuberet. qui Atedii et Ve-
‘ dii Pollionis luxus: poſtremo Livia gra-
‘ vis in Rempublicam mater, gravior do-
‘ mui Caeſarum noverca; nihil deorum
‘ honoribus relictum, cum ſe templis et

Digitized by Google

‘ effigie numinum, per flamines et ſa-
‘ cerdotes coli vellet. ne Tiberium qui-
‘ dem caritate, aut reipublicae cura ſuc-
‘ ceſſorem adſcitum: ſed quoniam ad-
‘ rogantiam, ſaevitiamque ejus intro-
‘ ſpexerit, comparatione deterrima ſibi
‘ gloriam quaeſiviſſe.’ etenim Auguſ-
tus, paucis ante annis, cum Tiberio tri-
buniciam poteſtatem à patribus rurſum
poſtularet, quamquam honora oratio-
ne, quaedam de habitu cultuque et in-
ſtitutis ejus jecerat, quae velut excuſan-
do exprobraret. Ceterum ſepultura mo- 11
re perfecta, templum et coeleſtes religi-
ones decernuntur. verſae inde ad Ti-
berium preces; et ille varie diſſerebat,
de magnitudine imperii, ſua modeſtia;
‘ ſolam divi Auguſti mentem tantae mo-
‘ lis capacem: ſe in partem curarum ab
‘ illo vocatum, experiendo didiciſſe,
‘ quam arduum, quam ſubjectum fortu-
‘ nae regendi cuncta onus; proinde in
‘ civitate tot inluſtribus viris ſubnixa,
‘ non ad unum omnia deferrent; plures
‘ facilius munia reipublicae ſociatis la-
‘ boribus exſecuturos.’ plus in oratio-
ne tali dignitatis, quam fidei erat: Ti-

Digitized by Google

berioque etiam in rebus, quas non occuleret, ſeu natura, ſive adſuetudine, ſuſpenſa ſemper et obſcura verba: tunc vero, nitenti ut ſenſus ſuos penitus abderet, in incertum et ambiguum magis implicabantur. at patres quibus unus metus, ſi intelligere viderentur, in queſtus, lacrimas, vota effundi: ad deos, ad effigiem Auguſti, ad genua ipſius manus tendere, cum proferri libellum recitarique juſſit. opes publicae continebantur; quantum civium, ſociorumque in armis: quot claſſes, regna, provinciae, tributa, aut vectigalia, et neceſſitates ac largitiones; quae cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus: addideratque conſilium coërcendi intra terminos imperii, incertum metu an per invidiam.

12 Inter quae ſenatu ad infimas obteſtationes procumbente, dixit forte Tiberius, ‘ ſe, ut non toti reipublicae parem, ita ‘ quaecunque pars ſibi mandaretur, ejus ‘ tutelam ſuſcepturum.’ tum Aſinius Gallus, ‘ interrogo, *inquit*, Caeſar, quam ‘ partem reipublicae mandari tibi velis?’ perculſus improviſa interrogatione, paulum reticuit: dein collecto animo re-

Digitized by Google

ſpondit; ‘ nequaquam decorum pudori ſuo legere aliquid aut evitare ex ‘ eo, cui in univerſum excuſari mallet.’ rurſus Gallus (etenim vultu offenſionem conjectaverat) ‘ non idcirco interrogatum *ait*, ut divideret quae ſeparari nequirent: ſed ut ſua confeſſione argueretur, unum eſſe reipublicae ‘ corpus, atque unius animo regendum;’ addidit laudem de Auguſto, Tiberiumque ipſum victoriarum ſuarum, quaeque in toga per tot annos egregie feciſſet, admonuit. nec ideo iram ejus lenivit, pridem inviſus, tanquam ducta in matrimonium Vipſania M. Agrippae filia? quae quondam Tiberii uxor fuerat, pluſquam civilia agitaret, Pollioniſque Aſinii patris ferociam retineret. Poſt 13 quae L. Arruntius haud multum diſcrepans à Galli oratione, perinde offendit; quamquam Tiberio nulla vetus in Arruntium ira: ſed divitem, promptum, artibus egregiis, et pari fama publice, ſuſpectabat. quippe Auguſtus ſupremis ſermonibus cum tractaret, quinam adipiſci principem locum ſuffecturi abnuerent, aut impares vellent, vel iidem poſ-

Digitized by Google

ſent cuperentque: 'M. Lepidum *dixerat* 'capacem, ſed aſpernantem: Gallum A- 'ſinium avidum, et minorem: L. Ar- 'runtium non indignum, et ſi caſus da- 'retur, auſurum.' de prioribus conſen- titur; pro Arruntio quidam Cn. Piſo- nem tradidere: omneſque praeter Le- pidum, variis mox criminibus, ſtruente Tiberio, circumventi ſunt. etiam Q. Ha- terius et Mamercus Scaurus, ſuſpicacem animum perſtrinxere. Haterius cum di- xiſſet, 'quouſque patieris Caeſar non ad- 'eſſe caput te reipublicae?' Scaurus quia dixerat, 'ſpem eſſe ex eo non inritas 'fore ſenatus preces, quod relationi 'conſulum jure tribuniciae poteſtatis 'non interceſſiſſet.' in Haterium ſtatim invectus eſt; Scaurum, cui implacabili- us iraſcebatur, ſilentio tramiſit; feſſuſ- que clamore omnium, expoſtulatione ſingulorum, flexit paulatim, ut non fa- teretur ſuſcipi à ſe imperium, ſed ut ne- gare et rogari deſineret. conſtat Hate- rium, cum deprecandi cauſſa palatium introiſſet, ambulantiſque Tiberii genua advolveretur, prope à militibus inter- fectum, quia Tiberius caſu, an manibus

Digitized by Google

ejus impeditus, prociderat; neque ta-
men periculo talis viri mitigatus eſt, do-
nec Haterius Auguſtam oraret, ejuſque
curatiſſimis precibus protegeretur. Mul- 14
ta patrum et in Auguſtam adulatio; a-
lii *parentem*, alii *matrem patriae* appel-
landam; plerique ut nomini Caeſaris ad-
ſcriberetur, *Juliae filius*, cenſebant, ille
moderandos feminarum honores dictitans,
'eademque ſe temperantia uſurum in
'his quae ſibi tribuerentur;' ceterum
anxius invidia, et muliebre faſtigium in
deminutionem ſui accipiens, ne licto-
rem quidem ei decerni paſſus eſt: aram-
que adoptionis, et alia hujuſcemodi pro-
hibuit. at Germanico Caeſari procon-
ſulare imperium petivit, miſſique legati
qui deferrent, ſimul moeſtitiam ejus ob
exceſſum Auguſti ſolarentur; quo mi-
nus idem pro Druſo poſtularetur, ea cau-
ſa, quod deſignatus conſul Druſus, prae-
ſenſque erat. candidatos praeturae duo-
decim nominavit, numerum ab Auguſ-
to traditum: et hortante ſenatu ut au-
geret, jurejurando obſtrinxit, ſe non ex-
ceſſurum. Tum primum è campo co- 15
mitia ad patres tranſlata ſunt; nam ad

Digitized by Google

eam diem, etſi potiſſima arbitrio Principis, quaedam tamen ſtudiis tribuum fiebant; neque populus ademtum jus queſtus eſt, niſi inani rumore: et ſenatus largitionibus ac precibus ſordidis exſolutus, libens tenuit, moderante Tiberio, ne plures quam quatuor candidatos commendaret, ſine repulſa et ambitu deſignandos. inter quae Tribuni plebei petivere, ut proprio ſumtu ederent ludos, qui de nomine Auguſti faſtis additi *Auguſtales* vocarentur; ſed decreta pecunia ex aerario, utque per Circum triumphali veſte uterentur; curru vehi haud permiſſum; mox celebratio annua ad praetorem tranſlata, cui inter cives
16 et peregrinos juriſdictio eveniſſet. Hic rerum urbanarum ſtatus erat, cum Pannonicas legiones ſeditio inceſſit: nullis novis cauſſis, niſi quod mutatus princeps licentiam turbarum, et ex civili bello ſpem praemiorum oſtendebat. caſtris aeſtivis tres ſimul legiones habebantur, praeſidente Junio Blaeſo: qui fine Auguſti, et initiis Tiberii auditis, ob juſtitium aut gaudium, intermiſerat ſolita munia. eo principio laſcivire miles,

Digitized by Google

diſcordare, peſſimi cujuſque ſermonibus praebere aures, denique luxum et otium cupere, diſciplinam et laborem aſpernari. erat in caſtris Percennius quidam, dux olim theatralium operarum, dein gregarius miles, procax lingua, et miſcere coetus hiſtrionali ſtudio doctus. is imperitos animos, et quaenam poſt Auguſtum militiae conditio ambigentes, impellere paullatim nocturnis conloquiis, aut flexo in veſperam die, et dilapſis melioribus, deterrimum quemque congregare. Poſtremo promptis jam et aliis ſeditio- 17
nis miniſtris, velut concionabundus interrogabat, ‘ cur paucis centurioni-
‘ bus, paucioribus tribunis, in modum
‘ ſervorum obedirent? quando auſuros
‘ expoſcere remedia, niſi novum et nu-
‘ tantem adhuc principem precibus vel
‘ armis adirent? ſatis per tot annos ig-
‘ navia peccatum, quod tricena aut qua-
‘ dragena ſtipendia ſenes, et plerique
‘ truncato ex vulneribus corpore tolle-
‘ rent; ne dimiſſis quidem finem eſſe mi-
‘ litiae, ſed apud vexillum retentos, alio
‘ vocabulo, eoſdem labores perferre; ac
‘ ſi quis tot caſus vita ſuperaverit; tra-

Digitized by Google

‘ hi adhuc diverſas in terras, ubi per
‘ nomen agrorum, uligines paludum,
‘ vel inculta montium accipiant. enim-
‘ vero militiam ipſam gravem, infruc-
‘ tuoſam: denis in diem aſſibus animam
‘ et corpus aeſtimari; hinc veſtem, ar-
‘ ma, tentoria, hinc ſaevitiam centuri-
‘ onum, et vacationes munerum redi-
‘ mi; at hercule verbera, et vulnera, du-
‘ ram hiemem, exercitas aeſtates, bel-
‘ lum atrox, aut ſterilem pacem, ſempi-
‘ terna; nec aliud levamentum, quam
‘ ſi certis ſub legibus militia iniretur;
‘ ut ſingulos denarios mererent; ſex-
‘ tusdecimus ſtipendii annus finem ad-
‘ ferret; ne ultra ſub vexillis teneren-
‘ tur, ſed iiſdem in caſtris praemium pe-
‘ cunia ſolveretur. an praetorias co-
‘ hortes, quae binos denarios accipe-
‘ rent, quae poſt ſedecim annos penati-
‘ bus ſuis reddantur, plus periculorum
‘ ſuſcipere? non obtrectari à ſe urba-
‘ nas excubias: ſibi tamen apud horri-
‘ das gentes è contuberniis hoſtem aſpi-
18 ‘ ci.’ Adſtrepebat vulgus diverſis in-
citamentis; hi verberum notas, illi ca-
nitiem, plurimi detrita tegmina et nu-

Digitized by Google

dum corpus exprobrantes. poſtremo eò furoris venere, ut tres legiones miſcere in unam agitaverint; depulſi aemulatione, quia ſuae quiſque legioni eum honorem quaerebant, aliò vertunt, atque uno tres aquilas et ſigna cohortium locant: ſimul congerunt ceſpites, exſtruunt tribunal, quo magis conſpicua ſedes foret. properantibus Blaeſus advenit, increpabatque, ac retinebat ſingulos, clamitans, 'mea potius caede 'imbuite manus, leviore flagitio lega-'tum interficietis, quam ab imperatore 'deſciſcitis; aut incolumis fidem legio-'num retinebo: aut jugulatus poeni-'tentiam adcelerabo.' Aggerebatur 19
nihilominus ceſpes, jamque pectori uſque adcreverat, cum tandem pervicacia victi incoeptum omiſere. Blaeſus multa dicendi arte, 'non per ſeditionem et 'turbas deſideria militum ad Caeſarem 'ferenda, *ait*; neque veteres ab impe-'ratoribus priſcis, neque ipſos à divo 'Auguſto tam nova petiviſſe; et parum 'in tempore incipientes principis cu-'ras onerari. ſi tamen tenderent in pa-'ce tentare, quae ne civilium quidem

Digitized by Google

‘ bellorum victores expoſtulaverint; cur ‘ contra morem obſequii, contra fas diſ‘ ciplinae, vim meditentur? decerne‘ rent legatos, ſeque coram mandata da‘ rent. *adclamavere*, ut filius Blaeſi tri‘ bunus legatione ea fungeretur, pete‘ retque militibus miſſionem ab ſedecim ‘ annis. cetera mandaturos, ubi prima ‘ proveniſſent.’ profecto juvene, modicum otium: ſed ſuperbire miles, quod filius legati orator publicae cauſſae, ſatis oſtenderet, neceſſitate expreſſa, quae per modeſtiam non obtinuiſſent. Interea manipuli ante coeptam ſeditionem Nauportum miſſi, ob itinera, et pontes, et alios uſus, poſtquam turbatum in caſtris accepere, vexilla convellunt: direptiſque proximis vicis, ipſoque Nauporto, quod municipii inſtar erat, retinentis centuriones in riſu, et contumeliis, poſtremo verberibus inſectantur: praecipua in Aufidienum praefectum caſtrorum ira, quem dereptum vehiculo, ſarcinis gravant, aguntque primo in agmine, per ludibrium rogitantes, ‘ an tam ‘ immenſa onera, tam longa itinera li‘ benter ferret?’ quippe Rufus diu mani-

Digitized by Google

pularis, dein centurio, mox caſtris praefectus, antiquam duramque militiam revocabat, vetus operis ac laboris, et eo immitior quia toleraverat. Horum ad- 21
ventu redintegratur ſeditio, et vagi circumjecta populabantur. Blaeſus paucos maxime praeda onuſtos, ad terrorem ceterorum, adfici verberibus, claudi carcere jubet; nam etiam tum legato à centurionibus, et optimo quoque manipularium parebatur. illi obniti trahentibus, prenſare circumſtantium genua, ciere modo nomina ſingulorum, modo centuriam quiſque cujus manipularis erat, cohortem, legionem, *eadem omnibus imminere* clamitantes: ſimul probra in legatum cumulant, coelum ac deos obteſtantur; nihil reliqui faciunt, quo minus invidiam, miſericordiam, metum, et iras permoverent. adcurritur ab univerſis, et carcere effracto, ſolvunt vincula: deſertoreſque ac rerum capitalium damnatos, ſibi jam miſcent. Fla- 22
grantior inde vis, plures ſeditioni duces; et Vibulenus quidam gregarius miles, ante tribunal Blaeſi adlevatus circumſtantium humeris, apud turbatos,

Digitized by Google

et quid pararet intentos: ‘ vos quidem, ‘ *inquit*, his innocentibus et miſerrimis ‘ lucem et ſpiritum reddidiſtis: ſed quis ‘ fratri meo vitam, quis fratrem mihi ‘ reddit? quem miſſum ad vos à Germa‘ nico exercitu de communibus com‘ modis, nocte proxima jugulavit per ‘ gladiatores ſuos, quos in exitium mi‘ litum habet atque armat. reſponde ‘ Blaeſe, ubi cadaver abjeceris? ne hoſ‘ tes quidem ſepulturae invident; cum ‘ oſculis, cum lacrymis dolorem meum ‘ implevero, me quoque trucidari jube; ‘ dum interfectos nullum ob ſcelus, ſed ‘ quia utilitati legionum conſulebamus,
23 ‘ hi ſepeliant.’ Incendebat haec fletu, et pectus atque os manibus verberans: mox disjectis quorum per humeros ſuſtinebatur, praeceps et ſingulorum pedibus advolutus, tantum conſternationis invidiaeque concivit, ut pars militum, gladiatores qui è ſervitio Blaeſi erant, pars ceteram ejuſdem familiam vincirent, alii ad quaerendum corpus effunderentur; ac ni propere, neque corpus ullum reperiri, et ſervos adhibitis cruciatibus abnuere caedem, neque illi fu-

iſſe unquam fratrem pernotuiſſet, haud multum ab exitio legati aberant. tribunos tamen, ac praefectum caſtrorum extruſere; ſarcinae ſugientium direptae; et centurio Lucillius interficitur, cui militaribus facetiis vocabulum, *cedo alteram*, indiderant; quia fracta vite in tergo militis, alteram clara voce, ac rurſus aliam poſcebat; ceteros latebrae texere, uno retento Clemente Julio, qui perferendis militum mandatis habebatur idoneus ob promptum ingenium. quin ipſae inter ſe legiones octava et quintadecuma ferrum parabant: dum centurionem cognomento Sirpicum, illa morti depoſcit, quintadecumani tuentur: ni miles nonanus preces, et adverſum aſpernantis, minas interjeciſſet.
Haec audita, quamquam abſtruſum et 24
triſtiſſima quaeque maxime occultantem Tiberium perpulere, ut Druſum filium cum primoribus civitatis, duabuſque praetoriis cohortibus mitteret, nullis ſatis certis mandatis, ex re conſulturum; et cohortes delecto milite ſupra ſolitum firmatae; additur magna pars praetoriani equitis, et robora Germanorum, qui

Digitized by Google

tum cuſtodes imperatori aderant; ſimul
praetorii praefectus Aelius Sejanus, col-
lega Straboni patri ſuo datus, magna
apud Tiberium auctoritate, rector ju-
veni, et ceteris periculorum praemio-
rumque oſtentator. Druſo propinquan-
ti, quaſi per officium obviae fuere legi-
ones, non laetae, ut adſolet, neque in-
ſignibus fulgentes, ſed inluvie deformi,
et vultu, quamquam maeſtitiam imita-
25 rentur, contumaciae propiores. Poſt-
quam vallum introiit; portas ſtationi-
bus firmant; globos armatorum certis
caſtrorum locis opperiri jubent; ceteri
tribunal ingenti agmine circumveniunt.
ſtabat Druſus ſilentium manu poſcens;
illi quotiens oculos ad multitudinem
retulerant, vocibus truculentis ſtrepe-
re; rurſum viſo Caeſare, trepidare; mur-
mur incertum, atrox clamor, et repente
quies; diverſis animorum motibus, pa-
vebant, terrebantque. tandem interrup-
to tumultu litteras patris recitat; in
quîs perſcriptum erat, ‘ praecipuam ipſi
‘ fortiſſimarum legionum curam, qui-
‘ buſcum plurima bella toleraviſſet;
‘ ubi primum à luctu requieſſet animus,

‘ acturum apud patres de poſtulatis eo-
‘ rum; miſiſſe interim filium, ut ſine
‘ cunctatione concederet, quae ſtatim
‘ tribui poſſent: cetera ſenatui ſervan-
‘ da, quem neque gratiae, neque ſeve-
‘ ritatis expertem haberi par eſſet.’ Re- 26
ſponſum eſt à concione, ‘ mandata Cle-
‘ menti centurioni quae perferret. *is*
‘ *orditur* de miſſione à ſedecim annis: de
‘ praemiis finitae militiae: ut denarius
‘ diurnum ſtipendium foret: ne vetera-
‘ ni ſub vexillo haberentur.’ ad ea Dru-
ſus cum arbitrium ſenatus et patris ob-
tenderet, clamore turbatur. ‘ cur ve-
‘ niſſet, neque augendis militum ſtipen-
‘ diis, neque adlevandis laboribus, de-
‘ nique nulla benefaciendi licentia? at
‘ hercule verbera et necem cunctis per-
‘ mitti. Tiberium olim nomine Auguſ-
‘ ti deſideria legionum fruſtrari ſolitum:
‘ eaſdem artes Druſum retuliſſe; num-
‘ quamne ad ſe niſi filiosfamiliarum ven-
‘ turos? novum id plane, quod impera-
‘ tor ſola militis commoda ad ſenatum
‘ rejiciat; eundem ergo ſenatum conſu-
‘ lendum, quotiens ſupplicia aut proelia
‘ indicantur; an praemia ſub dominis,

Digitized by Google

27‘ poenas ſine arbitro eſſe?’ Poſtremo
deſerunt tribunal: ut quis praetoriano-
rum militum amicorumve Caeſaris oc-
curreret, manus intentantes, cauſam
diſcordiae, et initium armorum; maxi-
me infenſi Cn. Lentulo, quod is ante
alios aetate et gloria belli, firmare Dru-
ſum credebatur, et illa militiae flagitia
primus aſpernari. nec multo poſt, di-
gredientem cum Caeſare, ac proviſu pe-
riculi hiberna caſtra repetentem, cir-
cumſiſtunt, rogitantes, ‘quo pergeret?
‘ad imperatorem, an ad patres? ut illic
‘quoque commodis legionum adverſa-
‘retur?’ ſimul ingruunt, ſaxa jaciunt;
jamque lapidis ictu cruentus, et exitii
certus, adcurſu multitudinis, quae cum
28 Druſo advenerat, protectus eſt. Noc-
tem minacem, et in ſcelus erupturam
fors lenivit; nam Luna claro repente
coelo viſa languefcere. id miles ratio-
nis ignarus omen praeſentium accepit,
ac ſuis laboribus defectionem ſideris ad-
ſimulans, ‘proſpereque ceſſura quae per-
‘gerent, ſi fulgor et claritudo deae red-
‘deretur.’ igitur aeris ſono, tubarum
cornuumque concentu ſtrepere: prout

Digitized by Google

ſplendidior, obſcuriorve, laetari, aut moerere, et poſtquam ortae nubes offecere viſui, creditumque conditam tenebris; ut ſunt mobiles ad ſuperſtitionem perculſae ſemel mentes, ‘ ſibi aeternum ‘ laborem portendi, ſua facinora adver- ‘ ſari deos’ lamentantur. utendum inclinatione ea Caeſar, et quae caſus obtulerat in ſapientiam vertenda ratus, circumiri tentoria jubet. accitur centurio Clemens, et ſi alii bonis artibus grati in vulgus: in vigiliis, ſtationibus, cuſtodiis portarum ſe inſerunt, ſpem offerunt, metum intendunt. ‘ quouſque filium ‘ imperatoris obſidebimus? quis certa- ‘ minum finis? Percennione et Vibule- ‘ no ſacramentum dicturi ſumus? Per- ‘ cennius et Vibulenus ſtipendia militi- ‘ bus, agros emeritis largientur? denique ‘ pro Neronibus et Druſis, imperium po- ‘ puli Romani capeſſent? quin potius ut ‘ noviſſimi in culpam, ita primi ad poeni- ‘ tentiam ſumus? tarda ſunt quae in com- ‘ mune expoſtulantur: privatam gratiam ‘ ſtatim mereare, ſtatim recipias.’ commotis per haec mentibus, et inter ſe ſuſpectis, tironem à veterano, legionem à

Digitized by Google

legione diſſociant. tum redire paulatim
amor obſequii: omittunt portas, ſigna
unum in locum principio ſeditionis con-
29 gregata, ſuas in ſedes referunt. Dru-
ſus orto die, et vocata concione, quam-
quam rudis dicendi, nobilitate ingenita,
incuſſat priora, probat praeſentia: ne-
gat ‘ ſe terrore et minis vinci: flexos
‘ ad modeſtiam ſi videat, ſi ſupplices au-
‘ diat, ſcripturum patri, ut placatus le-
gionum preces exciperet;’ orantibus,
rurſum idem Blaeſus et L. Apronius e-
ques Romanus è cohorte Druſi, Juſtuſ-
que Catonius primi ordinis centurio,
ad Tiberium mittuntur. certatum inde
ſententiis, cum alii ‘ opperiendos lega-
‘ tos, atque interim comitate permul-
‘ cendum militem *cenſerent; alii* forti-
‘ oribus remediis agendum; nihil in vul-
‘ go modicum: terrere, ni paveant: ubi
‘ pertimuerint, impune contemni; dum
‘ ſuperſtitio urgeat, adjiciendos ex duce
‘ metus, ſublatis ſeditionis auctoribus.’
promptum ad aſperiora ingenium Druſo
erat; vocatos Vibulenum et Percenni-
30 um interfici jubet. Tradunt plerique
intra tabernaculum ducis obrutos; alii

corpora extra vallum abjecta oſtentui, tum ut quiſque praecipuus turbator, conquiſiti; et pars extra caſtra palantes à centurionibus, aut praetoriarum cohortium militibus caeſi: quoſdam ipſi manipuli, documentum fidei, tradidere. auxerat militum curas praematura hiems, imbribus continuis, adeoque ſaevis, ut non egredi tentoria, congregari inter ſe, vix tutari ſigna poſſent, quae turbine atque unda raptabantur; durabat et formido coeleſtis irae, ' nec ' fruſtra adverſus impios hebeſcere ſidera, ruere tempeſtates; non aliud malorum levamentum, quam ſi linquerent caſtra infauſta temerataque, et ſoluti piaculo ſuis quiſque hibernis redderentur.' primum octava, dein quintadecuma legio rediere. nonanus *opperiendas Tiberii epiſtolas* clamitaverat; mox deſolatus aliorum diſceſſione, imminentem neceſſitatem ſponte praevenit; et Druſus non exſpectato legatorum regreſſu, quia praeſentia ſatis conſiderant, in urbem rediit. Iiſdem fer- 31
me diebus, iiſdem cauſſis, Germanicae legiones turbatae, quanto plures, tanto

Digitized by Google

violentius: et magna ſpe, fore ut Germanicus Caeſar imperium alterius pati nequiret, daretque ſe legionibus, vi ſua cuncta tracturus. duo apud ripam Rheni exercitus erant; cui nomen ſuperiori, ſub C. Silio legato; inferiorem A. Caecina curabat. regimen ſummae rei penes Germanicum agendo Galliarum cenſui tum intentum. ſed quibus Silius moderabatur, mente ambigua fortunam ſeditionis alienae ſpeculabantur: inferioris exercitus miles in rabiem prolapſus eſt, orto ab unetviceſimanis quintaniſque initio, et tractis prima quoque ac viceſima legionibus; nam iiſdem aeſtivis in finibus Ubiorum habebantur, per otium, aut levia munia. igitur audito fine Auguſti, vernacula multitudo, nuper acto in urbe delectu, laſciviae ſueta, laborum intolerans, implere ceterorum rudes animos. ‘ veniſſe tempus, quo ‘ veterani maturam miſſionem, juvenes ‘ largiora ſtipendia, cuncti modum mi‘ ſeriarum expoſcerent, ſaevitiamque ‘ centurionum ulciſcerentur.’ non unus haec, ut Pannonicas inter legiones, Percennius, nec apud trepidas militum au-

Digitized by Google

res alios validiores exercitus reſpicien-
tium, ſed multa ſeditionis ora voceſque;
‘ ſua in manu ſitam rem Romanam, ſuis
‘ victoriis augeri rempublicam, in ſuum
‘ cognomentum adſciſci imperatores.’
Nec legatus obviam ibat; quippe pluri- 32
um vecordia conſtantiam exemerat; re-
pente lymphati, deſtrictis gladiis in cen-
turiones invadunt; ea vetuſtiſſima mili-
taribus odiis materies, et ſaeviendi prin-
cipium; proſtratos verberibus mulcant,
ſexageni ſingulos, ut numerum centu-
rionum adaequarent. tum convulſos la-
niatoſque, et partim exanimos, ante
vallum, aut in amnem Rhenum proji-
ciunt. Septimius cum perfugiſſet ad
tribunal, pedibuſque Caecinae advolve-
retur, eo uſque flagitatus eſt, donec ad
exitium dederetur. Caſſius Chaerea, mox
caede C. Caeſaris memoriam apud poſte-
ros adeptus, tum adoleſcens, et animi
ferox, inter obſtantes et armatos ferro
viam patefecit. non tribunus ultra, non
caſtrorum praefectus jus obtinuit: vi-
gilias, ſtationes, et ſi qua alia praeſens
uſus indixerat, ipſi partiebantur. id mi-
litares animos altius conjectantibus

Digitized by Google

praecipuum indicium magni atque implacabilis motus, quod neque disjecti, nil paucorum inſtinctu, ſed pariter ardeſcerent, pariter ſilerent; tanta aequalitate et conſtantia, ut regi crederes.
33 Interea Germanico per Gallias, ut diximus, ‘ cenſus accipienti, exceſſiſſe ‘ Auguſtum’ adfertur. neptem ejus Agrippinam in matrimonio, pluresque ex ea liberos habebat. ipſe Druſo fratre Tiberii genitus, Auguſtae nepos: ſed anxius occultis in ſe patrui aviaeque odiis, quorum cauſſae acriores, quia iniquae; quippe Druſi magna apud populum Romanum memoria, credebaturque ſi rerum potitus foret, libertatem redditurus; unde in Germanicum favor, et ſpes eadem. nam juveni civile ingenium, mira comitas, et diverſa à Tiberii ſermone, vultu, adrogantibus et obſcuris. accedebant muliebres offenſiones, novercalibus Liviae in Agrippinam ſtimulis: atque ipſa Agrippina paulo commotior, niſi quod caſtitate, et mariti amore, quamvis in domitum animum in bo-
34 num vertebat. Sed Germanicus quanto ſummae ſpei propior, tanto impenſius pro Tiberio niti. Sequanos proxi-

mos, et Belgarum civitates in verba ejus adigit. dehinc audito legionum tumultu raptim profectus, obvias extra caſtra habuit, dejectis in terram oculis velut poenitentia. poſtquam vallum iniit, diſſoni queſtus audiri coepere; et quidam prenſa manu ejus per ſpeciem oſculandi, inſeruerunt digitos, ut vacua dentibus ora contingeret: alii curvata ſenio membra oſtendebant. adſiſtentem concionem, quia permixta videbatur, 'diſcedere in manipulos *jubet*, ſic melius audituros reſponſum: vexilla praeferri, ut id ſaltem diſcerneret cohortes;' tarde obtemperavere. tunc 'à veneratione Auguſti *orſus*, *flexit ad* victorias triumphoſque Tiberii,' praecipuis laudibus celebrans, 'quae apud Germanias illis cum legionibus pulcherrima feciſſet. Italiae *inde* conſenſum, Galliarum fidem *extollit*, nil uſquam turbidum aut diſcors.' Silentio haec, vel 35
murmure modico audita ſunt; ut ſeditionem attigit, 'ubi modeſtia militaris? ubi veteris diſciplinae decus? quonam tribunos? quo centuriones exegiſſent?' rogitans; nudant univerſi corpora, 'cicatrices ex vulneribus, verbe-

'rum notas' exprobrant: mox indiſcretis vocibus 'pretia vacationum, anguſtias ſtipendii, duritiam operum,' ac propriis nominibus incuſant, 'vallum, foſſas; pabuli, materiae, lignorum adgeſtus,' et ſi qua alia ex neceſſitate, aut adverſus otium caſtrorum quaeruntur. atrociſſimus veteranorum clamor oriebatur; qui tricena aut ſupra ſtipendia numerantes, 'mederetur feſſis, neu mortem in iiſdem laboribus, ſed finem tam exercitae militiae, neque inopem requiem' orabant; fuere etiam qui legatam à divo Auguſto pecuniam repoſcerent, fauſtis in Germanicum ominibus; et ſi vellet imperium, promptas oſtentavere. tum vero quaſi ſcelere contaminaretur, praeceps tribunali deſiluit; oppoſuerunt abeunti arma, minitantes ni regrederetur. at ille 'moriturum potius quam fidem exueret' clamitans, ferrum à latere deripuit, elatumque deferebat in pectus, ni proximi prenſam dextram vi attinuiſſent; extrema et conglobata inter ſe pars concionis, ac vix credibile dictu, quidam ſinguli propius incedentes, *feriret*, horta-

Digitized by Google

bantur; et miles nomine Caluſidius,
ſtrictum obtulit gladium, audito, *acuti-
orem eſſe*. ſaevum id, malique moris, e-
tiam furentibus viſum; ac ſpatium fuit,
quo Caeſar ab amicis in tabernaculum
raperetur. Conſultatum ibi de reme- 36
dio; etenim nuntiabatur ‘ parari lega-
‘ tos, qui ſuperiorem exercitum ad cauſ-
‘ ſam eandem traherent: deſtinatum ex-
‘ cidio Ubiorum oppidum: imbutaſque
‘ praeda manus, in direptionem Gallia-
‘ rum erupturas.’ augebat metum gna-
rus Romanae ſeditionis, et ſi omittere-
tur ripa, invaſurus hoſtis: ac ſi auxilia
et ſocii adverſum abſcedentis legiones
armarentur, civile bellum ſuſcipi: peri-
culoſa ſeveritas; flagitioſa largitio: ſeu
nihil militi, ſeu omnia concederentur,
in ancipiti reſpublica. igitur volutatis
inter ſe rationibus, placitum ut epiſto-
lae nomine principis ſcriberentur: ‘ miſ-
‘ ſionem dari vicena ſtipendia meritis,
‘ exauctorari qui ſenadena feciſſent, ac
‘ retineri ſub vexillo, ceterorum immu-
‘ nes, niſi propulſandi hoſtis: legata
‘ quae petiverant exſolvi duplicarique.’
Senſit miles in tempus conficta, ſtatim- 37

Digitized by Google

que flagitavit; miſſio per tribunos maturatur: largitio differebatur in hiberna cujuſque. non abſceſſere quintani unetviceſimanique, donec iiſdem in aeſtivis contracta ex viatico amicorum ipſiuſque Caeſaris pecunia perſolveretur. primam ac viceſimam legiones Caecina legatus in civitatem Ubiorum reduxit, turpi agmine, cum fiſci de imperatore rapti inter ſigna interque aquilas veherentur. Germanicus ſuperiorem ad exercitum profectus, ſecundam et tertiamdecumam et ſextamdecumam legiones nihil cunctatas ſacramento adigit. quartadecumani paulum dubitaverant; pecunia et miſſio, quamvis non flagitanti-
38 bus oblata eſt. At in Chaucis coeptavere ſeditionem praeſidium agitantes vexillarii diſcordium legionum, praeſenti duorum militum ſupplicio paulum repreſſi ſunt. juſſerat id Mennius caſtrorum praefectus, bono magis exemplo, quam conceſſo jure; deinde intumeſcente motu profugus repertuſque, poſtquam intutae latebrae, praeſidium ab audacia mutuatur: 'non praefectum ab iis, 'ſed Germanicum ducem, ſed Tiberium

Digitized by Google

'imperatorem violari;' ſimul exterritis qui obſtiterant, raptum vexillum ad ripam vertit, et 'ſi quis agmine deceſſiſſet, pro deſertore fore' clamitans, reduxit in hiberna turbidos, et nihil auſos. Interea legati ab ſenatu, regreſ- 39
ſum jam apud aram Ubiorum Germanicum adeunt. duae ibi legiones prima atque viceſima, veteranique nuper miſſi ſub vexillo hiemabant. pavidos et conſcientia vecordes intrat metus, veniſſe patrum juſſu, qui irrita facerent, quae per ſeditionem expreſſerant; utque mos vulgo, quamvis falſis reum ſubdere, Munatium Plancum conſulatu functum, principem legationis, auctorem ſenatuſconſulti incuſant: et nocte concubia vexillum in domo Germanici ſitum flagitare occipiunt: concurſuque ad januam facto, moliuntur fores: extractum cubili Caeſarem tradere vexillum intento mortis metu ſubigunt; mox vagi per vias, obvios habuere legatos, audita conſternatione ad Germanicum tendentes; ingerunt contumelias; caedem parant: Planco maxime, quem dignitas fuga impediverat; neque aliud pericli-

tanti ſubſidium, quam caſtra primae legionis; illic ſigna et aquilam amplexus, religione ſeſe tutabatur: ac ni aquilifer Calpurnius vim extremam arcuiſſet, rarum etiam inter hoſtes, legatus populi Romani, Romanis in caſtris, ſanguine ſuo altaria deûm commaculaviſſet. luce demum, poſtquam dux, et miles, et facta noſcebantur, ingreſſus caſtra Germanicus, perduci ad ſe Plancum imperat, recipitque in tribunal. tum 'fatalem '*increpans* rabiem, neque militum, ſed 'deûm ira reſurgere,' cur venerint legati aperit: 'jus legationis, atque ipſius 'Planci gravem et immeritum caſum, ſi'mul quantum dedecoris adierit legio,' facunde miſeratur; attonitaque magis, quam quieta concione, legatos praeſidio auxiliarium equitum dimittit.
40 Eo in metu arguere Germanicum omnes, 'quod non ad ſuperiorem exercitum 'pergeret, ubi obſequia, et contra re'bellis auxilium. ſatis ſuperque miſſio'ne, et pecunia, et mollibus conſultis 'peccatum: vel ſi vilis ipſi ſalus, cur fi'lium parvulum, cur gravidam conju'gem, inter furentes, et omnis humani

'juris violatores haberet? illos ſaltem
'avo et reipublicae redderet.' diu cunc-
tatus, aſpernantem uxorem, cum 'ſe
'divo Auguſto ortam, neque degenerem
'ad pericula' teſtaretur, poſtremo u-
terum ejus, et communem filium multo
cum fletu complexus, ut abiret perpulit.
incedebat muliebre et miſerabile agmen,
profuga ducis uxor parvulum ſinu fili-
um gerens; lamentantes circum amico-
rum conjuges, quae ſimul trahebantur;
nec minus triſtes qui manebant. Non 41
florentis Caeſaris, neque ſuis in caſtris,
ſed velut in urbe victa facies, gemituſ-
que ac planctus, etiam militum aures o-
raque advertêre. progrediuntur contu-
berniis: 'quis ille flebilis ſonus? quod
'tam triſte? feminas inluſtres, non cen-
'turionem ad tutelam, non militem, ni-
'hil imperatoriae uxoris, aut comitatus
'ſoliti, pergere ad Treveros, et externae
'fidei.' pudor inde et miſeratio, et pa-
tris Agrippae, Auguſti avi memoria, ſo-
cer Druſus; ipſa inſigni fecunditate,
praeclara pudicitia: jam infans in caſ-
tris genitus, in contubernio legionum
eductus, quem militari vocabulo *Cali-*

Digitized by Google

gulam appellabant, quia plerumque ad concilianda vulgi ſtudia eo tegmine pedum induebatur. ſed nihil aeque flexit, quam invidia in Treveros; orant, obſiſtunt, *rediret*, *maneret*: pars Agrippinae occurſantes, plurimi ad Germanicum regreſſi; iſque ut erat recens dolore et ira, apud circumfuſos ita coepit.
42 'Non mihi uxor, aut filius, patre et re'publica cariores ſunt: ſed illum qui'dem ſua majeſtas, imperium Roma'num ceteri exercitus defendent: con'jugem, et liberos meos, quos pro glo'ria veſtra libens ad exitium offerrem, 'nunc procul à furentibus ſummoveo, 'ut quicquid iſtuc ſceleris imminet,meo 'tantum ſanguine pietur; neve occiſus 'Auguſti pronepos, interfecta Tiberii 'nurus, nocentiores vos faciat; quid e'nim per hos dies inauſum, intemera'tumve vobis? quod nomen huic coetui 'dabo? *militeſne* appellem? qui filium 'imperatoris veſtri vallo et armis cir'cumſediſtis. an *cives?* quibus tam pro'jecta ſenatus auctoritas; hoſtium quo'que jus, et ſacra legationis, et fas gen'tium rupiſtis. Divus Julius ſeditio-

Digitized by Google

‘ nem exercitus verbo uno compeſcuit,
‘ *Quirites* vocando, qui ſacramentum
‘ ejus detrectabant. Divus Auguſtus
‘ vultu et aſpectu Actiacas legiones ex-
‘ terruit; nos, ut nondum eoſdem, ita
‘ ex illis ortos, ſi Hiſpaniae Syriaeve mi-
‘ les aſpernaretur, tamen mirum et in-
‘ dignum erat: primane, et viceſima le-
‘ giones, illa ſignis à Tiberio acceptis,
‘ tu tot proeliorum ſocia, tot praemiis
‘ aucta, egregiam duci veſtro gratiam
‘ refertis? hunc ego nuntium patri, lae-
‘ ta omnia aliis è provinciis audienti, fe-
‘ ram? ipſius tirones, ipſius veteranos,
‘ non miſſione, non pecunia ſatiatos:
‘ hic tantum interfici centuriones, ejici
‘ tribunos, includi legatos: infecta ſan-
‘ guine caſtra, flumina: meque precari-
‘ am animam inter infenſos trahere?
‘ Cur enim primo concionis die ferrum 43
‘ illud quod pectori meo infigere para-
‘ bam detraxiſtis, ô improvidi amici?
‘ melius et amantius ille, qui gladium
‘ offerebat: cecidiſſem certe nondum tot
‘ flagitiorum exercitui meo conſcius:
‘ legiſſetis ducem, qui meam quidem
‘ mortem impunitam ſineret, Vari ta-

Digitized by Google

'men et trium legionum ulciſceretur. 'neque enim dii ſinant, ut Belgarum, 'quamquam offerentium, decus iſtud et 'claritudo ſit, ſubveniſſe Romano no- 'mini, compreſſiſſe Germaniae popu- 'los. tua, dive Auguſte, coelo recepta 'mens, tua, pater Druſe, imago, tui 'memoria, iiſdem iſtis cum militibus, 'quos jam pudor et gloria intrat, elu- 'ant hanc maculam, iraſque civiles in 'exitium hoſtibus vertant. vos quoque, 'quorum alia nunc ora, alia pectora 'contueor, ſi legatos ſenatui, obſequi- 'um imperatori, ſi mihi conjugem ac fi- 'lium redditis, diſcedite à contactu, ac 'dividite turbidos; id ſtabile ad poeni-
44 'tentiam, id fidei vinculum erit.' Supplices ad haec, et vera exprobrari fatentes, orabant, 'puniret noxios, ig- 'noſceret lapſis, et duceret in hoſtem; 'revocaretur conjunx, rediret legio- 'num alumnus, neve obſes Gallis tra- 'deretur.' reditum Agrippinae excuſavit ob imminentem partum, et hiemem: 'venturum filium: cetera ipſi ex- 'ſequerentur.' diſcurrunt mutati, et ſeditioſiſſimum quemque vinctos trahunt

Digitized by Google

ad legatum legionis primae C. Cetroni-
um, qui judicium et poenas de ſingulis
in hunc modum exercuit. ſtabant pro
concione legiones deſtrictis gladiis : re-
us in ſuggeſtu per tribunum oſtendeba-
tur: ſi *nocentem* adclamaverant, prae-
ceps datus trucidabatur; et gaudebat
caedibus miles, tanquam ſemet abſolve-
ret : nec Caeſar arcebat, quando nullo
ipſius juſſu, penes eoſdem ſaevitia facti
et invidia erat; ſecuti exemplum vetera-
ni, haud multo poſt in Raetiam mittun-
tur, ſpecie defendendae provinciae ob
imminentis Suevos; ceterum ut avelle-
rentur caſtris, trucibus adhuc, non mi-
nus aſperitate remedii, quam ſceleris
memoria. centurionatum inde egit; ci-
tatus ab imperatore nomen, ordinem,
patriam, numerum ſtipendiorum, quae
ſtrenue in proeliis feciſſet, et cui erant
donaria militaria, edebat ; ſi tribuni,
ſi legio, induſtriam innocentiamque ad-
probaverant, retinebat ordines : ubi a-
varitiam, aut crudelitatem conſenſu ob-
jectaviſſent, ſolvebatur militia. Sic 45
compoſitis praeſentibus haud minor mo-
les ſupererat, ob ferociam quintae, et

Digitized by Google

unetviceſimae legionum, ſexageſimum apud lapidem (loco Vetera nomen eſt) hibernantium; nam primi ſeditionem coeptaverant: atrociſſimum quodque facinus horum manibus patratum: nec poena commilitonum exterriti, nec poenitentia converſi, iras retinebant. igitur Caeſar arma, claſſem, ſocios demittere Rheno parat, ſi imperium detrectetur,
46 bello certaturus. At Romae nondum cognito qui fuiſſet exitus in Illyrico, et legionum Germanicarum motu audito, trepida civitas incuſare Tiberium, 'quod ' dum patres et plebem, invalida et inermia, cunctatione ficta ludificetur, diſſideat interim miles, neque duorum adoleſcentium nondum adulta auctoritate comprimi queat: ire ipſum, et opponere majeſtatem imperatoriam debuiſſe, ceſſuris, ubi principem longa experientia, eundemque ſeveritatis et munificentiae ſummum, vidiſſent. an Auguſtum feſſa aetate totiens in Germanias commeare potuiſſe; Tiberium vigentem annis ſedere in ſenatu verba patrum cavillantem? ſatis proſpectum urbanae ſervituti: militaribus animis

‘ adhibenda ſomenta, ut ferre pacem ve-
‘ lint.’ Immotum adverſus eos ſermo- 47
nes fixumque Tiberio fuit, non omit-
tere caput rerum, neque ſe remque pub-
licam in caſum dare. multa quippe et
diverſa angebant: ‘ validior per Ger-
‘ maniam exercitus; propior apud Pan-
‘ noniam: ille Galliarum opibus ſub-
‘ nixus, hic Italiae imminens: quos igi-
‘ tur anteferret? ac, ne poſtpoſiti con-
‘ tumelia incenderentur. at per filios
‘ pariter adiri, majeſtate ſalva, cui ma-
‘ jor è longinquo reverentia; ſimul a-
‘ doleſcentibus excuſatum quaedam ad
‘ patrem rejicere: reſiſtentiſque Ger-
‘ manico, aut Druſo poſſe à ſe mitigari
‘ vel infringi: quod aliud ſubſidium ſi
‘ imperatorem ſpreviſſent?’ ceterum ut
jam jamque iturus legit comites, con-
quiſivit impedimenta, adornavit naves:
mox hiemem, aut negotia varie cauſſa-
tus, primo prudentes, dein vulgum, diu-
tiſſime provincias fefellit. At Germa- 48
nicus quamquam contracto exercitu, et
parata in defectores ultione, dandum ad-
huc ſpatium ratus, ſi recenti exemplo
ſibi ipſi conſulerent, praemittit litteras

Digitized by Google

ad Caecinam, ‘ venire ſe valida manu,
‘ ac ni ſupplicium in malos praeſumant,
‘ uſurum promiſcua caede.’ eas Caecina aquiliferis ſigniferiſque, et quod maxime caſtrorum ſincerum erat, occulte recitat; ‘ utque cunctos infamiae, ſeipſos morti eximant *hortatur*; nam in
‘ pace cauſſas et merita ſpectari: ubi
‘ bellum ingruat, innocentes ac noxios
‘ juxta cadere.’ illi, tentatis quos idoneos rebantur, poſtquam majorem legionum partem in officio vident; de ſententia legati ſtatuunt tempus, quo foediſſimum quemque et ſeditioni promptum ferro invadant. tunc ſigno inter ſe dato irrumpunt contubernia, trucidant ignaros: nullo, niſi conſciis, noſcente
49 quod caedis initium, quis finis. Diverſa omnium, quae umquam accidere, civilium armorum facies; non proelio, non adverſis è caſtris, ſed iiſdem è cubilibus, quos ſimul veſcentis dies, ſimul quietos nox habuerat, diſcedunt in partes, ingerunt tela; clamor, vulnera, ſanguis palam; cauſſa in occulto: cetera fors regit: et quidam bonorum caeſi, poſtquam, intellecto in quos ſaevi-

Digitized by Google

retur, peſſimi quoque arma rapuerant;
neque legatus aut tribunus moderator
adfuit; permiſſa vulgo licentia atque ul-
tio et ſatietas. mox ingreſſus caſtra Ger-
manicus, *non medicinam illud* pluri-
mis cum lacrimis, *ſed cladem* adpel-
lans, *cremari corpora* jubet. truces eti-
am tum animos cupido involat eundi
in hoſtem, piaculum furoris; nec ali-
ter poſſe placari commilitonum manes,
quam ſi pectoribus impiis honeſta vul-
nera accepiſſent. ſequitur ardorem mi-
litum Caeſar, junctoque ponte tramit-
tit duodecim millia è legionibus, ſex et
viginti ſocias cohortes, octo equitum
alas, quarum ea ſeditione intemerata
modeſtia fuit. Laeti neque procul 50
Germani agitabant, dum juſtitio ob a-
miſſum Auguſtum, poſt diſcordiis atti-
nemur. at Romanus agmine propero ſil-
vam Caeſiam, limitemque à Tiberio
coeptum ſcindit: caſtra in limite locat:
frontem ac tergum vallo; latera concae-
dibus munitus. inde ſaltus obſcuros
permeat, conſultatque, 'ex duobus iti-
'neribus breve et ſolitum ſequatur; an
'impeditius et intentatum, eoque hoſ-

Digitized by Google

‘ tibus incautum.’ delecta longiore via,
cetera adcelerantur; etenim attulerant
exploratores ‘ feſtam eam Germanis noc-
‘ tem, ac ſolennibus epulis ludicram.’
Caecina cum expeditis cohortibus prae-
ire, et obſtantia ſilvarum amoliri jube-
tur: legiones modico intervallo ſequun-
tur. juvit nox ſideribus inluſtris; ven-
tumque ad vicos Marſorum, et circum-
datae ſtationes, ſtratis etiam tum per
cubilia, propterque menſas, nullo me-
tu, non antepoſitis vigiliis; adeo cunc-
ta incuria disjecta erant: neque belli ti-
mor; ac ne pax quidem, niſi languida
51 et ſoluta inter temulentos. Caeſar a-
vidas legiones, quo latior populatio fo-
ret, quatuor in cuneos diſpertit: quin-
quaginta millium ſpatium ferro flam-
miſque pervaſtat: non ſexus, non ae-
tas miſerationem attulit; profana ſimul
et ſacra, et celeberrimum illis gentibus
templum, quod Tanfanae vocabant, ſo-
lo aequantur; ſine vulnere milites, qui
ſemiſomnos, inermos, aut palantis ce-
ciderant. excivit ea caedes Bructeros,
Tubantes, Uſipetes, ſaltuſque, per quos
exercitui regreſſus, inſedere: quod gna-

Digitized by Google

rum duci, inceſſitque itineri et proelio; pars equitum, et auxiliariae cohortes ducebant; mox prima legio: et mediis impedimentis, ſiniſtrum latus unetviceſimani, dextrum quintani clauſere; viceſima legio terga firmavit, poſt ceteri ſociorum. ſed hoſtes, donec agmen per ſaltus porrigeretur, immoti; dein latera et frontem modice adſultantes, tota vi noviſſimos incurrere; turbabanturque denſis Germanorum catervis leves cohortes, cum Caeſar advectus ad viceſimanos, voce magna; 'hoc illud tem-
'pus oblitterandae ſeditionis *clamita-*
'*bat* : pergerent, properarent culpam
'in decus vertere.' exarſere animis, unoque impetu perruptum hoſtem redigunt in aperta, caeduntque: ſimul primi agminis copiae evaſere ſilvas, caſtraque communivere. quietum inde iter; fidenſque recentibus, ac priorum oblitus miles, in hibernis locatur. Nunci- 52
ata ea Tiberium laetitia curaque adfecere: gaudebat oppreſſam ſeditionem; ſed quod largiendis pecuniis, et miſſione feſtinata favorem militum quaeſiviſſet, bellica quoque Germanici gloria,

Digitized by Google

angebatur. retulit tamen ad ſenatum de rebus geſtis, multaque de virtute ejus memoravit, magis in ſpeciem verbis adornata, quam ut penitus ſentire crederetur. paucioribus Druſum et finem Illyrici motus laudavit; ſed intentior, et fida oratione; cunctaque quae Germanicus indulſerat, ſervavit etiam apud Pan-
53 nonicos exercitus. Eodem anno Julia ſupremum diem obiit, ob impudicitiam olim à patre Auguſto Pandateria inſula, mox oppido Rheginorum, qui Siculum fretum accolunt, clauſa. fuerat in matrimonio Tiberii florentibus Cajo et Lucio Caeſaribus, ſpreveratque ut imparem; nec alia tam intima Tiberio cauſſa, cur Rhodum abſcederet: imperium adeptus, extorrem, infamem, et poſt interfectum Poſthumum Agrippam, omnis ſpei egenam, inopia ac tabe longa peremit, obſcuram fore necem longinquitate exſilii ratus. par.cauſſa ſaevitiae in Sempronium Gracchum, qui familia nobili, ſollers ingenio, et prave facundus, eamdem Juliam in matrimonio M. Agrippae temeraverat; nec is libidini finis; traditam Tiberio, pervi-

Digitized by Google

cax adulter contumacia et odiis in maritum accendebat; litteraeque quas Julia patri Auguſto cum inſectatione Tiberii ſcripſit, a Graccho compoſitae credebantur. igitur amotus Cercinam, Africi maris inſulam, quatuordecim annis exſilium toleravit. tunc milites ad caedem miſſi invenere in prominenti littoris nihil laetum opperientem; quorum adventu 'breve tempus *petivit*, ut 'ſuprema mandata uxori Alliariae per 'litteras daret:' cervicemque percuſſoribus obtulit, conſtantia mortis haud indignus Sempronio nomine; vita degeneraverat; quidam non Roma eos milites, ſed ab L. Aſprenate proconſule Africae miſſos tradidere, auctore Tiberio, qui famam caedis poſſe in Aſprenatem verti, fruſtra ſperaverat. Idem 54
annus novas caerimonias accepit, addito ſodalium Auguſtalium ſacerdotio: ut quondam T. Tatius retinendis Sabinorum ſacris ſodales Titios inſtituerat; ſorte ducti è primoribus civitatis unus et viginti. Tiberius, Druſuſque, et Claudius, et Germanicus adjiciuntur. ludos Auguſtales tunc primum coepta

Digitized by Google

turbavit diſcordia, ex certamine hiſtri-
onum. indulſerat ei ludicro Auguſtus,
dum Maecenati obtemperat effuſo in a-
morem Bathylli: neque ipſe abhorrebat
talibus ſtudiis, et civile rebatur miſceri
voluptatibus vulgi; alia Tiberio mo-
rum via: ſed populum per tot annos
molliter habitum, nondum audebat ad
55 duriora vertere. Druſo Caeſare, C.
Norbano Conſulibus decernitur Ger-
manico triumphus manente bello; quod
quamquam in aeſtatem ſumma ope pa-
rabat, initio veris et repentino in Cat-
tos excurſu praecepit; nam ſpes inceſſe-
rat diſſidere hoſtem in Arminium ac Se-
geſtem, inſignem utrumque perfidia in
nos, aut fide: Arminius turbator Ger-
maniae; Segeſtes *parari rebellionem* ſae-
pe alias, et ſupremo convivio poſt quod
in arma itum, aperuit: ſuaſitque Varo,
‘ut ſe et Arminium, et ceteros proce-
‘res vinciret, nihil auſuram plebem
‘principibus amotis; atque ipſi tem-
‘pus fore, quo crimina, et innoxios diſ-
‘cerneret;’ ſed Varus fato, et vi Ar-
minii cecidit. Segeſtes quamquam con-
ſenſu gentis in bellum tractus, diſcors

Digitized by Google

manebat, auctis privatim odiis, quod Arminius filiam ejus alii pactam rapuerat; gener inviſus inimici ſoceri; quaeque apud concordes vincula caritatis, incitamenta irarum apud infenſos erant.
Igitur Germanicus quatuor legiones, 56
quinque auxiliarium millia, et tumultuarias catervas Germanorum cis Rhenum colentium Caecinae tradit: totidem legiones, duplicem ſociorum numerum ipſe ducit: poſitoque caſtello ſuper veſtigia paterni praeſidii in monte Tauno, expeditum exercitum in Cattos rapit; L. Apronio ad munitiones viarum, et fluminum relicto; nam (rarum illi coelo) ſiccitate, et amnibus modicis inoffenſum iter properaverat; imbreſque et fluminum auctus regredienti metuebantur. ſed Cattis adeo improviſus advenit, ut quod imbecillum aetate ac ſexu, ſtatim captum aut trucidatum ſit: juventus flumen Adranam nando tramiſerat, Romanoſque pontem coeptantis arcebant, dein tormentis ſagittiſque pulſi, tentatis fruſtra conditionibus pacis, cum quidam ad Germanicum perfugiſſent, reliqui omiſſis pagis viciſque in ſil-

Digitized by Google

vas diſperguntur. Caeſar incenſo Mattio (id genti caput) aperta populatus, vertit ad Rhenum: non auſo hoſte terga abeuntium laceſſere, quod illi moris, quotiens aſtu magis, quam per formidinem ceſſit. fuerat animus Cheruſcis juvare Cattos, ſed exterruit Caecina huc illuc ferens arma: et Marſos congredi
57 auſos proſpero proelio cohibuit. Neque multo poſt legati à Segeſte venerunt, auxilium orantes adverſus vim popularium, à quîs circumſedebatur; validiore apud eos Arminio, quando bellum ſuadebat. nam barbaris, quanto quis audacia promptus, tanto magis fidus, rebuſque motis potior habetur. addiderat Segeſtes legatis filium, nomine Segimundum; ſed juvenis conſcientia cunctabatur; quippe anno quo Germaniae deſcivere, ſacerdos apud Aram Ubiorum creatus, ruperat vittas, profugus ad rebelles. adductus tamen in ſpem clementiae Romanae, pertulit patris mandata, benigneque exceptus, cum praeſidio Gallicam in ripam miſſus eſt. Germanico pretium fuit, convertere agmen: pugnatumque in obſidentis, et ereptus Se-

geſtes magna cum propinquorum et cli-
entium manu. inerant feminae nobiles,
inter quas uxor Arminii, eademque fi-
lia Segeſtis, mariti magis quam parentis
animo, neque victa in lacrymas, neque
voce ſupplex, compreſſis intra ſinum
manibus, gravidum uterum intuens. fe-
rebantur et ſpolia Varianae cladis, ple-
riſque eorum, qui tum in deditionem
veniebant, praedae data. ſimul Segeſtes
ipſe ingens viſu, et memoria bonae ſo-
cietatis impavidus. Verba ejus in hunc 58
modum fuere: ‘ non hic mihi primus er-
‘ ga populum Romanum fidei et con-
‘ ſtantiae dies: ex quo à divo Auguſto
‘ civitate donatus ſum, amicos inimi-
‘ coſque ex veſtris utilitatibus delegi:
‘ neque odio patriae (quippe prodito-
‘ res etiam iis, quos anteponunt, inviſi
‘ ſunt) verum quia Romanis Germaniſ-
‘ que idem conducere: et pacem, quam
‘ bellum probabam; ergo raptorem fi-
‘ liae meae, violatorem foederis veſtri
‘ Arminium, apud Varum, qui tum ex-
‘ ercitui praeſidebat, reum feci; dilatus
‘ ſegnitia ducis, quia parum praeſidii in
‘ legibus erat, ut me, et Arminium, et

‘ conſcios vinciret, flagitavi; teſtis illa
‘ nox, mihi utinam potius noviſſima!
‘ quae ſecuta ſunt, defleri magis, quam
‘ defendi poſſunt; ceterum et injeci ca-
‘ tenas Arminio, et à factione ejus in-
‘ jectas perpeſſus ſum. atque ubi pri-
‘ mum tui copia; vetera novis, et quie-
‘ ta turbidis antehabeo: neque ob prae-
‘ mium, ſed ut me perfidia exſolvam: ſi-
‘ mul genti Germanorum idoneus con-
‘ ciliator, ſi poenitentiam quam perni-
‘ ciem maluerit. pro juventa et errore
‘ filii veniam precor: filiam neceſſitate
‘ huc adductam fateor; tuum erit con-
‘ ſultare, utrum praevaleat, quod ex Ar-
‘ minio concepit, an quod ex me geni-
‘ ta eſt.’ Caeſar, clementi reſponſo, li-
beris propinquiſque ejus incolumitatem,
ipſi ſedem Vetera in provincia pollice-
tur. exercitum reduxit, nomenque *Im-
peratoris* auctore Tiberio accepit. Ar-
minii uxor virilis ſexus ſtirpem edidit:
educatus Ravennae puer quo mox ludi-
brio conflictatus ſit, in tempore memo-
59 rabo. Famȧ dediti benigneque excep-
ti Segeſtis vulgata, ut quibuſque bellum
invitis aut cupientibus erat, ſpe vel do-

lore accipitur. Arminium ſuper inſitam violentiam, rapta uxor, ſubjectus ſervitio uxoris uterus, vecordem agebant: volitabatque per Cheruſcos, arma in Segeſtem, arma in Caeſarem poſcens; neque probris temperabat: ' egregium patrem! magnum imperatorem! fortem ' exercitum! quorum tot manus unam ' mulierculam avexerint. ſibi tres legiones, totidem legatos procubuiſſe. non ' enim ſe proditione, neque adverſus ' foeminas gravidas, ſed palam adverſus ' armatos bellum tractare; cerni adhuc ' Germanorum in lucis ſigna Romana, ' quae diis patriis ſuſpenderit; coleret ' Segeſtes victam ripam; redderet filio ſacerdotium: hominem Germanos nunquam ſatis excuſaturos, quod inter ' Albim et Rhenum virgas, et ſecures, ' et togam viderint; aliis gentibus, ignorantia imperii Romani, inexperta ' eſſe ſupplicia, neſcia tributa: quae ' quando exuerint, inritusque diſceſſerit ille inter numina dicatus Auguſtus, ' ille delectus Tiberius, ne imperitum adoleſcentulum, ne ſeditioſum exercitum paveſcerent. ſi patriam, parentes,

Digitized by Google

‘antiqua mallent, quam dominos, et colonias novas; Arminium potius gloriae ac libertatis, quam Segeſtem flagitioſae ſervitutis ducem ſequerentur.’

60 Conciti per haec non modo Cheruſci, ſed conterminae gentes: tractuſque in partis Inguiomerus Arminii patruus, veteri apud Romanos auctoritate; unde major Caeſari metus: et ne bellum mole una ingrueret, Caecinam cum quadraginta cohortibus Romanis, diſtrahendo hoſti, per Bructeros ad flumen Amiſiam mittit; equitem Pedo praefectus finibus Friſiorum ducit; ipſe impoſitas navibus quatuor legiones per lacus vexit: ſimulque pedes, eques, claſſis, apud praedictum amnem convenere. Chauci cum auxilia pollicerentur, in commilitium adſciti ſunt. Bructeros ſua urentis, expedita cum manu L. Stertinius, miſſu Germanici fudit; interque caedem et praedam repperit undeviceſimae legionis aquilam cum Varo amiſſam. ductum inde agmen ad ultimos Bructerorum: quantumque Amiſiam et Luppiam amnes inter, vaſtatum: haud procul Teutoburgienſi ſaltu, in quo reliquiae Vari le-

Digitized by Google

gionumque inſepultae dicebantur. Igi-tur cupido Caeſarem invadit ſolvendi 61
ſuprema militibus, ducique; permoto ad miſerationem omni qui aderat exercitu, ob propinquos, amicos, denique ob caſus bellorum, et ſortem hominum; praemiſſo Caecina ut occulta ſaltuum ſcrutaretur, ponteſque et aggeres humido paludum et fallacibus campis imponeret, incedunt moeſtos locos, viſuque ac memoria deformes. prima Vari caſtra lato ambitu, et dimenſis principiis, trium legionum manus oſtentabant: dein ſemiruto vallo, humili foſſa, acciſae jam reliquiae conſediſſe intelligebantur: medio campi albentia oſſa, ut fugerant, ut reſtiterant, disjecta vel aggerata: adjacebant fragmina telorum, equorumque artus, ſimul truncis arborum antefixa ora; lucis propinquis barbarae arae, apud quas tribunos, ac primorum ordinum centuriones mactaverant; et cladis ejus ſuperſtites pugnam aut vincula elapſi, referebant, 'hic cecidiſſe legatos; 'illic raptas aquilas; primum ubi vul-'nus Varo adactum; ubi infelici dex-'tra, et ſuo ictu mortem invenerit; quo

Digitized by Google

' tribunali concionatus Arminius; quot
' patibula captivis, quae ſcrobes; ut-
' que ſignis et aquilis per ſuperbiam in-
62' luſerit.' Igitur Romanus qui aderat
exercitus, ſextum poſt cladis annum,
trium legionum oſſa, nullo noſcente ali-
enas reliquias an ſuorum humo tegeret,
omnes ut conjunctos, ut conſanguine-
os, aucta in hoſtem ira, moeſti ſimul et
infenſi condebant. primum exſtruendo
tumulo ceſpitem Caeſar poſuit, gratiſſi-
mo munere in defunctos, et praeſenti-
bus doloris ſocius. quod Tiberio haud
probatum, ſeu cuncta Germanici in de-
terius trahenti; ſive exercitum imagine
caeſorum inſepultorumque tardatum ad
proelia, et formidoloſiorem hoſtium cre-
debat: ' neque imperatorem auguratu
' et vetuſtiſſimis caerimoniis praeditum,
63' attrectare feralia debuiſſe.' Sed Ger-
manicus cedentem in avia Arminium ſe-
cutus, ubi primum copia fuit, evehi e-
quites, campumque quem hoſtis inſede-
rat, eripi jubet. Arminius colligi ſuos,
et propinquare ſilvis monitos vertit re-
pente: mox ſignum prorumpendi dedit
iis, quos per ſaltus occultaverat. tunc

Digitized by Google

nova acie turbatus eques,miſſaeque ſub-
ſidiariae cohortes, et fugientium agmi-
ne impulſae auxerant conſternationem ;
trudebanturque in paludem gnaram vin-
centibus,iniquam neſciis,ni Caeſar pro-
ductas legiones inſtruxiſſet : inde hoſ-
tibus terror, fiducia militi : et manibus
aequis abſceſſum. mox reducto ad Ami-
ſiam exercitu, legiones claſſe, ut ad-
vexerat, reportat : pars equitum litore
oceani petere Rhenum juſſa : Caecina
qui ſuum militem ducebat monitus,
quamquam notis itineribus regredere-
tur, Pontes longos quam maturrime ſu-
perare. anguſtus is trames, vaſtas inter
paludes, et quondam à L. Domitio ag-
geratus : cetera limoſa, tenacia gravi
coeno,aut rivis incerta erant,circum ſil-
vae paulatim adclives: quas tum Armini-
us implevit, compendiis viarum, et cito
agmine, onuſtum ſarcinis armiſque mi-
litem cum anteveniſſet. Caecinae du-
bitanti quonam modo ruptos vetuſtate
pontes reponeret, ſimulque propulſaret
hoſtem, caſtra metari in loco placuit ;
ut opus, et alii proelium inciperent.
Barbari perfringere ſtationes, ſeque in- 64

Digitized by Google

ſerre munitoribus niſi, laceſſunt, circumgrediuntur, occurſant: miſcetur operantium bellantiumque clamor: et cuncta pariter Romanis adverſa; locus uligine profunda, idem ad gradum inſtabilis, procedentibus lubricus; corpora gravia loricis; neque librare pila inter undas poterant. contra Cheruſcis ſueta apud paludes proelia; procera membra; haſtae ingentes ad vulnera facienda, quamvis procul; nox demum inclinantis tum legiones adverſae pugnae exemit. Germani ob proſpera indefeſſi, ne tum quidem ſumpta quiete, quantum aquarum circumſurgentibus jugis oritur, vertere in ſubjecta: merſaque humo, et obruto quod effectum operis, duplicatus militi labor. quadrageſimum id ſtipendium Caecina parendi aut imperitandi habebat: ſecundarum ambiguarumque rerum ſciens, eoque interritus. igitur futura volvens, non aliud repperit, quam ut hoſtem ſilvis coërceret, donec ſaucii, quantumque gravioris agminis, anteirent; nam medio montium et paludum porrigebatur planities, quae tenuem aciem pateretur. deliguntur legiones,

Digitized by Google

quinta dextro lateri; unetviceſima in
laevum; primani ducendum ad agmen;
viceſimanus adverſum ſecuturos. Nox 65
per diverſa inquies: cum barbari feſtis
epulis, laeto cantu, aut truci ſonore ſub-
jecta vallium ac reſultantis ſaltus com-
plerent; apud Romanos invalidi ignes,
interruptae voces, atque ipſi paſſim ad-
jacerent vallo, oberrarent tentoriis, in-
ſomnes magis quam pervigiles; ducem-
que terruit dira quies; nam Quinctili-
um Varum ſanguine oblitum, et paludi-
bus emerſum, cernere et audire viſus eſt,
velut vocantem, non tamen obſecutus,
et manum intendentis reppuliſſe. coep-
ta luce miſſae in latera legiones metu,
an contumacia, locum deſeruere; capto
propere campo, humentia ultra. neque
tamen Arminius, quamquam libero in-
curſu, ſtatim prorupit: ſed ut haeſere
coeno foſſiſque impedimenta, turbati
circum milites; incertus ſignorum or-
do; utque tali in tempore, ſibi quiſque
properus, et lentae adverſum imperia au-
res; inrumpere Germanos jubet, clami-
tans, 'en Varus, et eodem iterum fato
'victae legiones!' ſimul haec, et cum

Digitized by Google

delectis ſcindit agmen, equiſque maxime vulnera ingerit: illi ſanguine ſuo et lubrico paludum lapſantes, excuſſis rectoribus, disjicere obvios, proterere jacentes; plurimus circa aquilas labor, quae neque adverſum ferri ingruentia tela, neque figi limoſa humo poterant. Caecina dum ſuſtentat aciem, ſuffoſſo equo delapſus circumveniebatur, ni prima legio ſeſe oppoſuiſſet; juvit hoſtium aviditas, omiſſa caede praedam ſectantium: eniſaeque legiones, veſperaſcente die, in aperta et ſolida; neque is miſeriarum finis; ſtruendum vallum, petendus agger: amiſſa magna ex parte, per quae egeritur humus, aut exciditur ceſpes: non tentoria manipulis, non fomenta ſauciis: infectos coeno aut cruore cibos dividentes, funeſtas tenebras, et tot hominum millibus unum jam re-
66 liquum diem lamentabantur. Forte equus abruptis vinculis vagus, et clamore territus, quoſdam occurrentium obturbavit; tanta inde conſternatio, irrupiſſe Germanos credentium, ut cuncti ruerent ad portas, quarum decumana maxime petebatur, averſa hoſti, et fugi-

Digitized by Google

entibus tutior. Caecina comperto vanam eſſe formidinem, cum tamen neque auctoritate, neque precibus, ne manu quidem obſiſtere, aut retinere militem quiret; projectus in limine portae, miſeratione demum, quia per corpus legati eundum erat, clauſit viam: ſimul tribuni et centuriones falſum pavorem eſſe docuerunt. Tunc contractos in prin- 67
cipia, juſſoſque dicta cum ſilentio accipere, temporis ac neceſſitatis monet: 'unam in armis ſalutem, ſed ea conſilio 'temperanda; manendumque intra val- 'lum, donec expugnandi hoſtes ſpe pro- 'pius ſuccederent: mox undique erum- 'pendum; illa eruptione ad Rhenum 'perveniri; quod ſi fugerent, pluris ſil- 'vas, profundas magis paludes, ſaevi- 'tiam hoſtium ſupereſſe: at victoribus 'decus, gloriam, quae domi cara, quae 'in caſtris honeſta,' memorat: reticuit de adverſis. equos dehinc, orſus à ſuis, legatorum tribunorumque, nulla ambitione, fortiſſimo cuique bellatori tradit, ut hi, mox pedes, in hoſtem invaderent.
Haud minus inquies Germanus ſpe, cu- 68
pidine, et diverſis ducum ſententiis age-

Digitized by Google

bat: Arminio, 'ſinerent egredi, egreſ-
'ſosque rurſum per humida et impedita
'circumvenirent,' ſuadente: atrociora
Inguiomero, et laeta barbaris, 'ut val-
'lum armis ambirent; promptam ex-
'pugnationem, plures captivos, incor-
'ruptam praedam fore.' igitur orta die,
proruunt foſſas, injiciunt crates, ſumma
valli prenſant, raro ſuper milite, et quaſi
ob metum defixo; poſtquam haeſere mu-
nimentis, datur cohortibus ſignum, cor-
nuaque ac tubae concinuere; exin cla-
more et impetu tergis Germanorum cir-
cumfunduntur, exprobrantes, 'non hic
'ſilvas, nec paludes, ſed aequis locis ae-
'quos deos.' hoſti, facile excidium, et
paucos ac ſemermos cogitanti, ſonus tu-
barum, fulgor armorum, quanto inopi-
na, tanto majora offunduntur: cade-
bantque, ut rebus ſecundis avidi, ita ad-
verſis incauti. Arminius integer, In-
guiomerus poſt grave vulnus, pugnam
deſeruere: vulgus trucidatum eſt, do-
nec ira et dies permanſit. nocte demum
reverſae legiones, quamvis plus vulne-
rum, eadem ciborum egeſtas fatigaret;
vim, ſanitatem, copias, cuncta in victo-

ria habuere. pervaſerat interim ‘ cir-‘cumventi exercitus *fama*, *et* infeſto Ger-‘manorum agmine Gallias peti:’ ac ni Agrippina impoſitum Rheno pontem ſolvi prohibuiſſet, erant qui id flagitium formidine auderent; ſed femina ingens animi, munia ducis per eos dies induit, militibuſque ut quis inops, aut ſaucius, veſtem et fomenta dilargita eſt. tradit C. Plinius Germanicorum bellorum ſcriptor, ſtetiſſe apud principium pontis, laudes et grates reverſis legionibus habentem. id Tiberii animum altius penetravit; ‘ non enim ſimplices eas ‘ curas, nec adverſus externos militem ‘ quaeri; nihil relictum imperatoribus, ‘ ubi femina manipulos interviſat, ſigna ‘ adeat, largitionem tentet, tanquam pa-‘ rum ambitioſe filium ducis gregali ha-‘ bitu circumferat, *Caeſaremque Caligu-‘ lam* appellari velit. potiorem jam a-‘ pud exercitus Agrippinam, quam le-‘ gatos, quam duces: compreſſam à mu-‘ liere ſeditionem, cui nomen principis ‘ obſiſtere non quiverit.’ accendebat haec, onerabatque Sejanus, peritia morum Tiberii odia in longum jaciens,

Digitized by Google

quae reconderet, auctaque promeret.
70 At Germanicus legionum quas navibus vexerat, ſecundam, et quartam decimam itinere terreſtri P. Vitellio ducendas tradit, quo levior claſſis vadoſo mari innaret, vel reciproco ſideret. Vitellius primum iter ſicca humo, aut modice adlabente aeſtu, quietum habuit: mox impulſu aquilonis, ſimul ſidere aequinoctii, quo maxime tumeſcit oceanus, rapi agique agmen; et opplebantur terrae: eadem freto, litori, campis facies; neque diſcerni poterant incerta ab ſolidis, brevia à profundis; ſternuntur fluctibus, hauriuntur gurgitibus: jumenta, ſarcinae, corpora exanima, interfluunt, occurſant; permiſcentur inter ſe manipuli, modo pectore, modo ore tenus exſtantes, aliquando ſubtracto ſolo disjecti aut obruti; non vox, et mutui hortatus juvabant, adverſante unda: nihil ſtrenuus ab ignavo, ſapiens à prudenti, conſilia à caſu differre: cuncta pari violentia involvebantur. tandem Vitellius in editiora eniſus, eodem agmen ſubduxit; pernoctavere ſine utenſilibus, ſine igni, magna pars nudo aut mulcato

Digitized by Google

corpore; haud minus miſerabiles, quam quos hoſtis circumſidet; quippe illis etiam honeſtae mortis uſus: his inglorium exitium; lux reddidit terram; penetratumque ad amnem Viſurgim, quo Caeſar claſſe contenderat; impoſitae deinde legiones, vagante fama ſubmerſas; nec fides ſalutis, antequam Caeſarem exercitumque reducem videre. Jam Ster- 71
tinius ad accipiendum in deditionem Segimerum fratrem Segeſtis praemiſſus, ipſum et filium ejus in civitatem Ubiorum perduxerat; data utrique venia; facile Segimero, cunctantius filio: quia Quinctilii Vari corpus inluſiſſe dicebatur. ceterum ad ſupplenda exercitus damna certavere Galliae, Hiſpaniae, Italia: quod cuique promptum, arma, equos, aurum, offerentes; quorum laudato ſtudio Germanicus, armis modo et equis ad bellum ſumptis, propria pecunia militem juvit; utque cladis memoriam etiam comitate leniret, circumire ſaucios; facta ſingulorum extollere; vulnera intuens, alium ſpe, alium gloria, cunctos alloquio et cura, ſibique et proelio firmabat. Decreta eo anno trium- 72

Digitized by Google

phalia inſignia A. Caecinae, L. Apronio, C. Silio, ob res cum Germanico geſtas. nomen *patris patriae* Tiberius à populo ſaepius ingeſtum, repudiavit: neque in acta ſua jurari, quamquam cenſente ſenatu, permiſit: ‘ cuncta mortalium incerta, quantoque plus adeptus ‘ foret, tanto ſe magis in lubrico’ dictans; non tamen ideo faciebat fidem civilis animi; nam legem majeſtatis reduxerat; cui nomen apud veteres idem, ſed alia in judicium veniebant: ſi quis proditione exercitum, aut plebem ſeditionibus, denique male geſta republica majeſtatem populi Romani minuiſſet; facta arguebantur; dicta impunè erant. primus Auguſtus cognitionem de famoſis libellis ſpecie legis ejus tractavit, commotus Caſſii Severi libidine, qua viros feminaſque inluſtres procacibus ſcriptis diffamaverat; mox Tiberius, conſultante Pompejo Macro praetore, ‘an judicia majeſtatis redderentur? exer‘cendas leges eſſe’ reſpondit. hunc quoque aſperavere carmina, incertis auctoribus vulgata, in ſaevitiam ſuperbiamque ejus, et diſcordem cum matre ani-

Digitized by Google

mum. Haud pigebit referre in Fala- 73
nio, et Rubrio, modicis equitibus Romanis, praetentata crimina: ut, quibus initiis, quanta Tiberii arte, graviſſimum exitium irrepſerit, dein repreſſum ſit, poſtremo arſerit, cunctaque corripuerit, noſcatur. Falanio objiciebat accuſator, 'quod inter cultores Auguſti, qui per 'omnes domos in modum collegiorum 'habebantur, Caſſium quendam mimum 'corpore infamem adſciviſſet: quodque 'venditis hortis, ſtatuam Auguſti ſimul 'mancipaſſet.' Rubrio crimini dabatur 'violatum perjurio nomen Auguſti.' quae ubi Tiberio notuere, ſcripſit conſulibus; 'non ideo decretum patri ſuo 'coelum, ut in perniciem civium is ho-'nor verteretur. Caſſium hiſtrionem ſo-'litum inter alios ejuſdem artis inter-'eſſe ludis, quos mater ſua in memori-'am Auguſti ſacraſſet. nec contra reli-'giones fieri, quod effigies ejus, ut a-'lia numinum ſimulacra, venditionibus 'hortorum et domuum accedant. jus-'jurandum perinde aeſtimandum, quam 'ſi Jovem fefelliſſet; deorum injurias 'diis curae.' Nec multo poſt Grani- 74

um Marcellum praetorem Bithyniae quaeſtor ipſius Caepio Criſpinus majeſtatis poſtulavit, ſubſcribente Romano Hiſpone; qui formam vitae iniit, quam poſtea celebrem miſeriae temporum, et audaciae hominum fecerunt; nam egens, ignotus, inquies, dum occultis libellis ſaevitiae principis adrepit, mox clariſſimo cuique periculum faceſſit; potentiam apud unum, odium apud omes adeptus, dedit exemplum, quod ſecuti, ex pauperibus divites, ex contemptis metuendi, perniciem aliis, ac poſtremum ſibi invenere. ſed Marcellum inſimulabat ‘ ſiniſtros de Tiberio ſermones habuiſſe;’ inevitabile crimen, cum ex moribus principis foediſſima quaeque deligeret accuſator, objectaretque reo; nam quia vera erant, etiam dicta credebantur. addidit Hiſpo, ‘ ſtatuam Marcelli altius ‘ quam Caeſarum ſitam: et alia in ſta‘ tua, amputato capite Auguſti, effigiem ‘ Tiberii inditam;’ ad quod exarſit adeo, ut rupta taciturnitate proclamaret; ‘ ſe quoque in ea cauſſa laturum ſenten‘ tiam palam et juratum, quo ceteris ‘ eadem neceſſitas fieret.’ manebant e-

Digitized by Google

tiam tum veſtigia morientis libertatis.
igitur Cn. Piſo, ‘quo, inquit, loco cenſe-
‘bis Caeſar? ſi primus, habebo quod ſe-
‘quar: ſi poſt omnes, vereor ne impru-
‘dens diſſentiam;’ permotus his, quan-
toque incautius efferbuerat, poenitentia
patiens, tulit abſolvi reum criminibus
majeſtatis; de pecuniis repetundis ad re-
ciperatores itum eſt. Nec patrum cog- 75
nitionibus ſatiatus, judiciis adſidebat in
cornu tribunalis, ne praetorem curuli
depelleret; multaque eo coram, adver-
ſus ambitum et potentium preces con-
ſtituta; ſed dum veritati conſulitur, li-
bertas corrumpebatur. inter quae Pius
Aurelius ſenator, queſtus ‘mole publi-
‘cae viae, ductuque aquarum, labefac-
‘tas aedis ſuas,’ auxilium patrum invo-
cabat; reſiſtentibus aerarii praetoribus,
ſubvenit Caeſar, pretiumque aedium Au-
relio tribuit, erogandae per honeſta pe-
cuniae cupiens: quam virtutem diu re-
tinuit, cum ceteras exueret. Propertio
Celeri praetorio, veniam ordinis ob pau-
pertatem petenti, decies ſeſtertium lar-
gitus eſt, ſatis comperto paternas ei an-
guſtias eſſe; tentantis eadem alios, pro-

Digitized by Google

bare cauſam ſenatui juſſit, cupidine ſeveritatis in his etiam, quae rite faceret, acerbus; unde ceteri ſilentium et paupertatem confeſſioni et beneficio praepoſuere.
76 Eodem anno continuis imbribus auctus Tiberis plana urbis ſtagnaverat: relabentem ſecuta eſt aedificiorum et hominum ſtrages. igitur cenſuit Aſinius Gallus, 'ut libri Sybillini 'adirentur;' renuit Tiberius, perinde divina humanaque obtegens. ſed remedium coërcendi fluminis Atejo Capitoni, et L. Arruntio mandatum. Achajam ac Macedoniam onera deprecantis, levari in praeſens proconſulari imperio, tradique Caeſari placuit. edendis gladiatoribus, quos Germanici fratris ac ſuo nomine obtulerat, Druſus praeſedit, quamquam vili ſanguine nimis gaudens: quod vulgus formidoloſum, et pater arguiſſe dicebatur; cur abſtinuerit ſpectaculo ipſe, varie trahebant: alii taedio coetus, quidam triſtitia ingenii, et metu comparationis, quia Auguſtus comiter interfuiſſet. non crediderim ad oſtentandam ſaevitiam, movendaſque populi offenſiones, conceſſam filio materiem:

Digitized by Google

quamquam id quoque dictum eſt. At 77
Theatri licentia proximo priore anno coepta, gravius tum erupit, occiſis non modo è plebe, ſed militibus et centurione, vulnerato tribuno praetoriae cohortis, dum probra in magiſtratus et diſſenſionem vulgi prohibent. actum de ea ſeditione apud patres, dicebanturque ſententiae, ‘ ut praetoribus jus virgarum in hiſtriones eſſet;’ interceſſit Haterius Agrippa tribunus plebei, increpituſque eſt Aſinii Galli oratione, ſilente Tiberio, qui ea ſimulacra libertatis ſenatui praebebat; valuit tamen interceſſio, quia divus Auguſtus ‘ immunes verberum hiſtriones’ quondam reſponderat, neque fas Tiberio infringere dicta ejus. de modo lucaris, et adverſus laſciviam fautorum, multa decernuntur; ex quîs maxime inſignia: ‘ ne domos pantomimorum ſenator introiret, ne egredientis in publicum equites Romani cingerent: aut alibi quam in theatro ſpectarentur: et ſpectantium immodeſtiam exſilio multandi poteſtas praetoribus fieret.’ Templum ut in co- 78
lonia Tarraconenſi ſtrueretur Auguſto,

petentibus Hiſpanis permiſſum; datumque in omnes provincias exemplum. centeſimam rerum venalium poſt bella civilia inſtitutam deprecante populo, edixit Tiberius 'militare aerarium eo ſubſidio niti: ſimul imparem oneri rempublicam, niſi viceſimo militiae anno veterani dimitterentur;' ita proximae ſeditionis male conſulta, quibus ſedecim ſtipendiorum finem expreſſerant, aboli-
79 ta in poſterum. Actum deinde in ſenatu ab Arruntio et Atejo, an ob moderandas Tiberis exundationes verterentur flumina et lacus, per quos augeſcit. auditaeque municipiorum et coloniarum legationes; orantibus Florentinis, 'ne Clanis ſolito alveo dēmotus in amnem Arnum transferretur, idque ipſis perniciem adferret.' congruentia his Interamnates diſſeruere; 'peſſum ituros foecundiſſimos Italiae campos, ſi amnis Nar (id enim parabatur) in rivos deductus ſuperſtagnaviſſet.' nec Reatini ſilebant, Velinum lacum, qua in Narem effunditur, obſtrui recuſantes; 'quippe in adjacentia erupturum; optume rebus mortalium conſuluiſſe na-

Digitized by Google

‘ turam, quae ſua ora fluminibus, ſuos
‘ curſus, utque originem, ita fines dede-
‘ rit; ſpectandas etiam religiones ſoci-
‘ orum, qui ſacra et lucos et aras pa-
‘ triis amnibus dicaverint; quin ipſum
‘ Tiberim nolle prorſus accolis fluviis
‘ orbatum minore gloria fluere.’ ſeu
preces coloniarum, ſeu difficultas ope-
rum, ſive ſuperſtitio, valuit ut in ſenten-
tiam Piſonis concederetur, qui nil mu-
tandum cenſuerat. Prorogatur Pop- 80
paeo Sabino provincia Moeſia, additis
Achaja ac Macedonia. id quoque mo-
rum Tiberii fuit, continuare imperia,
ac pleroſque ad finem vitae in iiſdem
exercitibus, aut juriſdictionibus habe-
re. cauſſae variae traduntur: alii ‘ tae-
‘ dio novae curae ſemel placita pro ae-
‘ ternis ſervaviſſe:’ quidam ‘ invidia,
‘ ne plures fruerentur;’ ſunt qui exiſti-
ment, ut callidum ejus ingenium, ita
anxium judicium; neque enim eminen-
tis virtutes ſectabatur, et rurſum vitia
oderat: ex optimis periculum ſibi, à peſ-
ſimis dedecus publicum metuebat; qua
haeſitatione poſtremo eo provectus eſt,
ut mandaverit quibuſdam provincias,

Digitized by Google

81 quos egredi urbe non erat paſſurus. De comitiis conſularibus,quae tum primum illo principe, ac deinceps fuere, vix quidquam firmare auſim; adeo diverſa non modo apud auctores, ſed in ipſius orationibus reperiuntur. modo ſubtractis candidatorum nominibus originem cujuſque, et vitam, et ſtipendia deſcripſit,ut qui forent intelligeretur: aliquando ea quoque ſignificatione ſubtracta, candidatos hortatus, ne ambitu comitia turbarent, ſuam ad id curam pollicitus eſt: plerumque ‘ eos tantum apud ſe ‘ profeſſos diſſeruit, quorum nomina ‘ conſulibus edidiſſet; poſſe et alios pro‑ ‘ fiteri, ſi gratiae, aut meritis confide‑ ‘ rent;’ ſpecioſa verbis, re inania, aut ſubdola: quantoque majore libertatis imagine tegebantur, tanto eruptura ad infenſius ſervitium.

Digitized by Google

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBRI SECUNDI

BREVIARIUM.

Motus aliqui in Oriente. Vonones Parthorum rex ſolio et ſolo ab Artabano pellitur: et ad Armenios profugus,ab his in regnum accipitur. qui eodem mox demovetur à Silano Praeſide Syriae, ob metum et Artabani minas. at Tiberius, ſpecie moti Orientis,Germanicum à legionibus ſuetis abſtrahit; cui paret ille, ſed lente. prius enim Germaniam ingreditur, et fabricata ingenti claſſe, exercitum oceano ad Amiſiam flumen vehit. illic Angrivarios Stertinio duce populatur et ſternit; mox Cheruſcos et Arminium ingenti proelio vincit; multumque gloriae partum, niſi in regreſſu fortuita clades eam obliteraſſet. navium enim hominumque maximam partem in oceano amiſit, vi tempeſtatis et imperitia ejus maris. interea Romae vir nobilis Libo Druſus ſtudii rerum novarum defertur; accuſatur in ſenatu, et parte aliqua convincitur. Tiberium infenſum ex-

Digitized by Google

pertus, et veniae nulla ſpe, gladio incubuit. M. Hortali preces (nepos is Hortenſii) in manifeſta paupertate, ſpretae à principe. Clemens Poſtumi Agrippae ſervus, domino interfecto, faciem et nomen ejus mentitur; res Romanas turbat; occulte conſcios et adjutores multos habet; opera tamen et ingenio Salluſtii Criſpi ſine motu capitur, et Romam perducitur. ſub id tempus Germanicus de Cattis, Cheruſcis, aliiſque gentibus triumphat. Archelaus Cappadocum rex in urbem accitus, et indigne habitus, fato moritur. regnum ejus in provinciam redactum. Germanico Oriens permiſſus, cum majore, quoquo adiſſet, imperio: Cn. Piſoni Syria, cum occultis (ut creditur) in Germanicum mandatis. Druſus in Illyricum it, dux contra Germanos; qui inter ſe diſcordes, otium et ſecuritatem Romanis fecere. Cheruſci duce Arminio, potentem et veterem regem Maroboduum, magno nec incruento proelio vincunt. in Aſia duodecim celebres urbes terrae motu collapſae, aut hauſtae ſunt. Tacfarinas in Africa bellum ſive latrocinium exercet; idque à Furio proconſule ſtatim repreſſum. Germanicus in Armeniam venit: regem Zenonem volentibus iis imponit. Druſus Germanos ad diſcordias inlicit. Maroboduus vi Catualdae reg-

no pulſus in Italiam venit, et Ravennae per duodeviginti annos egit. idem Catualdae mox caſus, qui Forum Julium miſſus. Rheſcuporis Thracum rex, opera Pomponii Flacci in vincla datur: Romam perducitur. Germanicus Aegyptum luſtrat; reverſus, inimicitias cum Piſone exercet, et denunciat; ſed paullo poſt morbo correptus, cum ingenti gentium omnium luctu, Antiochiae extinguitur. veneni à Piſone dati ſuſpicio erat; qui conatus armis Syriam repetere, à Sentio aliiſque Germanici amicis impeditur. honores multi Germanico mortuo Romae decreti. ſanctiones contra muliebrem impudicitiam. virgo Veſtalis capta. Arminius in Germania dolo caeſus. haec geſta annis quatuor.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBER SECUNDUS.

T. STATILIO SISENNA TAURO,	COSS.
L. SCRIBONIO LIBONE.	
C. COELIO RUFO,	
L. POMPONIO FLACCO.	
TIBERIO CAESARE AUG. III.	
GERMANICO CAESARE II.	
M. JUNIO SILANO,	
C. NORBANO FLACCO.	

SISENNA Statilio Tauro, L. Libone conſulibus mota Orientis regna, provinciaeque Romanae; initio apud Parthos orto, qui petitum Roma acceptumque regem, quamvis gentis Arſacidarum, ut externum aſpernabantur. is fuit Vonones, obſes Auguſto datus à Phrahate. nam Phrahates quamquam depuliſſet exercitus duceſque Romanos,

Digitized by Google

cuncta venerantium officia ad Auguſ-
tum verterat, partemque prolis firman-
dae amicitiae miſerat : haud perinde
noſtri metu, quam fidei popularium diſ-
2 ſiſus. Poſt finem Phrahatis et ſequen-
tium regum, ob internas caedes, vene-
re in urbem legati à primoribus Parthis,
qui Vononem vetuſtiſſimum liberorum
ejus accirent. magnificum id ſibi credi-
dit Caeſar auxitque opibus. et accepere
barbari laetantes, ut ferme ad nova im-
peria. mox ſubit pudor, ‘ degeneraviſ-
‘ ſe Parthos, petitum alio ex orbe regem
‘ hoſtium artibus infectum : jam inter
‘ provincias Romanas ſolium Arſacida-
‘ rum haberi, darique. ubi illam glori-
‘ am trucidantium Craſſum, exturbanti-
‘ um Antonium ; ſi mancipium Caeſa-
‘ ris, tot per annos ſervitutem perpeſ-
‘ ſum, Parthis imperitet ? ’ accendebat
dedignantes et ipſe, diverſus à majorum
inſtitutis, raro venatu, ſegni equorum
cura ; quotiens per urbes incederet, lec-
ticae geſtamine, faſtuque erga patrias e-
pulas ; inridebantur et Graeci comites,
ac viliſſima utenſilium anulo clauſa : ſed
prompti aditus, obvia comitas, ignotae

Digitized by Google

Parthis virtutes, nova vitia; et quia ip-
ſorum moribus aliena, perinde odium
pravis et honeſtis. Igitur Artabanus 3
Arſacidarum è ſanguine apud Dahas ad-
ultus excitur, primoque congreſſu fuſus
reparat vires, regnoque potitur. victo
Vononi perfugium Armenia fuit, vacua
tunc, interque Parthorum et Romanas
opes infida, ob ſcelus Antonii, qui Ar-
tauaſden regem Armeniorum ſpecie ami-
citiae inlectum, dein catenis oneratum,
poſtremo interfecerat. ejus filius Ar-
taxias memoria patris nobis infenſus,
Arſacidarum vi ſeque regnumque tuta-
tus eſt; occiſo Artaxia per dolum pro-
pinquorum, datus à Caeſare Armeniis
Tigranes, deductuſque in regnum à Ti-
berio Nerone. nec Tigrani diuturnum
imperium fuit, neque liberis ejus, quam-
quam ſociatis more externo in matri-
monium regnumque. dein juſſu Auguſ-
ti impoſitus Artauaſdes, et non ſine cla-
de noſtra dejectus. Tum C. Caeſar 4
componendae Armeniae deligitur. is
Ariobarzanem origine Medum, ob in-
ſignem corporis formam, et praeclarum
animum, volentibus Armeniis praefecit.

Digitized by Google

Ariobarzane morte fortuita abſumpto, ſtirpem ejus haud toleravere: tentatoque feminae imperio, cui nomen Erato, eaque brevi pulſa; incerti ſolutique, et magis ſine domino, quam in libertate, profugum Vononen in regnum accipiunt. ſed ubi minitari Artabanus, et parum ſubſidii in Armeniis, vel ſi noſtra vi defenderetur, bellum adverſus Parthos ſumendum erat; rector Syriae Creticus Silanus excitum cuſtodia circumdat, manente luxu et regio nomine; quod ludibrium ut effugere agitaverit
5 Vonones, in loco reddemus. Ceterum Tiberio haud ingratum accidit turbari res Orientis, ut ea ſpecie Germanicum ſuetis legionibus abſtraheret; noviſque provinciis impoſitum, dolo ſimul et caſibus objectaret. at ille quanto acriora in eum ſtudia militum, et averſa patrui voluntas, celerandae victoriae intentior, tractare proeliorum vias, et quae ſibi tertium jam annum belligeranti ſaeva vel proſpera eveniſſent; ‘ fundi Germa-
‘ nos acie, et juſtis locis: juvari ſilvis,
‘ paludibus, brevi aeſtate, et praematu-
‘ ra hieme: ſuum militem haud perinde

‘ vulneribus, quam ſpatiis itinerum,
‘ damno armorum adfici: feſſas Gallias
‘ miniſtrandis equis: longum impedi-
‘ mentorum agmen, opportunum ad in-
‘ ſidias, defenſantibus iniquum; ac ſi
‘ mare intretur, promptam ipſis poſſeſ-
‘ ſionem, et hoſtibus ignotam; ſimul
‘ bellum maturius incipi, legioneſque et
‘ commeatus pariter vehi; integrum e-
‘ quitem, equoſque, per ora et alveos
‘ fluminum media in Germania fore.’
Igitur huc intendit: miſſis ad cenſus 6
Galliarum, P. Vitellio et Cantio; Sili-
us, et Antejus, et Caecina fabricandae
claſſi praeponuntur. mille naves ſuffi-
cere viſae, properataeque: aliae breves,
anguſta puppi proraque, et lato utero,
quo facilius fluctus tolerarent: quaedam
planae carinis, ut ſine noxa ſiderent:
plures appoſitis utrimque gubernaculis,
converſo ut repente remigio, hinc vel
illinc adpellerent; multae pontibus ſtra-
tae, ſuper quas tormenta veherentur, ſi-
mul aptae ferendis equis, aut commea-
tui, velis habiles, citae remis, augeban-
tur alacritate militum in ſpeciem ac ter-
rorem. inſula Batavorum in quam con-

Digitized by Google

venirent praedicta, ob faciles adpulſus,
accipiendiſque copiis, et tranſmittendum
ad bellum opportuna. nam Rhenus uno
alveo continuus, aut modicas inſulas
circumveniens, apud principium agri
Batavi velut in duos amnes dividitur:
ſervatque nomen, et violentiam curſus,
qua Germaniam praevehitur, donec oce-
ano miſceatur; ad Gallicam ripam latior
et placidior adfluens, verſo cognomen-
to, Vahalem accolae dicunt, mox id quo-
que vocabulum mutat Moſa flumine, e-
juſque immenſo ore eundem in oceanum
7 effunditur. Sed Caeſar, dum adigun-
tur naves, Silium legatum cum expedi-
ta manu inruptionem in Cattos facere
jubet: ipſe, audito caſtellum Luppiae flu-
mini adpoſitum obſideri, ſex legiones eo
duxit. neque Silio ob ſubitos imbres a-
liud actum, quam ut modicam praedam,
et Arpi principis Cattorum conjugem
filiamque raperet: neque Caeſari copi-
am pugnae obſeſſores fecere; ad famam
adventus ejus dilapſi: tumulum tamen
nuper Varianis legionibus ſtructum, et
veterem aram Druſo ſitam disjecerant.
reſtituit aram; honorique patris prin-

ceps ipſe cum legionibus decucurrit; tu-
mulum iterare haud viſum; et cuncta in-
ter caſtellum, Aliſonem, ac Rhenum, no-
vis limitibus, aggeribuſque permunita.
Jamque claſſis advenerat, cum praemiſ- 8
ſo commeatu, et diſtributis in legiones
ac ſocios navibus, foſſam cui Druſianae
nomen, ingreſſus, precatuſque Druſum
patrem, ‘ut ſe eadem auſum, libens pla-
‘catuſque exemplo ac memoria conſili-
‘orum atque operum juvaret;’ lacus in-
de, et oceanum, uſque ad Amiſiam flu-
men, ſecunda navigatione pervehitur;
claſſis Amiſiae relicta, laevo amne; er-
ratumque in eo, quod non ſubvexit:
tranſpoſuit militem dexteras in terras
iturum; ita plures dies efficiendis pon-
tibus abſumpti. et eques quidem ac le-
giones prima aeſtuaria, nondum adcreſ-
cente unda, intrepidi tranſiere: poſtre-
mum auxiliorum agmen, Batavique in
parte ea, dum inſultant aquis, artemque
nandi oſtentant, turbati, et quidam hauſ-
ti ſunt. metanti caſtra Caeſari Angri-
variorum defectio à tergo nuntiatur;
miſſus illico Stertinius cum equite, et ar-
matura levi, igne et caedibus perfidiam

Digitized by Google

9 ultus eſt. Flumen Viſurgis Romanos
Cheruſcoſque interfluebat; ejus in ripa
cum ceteris primoribus Arminius adſti-
tit, quaeſitoque 'an Caeſar veniſſet?'
poſtquam adeſſe reſponſum eſt; 'ut li-
'ceret cum fratre conloqui' oravit. e-
rat is in exercitu cognomento Flavius,
inſignis fide, et amiſſo per vulnus ocu-
lo paucis ante annis, duce Tiberio. tum
permiſſum: progreſſuſque ſalutatur ab
Arminio; qui amotis ſtipatoribus, 'ut
'ſagittarii noſtra pro ripa diſpoſiti abſ-
'cederent,' poſtulat; et poſtquam di-
greſſi, 'unde ea deformitas oris?' inter-
rogat fratrem; illo locum, et proelium
referente; 'quodnam praemium rece-
'piſſet?' exquirit. Flavius 'aucta ſti-
'pendia, torquem, et coronam, aliaque
'militaria dona' memorat, inridente Ar-
10 minio vilia ſervitii pretia. Exin diver-
ſi ordiuntur: hic 'magnitudinem Ro-
'manam, opes Caeſaris, et victis graves
'poenas; in deditionem venienti para-
'tam clementiam; neque conjugem et
'filium ejus hoſtiliter haberi.' ille 'fas
'patriae, libertatem avitam, penetralis
'Germaniae deos, matrem precum ſoci-

'am; ne propinquorum, et adfinium, 'denique gentis ſuae deſertor et prodi- 'tor, quam imperator eſſe mallet.' paulatim inde ad jurgia prolapſi, quo minus pugnam conſererent, ne flumine quidem interjecto cohibebantur: ni Stertinius adcurrens, plenum irae, armaque et equum poſcentem Flavium attinuiſſet; cernebatur contra minitabundus Arminius, proeliumque denuntians; nam pleraque Latino ſermone interjaciebat, ut qui Romanis in caſtris ductor popularium meruiſſet. Poſtero die Germano- 11
rum acies trans Viſurgim ſtetit. Caeſar, niſi pontibus praeſidiiſque impoſitis, dare in diſcrimen legiones haud imperatorium ratus, equitem vado tramittit; praefuere Stertinius, et è numero primipilarium Aemilius, diſtantibus locis invecti, ut hoſtem diducerent; qua celerrimus amnis, Cariovalda dux Batavorum erupit; eum Cheruſci fugam ſimulantes in planitiem ſaltibus circumjectam traxere: dein coorti, et undique effuſi trudunt adverſos, inſtant cedentibus, collectoſque in orbem, pars congreſſi, quidam eminus proturbant. Ca-

Digitized by Google

riovalda diu ſuſtentata hoſtium ſaevitia,
hortatus ſuos ut ingruentes catervas
globo frangerent; atque ipſe in den-
ſiſſimos inrumpens, congeſtis telis et ſuf-
foſſo equo labitur, ac multi nobilium
circa: ceteros vis ſua, aut equites cum
Stertinio Aemilioque ſubvenientes, pe-
12 riculo exemere. Caeſar tranſgreſſus
Viſurgim indicio perfugae cognoſcit,
'delectum ab Arminio locum pugnae:
'conveniſſe et alias nationes in ſilvam
'Herculi ſacram, auſuroſque noctur-
'nam caſtrorum oppugnationem;' ha-
bita indici fides, et cernebantur ignes;
ſuggreſſique propius ſpeculatores, 'au-
'diri fremitum equorum, immenſique et
'inconditi agminis murmur,' attulere.
igitur propinquo ſummae rei diſcrimi-
ne, explorandos militum animos ratus,
quonam id modo incorruptum foret ſe-
cum agitabat. 'tribunos et centurio-
'nes laeta ſaepius quam comperta nun-
'tiare; libertorum ſervilia ingenia; a-
'micis ineſſe adulationem: ſi concio
'vocetur, illic quoque, quae pauci inci-
'piant, reliquos adſtrepere; penitus
'noſcendas mentes, cum ſecreti et in-

Digitized by Google

‘ cuſtoditi, inter militaris cibos, ſpem
‘ aut metum proferrent.’ Nocte coep- 13
ta egreſſus augurali, per occulta et vigi-
libus ignara, comite uno, contectus hu-
meros ferina pelle, adit caſtrorum vias,
adſiſtit tabernaculis, fruiturque fama ſui:
cum hic ‘ nobilitatem ducis, decorem’
alius, plurimi ‘ patientiam, comitatem,
‘ per ſeria per jocos eundem animum,’
laudibus ferrent, ‘ reddendamque grati-
‘ am in acie’ faterentur; ſimul ‘ perfidos
‘ et ruptores pacis, ultioni et gloriae
‘ mactandos.’ inter quae unus hoſtium
Latinae linguae ſciens, acto ad vallum e-
quo, voce magna, ‘ conjuges, et agros,
‘ et ſtipendii indies, donec bellaretur,
‘ ſeſtertios centenos, ſi quis transfugiſ-
‘ ſet,’ Arminii nomine pollicetur. in-
cendit ea contumelia legionum iras:
‘ veniret dies, daretur pugna: ſumptu-
‘ rum militem Germanorum agros, trac-
‘ turum conjuges; accipere omen et ma-
‘ trimonia ac pecunias hoſtium praedae
‘ deſtinare.’ tertia ferme vigilia adſul-
tatum eſt caſtris, ſine conjectu teli; poſt-
quam crebras pro munimentis cohor-
tes, et nihil remiſſum ſenſere. Nox 14

Digitized by Google

eadem laetam Germanico quietem tulit, viditque ſe operatum, et ſanguine ſacro reſperſa praetexta, pulchriorem aliam manibus aviae Auguſtae accepiſſe. auctus omine, addicentibus auſpiciis, vocat concionem, et quae ſapientia praeviſa aptaque imminenti pugnae diſſerit: 'non campos modo militi Romano ad 'proelium bonos, ſed ſi ratio adſit, ſil'vas et ſaltus; nec enim immenſa bar'barorum ſcuta, enormis haſtas, inter 'truncos arborum, et enata humo vir'gulta, perinde haberi quam pila, et gla'dios, et haerentia corpori tegmina; 'denſarent ictus, ora mucronibus quae'rerent: non loricam Germano, non 'galeam; ne ſcuta quidem ferro, ner'vove firmata, ſed viminum textus, ſed 'tenuis et fucatas colore tabulas: pri'mam utcumque aciem haſtatam; cete'ris praeuſta aut brevia tela; jam cor'pus, ut viſu torvum, et ad brevem im'petum validum; ſic nulla vulnerum 'patientia: ſine pudore flagitii, ſine cu'ra ducum, abire, fugere; pavidos ad'verſis, inter ſecunda, non divini, non 'humani juris memores. ſi taedio via-

Digitized by Google

'rum ac maris finem cupiant; hac acie
'parari: propiorem jam Albim, quam
'Rhenum; neque bellum ultra, modo
'ſe patris, patruique veſtigia premen-
'tem iiſdem in terris victorem ſiſterent.'
orationem ducis ſecutus militum ardor:
ſignumque pugnae datum. Nec Armi- 15
nius, aut ceteri Germanorum proceres
omittebant ſuos quiſque teſtari: 'hos
'eſſe Romanos Variani exercitus fuga-
'ciſſimos, qui ne bellum tolerarent, ſe-
'ditionem induerint: quorum pars o-
'nuſta vulneribus tergum, pars fluctibus
'et procellis fractos artus, infenſis rur-
'ſum hoſtibus, adverſis diis objiciant,
'nulla boni ſpe; claſſem quippe, et avia
'oceani quaeſita, ne quis venientibus
'occurreret, ne pulſos premeret: ſed
'ubi miſcuerint manus, inane victis ven-
'torum remorumve ſubſidium; memi-
'niſſent modo avaritiae, crudelitatis,
'ſuperbiae; aliud ſibi reliquum, quam
'tenere libertatem aut mori ante ſervi-
'tium?' Sic accenſos, et proelium poſ- 16
centes in campum, cui Idiſtaviſo no-
men, deducunt: is medius inter Viſur-
gim et colles, ut ripae fluminis cedunt,

Digitized by Google

aut prominentia montium reſiſtunt, inaequaliter ſinuatur; pone tergum inſurgebat ſilva, editis in altum ramis, et pura humo inter arborum truncos. campum et prima ſilvarum barbara acies tenuit; ſoli Cheruſci juga inſedere, ut proeliantibus Romanis deſuper incurrerent. noſter exercitus ſic inceſſit: auxiliares Galli Germanique in fronte: poſt quos pedites ſagittarii: dein quatuor legiones, et cum duabus praetoriis cohortibus, ac delecto equite Caeſar: exin totidem aliae legiones, et levis armatura cum equite ſagittario, ceteraeque ſociorum cohortes. intentus paratuſque miles, ut ordo agminis, in aciem adſiſ-
17 teret. Viſis Cheruſcorum catervis, quae per ferociam proruperant, validiſſimos equitum incurrere latus, Stertinium cum ceteris turmis circumgredi, tergaque invadere jubet, ipſe in tempore adfuturus. interea pulcherrimum augurium, octo aquilae petere ſilvas et intrare viſae, Imperatorem advertere; exclamat, 'irent, 'ſequerentur Romanas aves, propria le-'gionum numina;' ſimul pedeſtris acies infertur, et praemiſſus eques, poſtremos

Digitized by Google

ac latera impulit: mirumque dictu, duo hoſtium agmina diverſa fuga, qui ſilvam tenuerant in aperta, qui campis adſtiterant in ſilvam ruebant; medii inter hos Cheruſci collibus detrudebantur; inter quos inſignis Arminius manu, voce, vulnere, ſuſtentabat pugnam: incubueratque ſagittariis, illa rupturus, ni Raetorum Vindelicorumque, et Gallicae cohortes ſigna objeciſſent; niſu tamen corporis, et impetu equi pervaſit, oblitus faciem ſuo cruore, ne noſceretur; quidam 'agnitum à Chaucis inter auxilia 'Romana agentibus emiſſumque' tradiderunt. virtus ſeu fraus eadem Inguiomero effugium dedit; ceteri paſſim trucidati; et pleroſque tranare Viſurgim conantes, injecta tela, aut vis fluminis, poſtremo moles ruentium, et incidentes ripae, operuere; quidam turpi fuga in ſumma arborum niſi, ramiſque ſe occultantes, admotis ſagittariis per ludibrium figebantur: alios prorutae arbores adflixere. magna ea victoria, neque cruenta nobis fuit. Quinta ab hora 18
diei ad noctem caeſi hoſtes decem millia paſſuum cadaveribus atque armis op-

Digitized by Google

plevere; repertis inter ſpolia eorum ca-
tenis, quas in Romanos, ut non dubio
eventu, portaverant: miles in loco proe-
lii Tiberium Imperatorem ſalutavit,
ſtruxitque aggerem, et in modum tropae-
orum arma, ſubſcriptis victarum genti-
19 um nominibus, impoſuit. Haud per-
inde Germanos vulnera, luctus, excidia,
quam ea ſpecies dolore et ira adfecit;
qui modo abire ſedibus, trans Albim
concedere parabant, pugnam volunt,
arma rapiunt; plebes, primores, juven-
tus, ſenes, agmen Romanum repente
incurſant, turbant; poſtremo deligunt
locum, flumine et ſilvis clauſum, arta
intus planitie, et humida; ſilvas quoque
profunda palus ambibat, niſi quod latus
unum Angrivarii lato aggere extule-
rant, quo à Cheruſcis dirimerentur; hic
pedes adſtitit: equitem propinquis lu-
cis texere, ut ingreſſis ſilvam legionibus
20 à tergo foret. Nihil ex iis Caeſari in-
cognitum: conſilia, locos, prompta, oc-
culta noverat, aſtuſque hoſtium in per-
niciem ipſis vertebat. Sejo Tuberoni le-
gato tradit equitem, campumque; pe-
ditum aciem ita inſtruxit, ut pars aequo

Digitized by Google

in ſilvam aditu incederet, pars objectum aggerem eniteretur; quod arduum, ſibi; cetera legatis permiſit; quibus plana evenerant, facile inrupere: quis impugnandus agger, ut ſi murum ſuccederent, gravibus ſuperne ictibus conflictabantur. ſenſit dux imparem cominus pugnam, remotiſque paulum legionibus, funditores libritoreſque excutere tela, et proturbare hoſtem jubet; miſſae è tormentis haſtae, quantoque conſpicui magis propugnatores, tanto pluribus vulneribus dejecti. primus Caeſar cum praetoriis cohortibus, capto vallo, dedit impetum in ſilvas; conlato illic gradu certatum: hoſtem à tergo palus, Romanos flumen aut montes claudebant: utriſque neceſſitas in loco, ſpes in virtute, ſalus ex victoria. Nec minor Ger- 21
manis animus; ſed genere pugnae et armorum ſuperabantur: cum ingens multitudo, artis locis, praelongas haſtas non protenderet, non colligeret, neque adſultibus et velocitate corporum uteretur, coacta ſtabile ad proelium: contra miles, cui ſcutum pectore adpreſſum, et inſidens capulo manus, latos barbaro-

Digitized by Google

rum artus, nuda ora foderet, viamque ſtrage hoſtium aperiret: imprompto jam Arminio, ob continua pericula, ſive illum recens acceptum vulnus tardaverat. quin et Inguiomerum tota volitantem acie, fortuna magis quam virtus deſerebat; et Germanicus quo magis adgnoſceretur, detraxerat tegimen capiti, orabatque 'inſiſterent caedibus: nil opus 'captivis, ſolam internicionem gentis 'finem bello fore.' jamque ſero diei ſubducit ex acie legionem faciendis caſtris: ceterae ad noctem cruore hoſtium ſatiatae ſunt; equites ambigue certavere.

22 Laudatis pro concione victoribus, Caeſar congeriem armorum ſtruxit, ſuperbo cum titulo: DEBELLATIS INTER RHENUM ALBIMQUE NATIONIBUS EXERCITUM TIBERII CAESARIS EA MONIMENTA MARTI ET JOVI ET AUGUSTO SACRAVISSE; de ſe nihil addidit, metu invidiae, an ratus conſcientiam facti ſatis eſſe. mox bellum in Angrivarios Stertinio mandat, ni deditionem properaviſſent; atque illi ſupplices, nihil abnuendo, veniam omnium

23 accepere. Sed aeſtate jam adulta le-

Digitized by Google

gionum aliae itinere terreſtri in hiber-
nacula remiſſae: plures Caeſar claſſi im-
poſitas per flumen Amiſiam oceano in-
vexit. ac primo placidum aequor mille
navium remis ſtrepere, aut velis impel-
li: mox atro nubium globo effuſa gran-
do, ſimul variis undique procellis incer-
ti fluctus proſpectum adimere, regimen
impedire: mileſque pavidus, et caſuum
maris ignarus, dum turbat nautas, vel
intempeſtive juvat, officia prudentium
corrumpebat; omne dehinc coelum, et
mare omne in auſtrum ceſſit, qui tumi-
dis Germaniae terris, profundis amni-
bus, immenſo nubium tractu validus, et
rigore vicini ſeptemtrionis horridior, ra-
puit disjecitque naves in aperta oceani,
aut inſulas ſaxis abruptis, vel per occul-
ta vada infeſtas; quibus paulum aegre-
que vitatis, poſtquam mutabat aeſtus,
eodemque quo ventus ferebat; non ad-
haerere anchoris, non exhaurire inrum-
pentis undas poterant: equi, jumenta,
ſarcinae, etiam arma praecipitantur, quo
levarentur alvei manantes per latera, et
fluctu ſuperurgente. Quanto violenti- 24
or cetero mari oceanus, et truculentia

coeli praeſtat Germania, tantum illa clades novitate et magnitudine exceſſit, hoſtilibus circum litoribus, aut ita vaſto et profundo, ut credatur noviſſimum ac ſine terris mare; pars navium hauſtae ſunt; plures, apud inſulas longius ſitas ejectae: mileſque nullo illic hominum cultu, fame abſumptus, niſi quos corpora equorum eodem eliſa toleraverant; ſola Germanici triremis Chaucorum terram adpulit, quem per omnes illos dies noctesque apud ſcopulos et prominentis oras, cum ‘ ſe tanti exitii ‘ reum’ clamitaret, vix cohibuere amici, quo minus eodem mari oppeteret. tandem relabente aeſtu, et ſecundante vento, claudae naves raro remigio, aut intentis veſtibus, et quaedam à validioribus tractae, revertere: quas raptim refectas miſit, ut ſcrutarentur inſulas; collecti ea cura pleríque: multos Angrivarii nuper in fidem accepti, redemptos ab interioribus reddidere: quidam in Britanniam rapti, et remiſſi à regulis. ut quis ex longinquo revenerat, ‘ miracu‘ la narrabant, vim turbinum, et inau‘ ditas volucres, monſtra maris, ambi-

‘ guas hominum et belluarum formas :’ viſa, ſive ex metu credita. Sed fama 25
claſſis amiſſae, ut Germanos ad ſpem belli, ita Caeſarem ad coërcendum erexit. C. Silio cum triginta peditum, tribus equitum millibus ire in Cattos imperat: ipſe majoribus copiis Marſos inrumpit: quorum dux Malovendus nuper in deditionem acceptus, ‘ propinquo luco de‘ foſſam Varianae legionis aquilam mo‘ dico praeſidio ſervari’ indicat. miſſa extemplo manus, quae hoſtem à fronte eliceret; alii qui terga circumgreſſi recluderent humum: et utriſque adfuit fortuna; eo promptior Caeſar pergit introrſus, populatur, exſcindit non auſum congredi hoſtem; aut ſicubi reſtiterat, ſtatim pulſum; nec unquam magis, ut ex captivis cognitum eſt, paventem. quippe ‘ invictos et nullis caſibus ſu‘ perabiles Romanos praedicabant, qui ‘ perdita claſſe, amiſſis armis, poſt con‘ ſtrata equorum virorumque corpori‘ bus litora, eadem virtute, pari ferocia, ‘ et veluti aucti numero inrupiſſent.’
Reductus inde in hiberna miles, laetus 26
animi, quod adverſa maris expeditione

proſpera penſaviſſet; addidit munificentiam Caeſar, quantum quis damni profeſſus erat exſolvendo. nec dubium habebatur labare hoſtes, petendaeque pacis conſilia ſumere, et ſi proxima aeſtas adjiceretur, poſſe bellum patrari: ſed crebris epiſtolis Tiberius monebat, 're-
'diret ad decretum triumphum; ſatis
'jam eventuum, ſatis caſuum: proſpe-
'ra illi et magna proelia: eorum quoque
'meminiſſet, quae venti et fluctus, nul-
'la ducis culpa, gravia tamen et ſaeva
'damna intuliſſent; ſe novies à divo
'Auguſto in Germaniam miſſum, plura
'conſilio quam vi perfeciſſe; ſic Sugam-
'bros in deditionem acceptos, ſic Sue-
'vos, regemque Maroboduum pace ob-
'ſtrictum; poſſe et Cheruſcos, ceteraſ-
'que rebellium gentes, quando Romanae
'ultioni conſultum eſt, internis diſcor-
'diis relinqui.' precante Germanico annum efficiendis coeptis, acrius modeſtiam ejus adgreditur, alterum conſulatum offerendo, cujus munia praeſens obiret; ſimul adnectebat, 'ſi foret adhuc bellan-
'dum, relinqueret materiem Druſi fra-
'tris gloriae, qui nullo tum alio hoſte,

Digitized by Google

'non niſi apud Germanias adſequi no-
'men imperatorium, et deportare lau-
'ream poſſet.' haud cunctatus eſt ultra Germanicus, quamquam fingi ea, ſeque per invidiam parto jam decori abſtrahi intelligeret. Sub idem tempus è fami- 27
lia Scriboniorum Libo Druſus defertur moliri res novas. ejus negotii initium, ordinem, finem curatius diſſeram; quia tum primum reperta ſunt, quae per tot annos rempublicam exedere. Firmius Catus Senator ex intima Libonis amicitia, juvenem improvidum et facilem inanibus, ad Chaldaeorum promiſſa, Magorum ſacra, ſomniorum etiam interpretes impulit: dum 'proavum Pompei-
'um, amitam Scriboniam, quae quon-
'dam Auguſti conjunx fuerat, conſobri-
'nos Caeſares, plenam imaginibus do-
'mum' oſtentat: hortaturque ad luxum et aes alienum, ſocius libidinum et neceſſitatum, quo pluribus indiciis inligaret. Ut ſatis teſtium, et qui ſervi ea- 28
dem noſcerent, reperit, aditum ad principem poſtulat; demonſtrato crimine et reo per Flaccum Veſcularium equitem Romanum, cui propior cum Tiberio u-

Digitized by Google

ſus erat. Caeſar indicium haud aſpernatus, congreſſus abnuit: 'poſſe enim, 'eodem Flacco internuntio, ſermones 'commeare.' atque interim Libonem ornat praetura, convictibus adhibet, non vultu alienatus, non verbis commotior (adeo iram condiderat) cunctaque ejus dicta factaque cum prohibere poſſet, ſcire malebat; donec Junius quidam tentatus ut infernas umbras carminibus eliceret, ad Fulcinium Trionem indicium detulit; celebre inter accuſatores Trionis ingenium erat, avidumque famae malae. ſtatim corripit reum, adit conſules, cognitionem ſenatus poſcit: et vocantur patres, addito, 'conſultandum
29 'ſuper re magna et atroci.' Libo interim veſte mutata, cum primoribus feminis circumire domos, orare adfines, vocem adverſum pericula poſcere: abnuentibus cunctis, cum diverſa praetenderent, eadem formidine; die ſenatus metu et aegritudine feſſus, ſive, ut tradidere quidam, ſimulato morbo, lectica delatus ad fores curiae, inniſuſque fratri, et manus ac ſupplices voces ad Tiberium tendens, immoto ejus vultu exci-

Digitized by Google

pitur; mox libellos et auctores recitat Caeſar, ita moderans, ne lenire, neve aſperare crimina videretur. Acceſſe- 30
rant praeter Trionem et Catum accuſatores, Fonteius Agrippa, et C. Livius, certabantque cui jus perorandi in reum daretur: donec Livius, quia nec ipſi inter ſe concederent, et Libo ſine patrono introiſſet, ſingillatim ſe crimina objecturum profeſſus, protulit libellos vecordes adeo, ut conſultaverit Libo, 'an 'habiturus foret opes, quis viam Ap'piam Brundiſium uſque pecunia ope'riret;' inerant et alia hujuſcemodi, ſtolida, vana; ſi mollius acciperes, miſeranda. uni tamen libello manu Libonis, nominibus Caeſarum aut ſenatorum, additas atroces vel occultas notas, accuſator arguebat. negante reo, adgnoſcentes ſervos per tormenta interrogari placuit. et quia vetere ſenatuſconſulto quaeſtio in caput domini prohibebatur, callidus et novi juris repertor Tiberius mancipari ſingulos actori publico jubet: ſcilicet ut in Libonem ex ſervis ſalvo ſenatuſconſulto quaereretur. ob quae poſterum diem reus petivit; domumque di-

Digitized by Google

greſſus extremas preces P. Quirino pro-
pinquo ſuo ad principem mandavit;
reſponſum eſt, ‘ ut ſenatum rogaret.’
31 Cingebatur interim milite domus; ſtre-
pebant etiam in veſtibulo, ut audiri, ut a-
ſpici poſſent: cum Libo, ipſis, quas in no-
viſſimam voluptatem adhibuerat, epulis
excruciatus, vocare percuſſorem, pren-
ſare ſervorum dextras, inſerere gladium;
atque illis, dum trepidant, dum refugi-
unt, evertentibus adpoſitum menſa lu-
men, feralibus jam ſibi tenebris duos
ictus in viſcera direxit. ad gemitum con-
labentis, adcurrere liberti, et caede viſa
miles abſtitit. accuſatio tamen apud pa-
tres adſeveratione eadem peracta, jura-
vitque Tiberius, ‘ petiturum ſe vitam
‘ quamvis nocenti, niſi voluntariam
32 ‘ mortem properaviſſet.’ Bona inter
accuſatores dividuntur: et praeturae ex-
tra ordinem datae, his qui ſenatorii or-
dinis erant. tunc Cotta Meſſallinus, ‘ ne
‘ imago Libonis exequias poſterorum
‘ comitaretur,’ cenſuit: Cn. Lentulus,
‘ ne quis Scribonius cognomentum Dru-
‘ ſi adſumeret: ſupplicationum dies.’
Pomponii Flacci ſententia conſtituti;

Digitized by Google

'ut dona Jovi, Marti, Concordiae, ut-'que Iduum Septembrium dies quo ſe 'Libo interfecerat, dies feſtus habere-'tur,' L. P. et Gallus Aſinius, et Papius Mutilus, et L. Apronius decrevere: quorum auctoritates, adulationeſque retuli, ut ſciretur vetus id in republica malum. facta et de mathematicis magiſque Italia pellendis ſenatus conſulta; quorum è numero, L. Pituanius ſaxo dejectus eſt: in P. Marcium conſules extra portam Exquilinam, cum claſſicum canere juſſiſſent, more priſco advertere.
Proximo ſenatus die multa in luxum ci- 33
vitatis dicta à Q. Haterio conſulari, Octavio Frontone praetura functo: decretumque 'ne vaſa auro ſolida miniſtran-'dis cibis fierent; ne veſtis ſerica viros 'foedaret.' exceſſit Fronto, ac poſtulavit 'modum argento, ſuppellectili, fa-'miliae.' erat quippe adhuc frequens ſenatoribus, ſi quid è republica crederent, loco ſententiae promere. contra Gallus Aſinius diſſeruit: 'auctu imperii 'adoleviſſe etiam privatas opes; idque 'non novum, ſed è vetuſtiſſimis mori-'bus; aliam apud Fabricios, aliam apud

'Scipiones pecuniam; et cuncta ad rem-
'publicam referri: qua tenui, anguſtas
'civium domos; poſtquam eo magnifi-
'centiae venerit, gliſcere ſingulos; ne-
'que in familia et argento, quaeque ad
'uſum parentur, nimium aliquid, aut
'modicum, niſi ex fortuna poſſidentis;
'diſtinctos ſenatus et equitum cenſus,
'non quia diverſi natura, ſed ut locis,
'ordinibus, dignationibus antiſtent, ta-
'leſque ad requiem animi, aut ſalubrita-
'tem corporum parentur; niſi forte cla-
'riſſimo cuique plures curas, majora pe-
'ricula ſubeunda: delenimentis cura-
'rum et periculorum carendum eſſe.'
facilem adſenſum Gallo, ſub nominibus
honeſtis, confeſſio vitiorum, et ſimilitu-
do audientium dedit. adjecerat et Tibe-
rius, 'non id tempus cenſurae; nec ſi quid
'in moribus labaret, defuturum corri-
34 'gendi auctorem.' Inter quae L. Pi-
ſo 'ambitum fori, corrupta judicia, ſae-
'vitiam oratorum, accuſationes mini-
'tantium increpans, abire ſe et cedere
'urbe, victurum in aliquo abdito et lon-
'ginquo rure' teſtabatur: ſimul curiam
relinquebat. commotus eſt Tiberius, et

Digitized by Google

quamquam mitibus verbis Piſonem permulſiſſet, propinquos quoque ejus impulit, ut abeuntem auctoritate vel precibus tenerent. haud minus liberi doloris documentum idem Piſo mox dedit, vocata in jus Urgulania, quam ſupra leges amicitia Auguſtae extulerat; nec aut Urgulania obtemperavit, in domum Caeſaris ſpreto Piſone vecta; aut ille abſtitit, quamquam Auguſta 'ſe violari et 'imminui' quereretur. Tiberius hactenus indulgere matri civile ratus, ut 'ſe iturum ad praetoris tribunal, ad- 'futurum Urgulaniae' diceret, proceſſit palatio, procul ſequi juſſis militibus; ſpectabatur occurſante populo, compoſitus ore, et ſermonibus variis tempus atque iter ducens; donec propinquis Piſonem fruſtra coërcentibus, deferri Auguſta pecuniam quae petebatur juberet. iſque finis rei, ex qua neque Piſo inglorius, et Caeſar majore fama fuit. ceterum Urgulaniae potentia adeo nimia civitati erat, ut teſtis in cauſſa quadam quae apud ſenatum tractabatur, venire dedignaretur; miſſus eſt praetor, qui domi interrogaret: cum virgines

Digitized by Google

Veſtales in foro et judicio audiri, quo-
tiens teſtimonium dicerent, vetus mos
35 fuerit. Res eo anno prolatas haud re-
ferrem, ni pretium foret, Cn. Piſonis et
Aſinii Galli ſuper eo negotio diverſas
ſententias noſcere. Piſo, ' quamquam
' abſuturum ſe dixerat Caeſar, ob id ma-
' gis agendum cenſebat, ut abſente prin-
' cipe, ſenatus et equites poſſent ſua
' munia ſuſtinere decorum reipublicae
' fore.' Gallus, quia ſpeciem libertatis
Piſo praeceperat, ' nihil ſatis inluſtre, aut
' ex dignitate populi Romani, niſi coram
' et ſub oculis Caeſaris: eoque conven-
' tum Italiae et adfluentis provincias
' praeſentiae ejus ſervanda' dicebat. au-
diente haec Tiberio ac ſilente, magnis
utrinque contentionibus acta; ſed res
36 dilatae. Et certamen Gallo adverſus
Caeſarem exortum eſt; nam cenſuit ' in
' quinquennium magiſtratuum comitia
' habenda: utque legionum legati, qui
' ante praeturam ea militia fungebantur,
' jam tum praetores deſtinarentur: prin-
' ceps duodecim candidatos, in annos
' ſingulos nominaret.' haud dubium e-
rat, eam ſententiam altius penetrare, et

Digitized by Google

arcana imperii tentari. Tiberius tamen quaſi augeretur poteſtas ejus, diſſeruit: ‘grave moderationi ſuae, tot eligere, tot ‘differre; vix per ſingulos annos of‘fenſiones vitari, quamvis repulſam ‘propinqua ſpes ſoletur: quantum odii ‘fore ab his qui ultra quinquennium ‘projiciantur; unde proſpici poſſe quae ‘cuique tam longo temporis ſpatio ‘mens, domus, fortuna? ſuperbire ho‘mines etiam annua deſignatione: quid ‘ſi honorem per quinquennium agitent? ‘quinquiplicari prorſus magiſtratus, ‘ſubverti leges; quae ſua ſpatia exercen‘dae candidatorum induſtriae quaeren‘diſque aut potiundis honoribus ſtatue‘rint.’ Favorabili in ſpeciem oratione 37
vim imperii tenuit, cenſuſque quorundam ſenatorum juvit; quo magis mirum fuit, quod preces M. Hortali nobilis juvenis, in paupertate manifeſta, ſuperbius accepiſſet. nepos erat oratoris Hortenſii, inlectus à divo Auguſto liberalitate decies ſeſtertium ducere uxorem, ſuſcipere liberos, ne clariſſima familia extingueretur. igitur quatuor filiis ante limen curiae adſtantibus, loco ſenten-

tiae, quum in palatio ſenatus haberetur, modo Hortenſii inter oratores ſitam imaginem, modo Auguſti intuens; ad hunc modum coepit: ‘ patres conſcrip-
‘ ti, hos quorum numerum et pueritiam
‘ videtis, non ſponte ſuſtuli, ſed quia
‘ princeps monebat: ſimul majores mei
‘ meruerant, ut poſteros haberent; nam
‘ ego, qui non pecuniam, non ſtudia po-
‘ puli, neque eloquentiam gentile do-
‘ mus noſtrae bonum varietate tempo-
‘ rum accipere vel parare potuiſſem, ſa-
‘ tis habebam, ſi tenues res meae nec mi-
‘ hi pudori, nec cuiquam oneri forent;
‘ juſſus ab imperatore, uxorem duxi. en
‘ ſtirps et progenies tot conſulum, tot
‘ dictatorum; nec ad invidiam iſta, ſed
‘ conciliandae miſericordiae refero; ad-
‘ ſequentur florente te Caeſar quos dede-
‘ ris honores; interim Q. Hortenſii pro-
‘ nepotes, divi Auguſti alumnos, ab in-
38 ‘ opia defende.’ Inclinatio ſenatus incitamentum Tiberio fuit, quo promptius adverſaretur, his ferme verbis uſus:
‘ ſi quantum pauperum eſt, venire huc,
‘ et liberis ſuis petere pecunias coepe-
‘ rint; ſinguli numquam exſatiabuntur,

Digitized by Google

'reſp. deficiet; nec ſane ideo à majori-
'bus conceſſum eſt egredi aliquando re-
'lationem, et quod in commune condu-
'cat loco ſententiae proferre, ut priva-
'ta negotia, res familiares noſtras hic
'augeamus; cum invidia ſenatus et prin-
'cipum, ſive indulſerint largitionem, ſi-
've abnuerint; non enim preces ſunt
'iſtuc, ſed efflagitatio intempeſtiva qui-
'dem et improviſa, cum aliis de rebus
'convenerint patres, conſurgere; et nu-
'mero atque aetate liberum ſuorum ur-
'gere modeſtiam ſenatus, eamdem vim
'in me tranſmittere, ac velut perfringe-
're aerarium: quod ſi ambitione exhau-
'ſerimus, per ſcelera ſupplendum erit;
'dedit tibi, Hortale, divus Auguſtus pe-
'cuniam, ſed non compellatus, nec ea
'lege ut ſemper daretur; langueſcet a-
'lioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi
'nullus ex ſe metus, aut ſpes; et ſecuri
'omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſi-
'bi ignavi, nobis graves?' haec atque
talia, quamquam cum adſenſu audita ab
his, quibus omnia principum honeſta
atque inhoneſta laudare mos eſt, plures
per ſilentium aut occultum murmur ex-

Digitized by Google

cepere; ſenſitque Tiberius; et cum pau-
lum reticuiſſet, ‘ Hortalo ſe reſpondiſſe
‘ ait: ceterum ſi patribus videretur, da-
‘ turum liberis ejus ducena ſeſtertia ſin-
‘ gulis, qui ſexus virilis eſſent;’ egere
alii grates; ſiluit Hortalus, pavore, an
avitae nobilitatis etiam inter anguſtias
fortunae retinens; neque miſeratus eſt
poſthac Tiberius, quamvis domus Hor-
tenſii pudendam ad inopiam dilabere-
39 tur. Eodem anno mancipii unius au-
dacia, ni mature ſubventum foret, diſ-
cordiis armiſque civilibus rempublicam
perculiſſet. Poſtumi Agrippae ſervus no-
mine Clemens, comperto fine Auguſti,
pergere in inſulam Planaſiam, fraude aut
vi raptum Agrippam ferre ad exercitus
Germanicos, non ſervili animo conce-
pit; auſa ejus impedivit tarditas onera-
riae navis: atque interim patrata caede,
ad majora et magis praecipitia conver-
ſus, furatur cineres, vectuſque Coſam
Etruriae promontorium, ignotis locis ſe-
ſe abdit, donec crinem barbamque pro-
mitteret; nam aetate et forma haud diſ-
ſimili in dominum erat; tum per idoneos
et ſecreti ejus ſocios, crebreſcit vivere A-

Digitized by Google

grippam, occultis primum ſermonibus, ut vetita ſolent; mox vago rumore apud imperitiſſimi cujuſque promptas aures, aut rurſum apud turbidos, eoque nova cupientes; atque ipſe adire municipia obſcuro diei, neque propalam adſpici, neque diutius iiſdem locis; ſed quia veritas viſu et mora; falſa feſtinatione et incertis valeſcunt, relinquebat famam, aut praeveniebat. Vulgabatur interim per 40
Italiam ‘ ſervatum munere deum Agrippam;’ credebatur Romae: jamque Oſtiam invectum multitudo ingens, jam in urbe clandeſtini coetus celebrabant: cum Tiberium anceps cura diſtrahere, vine militum ſervum ſuum coërceret, an inanem credulitatem tempore ipſo vaneſcere ſineret; modo nihil ſpernendum, modo non omnia metuenda, ambiguus pudoris ac metus reputabat; poſtremo dat negotium Salluſtio Criſpo: ille è clientibus duos (quidam milites fuiſſe tradunt) deligit, atque hortatur, ſimulata conſcientia adeant, offerant pecuniam, fidem, atque pericula polliceantur. exſequuntur ut juſſum erat; dein ſpeculati noctem incuſtoditam, ac-

Digitized by Google

cepta idonea manu, vinctum clauſo ore in palatium traxere. percunctanti Tiberio, ‘quomodo Agrippa factus eſſet?’ reſpondiſſe fertur, ‘quomodo tu Cae‘ſar.’ ut ederet ſocios, ſubigi non potuit; nec Tiberius poenam ejus palam auſus, in ſecreta palatii parte interfici juſſit, corpuſque clam auferri; et quamquam multi è domo principis, equiteſque ac ſenatores, ſuſtentaſſe opibus, juviſſe conſiliis dicerentur, haud quaeſitum.
41 Fine anni arcus propter aedem Saturni ob recepta ſigna cum Varo amiſſa, ductu Germanici, auſpiciis Tiberii; et aedes Fortis Fortunae Tiberim juxta in hortis, quos Caeſar dictator populo Romano legaverat; ſacrarium genti Juliae, effigieſque divo Auguſto apud Bovillas, dicantur. C. Coelio L. Pomponio Conſulibus Germanicus Caeſar A. D. VII Kalendas Junias triumphavit de Cheruſcis Cattiſque et Angrivariis, quaeque aliae nationes uſque ad Albim colunt: vecta ſpolia, captivi, ſimulacra montium, fluminum, proeliorum: bellumque, quia conficere prohibitus erat, pro confecto accipiebatur; augebat intuen-

Digitized by Google

tium viſus eximia ipſius ſpecies, curruſque quinque liberis onuſtus; ſed ſuberat occulta formido reputantibus, ‘ haud ‘ proſperum in Druſo patre ejus favo‘ rem vulgi: avunculum ejuſdem Mar‘ cellum flagrantibus plebis ſtudiis intra ‘ juventam ereptum: breves et infauſ‘ tos populi Romani amores.’ Cete- 42
rum Tiberius, nomine Germanici, trecenos plebi ſeſtertios viritim dedit, ſeque collegam conſulatui ejus deſtinavit; nec ideo ſincerae caritatis fidem adſecutus, amoliri juvenem ſpecie honoris ſtatuit, ſtruxitque cauſſas, aut forte oblatas arripuit. rex Archelaus quinquageſimum annum Cappadocia potiebatur, inviſus Tiberio, quod eum Rhodi agentem, nullo officio coluiſſet; nec id Archelaus per ſuperbiam omiſerat, ſed ab intimis Auguſti monitus; quia florente C. Caeſare, miſſoque ad res Orientis, intuta Tiberii amicitia, credebatur. ut verſa Caeſarum ſobole, imperium adeptus eſt; elicit Archelaum matris litteris, quae non diſſimulatis filii offenſionibus, clementiam offerebat, ſi ad precandum veniret; ille ignarus doli, vel ſi intelli-

Digitized by Google

gere crederetur, vim metuens, in urbem
properat : exceptuſque immiti à princi-
pe, et mox accuſatus in ſenatu ; non ob
crimina quae fingebantur, ſed angore,
ſimul feſſus ſenio, et quia regibus aequa
nedum infima inſolita ſunt, finem vitae,
ſponte an fato implevit. regnum in pro-
vinciam redactum eſt, ‘ fructibuſque e-
‘ jus levari poſſe centeſimae vectigal’
profeſſus Caeſar, ducenteſimam in poſ-
terum ſtatuit. per idem tempus Antio-
cho Comagenorum, Philopatore Cilicum
regibus defunctis, turbabantur nationes,
pleriſque Romanum, aliis regium impe-
rium cupientibus : et provinciae Syria
atque Judaea, feſſae oneribus, deminu-
43 tionem tributi orabant. Igitur haec,
et de Armenia quae ſupra memoravi a-
pud patres diſſeruit ; ‘ nec poſſe motum
‘ Orientem niſi Germanici ſapientia com-
‘ poni, nam ſuam aetatem vergere, Dru-
‘ ſi, nondum ſatis adoleviſſe.’ tunc de-
creto patrum permiſſae Germanico pro-
vinciae quae mari dividuntur, majuſque
imperium quoquo adiſſet, quam his qui
ſorte aut miſſu Principis obtinerent. ſed
Tiberius demoverat Syria Creticum Si-

Digitized by Google

lanum per adfinitatem connexum Germanico, quia Silani filia Neroni vetuſtiſſimo liberorum ejus pacta erat: praefeceratque Cn. Piſonem ingenio violentum, et obſequii ignarum, inſita ferocia à patre Piſone, qui civili bello reſurgentes in Africa partes acerrimo miniſterio adverſus Caeſarem juvit: mox Brutum et Caſſium ſecutus, conceſſo reditu, petitione honorum abſtinuit, donec ultro ambiretur delatum ab Auguſto conſulatum accipere. ſed praeter paternos ſpiritus, uxoris quoque Plancinae nobilitate et opibus accendebatur; vix Tiberio concedere; liberos ejus ut multum infra deſpectare: nec dubium habebat, ſe delectum, qui Syriae imponeretur, ad ſpes Germanici coërcendas; credidere quidam data et à Tiberio occulta mandata, et Plancinam haud dubie Auguſta monuit muliebri aemulatione Agrippinam inſectandi; diviſa namque et diſcors aula erat, tacitis in Druſum, aut Germanicum ſtudiis. Tiberius ut proprium et ſui ſanguinis Druſum fovebat: Germanico alienatio patrui amorem apud ceteros auxerat; et quia

claritudine materni generis anteibat, a-
vum M. Antonium, avunculum Auguſ-
tum ferens; contra Druſo proavus e-
ques Romanus Pomponius Atticus de-
decere Claudiorum imagines videbatur;
et conjunx Germanici Agrippina, ſecun-
ditate ac fama Liviam uxorem Druſi
praecellebat; ſed fratres egregie con-
cordes, et proximorum certaminibus in-
44 concuſſi. Nec multo poſt Druſus in
Illyricum miſſus eſt, ut ſueſceret mili-
tiae, ſtudiaque exercitus pararet; ſimul
juvenem urbano luxu laſcivientem me-
lius in caſtris haberi Tiberius, ſeque tu-
tiorem rebatur, utroque filio legiones
obtinente. ſed Suevi praetendebantur
auxilium adverſus Cheruſcos orantes;
nam diſceſſu Romanorum, ac vacui ex-
terno metu, gentis adſuetudine, et tum
aemulatione gloriae, arma in ſe verte-
rant; vis nationum, virtus ducum in ae-
quo: ſed Maroboduum regis nomen in-
viſum apud populares; Arminium pro
45 libertate bellantem favor habebat. Igi-
tur non modo Cheruſci ſociique eorum,
vetus Arminii miles, ſumpſere bellum:
ſed è regno etiam Marobodui Suevae

gentes Semnones, ac Langobardi, deſecere ad eum; quibus additis praepollebat, ni Inguiomerus cum manu clientum ad Maroboduum perfugiſſet; non aliam ob cauſſam, quam quia fratris filio juveni, patruus ſenex parere dedignabatur. diriguntur acies pari utrimque ſpe, nec, ut olim apud Germanos; vagis incurſibus, aut disjectas per catervas: quippe longa adverſum nos militia inſueverant ſequi ſigna, ſubſidiis firmari, dicta imperatorum accipere. at tunc Arminius equo conluſtrans cuncta, ut quoſque advectus erat: ‘ reciperatam libertatem, ‘ trucidatas legiones, ſpolia adhuc et tela Romanis derepta in manibus multorum,’ oſtentabat contra ‘ fugacem Maroboduum appellans, proeliorum expertem, Hercyniae latebris deſenſum; ‘ ac mox per dona et legationes petiviſſe ‘ foedus, proditorem patriae, ſatellitem ‘ Caeſaris, haud minus inſenſis animis ‘ exturbandum, quam Varum Quinctilium interfecerint; meminiſſent modo ‘ tot proeliorum, quorum eventu, et ad ‘ poſtremum ejectis Romanis, ſatis probatum, penes utros ſumma belli fue-
Digitized by Google

46 'rit.' Neque Maroboduus jactantia ſui, aut probris in hoſtem abſtinebat: ſed Inguiomerum tenens, 'illo in cor-'pore decus omne Cheruſcorum, illius 'conſiliis geſta quae proſpere cecide-'rint,' teſtabatur; 'vecordem Armini-'um, et rerum neſcium, alienam glori-'am in ſe trahere, quoniam tres vacuas 'legiones et ducem fraudis ignarum per-'fidia deceperit; magna cum clade Ger-'maniae, et ignominia ſua, cum conjunx, 'cum filius ejus ſervitium adhuc tole-'rent. at ſe duodecim legionibus peti-'tum duce Tiberio, illibatam Germa-'norum gloriam ſervaviſſe; mox con-'ditionibus aequis diſceſſum: neque 'poenitere quod ipſorum in manu ſit, 'integrum adverſus Romanos bellum, 'an pacem incruentam malint.' his vocibus inſtinctos exercitus propriae quoque cauſſae ſtimulabant; cum à Cheruſcis, Langobardiſque, pro antiquo decore, aut recenti libertate; et contra, augendae dominationi certaretur. non alias majore mole concurſum, neque ambiguo magis eventu, fuſis utrimque dextris cornibus. ſperabaturque rurſum

Digitized by Google

pugna, ni Maroboduus caſtra in colles ſubduxiſſet. id ſignum perculſi fuit: et transfugis paulatim nudatus, in Marcomannos conceſſit, miſitque legatos ad Tiberium oraturos auxilia. reſponſum eſt, 'non jure eum adverſus Cheruſcos 'arma Romana invocare, qui pugnantis 'in eundem hoſtem Romanos nulla ope 'juviſſet.' miſſus tamen Druſus, ut retulimus, pacis firmator. Eodem anno 47
duodecim celebres Aſiae urbes conlapſae nocturno motu terrae, quo improviſior graviorque peſtis fuit; neque ſolitum in tali caſu effugium ſubveniebat in aperta prorumpendi, quia diductis terris hauriebantur. 'ſediſſe immenſos 'montes, viſa in arduo quae plana fu'erint, effulſiſſe inter ruinam ignis' memorant. aſperrima in Sardianos lues plurimum in eoſdem miſericordiae traxit; nam centies ſeſtertium pollicitus Caeſar, et quantum aerario, aut fiſco pendebant, in quinquennium remiſit. Magnetes à Sipylo, proximi damno ac remedio habiti. Temnios, Philadelphenos, Aegeatas, Apollonienſes, quique Moſceni aut Macedones Hyrcani vo-

Digitized by Google

cantur, et Hierocaeſaream, Myrinam, Cymen, Tmolum, levari idem in tempus tributis, mittique, ex ſenatu placuit, qui praeſentia ſpectaret, refoveretque; delectus eſt M. Aletus è praetoriis, ne conſulari obtinente Aſiam, aemulatio inter pares, et ex eo impedimentum ori-
48 retur. Magnificam in publicum largitionem auxit Caeſar haud minus grata liberalitate, quod bona Aemiliae Muſae locupletis inteſtatae petita in fiſcum, Aemilio Lepido, cujus è domo videbatur; et Patulei divitis equitis Romani hereditatem (quamquam ipſe heres in parte legeretur) tradidit. M. Servilio, quem prioribus neque ſuſpectis tabulis ſcriptum compererat; ' nobilitatem u- ' triuſque pecunia juvandam' praefatus. neque hereditatem cujuſquam adiit, niſi cum amicitia meruiſſet; ignotos et aliis infenſos, eoque principem nuncupantes, procul arcebat. ceterum ut honeſtam innocentium paupertatem levavit; ita prodigos et ob flagitia egentes Vibidium Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Cornelium Sullam, Q. Vitellium movit ſenatu, aut ſponte ce-

Digitized by Google

dere paſſus eſt. Iiſdem temporibus deûm 49
aedes vetuſtate aut igni abolitas,coeptaſ-
que ab Auguſto, dedicavit, Libero Li-
beraeque et Cereri juxta Circum maxi-
mum, quam A. Poſtumius dictator vo-
verat; eodemque in loco aedem Florae,
ab Lucio et Marco Publiciis aedilibus
conſtitutam: et Jano templum, quod a-
pud forum olitorium C. Duillius ſtruxe-
rat; qui primus rem Romanam proſpere
mari geſſit, triumphumque navalem de
Poenis meruit. Spei aedes à Germanico
ſacratur: hanc Atilius voverat eodem
bello. Adoleſcebat interea lex majeſ- 50
tatis; et Apulejam Variliam ſororis Au-
guſti neptem,quia probroſis ſermonibus
divum Auguſtum, ac Tiberium, et ma-
trem ejus inluſiſſet, Caeſarique connexa
adulterio teneretur, majeſtatis delator
arceſſebat. ‘de adulterio ſatis caveri
‘lege Julia viſum: majeſtatis crimen diſ-
‘tingui’ Caeſar poſtulavit; ‘damnari-
‘que ſi qua de Auguſto inreligioſe dixiſ-
‘ſet: in ſe jacta nolle ad cognitionem
‘vocari.’ interrogatus à conſule ‘quid
‘de his cenſeret, quae de matre ejus lo-
‘cuta ſecus argueretur,’ reticuit: dein

Digitized by Google

proximo ſenatus die, illius quoque no-
mine oravit, ‘ ne cui verba in eam quo-
‘ quo modo habita crimini forent ; ’ li-
beravitque Apulejam lege majeſtatis :
adulterii graviorem poenam deprecatus,
‘ ut exemplo majorum propinquis ſuis
‘ ultra ducenteſimum lapidem remove-
‘ retur,’ ſuaſit. adultero Manlio Italia
51 atque Africa interdictum eſt. De prae-
tore in locum Vipſanii Galli,quem mors
abſtulerat, ſubrogando, certamen inceſ-
ſit. Germanicus atque Druſus (nam e-
tiam tum Romae erant) Haterium A-
grippam propinquum Germanici fove-
bant : contra plerique nitebantur, ut
numerus liberorum in candidatis prae-
polleret, quod lex jubebat ; laetabatur
Tiberius, cum inter filios ejus et leges
ſenatus diſceptaret ; victa eſt ſine dubio
lex ; ſed neque ſtatim, et paucis ſuffra-
giis : quomodo, etiam cum valerent, le-
52 ges vincebantur. Eodem anno coep-
tum in Africa bellum, duce hoſtium
Tacfarinate; is natione Numida, in caſ-
tris Romanis auxiliaria ſtipendia meri-
tus, mox deſertor, vagos primum, et la-
trociniis ſuetos ad praedam et raptus

Digitized by Google

congregare; dein more militiae per vexilla, et turmas componere; poſtremo non inconditae turbae, ſed Muſulanorum dux haberi; valida ea gens, et ſolitudinibus Africae propinqua, nullo etiam tum urbium cultu, cepit arma, Mauróſque accolas in bellum traxit; dux et his Mazippa; diviſuſque exercitus: ut Tacfarinas lectos viros, et Romanum in modum armatos caſtris attineret, diſciplina et imperiis ſueſceret; Mazippa levi cum copia incendia, et caedes, et terrorem circumferret; compulerantque Cinithios haud ſpernendam nationem in eadem; cum Furius Camillus proconſule Africae, legionem et quod ſub ſignis ſociorum, in unum conductos ad hoſtem duxit; modicam manum, ſi multitudinem Numidarum atque Maurorum ſpectares: ſed nihil aeque cavebatur, quam ne bellum metu eluderent; ſpe victoriae inducti ſunt, ut vincerentur. igitur legio medio, leves cohortes duaeque alae in cornibus locantur; nec Tacfarinas pugnam detrectavit; fuſi Numidae, multoſque poſt annos Furio nomini partum decus militiae; nam poſt il-

Digitized by Google

lum reciperatorem urbis, filiumque ejus Camillum, penes alias familias imperatoria laus fuerat. atque hic, quem memoravimus, bellorum expers habebatur; eo pronior Tiberius res geſtas apud Senatum celebravit: et decrevere patres triumphalia inſignia; quod Camillo ob modeſtiam vitae impune fuit. ſequens annus Tiberium tertio, Germanicum iterum conſules habuit; ſed eum honorem Germanicus iniit apud urbem Achajae Nicopolim, quo venerat per Illyricam oram viſo fratre Druſo in Dalmatia agente, Hadriatici ac mox Ionii maris adverſam navigationem perpeſſus; igitur paucos dies inſumpſit reficiendae claſſi: ſimul ſinus Actiaca victoria inclitos, et ſacratas ab Auguſto manubias, caſtraque Antonii cum recordatione majorum ſuorum adiit; namque ei, ut memoravi, avunculus Auguſtus, avus Antonius erant, magnaque illic imago triſtium laetorumque. hinc ventum Athenas, foederique ſociae et vetuſtae urbis datum, ut uno lictore uteretur. excepere Graeci quaeſitiſſimis honoribus, vetera ſuorum facta dictaque

praeferentes, quo plus dignationis adu-
latio haberet. Petita inde Euboea, tra- 54
miſit Lesbum, ubi Agrippina noviſſimo
partu Juliam edidit; tum extrema Aſiae,
Perinthumque ac Byzantium Thracias
urbes, mox Propontidis anguſtias, et os
Ponticum intrat, cupidine veteres locos
et fama celebratos noſcendi; pariterque
provincias internis certaminibus, aut
magiſtratuum injuriis feſſas refovebat ;
atque illum in regreſſu ſacra Samothra-
cum viſere nitentem, obvii aquilones de-
pulere. igitur alio * quaeque ibi varietate
fortunae et noſtri origine veneranda, re-
legit Aſiam, appellitque Colophona, ut
Clarii Apollinis oraculo uteretur. non
femina illic, ut apud Delphos, ſed certis
è familiis, et ferme Mileto accitus ſacer-
dos, numerum modo conſultantium et
nomina audit: tum in ſpecum degreſ-
ſus, hauſta fontis arcani aqua, ignarus
plerumque litterarum et carminum, edit
reſponſa verſibus, compoſitis ſuper re-
bus quas quis mente concepit ; et fere-
batur Germanico per ambages, ut mos
oraculis, maturum exitium ceciniſſe. At 55
Cn. Piſo quo properantius deſtinata in-

Digitized by Google

ciperet, civitatem Athenienſium, turbido inceſſu exterritam, oratione ſaeva increpat; oblique Germanicum perſtringens, ‘ quod contra decus Romani nominis, ‘ non Athenienſes tot cladibus extinc- ‘ tos, ſed colluviem illam nationum co- ‘ mitate nimia coluiſſet; hos enim eſſe ‘ Mithridatis adverſus Sullam, Antonii ‘ adverſus divum Auguſtum ſocios;’ etiam vetera objectabat, quae in Macedones improſpere, violenter in ſuos feciſſent: offenſus urbi propria quoque ira; quia Theophilum quemdam Areo judicio falſi damnatum, precibus ſuis non concederent. exin navigatione celeri per Cycladas, et compendia maris, adſequitur Germanicum apud inſulam Rhodum, haud neſcium quibus inſectationibus petitus foret: ſed tanta manſuetudine agebat, ut cum orta tempeſtas raperet in abrupta, poſſetque interitus inimici ad caſum referri, miſerit triremes, quarum ſubſidio diſcrimini eximeretur. neque tamen mitigatus Piſo, et vix diei moram perpeſſus, linquit Germanicum, praevenitque; et poſtquam Syriam ac legiones attigit, largitione, ambitu, in-

Digitized by Google

ſimos manipularium juvando, cum ve-
teres centuriones, ſeveros tribunos de-
moveret, locaque eorum clientibus ſuis,
vel deterrimo cuique attribueret, deſi-
diam in caſtris, licentiam in urbibus, va-
gum ac laſcivientem per agros militem
ſineret, eo uſque corruptionis provec-
tus eſt, ut ſermone vulgi, parens legio-
num haberetur. nec Plancina ſe intra
decora feminis tenebat; ſed exercitio
equitum, decurſibus cohortium intereſ-
ſe: in Agrippinam, in Germanicum
contumelias jacere: quibuſdam etiam
bonorum militum ad mala obſequia
promptis, quod ‘haud invito imperato-
‘re ea fieri’ occultus rumor incedebat.
Nota haec Germanico; ſed praeverti ad 56
Armenios inſtantior cura fuit. ambi-
gua gens ea antiquitus, hominum inge-
niis, et ſitu terrarum, quo noſtris pro-
vinciis late praetenta, penitus ad Medos
porrigitur; maximiſque imperiis inter-
jecti, et ſaepius diſcordes ſunt, adverſus
Romanos odio, et in Parthum invidia.
regem illa tempeſtate non habebant, amo-
to Vonone: ſed favor nationis inclina-
bat in Zenonem Polemonis regis Ponti-

ci filium; quod is prima ab infantia inſtituta et cultum Armeniorum aemulatus, venatu, epulis, et quae alia barbari celebrant, proceres plebemque juxta devinxerat. igitur Germanicus in urbe Artaxata, adprobantibus nobilibus, circumfuſa multitudine, inſigne regium capiti ejus impoſuit; ceteri venerantes regem, Artaxiam conſalutavere; quod illi vocabulum indiderant ex nomine urbis. at Cappadoces in formam provinciae redacti Q. Veranium legatum accepere: et quaedam ex regiis tributis deminuta, quo mitius Romanum imperium ſperaretur. Commagenis Q. Servaeus praeponitur tum primum ad jus praetoris tranſlatis.
57 Cunctaque ſocialia proſpere compoſita non ideo laetum Germanicum habebant, ob ſuperbiam Piſonis, qui juſſus partem legionum ipſe, aut per filium in Armeniam ducere, utrumque neglexerat. Cyrri demum apud hiberna decumae legionis convenere, firmato vultu, Piſo adverſus metum, Germanicus ne minari crederetur: et erat, ut retuli, clementior; ſed amici accendendis offenſionibus callidi, intendere vera, ad-

Digitized by Google

gerere falſa, ipſumque et Plancinam, et
filios variis modis criminari; poſtremo
paucis familiarium adhibitis ſermo coep-
tus à Caeſare qualem ira et diſſimulatio
gignit: reſponſum à Piſone precibus
contumacibus, diſceſſeruntque opertis
odiis; poſtque rarus in tribunali Caeſa-
ris Piſo; et ſi quando adſideret, atrox,
ac diſſentire manifeſtus; vox quoque e-
jus audita eſt in convivio, cum apud Re-
gem Nabataeorum coronae aureae mag-
no pondere Caeſari et Agrippinae, le-
ves Piſoni et ceteris offerrentur; ‘ prin-
‘ cipis Romani, non Parthi regis filio e-
‘ as epulas dari:’ abjecitque ſimul coro-
nam, et multa in luxum addidit, quae
Germanico, quamquam acerba, tolera-
bantur tamen. Inter quae ab rege Par- 58
thorum Artabano legati venere: miſe-
rat ‘ amicitiam ac foedus memoraturos,
‘ et cupere renovari dextras, daturum-
‘ que honori Germanici, ut ripam Eu-
‘ phratis accederet: petere interim, ne
‘ Vonones in Syria haberetur, neu pro-
‘ ceres gentium propinquis nuntiis ad
‘ diſcordias traheret.’ ad ea Germani-
cus, de ſocietate Romanorum Partho-

Digitized by Google

rumque magnifice; de adventu regis et
cultu ſui, cum decore ac modeſtia re-
ſpondit. Vonones Pompejopolim Cili-
ciae maritimam urbem amotus eſt; da-
tum id non modo precibus Artabani,
ſed contumeliae Piſonis, cui gratiſſimus
erat, ob plurima officia et dona, quibus
59 Plancinam devinxerat. M. Silano, L.
Norbano conſulibus, Germanicus Ae-
gyptum proficiſcitur, cognoſcendae an-
tiquitatis; ſed cura provinciae praeten-
debatur, levavitque apertis horreis pre-
tia frugum: multaque in vulgus grata
uſurpavit, ſine milite incedere, pedibus
inteĉtis, et pari cum Graecis amiĉtu, P.
Scipionis aemulatione; quem eadem fac-
titaviſſe apud Siciliam, quamvis flagran-
te adhuc Poenorum bello, accepimus.
Tiberius cultu habituque ejus lenibus
verbis perſtriĉto, acerrime increpuit,
quod contra inſtituta Auguſti, non ſpon-
te principis Alexandriam introiſſet; nam
Auguſtus inter alia dominationis arcana,
vetitis, niſi permiſſu, ingredi ſenatoribus,
aut equitibus Romanis inluſtribus, ſepo-
ſuit Aegyptum: ne fame urgeret Itali-
am, quiſquis eam provinciam, clauſtra-

Digitized by Google

que terrae ac maris, quamvis levi prae-
ſidio adverſum ingentes exercitus, inſe-
diſſet. Sed Germanicus nondum com- 60
perto profectionem eam incuſari, Nilo
ſubvehebatur, orſus opido à Canopo.
condidere id Spartani ob ſepultum illic
rectorem navis Canopum; qua tempeſ-
tate Menelaus Graeciam repetens, di-
verſum ad mare terramque Libyam de-
jectus. inde proximum amnis os dica-
tum Herculi, quem indigenae ortum a-
pud ſe et antiquiſſimum perhibent, eoſ-
que qui poſtea pari virtute fuerint, in
cognomentum ejus adſcitos. mox viſit
veterum Thebarum magna veſtigia; et
manebant ſtructis molibus litterae Ae-
gyptiae, priorem opulentiam complexae:
juſſuſque è ſenioribus ſacerdotum patri-
um ſermonem interpretari, referebat
‘ habitaſſe quondam ſeptingenta millia
‘ aetate militari: atque eo cum exercitu
‘ regem Rhamſen Libya, Aethiopia, Me-
‘ diſque et Perſis, et Bactriano, ac Scy-
‘ tha potitum; quaſque terras Suri Ar-
‘ meniique et contigui Cappadoces co-
‘ lunt, inde Bithynum, hinc Lycium ad
‘ mare imperio tenuiſſe;’ legebantur et

Digitized by Google

indicta gentibus tributa, pondus argenti et auri, numerus armorum equorumque,et dona templis ebur, atque odores, quaſque copias frumenti et omnium utenſilium quaeque natio penderet, haud minus magnifica, quam nunc vi Parthorum, aut potentia Romana jubentur.

61 Ceterum Germanicus aliis quoque miraculis intendit animum, quorum praecipua fuere, Memnonis ſaxea effigies, ubi radiis ſolis icta eſt, vocalem ſonum reddens: disjectaſque inter et vix pervias arenas inſtar montium eductae Pyramides, certamine et opibus regum: lacuſque effoſſa humo, ſuperfluentis Nili receptacula: atque alibi anguſtiae, et profunda altitudo, nullis inquirentium ſpatiis penetrabilis. exin ventum Elephantinen ac Syenen, clauſtra olim Romani imperii; quod nunc rubrum ad

62 mare pateſcit. Dum ea aeſtas Germanico plures per provincias tranſigitur, haud leve decus Druſus quaeſivit inliciens Germanos ad diſcordias; utque fracto jam Maroboduo uſque in exitium inſiſteretur. erat inter Gotones nobilis juvenis nomine Catualda, profugus o-

Digitized by Google

lim vi Marobodui, et tunc, dubiis rebus
ejus, ultionem auſus. is valida manu fi-
nes Marcomannorum ingreditur, cor-
ruptiſque primoribus ad ſocietatem in-
rumpit regiam, caſtellumque juxta ſi-
tum; veteres illic Suevorum praedae, et
noſtris è provinciis lixae, ac negotiato-
res reperti, quos jus commercii, dein
cupido augendi pecuniam, poſtremum
oblivio patriae, ſuis quemque ab ſedibus
hoſtilem in agrum tranſtulit. Marobo- 63
duo undique deſerto non aliud ſubſidi-
um quam miſericordia Caeſaris fuit;
tranſgreſſus Danubium qua Noricam
provinciam praefluit, ſcripſit Tiberio,
non ut profugus aut ſupplex, ſed ex me-
moria prioris fortunae; ‘ nam multis
‘ nationibus clariſſimum quondam re-
‘ gem ad ſe vocantibus, Romanam ami-
‘ citiam praetuliſſe.’ reſponſum à Cae-
ſare, ‘ tutam ei honoratamque ſedem in
‘ Italia fore, ſi maneret: ſin rebus ejus
‘ aliud conduceret, abiturum fide qua ve-
‘ niſſet;’ ceterum apud ſenatum diſſeruit,
‘ non Philippum Athenienſibus, non
‘ Pyrrhum, aut Antiochum, populo Ro-
‘ mano perinde metuendos fuiſſe.’ ex-

Digitized by Google

tat oratio, qua 'magnitudinem viri, vi-
'olentiam ſubjectarum ei gentium, et
'quam propinquus Italiae hoſtis, ſua-
'que in deſtruendo eo conſilia' extulit.
et Maroboduus quidem Ravennae habi-
tus, ſi quando inſoleſcerent Suevi, quaſi
rediturus in regnum oſtentabatur; ſed
non exceſſit Italia per duodeviginti an-
nos; conſenuitque multum imminuta
claritate ob nimiam vivendi cupidinem.
idem Catualdae caſus, neque alind per-
fugium; pulſus haud multo poſt Her-
mundurorum opibus, et Vibilio duce;
receptuſque, forum Julium Narbonen-
ſis Galliae coloniam mittitur. barbari
utrumque comitati ne quietas provin-
cias immixti turbarent, Danubium ultra
inter flumina Marum et Cuſum locan-
tur, dato Rege Vannio gentis Quado-
64 rum. Simul nunciato 'regem Artaxi-
'am Armeniis à Germanico datum,' de-
crevere patres, 'ut Germanicus atque
'Druſus ovantes urbem introirent;'
ſtructi et arcus circum latera templi Mar-
tis Ultoris, cum effigie Caeſarum: laeti-
ore Tiberio, quia pacem ſapientia fir-
maverat, quam ſi bellum per acies con-

Digitized by Google

feciſſet. igitur Rheſcuporim quoque Thraciae regem aſtu adgreditur. omnem eam nationem Rhoemetalces tenuerat: quo defuncto Auguſtus partem Thracum Rheſcuporidi fratri ejus, partem filio Cotyi permiſit. in ea diviſione arva, et urbes, et vicina Graecis, Cotyi; quod incultum, ferox, adnexum hoſtibus, Rheſcuporidi ceſſit: ipſorumque regum ingenia, illi mite, et amoenum; huic atrox, avidum, et ſocietatis impatiens erat. ſed primo ſubdola concordia egere: mox Rheſcuporis egredi fines, vertere in ſe Cotyi data, et reſiſtenti vim facere; cunctanter ſub Auguſto, quem auctorem utriuſque regni, ſi ſperneretur, vindicem metuebat; enimvero audita mutatione principis, immittere latronum globos, exſcindere caſtella, cauſſas bello. Nihil aeque Tiberium anxium ha- 65
bebat, quam ne compoſita turbarentur; deligit centurionem, qui nuntiaret regibus, 'ne armis diſceptarent:' ſtatimque à Cotye dimiſſa ſunt, quae paraverat, auxilia. Rheſcuporis ficta modeſtia, poſtulat 'eundem in locum coiretur, poſſe de 'controverſiis conloquio tranſigi;' nec

Digitized by Google

diu dubitatum de tempore, loco, dein conditionibus: cum alter facilitate, alter fraude cuncta inter ſe concederent, acciperentque. Rheſcuporis ſanciendo, ut dictitabat, foederi, convivium adjicit; tractaque in multam noctem laetitia, per epulas ac vinolentiam incautum Cotyn, et poſtquam dolum intellexerat, ‘ ſacra regni, ejuſdem familiae deos, et ‘ hoſpitalis menſas’ obteſtantem, catenis onerat. Thraciaque omni potitus, ſcripſit ad Tiberium, ‘ ſtructas ſibi inſi‘ dias, praeventum inſidiatorem:’ ſimul bellum adverſus Baſternas, Scythaſque praetendens, novis peditum et equitum copiis ſeſe firmabat. molliter reſcriptum, ‘ ſi fraus abeſſet, poſſe eum inno‘ centiae fidere: ceterum neque ſe, ne‘ que ſenatum, niſi cognita cauſſa, jus ‘ et injuriam diſcreturos; proinde tra‘ dito Cotye veniret, transferretque in‘ vidiam criminis.’ eas litteras Latinius Pandus propraetore Moeſiae, cum militibus quis Cotys traderetur, in Thraciam miſit. Rheſcuporis inter metum et iram cunctatus, maluit patrati, quam incepti facinoris reus eſſe: ‘ occidi Co-

Digitized by Google

'tyn' jubet, 'mortemque ſponte ſump-'tam' ementitur. nec tamen Caeſar placitas ſemel artes mutavit, ſed defuncto Pando, quem ſibi infenſum Rheſcuporis arguebat, Pomponium Flaccum veterem ſtipendiis, et arta cum rege amicitia, eoque accommodatiorem ad fallendum, ob id maxime Moeſiae praefecit. Flaccus 67
in Thraciam tranſgreſſus, per ingentia promiſſa, quamvis ambiguum et ſcelera ſua reputantem, perpulit, ut praeſidia Romana intraret; circumdata hinc regi ſpecie honoris valida manus, tribunique, et centuriones, monendo, ſuadendo; et quanto longius abſcedebatur apertiore cuſtodia; poſtremo gnarum neceſſitatis in urbem traxere. accuſatus in ſenatu ab uxore Cotyis, damnatur, ut procul regno teneretur. Thracia in Rhoemetalcen filium, quem paternis conſiliis adverſatum conſtabat, inque liberos Cotyis dividitur: iiſque nondum adultis Trebellienus Rufus praetura functus datur, qui regnum interim tractaret, exemplo quo majores Marcum Lepidum Ptolemaei liberis tutorem, in Aegyptum miſerant. Rheſcuporis A-

lexandriam devectus, atque illic ſugam tentans, an ficto crimine, interficitur.

68 Per idem tempus Vonones, quem amotum in Ciliciam memoravi, corruptis cuſtodibus effugere ad Armenios, inde in Albanos Heniochoſque, et conſanguineum ſibi regem Scytharum conatus eſt; ſpecie venandi, omiſſis maritimis locis, avia ſaltuum petiit: mox pernicitate equi ad amnem Pyramum contendit, cujus pontes accolae ruperant audita regis ſuga; neque vado penetrari poterat. igitur in ripa fluminis, à Vibio Frontone praefecto equitum vincitur; mox Remmius evocatus priori cuſtodiae regis adpoſitus, quaſi per iram gladio eum tranſigit: unde major fides, conſcientia ſceleris, et metu indicii, mortem Vono-

69 ni inlatam. At Germanicus Aegypto remeans, cuncta quae apud legiones aut urbes juſſerat, abolita, vel in contrarium verſa cognoſcit: hinc graves in Piſonem contumeliae, nec minus acerba quae ab illo in Caeſarem tentabantur. dein Piſo abire Suria ſtatuit; mox adverſa Germanici valetudine detentus, ubi recreatum accepit, votaque pro incolu-

mitate ſolvebantur, admotas hoſtias, ſacrificalem apparatum, feſtam Antiochenſium plebem, per lictores proturbat. tum Seleuciam digreditur, opperiens aegritudinem, quae rurſum Germanico acciderat; ſaevam vim morbi augebat perſuaſio veneni à Piſone accepti: et reperiebantur ſolo ac parietibus erutae humanorum corporum reliquiae, carmina, et devotiones, et nomen Germanici plumbeis tabulis inſculptum, ſemuſti cineres, ac tabe obliti, aliaque maleficia, quis creditur animas numinibus infernis ſacrari; ſimul miſſi à Piſone incuſabantur, ut valetudinis adverſa rimantes.
Ea Germanico haud minus ira, quam 70
per metum accepta; ‘ ſi limen obſideretur, ſi effundendus ſpiritus ſub oculis ‘ inimicorum foret, quid deinde miſerrimae conjugi? quid infantibus liberis ‘ eventurum? lenta videri veneficia: feſtinare et urgere, ut provinciam, ut legiones ſolus habeat; ſed non uſque eo ‘ defectum Germanicum, neque praemia ‘ caedis apud interfectorem manſura;’ componit epiſtolas, ‘ quis amicitiam ei ‘ renunciabat.’ addunt plerique juſſum
Digitized by Google

‘ provincia decedere;’ nec Piſo moratus ultra, navis ſolvit, moderabaturque curſui, quo propius regrederetur, ſi mors
71 Germanici Suriam aperuiſſet. Caeſar pauliſper ad ſpem erectus, dein feſſo corpore, ubi finis aderat, adſiſtentes amicos in hunc modum adloquitur: ‘ ſi fa-
‘ to concederem, juſtus mihi dolor eti-
‘ am adverſus deos eſſet, quod me pa-
‘ rentibus, liberis, patriae, intra juven-
‘ tam praematuro exitu raperent; nunc
‘ ſcelere Piſonis et Plancinae intercep-
‘ tus, ultimas preces pectoribus veſtris
‘ relinquo, referatis patri ac fratri, qui-
‘ bus acerbitatibus, dilaceratus, quibus
‘ inſidiis circumventus, miſerrimam vi-
‘ tam peſſima morte finierim. ſi quos
‘ ſpes meae, ſi quos propinquus ſanguis,
‘ etiam quos invidia erga viventem mo-
‘ vebat; inlacrymabunt, quondam flo-
‘ rentem, et tot bellorum ſuperſtitem,
‘ muliebri fraude cecidiſſe. erit vobis
‘ locus querendi apud ſenatum, invo-
‘ candi leges. non hoc praecipuum a-
‘ micorum munus eſt, proſequi defunc-
‘ tum ignavo quaeſtu; ſed quae voluerit
meminiſſe; quae mandaverit exſequi;

Digitized by Google

‘ flebunt Germanicum etiam ignoti: vin-
‘ dicabitis vos, ſi me potius quam for-
‘ tunam meam fovebatis. oſtendite po-
‘ pulo Romano divi Auguſti neptem, e-
‘ andemque conjugem meam: numerate
‘ ſex liberos. miſericordia cum accuſan-
‘ tibus erit: fingentibuſque ſceleſta man-
‘ data, aut non credent homines, aut non
‘ ignoſcent.’ juravere amici, dextram
morientis contingentes, ‘ ſpiritum ante
‘ quam ultionem amiſſuros.’ Tum ad 72
uxorem verſus, ‘ per memoriam ſui, per
‘ communes liberos oravit, exueret fe-
‘ rociam, ſaevienti fortunae ſubmitteret
‘ animum; neu regreſſa in urbem aemu-
‘ latione potentiae validiores inritaret.’
haec palam, et alia ſecreto, per quae oſ-
tendere credebatur metum ex Tiberio.
neque multo poſt exſtinguitur, ingenti
luctu provinciae et circumjacentium po-
pulorum. indoluere exterae nationes
regeſque; tanta illi comitas in ſocios,
manſuetudo in hoſtes; viſuque et audi-
tu juxta venerabilis, cum magnitudi-
nem et gravitatem ſummae fortunae re-
tineret, invidiam et adrogantiam effu-
gerat. Funus ſine imaginibus et pom- 73

pa, per laudes, ac memoriam virtutum
ejus celebre fuit. et erant qui formam,
aetatem, genus mortis, ob propinquita-
tem etiam locorum, in quibus interi-
it, Magni Alexandri fatis adaequarent.
‘ nam utrumque corpore decoro, gene-
‘ re inſigni, haud multum triginta an-
‘ nos egreſſum, ſuorum inſidiis exter-
‘ nas inter gentes occidiſſe: ſed hunc
‘ mitem erga amicos, modicum volup-
‘ tatum, uno matrimonio, certis liberis
‘ egiſſe: neque minus proeliatorem, eti-
‘ am ſi temeritas abſuerit, praepeditus-
‘ que ſit perculſas tot victoriis Germa-
‘ nias ſervitio premere; quod ſi ſolus ar-
‘ biter rerum, ſi jure et nomine regio
‘ fuiſſet, tanto promptius adſecuturum
‘ gloriam militiae, quantum clementia,
‘ temperantia, ceteris bonis artibus prae-
‘ ſtitiſſet.[1] corpus antequam cremaretur
nudatum in foro Antiochenſium, qui lo-
cus ſepulturae deſtinabatur, praetulerit-
ne veneficii ſigna, parum conſtitit: nam
ut quis miſericordia in Germanicum, et
praeſumpta ſuſpicione, aut favore in
Piſonem pronior, diverſi interpretaban-
74 tur. Conſultatum inde inter legatos,

quique alii ſenatorum aderant, ‘ quiſ-
‘ nam Suriae praeficeretur ; ’ et ceteris
modice niſis, inter Vibium Marſum, et
Cn. Sentium diu quaeſitum : dein Mar-
ſus ſeniori, et acrius tendenti Sentio
conceſſit. iſque infamem veneficiis ea in
provincia, et Plancinae percaram nomi-
ne Martinam in urbem miſit, poſtulan-
tibus Vitellio ac Veranio, ceteriſque qui
crimina et accuſationem tamquam ad-
verſus receptos jam reos inſtruebant.
At Agrippina, quamquam defeſſa luctu, 75
et corpore aegro, omnium tamen quae
ultionem morarentur intolerans, aſcen-
dit claſſem cum cineribus Germanici, et
liberis ; miſerantibus cunctis, ‘ quod fe-
‘ mina nobilitate princeps, pulcherrimo
‘ modo matrimonio inter venerantis
‘ gratantiſque aſpici ſolita, tunc feralis
‘ reliquias ſinu ferret, incerta ultionis,
‘ anxia ſui, infelici fecunditate fortunae
‘ totiens obnoxia.’ Piſonem interim a-
pud Coum inſulam nuntius adſequitur,
‘ exceſſiſſe Germanicum.’ quo intempe-
ranter accepto, cedit victimas, adit tem-
pla : neque ipſe gaudium moderans, et
magis inſoleſcente Plancina, quae luc-

Digitized by Google

tum amiſſae ſororis tum primum laeto
76 cultu mutavit. Adfluebant centuriones, monebantque, ‘ prompta illi legionum ſtudia, repeteret provinciam ‘ non jure ablatam, et vacuam. igitur ‘ quid agendum’ conſultanti, M. Piſo filius ‘ properandum in urbem’ cenſebat: ‘ nihil adhuc inexpiabile admiſſum, neque ſuſpiciones imbecillas aut inania ‘ famae pertimeſcenda; diſcordiam erga ‘ Germanicum odio fortaſſe dignam, non ‘ poena: et ademptione provinciae, ſatisfactum inimicis. quod ſi regrederetur, obſiſtente Sentio, civile bellum incipi; nec duraturos in partibus centuriones militeſque, apud quos recens ‘ imperatoris ſui memoria, et penitus infixus in Caeſares amor praevaleret.’
77 Contra Domitius Celer ex intima ejus amicitia diſſeruit: ‘ utendum eventu. ‘ Piſonem, non Sentium, Suriae praepoſitum: huic faſces et jus praetoris, ‘ huic legiones datas; ſi quid hoſtile ingruat, quam juſtius arma oppoſiturum, ‘ qui legati auctoritatem, et propria ‘ mandata acceperit? relinquendum etiam rumoribus tempus, quo ſeneſ-

‘ cant; plerumque innocentes, recenti ‘ invidiae impares. at ſi teneat exerci- ‘ tum, augeat vires; multa quae provi- ‘ deri non poſſint fortuito in melius ca- ‘ ſura. an feſtinamus cum Germanici ‘ cineribus adpellere, ut te inauditum et ‘ indefenſum planctus Agrippinae, ac ‘ vulgus imperitum, primo rumore ra- ‘ piant? eſt tibi Auguſtae conſcientia, ‘ eſt Caeſaris favor, ſed in occulto: et ‘ periiſſe Germanicum nulli jactantius ‘ moerent, quam qui maxime laetantur.’
Haud magna mole Piſo promptus fero- 78
cibus in ſententiam trahitur: miſſiſque ad Tiberium epiſtolis, incuſat ‘ Germa- ‘ nicum luxus et ſuperbiae; ſeque pul- ‘ ſum, ut locus rebus novis patefieret, ‘ curam exercitus, eadem fide qua tenu- ‘ erit, repetiviſſe.’ ſimul Domitium impoſitum triremi ‘ vitare litorum oram, ‘ praeterque inſulas laeto mari pergere ‘ in Suriam’ jubet; concurrentes deſertores per manipulos componit, armat lixas; trajectiſque in continentem navibus, vexillum tironum in Suriam euntium intercipit. Regulis Cilicum ‘ ut ſe ‘ auxiliis juvarent’ ſcribit; haud igna-

Digitized by Google

vo ad miniſteria belli juvene Piſone,
quamquam ſuſcipiendum bellum abnu-
79 iſſet. Igitur oram Lyciae ac Pamphy-
liae praelegentes, obviis navibus, quae
Agrippinam vehebant, utrimque infenſi,
arma primo expediere; dein mutua for-
midine, non ultra jurgium proceſſum eſt;
Marſuſque Vibius nuntiavit Piſoni, ‘Ro-
‘mam ad dicendam cauſſam veniret.’
ille eludens reſpondit, ‘adfuturum ubi
‘praetor qui de veneficiis quaereret,
‘reo atque accuſatoribus diem praedi-
‘xiſſet.’ interim Domitius Laodiceam
urbem Suriae adpulſus, cum hiberna
ſextae legionis peteret, quod ea maxime
novis conſiliis idoneam rebatur, à Pacu-
vio legato praevenitur. id Sentius Piſo-
ni per litteras aperit, monetque, ‘ne
‘caſtra corruptoribus, ne provinciam
‘bello tentet;’ quoſque Germanici me-
mores, aut inimicis ejus adverſos cog-
noverat, contrahit; ‘magnitudinem im-
‘peratoris’ identidem ingerens, et ‘Rem-
‘publicam armis peti:’ ducitque vali-
80 dam manum, et proelio paratam. Nec
Piſo, quamquam coepta ſecus cadebant,
omiſit tutiſſima e praeſentibus, ſed caſ-

Digitized by Google

tellum Ciliciae munitum admodum, cui nomen Celendris, occupat. nam admixtis deſertoribus et tirone nuper intercepto, ſuiſque et Plancinae ſervitiis, auxilia Cilicum quae reguli miſerant, in numerum legionis compoſuerat. ‘ Cae‘ ſariſque ſe legatum, teſtabatur, pro‘ vincia quam is dediſſet arceri, non à ‘ legionibus (earum quippe accitu ve‘ nire) ſed à Sentio, privatum odium fal‘ ſis criminibus tegente; conſiſterent in ‘ acie, non pugnaturis militibus, ubi ‘ Piſonem ab ipſis parentem quondam ‘ appellatum; ſi jure ageretur, potio‘ rem; ſi armis, non invalidum, vidiſ‘ ſent.’ tum pro munimentis caſtelli manipulos explicat, colle arduo et derupto; nam cetera mari cinguntur. contra veterani, ordinibus ac ſubſidiis inſtructi; hinc militum, inde locorum aſperitas; ſed non animus, non ſpes, ne tela quidem niſi agreſtia ad ſubitum uſum properata: ut venere in manus, non ultra dubitatum, quam dum Romanae cohortes in aequum eniterentur; vertunt terga Cilices, ſeque caſtello claudunt. interim Piſo claſſem haud procul opperi-

Digitized by Google

entem adpugnare fruſtra tentavit: regreſſuſque, et pro muris modo ſemet adflictando, modo ſingulos nomine ciens, praemiis vocans, ſeditionem coeptabat; adeoque commoverat, ut ſignifer legionis ſextae ſignum ad eum tranſtulerit. tum Sentius occanere cornua tubaſque, et peti aggerem, erigi ſcalas juſſit, ac promptiſſimum quemque ſuccedere; alios tormentis haſtas, ſaxa, et faſces ingerere. tandem victa pertinacia Piſo oravit, 'uti traditis armis maneret in caſ'tello, dum Caeſar cui Suriam permit'teret, conſulitur.' non receptae conditiones: nec aliud quam naves et tu-
82 tum in urbem iter conceſſum eſt. At Romae poſtquam Germanici valetudo percrebuit, cunctaque ut ex longinquo aucta in deterius adferebantur; dolor, ira, et erumpebant queſtus: 'ideo nimi'rum in extremas terras relegatum: i'deo Piſoni permiſſam provinciam: hoc 'egiſſe ſecretos Auguſtae cum Planci'na ſermones; vera prorſus de Druſo 'ſeniores locutos, diſplicere regnanti'bus civilia filiorum ingenia: neque ob 'aliud interceptos, quam quia populum

Digitized by Google

‘ Romanum aequo jure complecti red-
‘ dita libertate agitaverint.’ hos vulgi
ſermones audita mors adeo incendit, ut
ante edictum magiſtratuum, ante ſena-
tuſconſultum, ſumpto juſtitio desereren-
tur fora, clauderentur domus; paſſim ſi-
lentia et gemitus, nihil compoſitum in
oſtentationem: et quamquam neque in-
ſignibus lugentium abſtinerent, altius a-
nimis moerebant. forte negotiatores vi-
vente adhuc Germanico Syria egreſſi,
laetiora de valetudine ejus attulere: ſta-
tim credita, ſtatim vulgata ſunt: ut quiſ-
que obvius, quamvis leviter audita, in
alios, atque illi in plures cumulata gau-
dio transferunt; curſant per urbem, mo-
liuntur templorum fores; juvit credu-
litatem nox, et promptior inter tene-
bras adfirmatio. nec obſtitit falſis Ti-
berius, donec tempore ac ſpatio vaneſ-
cerent. Et populus quaſi rurſum erep- 82
tum acrius doluit. honores ut quis a-
more in Germanicum aut ingenio vali-
dus, reperti, decretique: ‘ ut nomen e-
‘ jus Saliari carmine caneretur: ſedes
‘ curules ſacerdotum Auguſtalium locis,
‘ ſuperque eas querceae coronae ſtatue-

Digitized by Google

'rentur: ludos Circenſes eburna effigies 'praeiret: neve quis flamen aut augur 'in locum Germanici, niſi gentis Juliae, 'crearetur.' arcus additi Romae, et apud ripam Rheni, et in monte Syriae Amano, cum inſcriptione rerum geſtarum, ac 'mortem ob rempublicam obiiſſe;' ſepulchrum Antiochiae ubi crematus: tribunal Epidaphne; quo in loco vitam finierat. ſtatuarum locorumve in quîs colerentur, haud facile quis numerum inierit. cum cenſeretur clypeus, auro et magnitudine inſignis, inter auctores eloquentiae; adſeveravit Tiberius, 'ſolitum paremque ceteris dicaturum; neque enim eloquentiam fortuna diſcerni; et ſatis inluſtre, ſi veteres inter 'ſcriptores haberetur.' equeſter ordo cuneum Germanici appellavit, qui Juniorum dicebatur; inſtituitque uti turmae Idibus Juliis imaginem ejus ſequerentur; pleraque manent: quaedam ſtatim omiſſa ſunt, aut vetuſtas oblittera-
84 vit. Ceterum recenti adhuc moeſtitia, ſoror Germanici Livia nupta Druſo duos virilis ſexus ſimul enixa eſt; quod rarum laetumque etiam modicis penatibus,

Digitized by Google

tanto gaudio Principem adfecit, ut non temperaverit, quin jactaret apud patres, ‘ nulli ante Romanorum ejuſdem faſti- ‘ gii viro geminam ſtirpem editam;’ nam cuncta etiam fortuita ad gloriam vertebat. ſed populo tali in tempore id quoque dolorem tulit; tamquam auctus liberis Druſus, domum Germanici magis urgeret. Eodem anno gravibus ſena- 85
tus decretis libido feminarum coërcita, cautumque ‘ ne quaeſtum corpore face- ‘ ret, cui avus, aut pater, aut maritus ‘ Eques Romanus fuiſſet;’ nam Viſtilia praetoria familia genita, licentiam ſtupri apud aediles vulgaverat; more inter veteres recepto, qui ſatis poenarum adverſum impudicas in ipſa profeſſione flagitii credebant; exactum et à Titidio Labeone Viſtiliae marito, ‘ cur in uxore ‘ delicti manifeſta ultionem legis omi- ‘ ſiſſet?’ atque illo praetendente ‘ ſexa- ‘ ginta dies ad conſultandum datos nec- ‘ dum praeteriſſe,’ ſatis viſum de Viſtilia ſtatuere: eaque in inſulam Seriphon abdita eſt. actum et de ſacris Aegyptiis Judaiciſque pellendis: factumque patrum conſultum, ‘ ut quatuor millia li-

Digitized by Google

'bertini generis ea ſuperſtitione infecta, 'quis idonea aetas, in inſulam Sardini-'am veherentur,' coërcendis illic latrociniis, et ſi ob gravitatem coeli interiſſent, vile damnum: 'ceteri cederent I-'talia, niſi certam ante diem profanos
86 'ritus exuiſſent.' Poſt quae retulit Caeſar, 'capiendam virginem in locum Oc-'ciae,' quae ſeptem et quinquaginta per annos ſumma ſanctimonia Veſtalibus ſacris praeſederat: egitque grates Fontejo Agrippae, et Domitio Pollioni, 'quod offerendo filias, de officio in rem-'publicam certarent;' praelata eſt Pollionis filia, non ob aliud, quam quod mater ejus in eodem conjugio manebat; nam Agrippa diſcidio domum imminuerat. et Caeſar quamvis poſthabitam,
87 decies ſeſtertii dote ſolatus eſt. 'Sae-'vitiam annonae' incuſante plebe, ſtatuit frumento pretium quod emptor penderet, 'binoſque nummos ſe additurum 'negotiatoribus in ſingulos modios.' neque tamen ob ea parentis patriae delatum et antea vocabulum adſumpſit, acerbeque increpuit eos, qui divinas oc-

Digitized by Google

cupationes, ipſumque dominum dixerant; unde anguſta et lubrica oratio ſub principe, qui libertatem metuebat; adulationem oderat. Reperio apud ſcrip- 88
tores ſenatoreſque eorundem temporum, Adgandeſtrii principis Cattorum lectas in ſenatu litteras, quibus 'mortem Arminii' promittebat, 'ſi patrandae neci venenum mitteretur:' reſponſum eſſe, 'non fraude neque occultis, ſed palam et armatum populum Romanum hoſtes ſuos ulciſci;' qua gloria aequabat ſe Tiberius priſcis imperatoribus, qui venenum in Pyrrhum regem vetuerant, prodiderantque. ceterum Arminius abſcedentibus Romanis et pulſo Maroboduo, regnum adfectans, libertatem popularium adverſam habuit: petituſque armis, cum varia fortuna certaret, dolo propinquorum cecidit, liberator haud dubie Germaniae, et qui non primordia populi Romani, ſicut alii reges duceſque, ſed florentiſſimum imperium laceſſierit: proeliis ambiguus, bello non victus; ſeptem et triginta annos vitae, duodecim

Digitized by Google

potentiae explevit: caniturque adhuc barbaras apud gentes; Graecorum annalibus ignotus, qui ſua tantum mirantur: Romanis haud perinde celebris, dum vetera extollimus, recentium incurioſi.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBRI TERTII

BREVIARIUM.

Agrippina cum Germanici reliquiis Brundiſium, inde Romam pervenit; eae tumulo Auguſti illatae, et funus ductum. Druſus in Illyricum redit. Cn. Piſo cum Romam rediſſet, veneni et Majeſtatis poſtulatur; dicta cauſſa, cum omnia infenſa et infeſta experiretur, manus ſibi adfert. Tacfarinas bellum in Africa renovat: quod opprimitur à L. Apronio Proconſule. Lepida Aemilia adulterii et veneni defertur, damnaturque. Papia Poppaea lex ad id tempus aſperius exercita, mollitur à Tiberio, et nexus ejus exſolvuntur. iterum Africam incurrit Tacfarinas: cui tutandae Junius Blaeſus deligitur. equites aliquot Romani Majeſtatis damnantur. Galliae rebellant, ducibus Julio Sacroviro et Julio Floro; infeliciter: quia à legionibus Germanicis copiae earum caeſae, et ipſae ad vetus jugum retractae. C.Lutorius eques, Majeſtatis damnatus, in carcere exanima-

Digitized by Google

tus eſt. cura luxus coërcendi coepta, et omiſſa. Druſus Tribuniciam poteſtatem accipit. flamen Dialis vetitus provinciam ſortiri. Aſyla Graecorum luſtrata et repurgata. C. Silanus repetundarum et Majeſtatis damnatus. Tacfarinatem Junius proturbat, et fratrem ejus capit. Juniae illuſtris feminae mors et funus. haec triennio geſta.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBER TERTIUS.

M. VALERIO }
M. AURELIO }
TIBERIO IMP. IV. }
DRUSO NERONE II. } COSS.
C. SULPICIO }
D. HATERIO }

NIHIL intermiſſa navigatione hiberni maris Agrippina Corcyram inſulam advehitur, litora Calabriae contra ſitam. illic paucos dies componendo animo inſumit, violenta luctu, et neſcia tolerandi. interim adventu ejus audito, intimus quiſque amicorum, et plerique militares, ut quique ſub Germanico ſtipendia fecerant, multique etiam ignoti vicinis è municipiis, pars officium in principem rati, plures illos ſecuti, ruere ad oppidum Brundiſium;

Digitized by Google

quod naviganti celerrimum, fidiſſimumque adpulſu erat. atque ubi primum ex alto viſa claſſis, complentur non modo portus et proxima maris, ſed moenia, ac tecta, quaque longiſſime proſpectari poterat, moerentium turba, et rogitantium inter ſe, ‘ ſilentione an voce aliqua ‘ egredientem exciperent ?’ neque ſatis conſtabat quid pro tempore foret: cum claſſis paulatim ſucceſſit, non alacri ut adſolet remigio; ſed cunctis ad triſtitiam compoſitis. poſtquam duobus cum liberis feralem urnam tenens egreſſa navi, defixit oculos; idem omnium gemitus, neque diſcerneres, proximos, alienos, virorum, feminarumve planctus: niſi quod comitatum Agrippinae longo moerore feſſum, obvii et recentes in dolore anteibant. Miſerat duas praeto- 2
rias cohortes Caeſar, addito ‘ ut magiſ‘ tratus Calabriae, Apulique, et Campa‘ ni, ſuprema erga memoriam filii ſui ‘ munera fungerentur.’ igitur tribunorum, centurionumque humeris cineres portabantur: praecedebant incompta ſigna, verſi faſces: atque ubi colonias tranſgrederentur, atrata plebes, trabea-

Digitized by Google

ti equites; pro opibus loci, veſtem, odores, aliaque funerum ſolennia cremabant; etiam quorum diverſa oppida, tamen obvii, et victimas atque aras Diis Manibus ſtatuentes, lacrimis et conclamationibus dolorem teſtabantur. Druſus Tarracinam progreſſus eſt, cum Claudio fratre liberiſque Germanici, qui in urbe fuerant. conſules M. Valerius et M. Aurelius (jam enim magiſtratum occoeperant) et ſenatus, ac magna pars populi viam complevere, disjecti, et ut cuique libitum flentes; aberat quippe adulatio, gnaris omnibus laetam Tiberio Germanici mortem male diſſimulari.

3 Tiberius atque Auguſta publico abſtinuere; inferius majeſtate ſua rati ſi palam lamentarentur; an ne omnium oculis vultum eorum ſcrutantibus, falſi intelligerentur. matrem Antoniam non apud auctores rerum, non diurna actorum ſcriptura, reperio ullo inſigni officio functam; cum ſuper Agrippinam, et Druſum, et Claudium, ceteri quoque conſanguinei nominatim perſcripti ſint: ſeu valetudine praepediebatur, ſeu victus luctu animus, magnitudinem mali

Digitized by Google

perſerre viſu non toleravit; facilius crediderim, Tiberio et Auguſta, qui domo non excedebant, cohibitam; ut par moeror, et matris exemplo avia quoque et patruus attineri viderentur. Dies quo 4
reliquiae tumulo Auguſti inferebantur, modo per ſilentium vaſtus, modo plorantibus inquies: plena urbis itinera, conlucentes per campum Martis faces; illic miles cum armis, ſine inſignibus magiſtratus, populus per tribus, ‘ concidiſſe ‘ Rempublicam, nihil ſpei reliquum’ clamitabant; promptius apertiuſque, quam ut meminiſſe imperitantium crederes. nihil tamen Tiberium magis penetravit, quam ſtudia hominum accenſa in Agrippinam; cum ‘ decus patriae, ſo‘ lum Auguſti ſanguinem, unicum anti‘ quitatis ſpecimen’ appellarent, verſique ad coelum ac deos, ‘ integram illi ſo‘ bolem, ac ſuperſtitem iniquorum’ precarentur. Fuere qui ‘ publici funeris 5
‘ pompam’ requirerent, compararentque ‘ quae in Druſum patrem Germani‘ ci honora et magnifica Auguſtus feciſ‘ ſet; ipſum quippe aſperrimo hiemis ‘ Ticinum uſque progreſſum, neque abſ-

Digitized by Google

'cedentem à corpore ſimul urbem intra-
'viſſe: circumfuſas lecto Claudiorum Ju-
'liorumque imagines, defletum in foro,
'laudatum pro roſtris: cuncta à majoribus
'reperta, aut quae poſteri invenerint, cu-
'mulata. at Germanico ne ſolitos quidem,
'et cuicumque nobili debitos honores
'contigiſſe;' ſane corpus ob longinqui-
'tatem itinerum externis terris quoquo
'modo crematum: ſed tanto plura decora
'mox tribui par fuiſſe, quanto prima fors
'negaviſſet; non fratrem niſi unius diei
'via, non patruum ſaltem porta tenus
'obvium; ubi illa veterum inſtituta?
'praepoſitam toro effigiem, meditata ad
'memoriam virtutis carmina, et lauda-
'tiones et lacrymas, vel doloris imita-
6 'menta?' Gnarum id Tiberio fuit;
utque premeret vulgi ſermones, monuit
edicto: 'multos inluſtrium Romanorum
'ob rempublicam obiiſſe; neminem tam
'flagranti deſiderio celebratum; idque
'et ſibi, et cunctis egregium, ſi modus
'adjiceretur; non enim eadem decora
'principibus viris, et imperatori popu-
'lo, quae modicis domibus, aut civita-
'tibus; conveniſſe recenti dolore luc-

Digitized by Google

'tum, et ex moerore ſolatia: ſed refe-
'rendum jam animum ad firmitudinem,
'ut quondam divus Julius amiſſa uni-
'ca filia, ut divus Auguſtus ereptis ne-
'potibus, abſtruſerint triſtitiam. nil o-
'pus vetuſtioribus exemplis, quotiens
'populus Romanus clades exercituum,
'interitum ducum, funditus amiſſas no-
'biles familias conſtanter tulerit; prin-
'cipes mortales, rempublicam aeternam
'eſſe; proin repeterent ſolennia;' et quia
ludorum Megalenſium ſpectaculum ſub-
erat, 'etiam voluptates reſumerent.' Tum 7
exuto iuſtitio, reditum ad munia; et
Druſus Illyricos ad exercitus profectus
eſt, erectis omnium animis petendae e
Piſone ultionis; et crebro queſtu, 'quod
'vagus interim per amoena Aſiae atque
'Achajae, adroganti et ſubdola mora
'ſcelerum probationes ſubverteret.' nam
vulgatum erat 'miſſam, ut dixi, à Cn.
'Sentio famoſam veneficiis Martinam,
'ſubita morte Brundiſii exſtinctam, ve-
'nenumque nodo crinium ejus occulta-
'tum, nec ulla in corpore ſigna ſumpti
'exitii reperta.' At Piſo praemiſſo in 8
urbem filio, datiſque mandatis, per quae

Digitized by Google

principem molliret; ad Druſum pergit:
quem haud fratris interitu trucem, quam
remoto aemulo aequiorem ſibi ſperabat.
Tiberius quo integrum judicium oſten-
taret, exceptum comiter juvenem, ſue-
ta erga filiosfamiliarum nobiles liberali-
tate auget. Druſus Piſoni, ‘ ſi vera fo-
‘ rent quae jacerentur, praecipuum in
‘ dolore ſuum locum reſpondit; ſed mal-
‘ le falſa et inania, nec cuiquam mor-
‘ tem Germanici exitioſam eſſe.’ haec
palam, et vitato omni ſecreto: neque
dubitabantur praeſcripta ei à Tiberio,
cum incalidus alioqui et facilis juventa,
9 ſenilibus tum artibus uteretur. Piſo
Dalmatico mari tramiſſo, relictiſque a-
pud Anconam navibus, per Picenum,
ac mox Flaminiam viam, adſequitur le-
gionem, quae e Pannonia in urbem, de-
in praeſidio Africae ducebatur; eaque
res agitata rumoribus, ‘ ut in agmine
‘ atque itinere crebro ſe militibus oſten-
‘ taviſſet;’ ab Narnia vitandae ſuſpici-
onis, an quia pavidis conſilia in incer-
to ſunt, Nare, ac mox Tiberi devectus,
auxit vulgi iras, quia navem tumulo Cae-
ſarum adpulerat; dieque, et ripa fre-

quenti,magno clientium agmine ipſe,feminarum comitatu Plancina,et vultu alacres inceſſere. fuit inter inritamenta invidiae domus foro imminens,feſto ornatu, conviviumque, et epulae, et celebritate loci nihil occultum. Poſtera die Fulcinius Trio Piſonem apud conſules poſtulavit; contra Vitellius ac Veranius ceterique Germanicum comitati tendebant, ‘ nullas eſſe partes Trioni, neque ſe accuſatores, ſed rerum indices et teſtes, mandata Germanici perlaturos.’ ille dimiſſa ejus cauſſae delatione, ‘ ut priorem vitam accuſaret’ obtinuit: petitumque eſt à principe, ‘ cognitionem exciperet:’ quod ne reus quidem abnuebat, ſtudia populi et patrum metuens: contra ‘ Tiberium ſpernendis rumoribus validum, et conſcientiae matris innexum eſſe: veraque aut in deterius credita, judice ab uno facilius diſcerni: odium et invidiam apud multos valere.’ haud fallebat Tiberium moles cognitionis, quaque ipſe fama diſtraheretur. igitur paucis familiarium adhibitis, minas accuſantium, et hinc preces audit, integramque cauſſam ad

11 ſenatum remittit. Atque interim Druſus rediens Illyrico, quamquam patres cenſuiſſent, ‘ ob receptum Marobodu-‘ um, et res priore aeſtate geſtas, ut o-‘ vans iniret,’ prolato honore urbem intravit. poſt quae reo ‘ T. Arrunti-‘ um, T. Vinicium, Aſinium Gallum, ‘ Aeſerninum Marcellum, Sex. Pompei-‘ um patronos’ petenti, iiſque diverſa excuſantibus, M. Lepidus, et L. Piſo, et Livenejus Regulus adſuere, arrecta omni civitate, ‘ quanta fides amicis Ger-‘ manici, quae fiducia reo, ſatin’ cohibe-‘ ret ac premeret ſenſus ſuos Tiberius, ‘ an promeret;’ iis haud alias intentior populus, plus ſibi in principem occultae vocis, aut ſuſpicacis ſilentii permiſit.

12 Die ſenatus Caeſar orationem habuit meditato temperamento: ‘ patris ſui le-‘ gatum atque amicum Piſonem fuiſſe, ‘ adjutoremque Germanico datum à ſe, ‘ auctore ſenatu, rebus apud Orientem ‘ adminiſtrandis; illic contumacia et ‘ certaminibus aſperaſſet juvenem, exi-‘ tuque ejus laetatus eſſet; an ſcelere ex-‘ ſtinxiſſet, integris animis dijudican-‘ dum. nam ſi legatus officii terminos,

Digitized by Google

‘ obſequium erga imperatorem exuit, e-
‘ juſdemque morte, et luctu meo laeta-
‘ tus eſt; odero, ſeponamque à domo
‘ mea, et privatas inimicitias non Prin-
‘ cipis ulciſcar: ſin facinus in cujuſcun-
‘ que mortalium nece vindicandum de-
‘ tegitur; vos vero et liberos Germani-
‘ ci, et nos parentes juſtis ſolatiis adfici-
‘ te; ſimulque illud reputate, turbide et
‘ ſeditioſe tractaverit exercitus Piſo;
‘ quaeſita ſint per ambitionem ſtudia mi-
‘ litum; armis repetita provincia; an
‘ falſa haec in majus vulgaverint accu-
‘ ſatores; quorum ego nimiis ſtudiis ju-
‘ re ſuccenſeo. nam quo pertinuit nu-
‘ dare corpus, et contrectandum vulgi
‘ oculis permittere, differrique etiam per
‘ externos, tanquam veneno intercep-
‘ tus eſſet, ſi incerta adhuc iſta et ſcru-
‘ tanda ſunt? defleo equidem filium me-
‘ um, ſemperque deflebo: ſed neque reum
‘ prohibeo, quo minus cuncta proferat,
‘ quibus innocentia ejus ſublevari, aut ſi
‘ qua fuit iniquitas Germanici, coargui
‘ poſſit: voſque oro, ne, quia dolori meo
‘ cauſſa connexa eſt, objecta crimina pro
‘ adprobatis accipiatis. ſi quos propin-

‘ quus ſanguis, aut fides ſua patronos
‘ dedit, quantum quiſque eloquentia et
‘ cura valet, juvate periclitantem: ad e-
‘ undem laborem, eandem conſtantiam
‘ accuſatores hortor. id ſolum Germa-
‘ nico ſuper leges praeſtiterimus, quod in
‘ curia potius quam in foro, apud ſena-
‘ tum quam apud judices, de morte e-
‘ jus anquiritur; cetera pari modeſtia
‘ tractentur; nemo Druſi lacrymas, ne-
‘ mo moeſtitiam meam ſpectet, nec ſi qua
13 ‘ in nos adverſa finguntur.’ Exin ‘ bi-
‘ duum criminibus objiciendis ſtatuitur,
‘ utque ſex dierum ſpatio interjecto, re-
‘ us per triduum defenderetur.’ tum
Fulcinius vetera et inania orditur; ‘ am-
‘ bitioſe, avareque habitam Hiſpaniam;’
quod neque convictum noxae reo, ſi re-
centia purgaret; neque defenſum abſo-
lutioni erat, ſi teneretur majoribus fla-
gitiis. poſt quem Servaeus, et Verani-
us, et Vitellius conſimili ſtudio, ſed mul-
ta eloquentia Vitellius, objecere; ‘ o-
‘ dio Germanici, et rerum novarum ſtu-
‘ dio, Piſonem vulgus militum per li-
‘ centiam et ſociorum injurias eo uſque
‘ corrupiſſe, ut parens legionum à de-

Digitized by Google

'terrimis appellaretur: contra, in optimum quemque, maxime in comites 'et amicos Germanici, ſaeviſſe: poſtremo ipſum devotionibus et veneno 'peremiſſe: ſacra hinc et immolationes 'nefandas ipſius atque Plancinae: petitam armis rempublicam, utque reus 'agi poſſet, acie victum.' Defenſio in 14 ceteris trepidavit; nam neque ambitionem militarem, neque provinciam peſſimo cuique obnoxiam, ne contumelias quidem adverſum imperatorem infitiari poterat: ſolum veneni crimen viſus eſt diluiſſe; quod ne accuſatores quidem ſatis firmabant, 'in convivio Germanici, 'cum ſuper eum Piſo diſcumberet, in'fectos manibus ejus cibos' arguentes; quippe abſurdum videbatur, inter aliena ſervitia, et tot adſtantium viſu, ipſo Germanico coram id auſum; offerebatque familiam reus, et miniſtros in tormenta flagitabat. ſed judices per diverſa implacabiles erant: Caeſar ob bellum provinciae inlatum; Senatus, nunquam ſatis credito, ſine fraude Germanicum interiiſſe; * ſcripſiſſent expoſtulantes: quod haud minus Tiberius quam Piſo abnu-

ere. ſimul populi ante curiam voces audiebantur; ‘ non temperaturos manibus, ſi patrum ſententias evaſiſſet;’ effigieſque Piſonis traxerant in Gemonias, ac divellebant, ni juſſu principis protectae repoſitaeque forent. igitur inditus lecticae, et à tribuno praetoriae cohortis deductus eſt: vario rumore, cuſtos ſalutis, an mortis exactor ſequeretur.

15 Eadem Plancinae invidia, major gratia: eoque ambiguum habebatur, quantum Caeſari in eam liceret; atque ipſa, donec mediae Piſoni ſpes, ‘ ſociam ſe cujuſ‘ cumque fortunae, et ſi ita ferret, comi‘ tem exitii ’ promittebat. ut ſecretis Auguſti precibus veniam obtinuit, paulatim ſegregari à marito, dividere defenſionem coepit; quod reus poſtquam ſibi exitiabile intelligit, an adhuc experiretur dubitans, hortantibus filiis durat mentem, ſenatumque rurſum ingreditur: redintegratamque accuſationem, infenſas patrum voces, adverſa et ſaeva cuncta perpeſſus, nullo magis exterritus eſt, quam quod Tiberium ſine miſeratione, ſine ira, obſtinatum clauſumque vidit, ne quo adfectu perrum-

Digitized by Google

peretur; relatus domum, tamquam de-
fenſionem in poſterum meditaretur, pau-
ca conſcribit, obſignatque, et liberto
tradit. tum ſolita curando corpori ex-
ſequitur; dein multam poſt noctem, e-
greſſa cubiculo uxore, ‘operiri fores’
juſſit: et coepta luce, perfoſſo jugulo,
jacente humi gladio, repertus eſt. Au- 16
dire me memini ex ſenioribus, viſum ſae-
pius inter manus Piſonis libellum, quem
ipſe non vulgaverit, ſed amicos ejus dic-
titaviſſe, ‘litteras Tiberii et mandata in
‘Germanicum continere: ac deſtina-
‘tum promere apud patres, principem-
‘que arguere, ni eluſus à Sejano per va-
‘na promiſſa foret; nec illum ſponte
‘exſtinctum, verum immiſſo percuſſo-
re;’ quorum neutrum adſeveraverim: ne-
que tamen occulere debui narratum ab
iis, qui noſtram ad juventam durave-
runt. Caeſar flexo in moeſtitiam ore,
‘ſuam invidiam tali morte quaeſitam’ a-
pud ſenatum, * crebriſque interrogati-
onibus exquirit ‘qualem Piſo diem ſu-
‘premum, noctemque exegiſſet.’ atque
illo pleraque ſapienter, quaedam incon-
ſultius reſpondente, recitat codicillos à

Piſone in hunc ferme modum compoſitos: ‘ conſpiratione inimicorum, et in-
‘ vidia falſi criminis oppreſſus, quatenus
‘ veritati et innocentiae meae nuſquam
‘ locus eſt; deos immortales teſtor vi-
‘ xiſſe me, Caeſar, cum fide adverſum te,
‘ neque alia in matrem tuam pietate:
‘ voſque oro liberis meis conſulatis; ex
‘ quibus Cn. Piſo qualicumque fortunae
‘ meae non eſt adjunctus, cum omne hoc
‘ tempus in urbe egerit: M. Piſo repe-
‘ tere Syriam dehortatus eſt; atque uti-
‘ nam ego potius filio juveni, quam il-
‘ le patri ſeni ceſſiſſet! eo impenſius pre-
‘ cor, ne meae pravitatis poenas inno-
‘ xius luat. per quinque et quadragin-
‘ ta annorum obſequium, per collegium
‘ conſulatus quondam divo Auguſto pa-
‘ renti tuo probatus, et tibi amicus, nec
‘ quidquam poſt haec rogaturus, ſalutem
17 ‘ infelicis filii rogo.’ De Plancina nihil addidit. poſt quae Tiberius adoleſcentem crimine civilis belli purgavit:
‘ patris quippe juſſa, nec potuiſſe filium
‘ detrectare: ſimul nobilitatem domus;
‘ etiam ipſius, quoquo modo meriti, gra-
‘ vem caſum’ miſeratus. pro Plancina

cum pudore et flagitio diſſeruit, matris preces obtendens: in quam optimi cujuſque ſecreti queſtus magis ardeſcebant: ‘ id ergo fas aviae interfectricem ‘ nepotis adſpicere, adloqui, eripere ſe‘ natui? quod pro omnibus civibus le‘ ges obtineant, uni Germanico non con‘ tigiſſe! Vitellii et Veranii voce defle‘ tum Caeſarem; ab imperatore et Au‘ guſta defenſam Plancinam! proinde ‘ venena, et artes tam feliciter expertas ‘ verteret in Agrippinam, in liberos e‘ jus, egregiamque avium ac patruum ‘ ſanguine miſerrimae domus exſatia‘ ret.’ biduum ſuper haec imagine cognitionis abſumptum; urgente Tiberio liberos Piſonis, ‘ matrem uti tuerentur.’ et cum accuſatores ac teſtes certatim perorarent reſpondente nullo, miſeratio quam invidia augebatur. primus ſententiam rogatus Aurelius Cotta conſul (nam referente Caeſare magiſtratus eo etiam munere fungebantur) ‘ nomen Pi‘ ſonis radendum faſtis cenſuit; partem ‘ bonorum publicandam; pars ut Cn. ‘ Piſoni filio concederetur, iſque prae‘ nomen mutaret. M. Piſo exuta digni-

'tate, et accepto quinquagies ſeſtertio 'in decem annos relegaretur, conceſſa Plancinae incolumitate ob preces Au-
18 'guſtae.' Multa ex ea ſententia mitigata ſunt à principe: 'ne nomen Piſonis faſtis eximeretur, quando M. Antonii qui bellum patriae feciſſet, Juli 'Antonii qui domum Auguſti violaſſet, 'manerent;' et M. Piſonem ignominiae exemit, conceſſitque ei paterna bona; ſatis firmus, ut ſaepe memoravi, adverſum pecuniam; et tum pudore abſolutae Plancinae placabilior. atque idem cum Valerius Meſſallinus 'ſignum aureum in 'aede Martis Ultoris,' Caecina Severus 'aram ultioni ſtatuendam' cenſuiſſent, prohibuit: 'ob externas ea victorias ſacrari' dictitans, 'domeſtica mala triſtitia operienda.' addiderat Meſſallinus, 'Tiberio, et Auguſtae, et Antoniae, et 'Agrippinae, Druſoque, ob vindictam 'Germanici grates agendas,' omiſeratque Claudii mentionem; et Meſſallinum quidem L. Aſprenas ſenatu coram percunctatus eſt, 'an prudens praeteriiſſet?' ac tum demum nomen Claudii adſcriptum eſt. mihi, quanto plura recentium,

Digitized by Google

ſeu veterum revolvo, tanto magis ludibria rerum mortalium cunctis in negotiis obverſantur; quippe fama, ſpe, veneratione potius omnes deſtinabantur imperio, quam quem futurum principem fortuna in occulto tenebat. Paucis 19
poſt diebus Caeſar auctor ſenatui fuit, 'Vitellio, atque Veranio, et Servaeo ſacerdotia tribuendi.' Fulcinio 'ſuffragium ad honores' pollicitus, monuit, 'ne facundiam violentia praecipitaret.' is finis fuit ulciſcenda Germanici morte, non modo apud illos homines qui tum agebant, etiam ſecutis temporibus vario rumore jactata; adeo maxima quaeque ambigua ſunt, dum alii quoquo modo audita pro compertis habent; alii vera in contrarium vertunt; et gliſcit utrumque poſteritate. at Druſus urbe egreſſus repetendis auſpiciis, mox ovans introiit; paucoſque poſt dies Vipſania mater ejus exceſſit, una omnium Agrippae liberorum miti obitu; nam ceteros manifeſtum ferro, vel creditum eſt veneno aut fame exſtinctos. Eodem anno Tac- 20
farinas, quem priore aeſtate pulſum à Camillo memoravi, bellum in Africa re-

Digitized by Google

novat, vagis primum populationibus, et ob pernicitatem inultis: dein vicos exſcindere; trahere graves praedas: poſtremo haud procul Pagida flumine cohortem Romanam circumſedit. praeerat caſtello Decrius impiger manu, exercitus militia, et illam obſidionem flagitii ratus. is cohortatus milites ‘ ut ‘ copiam pugnae in aperto facerent,’ aciem pro caſtris inſtruit. primoque impetu pulſa cohorte, promptus inter tela occurſat fugientibus, increpat ſigniferos, ‘ quod inconditis aut deſertoribus mi‘ les Romanus terga daret,’ ſimul excepta vulnera, et quamquam transfoſſo oculo, adverſum os in hoſtem intendit; neque proelium omiſit, donec deſertus
21 ſuis caderet. Quae poſtquam L. Apronio (nam Camillo ſucceſſerat) comperta; magis dedecore ſuorum, quam gloria hoſtis anxius, raro ea tempeſtate, è vetere memoria facinore, decumum quemque ignominioſae cohortis ſorte ductos, fuſti necat. tantumque ſeveritate profectum, ut vexillum veteranorum non amplius quingenti numero, eaſdem Tacfarinatis copias, praeſidium, cui Tha-

Digitized by Google

la nomen, adgreſſas fuderint; quo proelio Rufus Helvius gregarius miles ſervati civis decus rettulit; donatuſque eſt ab Apronio torquibus et haſta: Caeſar addidit civicam coronam, ‘ quod non eam ‘ quoque Apronius jure proconſulis tri‘ buiſſet,’ queſtus magis, quam offenſus. ſed Tacfarinas perculſis Numidis, et obſidia aſpernantibus, ſpargit bellum; ubi inſtaretur, cedens, ac rurſum in terga remeans; et dum ea ratio barbara fuit, inritum feſſumque Romanum impune ludificabatur: poſtquam deflexit ad maritimos locos; inligatus praeda, ſtativis caſtris adhaerebat; miſſu patris Apronius Caeſianus, cum equite et cohortibus auxiliariis, quis velociſſimos legionum addiderat, proſperam adverſum Numidas pugnam facit, pellitque in deſerta.
At Romae Lepida, cui ſuper Aemilio- 22
rum decus L. Sulla ac Cn. Pompejus proavi erant, defertur ‘ ſimulaviſſe par‘ tum ex P. Quirinio divite, atque or‘ bo;’ adjiciebantur ‘ adulteria, vene‘ na; quaeſitumque per Chaldaeos in ‘ domum Caeſaris,’ defendente ream Manio Lepido fratre. Quirinius poſt

Digitized by Google

dictum repudium adhuc inſenſus, quamvis infami ac nocenti miſeratione addiderat. haud facile quis diſpexerit illa in cognitione mentem Principis; adeo vertit ac miſcuit irae et clementiae ſigna; deprecatus primo ſenatum, 'ne majeſ-'tatis crimina tractarentur:' mox M. Servilium è conſularibus, alioſque teſtes inlexit ad proferenda, quae velut reticere voluerat; idemque ſervos Lepidae, cum militari cuſtodia haberentur, tranſtulit ad conſules; neque per tormenta interrogari paſſus eſt de his, quae ad domum ſuam pertinerent. exemit etiam Druſum conſulem deſignatum dicendae primo loco ſententiae; quod alii civile rebantur; 'ne ceteris adſentiendi ne-'ceſſitas fieret:' quidam ad ſaevitiam trahebant; 'neque enim ceſſurum niſi
23 'damnandi officio.' Lepida ludorum diebus, qui cognitionem intervenerant, theatrum cum claris feminis ingreſſa, lamentatione flebili 'majores ſuos ciens, 'ipſumque Pompejum,' cujus ea monumenta et adſtantes imagines viſebantur, tantum miſericordiae permovit, ut effuſi in lacrymas 'ſaeva et deteſtanda

'Quirinio clamitarent, cujus ſenectae
'atque orbitati et obſcuriſſimae domui,
'deſtinata quondam uxor L. Caeſari,
'ac divo Auguſto nurus, dederetur;'
dein tormentis ſervorum patefacta ſunt
flagitia, itumque in ſententiam Rubellii
Blandi, à quo aqua atque igni arceba-
tur; huic Druſus adſenſit, quamquam
alii mitius cenſuiſſent; mox Scauro, qui
filiam ex ea genuerat, datum, ne bona
publicarentur. tum demum aperuit Ti-
berius; 'compertum ſibi etiam ex P.
'Quirinii ſervis, veneno eum à Lepida
'petitum.' Inluſtrium domuum adver- 24
ſa (etenim haud multum diſtanti tempo-
re Calpurnii Piſonem, Aemilii Lepidam
amiſerant) ſolatio adfecit D. Silanus Ju-
niae familiae redditus; caſum ejus pau-
cis repetam. ut valida divo Auguſto in
rempublicam fortuna; ita domi impro-
ſpera fuit ob impudicitiam filiae ac nep-
tis, quas urbe depulit, adulteroſque ea-
rum morte aut fuga punivit; nam cul-
pam inter viros ac feminas vulgatam,
gravi nomine laeſarum religionum, ac
violatae majeſtatis appellando, clemen-
tiam majorum ſuaſque ipſe leges egredi-

ebatur. ſed aliorum exitus, ſimul cete-
ra illius aetatis memorabo, ſi effectis in
quae tendi, plures ad curas vitam pro-
duxero. D. Silanus in nepti Auguſti
adulter, quamquam non ultra foret ſae-
vitum, quam ut amicitia Caeſaris prohi-
beretur, exſilium ſibi demonſtrari intel-
lexit; nec niſi Tiberio imperitante de-
precari Senatum ac Principem auſus eſt,
M. Silani fratris potentia, qui per inſig-
nem nobilitatem et eloquentiam prae-
cellebat. ſed Tiberius grates agenti Si-
lano, patribus coram, reſpondit, ' ſe
' quoque laetari, quod frater ejus è pe-
' regrinatione longinqua revertiſſet; id-
' que jure licitum, quia non ſenatuſ-
' conſulto, non lege pulſus foret; ſibi
' tamen adverſus eum integras parentis
' ſui offenſiones: neque reditu Silani diſ-
25 ' ſoluta, quae Auguſtus voluiſſet.' Fuit
poſthac in urbe, neque honores adeptus
eſt. relatum deinde de moderanda Pa-
pia Poppaea, quam ſenior Auguſtus poſt
Julias rogationes incitandis coelibum
poenis, et augendo aerario ſanxerat:
nec ideo conjugia et educationes libe-
rûm frequentabantur, praevalida orbi-

tate. ceterum multitudo periclitantium
gliſcebat, cum omnis domus delatorum
interpretationibus ſubverteretur: utque
antehac flagitiis, ita tunc legibus laborabatur. ea res admonet ut de principiis
juris, et quibus modis ad hanc multitudinem infinitam ac varietatem legum
perventum ſit, altius diſſeram. Vetuſ- 26
tiſſimi mortalium, nulla adhuc mala libidine, ſine probro, ſcelere, eoque ſine
poena aut coërcitionibus agebant: neque praemiis opus erat, cum honeſta ſuopte ingenio peterentur; et ubi nihil
contra morem cuperent, nihil per metum vetabantur. at poſtquam exui aequalitas, et pro modeſtia ac pudore ambitio et vis incedebat, provenere dominationes; multoſque apud populos aeternum manſere. quidam ſtatim, aut
poſtquam Regum pertaeſum, leges maluerint. hae primo rudibus hominum
animis ſimplices erant: maximeque fama celebravit Cretenſium, quas Minos;
Spartanorum, quas Lycurgus; ac mox
Athenienſibus quaeſitiores jam et plures
Solon perſcripſit. nobis Romulus ut libitum imperitaverat: dein Numa reli-

Digitized by Google

gionibus et divino jure populum devinxit; repertaque quaedam à Tullo et Anco: ſed praecipuus Servius Tullius ſanctor legum fuit, quîs etiam reges obtem-
27 perarent. Pulſo Tarquinio, adverſum patrum factiones multa populus paravit tuendae libertatis, et firmandae concordiae: creatique decemviri, et accitis quae uſquam egregia, compoſitae duodecim tabulae, finis aequi juris; nam ſecutae leges, etſi aliquando in maleficos ex delicto, ſaepius tamen diſſenſione ordinum, et apiſcendi inlicitos honores, aut pellendi claros viros, aliaque ob prava, per vim latae ſunt. hinc Gracchi, et Saturnini, turbatores plebis; nec minor largitor nomine ſenatus Druſus; corrupti ſpe, aut inluſi per interceſſionem ſocii. ac ne bello quidem Italico, mox civili omiſſum, quin multa et diverſa ſciſcerentur; donec L. Sulla dictator abolitis vel converſis prioribus, cum plura addidiſſet, otium ejus rei haud in longum paravit; ſtatim turbidis Lepidi rogationibus, neque multo poſt Tribunis reddita licentia quoquo vellent populum agitandi. jamque non modo in commu-

Digitized by Google

ne, ſed in ſingulos homines latae quaeſ-
tiones: et corruptiſſima republica plu-
rimae leges. Tum Cn. Pompejus ter- 28
tium conſul, corrigendis moribus delec-
tus, et gravior remediis quam delicta e-
rant, ſuarumque legum auctor idem ac
ſubverſor, quae armis tuebatur, armis
amiſit. exin continua per viginti annos
diſcordia, non mos, non jus; deterrima
quaeque impune; ac multa honeſta exi-
tio fuere. ſexto demum conſulatu Cae-
ſar Auguſtus, potentiae ſecurus, quae
triumviratu juſſerat, abolevit; deditque
jura, quîs pace et principe uteremur; a-
criora ex eo vincla, inditi cuſtodes, et
lege Papia Poppaea praemiis inducti, ut
ſi * à privilegiis parentum ceſſaretur, ve-
lut parens omnium populus vacantia te-
neret; ſed altius penetrabant; urbem-
que, et Italiam, et quod uſquam civium,
corripuerant, multorumque exciſi ſtatus:
et terror omnibus intentabatur; ni Ti-
berius ſtatuendo remedio, quinque con-
ſularium, quinque è praetoriis, totidem
è cetero ſenatu ſorte duxiſſet; apud
quos exſoluti plerique legis nexus mo-
dicum in praeſens levamentum fuere.

Digitized by Google

29 Per idem tempus Neronem è liberis Germanici jam ingreſſum juventam, commendavit patribus; utque 'munere ca- 'peſſendi vigintiviratus ſolveretur, et 'quinquennio maturius quam per leges 'Quaeſituram peteret,' non ſine inriſu audientium poſtulavit; praetendebat 'ſi- 'bi atque fratri decreta eadem, petente 'Auguſto;' ſed neque tum fuiſſe dubitaverim, qui ejuſmodi preces occulti inluderent; ac tamen initia faſtigii Caeſaribus erant: magiſque in oculis vetus mos, et privignis cum vitrico levior neceſſitudo, quam avo adverſum nepotem. additur pontificatus, et quo primum die forum ingreſſus eſt, congiarium plebi, admodum laetae, quod Germanici ſtirpem jam puberem adſpiciebat. auctum dehinc gaudium, nuptiis Neronis et Juliae
30 Druſi filiae. Utque haec ſecundo rumore, ita adverſis animis acceptum, quod filio Claudii ſocer Sejanus deſtinaretur; polluiſſe nobilitatem familiae videbantur, ſuſpectumque jam nimiae ſpei Sejanum ultro extuliſſe. fine anni conceſſere vita inſignes viri, L. Voluſius et Salluſtius Criſpus. Voluſio vetus fami-

Digitized by Google

lia, neque tamen praeturam egreſſa; ip-
ſe conſulatum intulit, cenſoria etiam
poteſtate legendis equitum decuriis func-
tus, opumque quîs domus illa immen-
ſum viguit, primus adcumulator. Criſ-
pum equeſtri ortum loco, C. Salluſtius
rerum Romanarum florentiſſimus auc-
tor, ſororis nepotem in nomen adſcivit;
atque ille, quamquam prompto ad ca-
peſſendos honores aditu, Maecenatem
aemulatus, ſine dignitate ſenatoria mul-
tos triumphalium conſulariumque po-
tentia anteiit; diverſus à veterum inſti-
tuto, per cultum et munditias; copiaque
et affluentia luxu propior: ſuberat ta-
men vigor animi, ingentibus negotiis
par; eo acrior, quo ſomnum et inertiam
magis oſtentabat. igitur incolumi Mae-
cenate proximus; mox praecipuus, cui
ſecreta imperatorum inniterentur, et in-
terficiendi Poſtumi Agrippae conſcius,
aetate provecta ſpeciem magis in amici-
tia principis quam vim tenuit; idque et
Maecenati acciderat; fato potentiae ra-
ro ſempiternae: an ſatias capit, aut il-
los cum omnia tribuerunt; aut hos, cum
jam nihil reliquum eſt quod cupiant.

Digitized by Google

31 Sequitur Tiberii quartus, Druſi ſecundus conſulatus, patris atque filii collegio inſignis; nam biennio ante, Germanici cum Tiberio idem honor, neque patruo laetus, neque natura tam connexus fuerat. ejus anni principio Tiberius, quaſi firmandae valetudini, in Campaniam conceſſit: longam et continuam abſentiam paulatim meditans; ſive ut amoto patre, Druſus munia conſulatus ſolus impleret. ac forte parva res magnum ad certamen progreſſa, praebuit juveni materiem apiſcendi favoris. Domitius Corbulo praetura functus de L. Sulla nobili juvene queſtus eſt apud ſenatum, 'quod 'ſibi inter ſpectacula gladiatorum, loco 'non deceſſiſſet;' pro Corbulone aetas, patrius mos, ſtudia ſeniorum erant: contra Mamercus Scaurus, et L. Arruntius, aliique Sullae propinqui nitebantur; certabantque orationibus, et memorabantur 'exempla majorum, qui juventutis in'reverentiam gravibus decretis nota'viſſent;' donec Druſus apta temperandis animis diſſeruit; et ſatisfactum Corbuloni per Mamercum, qui patruus ſimul ac vitricus Sullae, et oratorum ea

Digitized by Google

aetate uberrimus erat. idem Corbulo ‘ plurima per Italiam itinera, fraude ‘ mancipum et incuria magiſtratuum in‘ terrupta et impervia’ clamitando, exſecutionem ejus negotii libens ſuſcepit: quod haud perinde publice uſui habitum, quam exitioſum multis, quorum in pecuniam atque famam damnationibus et haſta ſaeviebat. Neque multo poſt miſ- 32
ſis ad ſenatum litteris Tiberius ‘ motam ‘ rurſum Africam incurſu Tacfarinatis’ docuit; ‘ judicioque patrum deligendum ‘ proconſule, gnarum militiae, corpore ‘ validum, et bello ſuffecturum;’ quod initium Sex. Pompejus agitandi adverſus M. Lepidum odii nactus, ‘ ut ſocor‘ dem, inopem, et majoribus ſuis dede‘ corum, eoque etiam Aſiae ſorte depel‘ lendum,’ incuſavit; adverſo ſenatu, qui ‘ Lepidum mitem magis quam ig‘ navum; paternas ei anguſtias et nobi‘ litatem ſine probro actam, honori quam ‘ ignominiae habendam’ ducebat. Igi- 33
tur miſſus in Aſiam. et ‘ de Africa de‘ cretum ut Caeſar legeret, cui mandan‘ da foret.’ inter quae Severus Caecina cenſuit; ‘ ne quem magiſtratum, cui pro-

‘ vincia obveniſſet, uxor comitaretur :’ multum ante repetito, ‘ concordem ſibi ‘ conjugem et ſex partus enixam : ſeque ‘ quae in publicum ſtatueret domi ſerva‘ viſſe, cohibita intra Italiam, quam‘ quam ipſe pluris per provincias qua‘ draginta ſtipendia expleviſſet. haud ‘ enim fruſtra placitum olim, ne feminae ‘ in ſocios aut gentes externas traheren‘ tur ; ineſſe mulierum comitatui, quae ‘ pacem luxu, bellum formidine moren‘ tur, et Romanum agmen ad ſimilitu‘ dinem barbari inceſſus convertant. ‘ non imbecillum tantum, et imparem la‘ boribus ſexum ; ſed ſi licentia adſit, ſae‘ vum, ambitioſum, poteſtatis avidum : ‘ incedere inter milites, habere ad ma‘ num centuriones : praeſediſſe nu‘ per feminam exercitio cohortium, de‘ curſu legionum. cogitarent ipſi, quo‘ tiens repetundarum aliqui argueren‘ tur, plura uxoribus objectari : his ſta‘ tim adhaereſcere deterrimum quemque ‘ provincialium : ab his negotia ſuſcipi, ‘ tranſigi : duorum egreſſus coli: duo eſ‘ ſe praetoria ; pervicacibus magis et ‘ impotentibus mulierum juſſis, quae

Digitized by Google

‘ Oppiis quondam, aliiſque legibus con-
‘ ſtrictae, nunc vinclis exſolutis, domos,
‘ fora, jam et exercitus regerent.’ Pau- 34
corum haec adſenſu audita, plures ob-
turbabant, ‘ neque relatum de negotio,
‘ neque Caecinam dignum tantae rei
‘ cenſorem;’ mox Valerius Meſſallinus,
cui parens Meſſalla, ineratque imago
paternae facundiae, reſpondit: ‘ multa
‘ duritiae veterum melius et laetius mu-
‘ tata; neque enim ut olim, obſideri ur-
‘ bem bellis, aut provincias hoſtilis eſ-
‘ ſe: et pauca feminarum neceſſitatibus
‘ concedi, quae ne conjugum quidem pe-
‘ nates, adeo ſocios non onerent; cete-
‘ ra promiſcua cum marito, nec ullum in
‘ eo pacis impedimentum. bella plane ac-
‘ cinctis obeunda: ſed revertentibus poſt
‘ laborem, quod honeſtius quam uxori-
‘ um levamentum? at quaſdam in ambi-
‘ tionem aut avaritiam prolapſas. quid
‘ ipſorum magiſtratuum, nonne pleroſ-
‘ que variis libidinibus obnoxios? non
‘ tamen ideo neminem in provinciam
‘ mitti; corruptos ſaepe pravitatibus u-
‘ xorum maritos: num ergo omnes coe-
‘ libes integros? placuiſſe quondam Op-

Digitized by Google

‘ pias leges, ſic temporibus reipublicae
‘ poſtulantibus: remiſſum aliquid poſt-
‘ ea, et mitigatum, quia expedierit. fruſ-
‘ tra noſtram ignaviam alia ad vocabu-
‘ la transferri: nam viri in eo culpam,
‘ ſi femina modum excedat; porro ob u-
‘ nius aut alterius imbecillum animum,
‘ male eripi maritis conſortia rerum ſe-
‘ cundarum adverſarumque. ſimul ſe-
‘ xum natura invalidum deſeri, et expo-
‘ ni ſuo luxu, cupidinibus alienis; vix
‘ praeſenti cuſtodia manere inlaeſa con-
‘ jugia: quid fore, ſi per plures annos in
‘ modum diſcidii oblitterentur? ſic ob-
‘ viam irent iis quae alibi peccarentur,
‘ ut flagitiorum urbis meminiſſent.’ ad-
didit pauca Druſus de matrimonio ſuo;
‘ nam principibus adeunda ſaepius lon-
‘ ginqua imperii. quotiens divum Au-
‘ guſtum in Occidentem atque Orien-
‘ tem meaviſſe comite Livia? ſe quoque
‘ in Illyricum profectum; et ſi ita con-
‘ ducat, alias ad gentes iturum, haud
‘ ſemper aequo animo, ſi ab uxore cariſ-
‘ ſima, et tot communium liberorum pa-
‘ rente divelleretur.’ Sic Caecinae
ſententia eluſa. et proximi ſenatus die,

Tiberius per litteras caſtigatis oblique patribus, ‘ quod cuncta curarum ad ‘ principem rejicerent,’ Manium Lepidum et Junium Blaeſum nominavit; ex quîs proconſule Africae legeretur. tum audita amborum verba, intentius excuſante ſe Lepido, cum ‘valetudinem cor‘ poris, aetatem liberûm, nubilem fili‘ am’ obtenderet: intelligereturque etiam quod ſilebat, avunculum eſſe Sejani Blaeſum, atque eo praevalidum. reſpondit Blaeſus ſpecie recuſantis, ſed neque eadem adſeveratione; et conſenſu adulantium haud jutus eſt. Exin promp- 36
tum quod multorum intimis queſtibus tegebatur. incedebat enim deterrimo cuique licentia, impune probra, et invidiam in bonos excitandi, arrepta imagine Caeſaris; libertique etiam ac ſervi, patrono vel domino, cum voces, cum manus intentarent, ultro metuebantur. igitur C. Ceſtius ſenator diſſeruit; ‘principes quidem inſtar deorum eſſe: ſed ‘ neque à diis niſi juſtas ſupplicum pre‘ ces audiri, neque quemquam in Capi‘ tolium, aliave urbis templa perfugere, ‘ ut eo ſubſidio ad flagitia utatur. abo-

Digitized by Google

‘ litas leges, et funditus verſas, ubi
‘ in foro, in limine curiae, ab Annia
‘ Rufilla, quam fraudis ſub judice dam-
‘ naviſſet, probra ſibi et minae inten-
‘ dantur: neque ipſe audeat jus experi-
‘ ri, ob effigiem imperatoris oppoſitam.’
haud diſſimilia alii, et quidam atrociora
circumſtrepebant; precabanturque Dru-
ſum, ‘ daret ultionis exemplum:’ do-
nec accitam convictamque attineri pub-
37 lica cuſtodia juſſit. Et Conſidius Ae-
quus, et Coelius Curſor equites Roma-
ni quod fictis majeſtatis criminibus Ma-
gium Caecilianum praetorem petiviſ-
ſent, auctore principe, ac decreto ſena-
tus puniti. utrumque in laudem Druſi
trahebatur: ‘ ab eo in urbe inter coetus
‘ et ſermones hominum obverſante, ſe-
‘ creta patris mitigari;’ neque luxus in
juvene adeo diſplicebat; ‘ huc potius in-
‘ tenderet, diem editionibus, noctem
‘ conviviis traheret, quam ſolus et nul-
‘ lis voluptatibus avocatus, moeſtam vi-
‘ gilantiam, et malas curas exerceret.’
non enim Tiberius, non accuſatores fa-
tiſcebant; et Ancharius Priſcus Cae-
ſium Cordum proconſule Cretae poſtu-

Digitized by Google

laverat repetundis; addito majeſtatis crimine, quod tum omnium accuſationum complementum erat. Caeſar An- 38
tiſtium Veterem è primoribus Macedoniae abſolutum adulterii, increpitis judicibus, ad dicendam majeſtatis cauſſam retraxit, ut turbidum, et Rheſcuporidis conſiliis permixtum, qua tempeſtate Cotye fratre interfecto, bellum adverſus nos volverat. igitur 'aqua et igni interdictum reo, adpoſitumque, ut 'teneretur inſula, neque Macedoniae 'neque Thraciae opportuna.' nam 'Thracia diviſo imperio in Rhoemetalcen et liberos Cotyis, quîs ob infantiam tutor erat Trebellienus Rufus, inſolentia noſtri diſcors agebat; neque minus Rhoemetalcen quam Trebellienum incuſans, popularium injurias inultas ſinere. Coelaletae, Odruſaeque, et alii, validae nationes, arma cepere, ducibus diverſis et paribus inter ſe per ignobilitatem; quae cauſſa fuit, ne in bellum atrox coaleſcerent; pars turbant praeſentia; alii montem Haemum tranſgrediuntur, ut remotos populos concirent: plurimi ac maxime compoſiti regem, ur-

bemque Philippopolim à Macedone Phi-
39 lippo ſitam, circumſidunt. Quae ubi
cognita P. Vellejo, (is proximum exer-
citum praeſidebat) alarios equites ac le-
ves cohortium mittit in eos, qui prae-
dabundi aut adſumendis auxiliis vaga-
bantur. ipſe robur peditum ad exſol-
vendum obſidium ducit. ſimulque cunc-
ta proſpere acta, caeſis populatoribus; et
diſſenſione orta apud obſidentes, regiſ-
que opportuna eruptione, et adventu
legionis; neque aciem aut proelium di-
ci decuerit, in quo ſemermes ac palantes
40 trucidati ſunt, ſine noſtro ſanguine. E-
odem anno Galliarum civitates ob mag-
nitudinem aeris alieni rebellionem coep-
tavere: cujus exſtimulator acerrimos in-
ter Treveros Julius Florus, apud Aedu-
os Julius Sacrovir; nobilitas ambobus,
et majorum bona facta, eoque Romana
civitas olim data, cum id rarum, nec
niſi virtuti pretium eſſet. ii ſecretis con-
loquiis, ferociſſimo quoque adſumpto,
aut quibus ob egeſtatem, ac metum ex fla-
gitiis maxima peccandi neceſſitudo, com-
ponunt Florus Belgas, Sacrovir propi-
ores Gallos concire. igitur per conci-

Digitized by Google

liabula et coetus ſeditioſa diſſerebant, 'de
' continuatione tributorum, gravitate
' foenoris, ſaevitia ac ſuperbia praeſi-
' dentium; et diſcordare militem, audi-
' to Germanici exitio; egregium reſu-
' mendae libertati tempus, ſi ipſi floren-
' tes, quam inops Italia, quam imbellis
' urbana plebes, nihil validum in exer-
' citibus, niſi quod externum cogita-
' rent.' Haud ferme ulla civitas intac- 41
ta ſeminibus ejus motus fuit: ſed erupe-
re primi Andecavi, ac Turonii; quorum
Andecavos Acilius Aviola legatus, ex-
cita cohorte quae Lugduni praeſidium
agitabat, coërcuit. Turonii legionario
milite, quem Viſellius Varro inferioris
Germaniae legatus miſerat, oppreſſi, eo-
dem Aviola duce, et quibuſdam Gallia-
rum primoribus; qui tulere auxilium, quo
diſſimularent defectionem, magiſque in
tempore efferrent; ſpectatus et Sacrovir
intecto capite pugnam pro Romanis ci-
ens, oſtentandae, ut ferebat, virtutis:
ſed captivi, 'ne inceſſeretur telis, adgnoſ-
' cendum ſe praebuiſſe,' arguebant. con-
ſultus ſuper eo Tiberius, aſpernatus
eſt indicium, aluitque dubitatione bel-

42 lum. Interim Florus inſiſtere deſtinatis, pellicere alam equitum, quae conſcripta Treveris, militia diſciplinaque noſtra habebatur, ut caeſis negotiatoribus Romanis bellum inciperet: paucique equitum corrupti; plures in officio manſere. aliud vulgus obaeratorum aut clientium arma cepit: petebantque ſaltus, quibus nomen Arduenna, cum legiones utroque ab exercitu, quas Viſellius et C. Silius adverſis itineribus objecerant, arcuerunt; praemiſſuſque cum delecta manu Julius Indus è civitate eadem, diſcors Floro, et ob id navandae operae avidior, inconditam multitudinem adhuc disjecit. Florus incertis latebris victores fruſtratus; poſtremo viſis militibus qui effugia inſederant, ſua ma-
43 nu cecidit. Iſque Treverici tumultus finis. apud Aeduos major moles exorta, quanto civitas opulentior, et comprimendi procul praeſidium. Auguſtodunum caput gentis, armatis cohortibus Sacrovir occupaverat, nobiliſſimam Galliarum ſubolem, liberalibus ſtudiis ibi operatam, ut eo pignore parentes propinquoſque eorum adjungeret; ſimul ar-

Digitized by Google

ma occulte fabricata juventuti diſpertit. quadraginta millia fuere, quinta ſui parte legionariis armis; ceteri cum venabulis et cultris, quaeque alia venantibus tela ſunt; adduntur è ſervitiis gladiaturae deſtinati, quibus more gentico continuum ferri tegimen(Cruppellarios vocant) inferendis ictibus inhabiles, accipiendis impenetrabiles; augebantur hae copiae vicinarum civitatum, ut nondum aperta conſenſione, ita viritim promptis ſtudiis; et certamine ducum Romanorum, quos inter ambigebatur, utroque bellum ſibi poſcente: mox Varro invalidus ſenecta, vigenti Silio conceſſit.
At Romae ‘ non Treveros modo, et Ae- 44
‘ duos, ſed quatuor et ſexaginta Gallia-
‘ rum civitates deſciviſſe; adſumptos in
‘ ſocietatem Germanos, dubias Hiſpa-
‘ nias,’ cuncta (ut mos famae) in majus credita; optimus quiſque reipublicae cura moerebat; multi odio praeſentium, et cupidine mutationis, ſuis quoque periculis laetabantur: increpabantque Tiberium, ‘ quod in tanto rerum motu, libellis accuſatorum inſumeret operam.
‘ an Julium Sacrovirum majeſtatis cri-

Digitized by Google

‘ mine reum in ſenatu fore? exſtitiſſe
‘ tandem viros, qui cruentas epiſtolas
‘ armis cohiberent; miſeram pacem vel
‘ bello bene mutari.’ tanto impenſius in
ſecuritatem compoſitus, neque loco, ne-
que vultu mutato, ſed ut ſolitum, per
illos dies egit: altitudine animi; an
compererat modica eſſe, et vulgatis le-
viora.

45 Interim Silius cum legionibus
duabus incedens, praemiſſa auxiliari
manu, vaſtat Sequanorum pagos, qui fi-
nium extremi et Aeduis contermini, ſo-
ciique in armis erant. mox Auguſto-
dunum petit propero agmine, certanti-
bus inter ſe ſigniferis, fremente etiam
gregario milite; ‘ ne ſuetam requiem,
‘ ne ſpatia noctium opperiretur; vide-
‘ rent modo adverſos, et adſpicerentur;
‘ id ſatis ad victoriam.’ duodecimum a-
pud lapidem, Sacrovir, copiaeque paten-
tibus locis apparuere; in fronte ſtatue-
rat ferratos; in cornibus cohortes; à
tergo ſemermos. ipſe inter primores e-
quo inſigni adire, memorare ‘ veteres
‘ Gallorum glorias, quaeque Romanis
‘ adverſa intuliſſent: quam decora vic-
‘ toribus libertas: quanto intolerantior

'ſervitus iterum victis.' Non diu haec, 46
nec apud laetos: etenim propinquabat
legionum acies; inconditique ac mili-
tiae neſcii oppidani neque oculis neque
auribus ſatis competebant; contra Sili-
us, etſi praeſumpta ſpes hortandi cauſas
exemerat, clamitabat tamen: 'puden-
'dum ipſis, quod Germaniarum victo-
'res adverſum Gallos, tamquam in hoſ-
'tem ducerentur; una nuper cohors re-
'bellem Turonium, una ala Treverum,
'paucae hujus ipſius exercitus turmae
'profligavere Sequanos; quanto pecu-
'nia dites et voluptatibus opulentos,
'tanto magis imbelles Aeduos, evinci-
'te, et fugientibus conſulite.' ingens
ad ea clamor: et circumfudit eques;
frontemque pedites invaſere; nec cunc-
tatum apud latera; paulum morae attu-
lere ferrati, reſtantibus laminis adverſum
pila et gladios: ſed miles correptis ſecu-
ribus et dolabris, ut ſi murum perrum-
peret, caedere tegmina et corpora: qui-
dam trudibus aut furcis inertem molem
proſternere; jacenteſque nullo ad reſur-
gendum niſu, quaſi exanimes linqueban-
tur. Sacrovir primo Auguſtodunum, de-

Digitized by Google

in metu deditionis in villam propinquam cum fidiſſimis pergit. illic ſua manu, reliqui mutuis ictibus occidere; in-
47 cenſa ſuper villa, omnes cremavit. Tum demum Tiberius ortum patratumque bellum ſenatui ſcripſit: neque dempſit, aut addidit vero; ſed ‘ fide ac virtute le-‘ gatos, ſe conſiliis ſuperfuiſſe;’ ſimul cauſſas, cur non ipſe, non Druſus profecti ad id bellum forent, adjunxit, ‘ magnitudinem imperii’ extollens; ‘ neque ‘ decorum principibus, ſi una alterave ‘ civitas turbet, omiſſa urbe, unde in ‘ omnia regimen; nunc quia non metu ‘ ducatur, iturum ut praeſentia ſpecta-‘ ret, componeretque.’ decrevere patres vota pro reditu ejus, ſupplicationeſque, et alia decora. ſolus Dolabella Cornelius, dum anteire ceteros parat, abſurdam in adulationem progreſſus, cenſuit ‘ ut ovans è Campania urbem in-‘ troiret.’ igitur ſecutae Caeſaris litterae, quibus ‘ ſe non tam vacuum glo-‘ ria praedicabat, ut poſt ferociſſimas ‘ gentes perdomitas, tot receptos in ju-‘ venta, aut ſpretos triumphos, jam ſe-‘ nior peregrinationis ſuburbanae inane

‘ praemium peteret.’ Sub idem tempus, 48
‘ ut mors Sulpicii Quirinii publicis ex-
‘ ſequiis frequentaretur,’ petivit à ſena-
tu. nihil ad veterem et patriciam Sulpi-
ciorum familiam Quirinius pertinuit, or-
tus apud municipium Lanuvium: ſed
impiger militiae, et acribus miniſteriis
conſulatum ſub divo Auguſto, mox ex-
pugnatis per Ciliciam Homonadenſium
caſtellis inſignia triumphi adeptus; da-
tuſque rector C. Caeſari Armeniam ob-
tinenti, Tiberium quoque Rhodi agen-
tem coluerat; quod tunc patefecit in ſe-
natu: laudatis in ſe officiis, et incuſato
‘ M. Lollio, quem auctorem C. Caeſari
‘ pravitatis et diſcordiarum’ arguebat;
ſed ceteris haud laeta memoria Quirinii
erat, ob intenta, ut memoravi, Lepidae
pericula, ſordidamque et praepotentem
ſenectam. Fine anni C. Lutorium Priſ- 49
cum equitem Romanum, poſt celebre car-
men quo Germanici ſuprema defleverat,
pecunia donatum à Caeſare, corripuit de-
lator; objectans ‘ aegro Druſo compoſu-
‘ iſſe, quod, ſi exſtinctus foret, majore
‘ praemio vulgaretur.’ id C. Lutorius
in domo P. Petronii, ſocru ejus Vitellia

coram, multiſque inluſtribus feminis, per
vaniloquentiam legerat. ut delator ex-
ſtitit, ceteris ad dicendum teſtimonium
exterritis, ſola Vitellia ‘ nihil ſe audi-
‘ viſſe’ adſeveravit; ſed arguentibus ad
perniciem plus fidei fuit; ſententiaque
Haterii Agrippae conſulis deſignati in-
50 dictum reo ultimum ſupplicium. Con-
tra Manius Lepidus in hunc modum
exorſus eſt. ‘ ſi, patres conſcripti, u-
‘ num id ſpectamus, quam nefaria vo-
‘ ce C. Lutorius Priſcus mentem ſuam
‘ et aures hominum polluerit; neque
‘ carcer, neque laqueus, ne ſerviles qui-
‘ dem cruciatus in eum ſuffecerint; ſin
‘ flagitia et facinora ſine modo ſunt; ſup-
‘ pliciis ac remediis, principis modera-
‘ tio, majorumque et veſtra exempla
‘ temperant; et vana à ſceleſtis, dicta à
‘ maleficiis differunt: eſt locus ſenten-
‘ tiae, per quam neque huic delictum im-
‘ pune ſit, et nos clementiae ſimul ac ſe-
‘ veritatis non poeniteat. ſaepe audivi
‘ principem noſtrum conquerentem, ſi
‘ quis ſumpta morte miſericordiam ejus
‘ praeveniſſet; vita C. Lutorii in integro
‘ eſt, qui neque ſervatus in periculum rei-

Digitized by Google

'publicae, neque interfectus in exem- 'plum ibit; ſtudia illi ut plena vecor- 'diae, ita inania et fluxa ſunt: nec quid- 'quam grave ac ſerium ex eo metuas, 'qui ſuorum ipſe flagitiorum proditor, 'non virorum animis, ſed mulierculа- 'rum adrepit; cedat tamen urbe, et bo- 'nis amiſſis aqua et igni arceatur. quod 'perinde cenſeo, ac ſi lege majeſtatis te- 'neretur.' Solus Lepido Rubellius 51
Blandus è conſularibus adſenſit: ceteri ſententiam Agrippae ſecuti: ductuſque in carcerem Priſcus, ac ſtatim exanimatus. id Tiberius ſolitis ſibi ambagibus apud ſenatum incuſavit, cum extolleret 'pietatem quamvis modicas principis 'injurias acriter ulciſcentium;' deprecaretur 'tam praecipitis verborum poe- 'nas:' laudaret Lepidum, neque Agrippam argueret. igitur factum ſenatus conſultum, 'ne decreta patrum ante di- 'em decimum ad aerarium deferrentur; 'idque vitae ſpatium damnatis proro- 'garetur;' ſed non ſenatui libertas ad poenitendum erat; neque Tiberius interjectu temporis mitigabatur. C. 52
Sulpicius, D. Haterius conſules ſequun-

Digitized by Google

tur. inturbidus externis rebus annus, domi ſuſpecta ſeveritate adverſum luxum; qui immenſum proruperat ad cuncta, quîs pecunia prodigitur. ſed alia ſumptuum quamvis graviora, diſſimulatis plerumque pretiis occultabantur; ventris et ganeae paratus adſiduis ſermonibus vulgati, fecerant curam, ne princeps antiquae parcimoniae durius adverteret. nam incipiente C. Bibulo, ceteri quoque aediles diſſeruerant, 'ſperni ſumptuariam legem, vetitaque utenſilium pretia augeri in dies: nec mediocribus remediis ſiſti poſſe;' et conſulti patres, integrum id negotium ad principem diſtulerant. ſed Tiberius ſaepe apud ſe penſitato, an coërceri tam profuſae cupidines poſſent, num coërcitio plus damni in rempublicam ferret; quam indecorum adtrectare quod non obtineret; vel retentum ignominiam et infamiam virorum inluſtrium poſceret: poſtremo litteras ad ſenatum compoſuit, quarum ſententia in hunc modum fuit.

53 'Ceteris forſitan in rebus, patres conſcripti, magis expediat me coram interrogari, et dicere quid è republica

‘ cenſeam: in hac relatione, ſubtrahi o-
‘ culos meos melius fuit, ne denotan-
‘ tibus vobis ora ac metum ſingulorum,
‘ qui pudendi luxus arguerentur, ipſe
‘ etiam viderem eos, ac velut deprende-
‘ rem. quod ſi mecum ante viri ſtrenui
‘ aediles conſilium habuiſſent; neſcio an
‘ ſuaſurus fuerim omittere potius prae-
‘ valida et adulta vitia, quam hoc adſe-
‘ qui, ut palam fieret quibus flagitiis im-
‘ pares eſſemus; ſed illi quidem officio
‘ functi ſunt, ut ceteros quoque magiſ-
‘ tratus ſua munia implere velim: mihi
‘ autem neque honeſtum ſilere, neque
‘ proloqui expeditum, quia non aedilis,
‘ aut praetoris, aut conſulis partes ſuſ-
‘ tineo: majus aliquid et excelſius à
‘ principe poſtulatur; et cum recte fac-
‘ torum ſibi quiſque gratiam trahant, u-
‘ nius invidia ab omnibus peccatur. quid
‘ enim primum prohibere, et priſcum ad
‘ morem recidere adgrediar? villarum-
‘ ne infinita ſpatia, familiarum nume-
‘ rum, et nationes? argenti et auri pon-
‘ dus? aeris, tabularumque miracula?
‘ promiſcuas viris et feminis veſtes? at-
‘ que illa feminarum propria, quîs lapi-

Digitized by Google

‘ dum cauſſa pecuniae noſtrae ad exter-
‘ nas aut hoſtilis gentes transferuntur?
54 ‘ Nec ignoro in conviviis et circulis in-
‘ cuſari iſta, et modum poſci: ſed ſi quis
‘ legem ſanciat, poenas indicat; iidem
‘ illi civitatem verti, ſplendidiſſimo cui-
‘ que exitium parari, neminem criminis
‘ expertem clamitabunt; atqui ne cor-
‘ poris quidem morbos veteres et diu
‘ auctos, niſi per dura et aſpera coërce-
‘ as; corruptus ſimul et corruptor, ae-
‘ ger et flagrans animus, haud levioribus
‘ remediis reſtinguendus eſt, quam libi-
‘ dinibus ardeſcit; tot à majoribus re-
‘ pertae leges, tot quas divus Auguſtus
‘ tulit, illae oblivione, hae (quod flagi-
‘ tioſius eſt) contemptu abolitae, ſecuri-
‘ orem luxum fecere; nam ſi velis quod
‘ nondum vetitum eſt; timeas, ne vete-
‘ re: at ſi prohibita impune tranſcende-
‘ ris; neque metus ultra, neque pudor
‘ eſt. cur ergo olim parcimonia polle-
‘ bat? quia ſibi quiſque moderabatur:
‘ quia unius urbis cives eramus: ne ir-
‘ ritamenta quidem eadem, intra Itali-
‘ am dominantibus; externis victoriis a-
‘ liena, civilibus etiam noſtra conſume-

Digitized by Google

're didicimus. quantulum iſtud eſt de
'quo aediles admonent! quam, ſi cete-
'ra reſpicias, in levi habendum! at Her-
'cule nemo refert, quod Italia externae
'opis indiget, quod vita populi Roma-
'ni per incerta maris et tempeſtatum
'quotidie volvitur; ac niſi provincia-
'rum copiae et dominis, et ſervitiis, et
'agris ſubvenerint; noſtra nos ſcilicet
'nemora, noſtraeque villae tuebuntur?
'hanc, patres conſcripti, curam ſuſtinet
'princeps; haec omiſſa, funditus rem-
'publicam trahet; reliquis intra ani-
'mum medendum eſt: nos, pudor; pau-
'peres, neceſſitas; divites, ſatias in
'melius mutet. aut ſi quis ex magiſtra-
'tibus, tantam induſtriam ac ſeverita-
'tem pollicetur, ut ire obviam queat;
'hunc ego et laudo, et exonerari labo-
'rum meorum partem fateor; ſin accu-
'ſare vitia volunt, dein cum gloriam e-
'jus rei adepti ſunt, ſimultates faciunt,
'ac mihi relinquunt; credite, patres con-
'ſcripti, me quoque non eſſe offenſio-
'num avidum; quas cum graves, et
'plerumque iniquas pro republica ſuſci-
'piam, inanes et irritas, neque mihi aut

Digitized by Google

55 ‘vobis uſui futuras, jure deprecor.’ Auditis Caeſaris litteris, remiſſa Aedilibus talis cura; luxuſque menſae, à fine Actiaci belli ad ea arma quîs Servius Galba rerum adeptus eſt, per annos centum profuſis ſumptibus exerciti, paulatim exolevere. cauſſas ejus mutationis quaerere libet. dites olim familiae nobilium aut claritudine inſignes, ſtudio magnificentiae prolabebantur; nam etiam tum plebem, ſocios, regna colere, et coli licitum: ut quiſque opibus, domo, paratu ſpecioſus, per nomen et clientelas inluſtrior habebatur; poſtquam caedibus ſaevitum, et magnitudo famae exitio erat; ceteri ad ſapientiora convertere; ſimul novi homines è municipiis et coloniis, atque etiam provinciis, in ſenatum crebro adſumpti, domeſticam parcimoniam intulerunt; et quamquam fortuna vel induſtria plerique pecunioſam ad ſenectam pervenirent, manſit tamen prior animus. ſed praecipuus adſtricti moris auctor Veſpaſianus fuit, antiquo ipſe cultu victuque; obſequium inde in principem, et aemulandi amor, validior quam poena ex legibus et metus. niſi

forte rebus cunctis ineſt quidam velut orbis, ut quemadmodum temporum vices, ita morum vertantur: nec omnia apud priores meliora, ſed noſtra quoque aetas multa laudis et artium imitanda poſteris tulit. verum haec nobis * majores certamina ex honeſto maneant.
Tiberius fama moderationis par- 56
ta, quod ingruentis accuſatores repreſſerat, mittit litteras ad ſenatum, quîs poteſtatem tribuniciam Druſo petebat. id ſummi faſtigii vocabulum Auguſtus repperit, ne regis aut dictatoris nomen adſumeret, ac tamen appellatione aliqua cetera imperia praemineret. M. deinde Agrippam ſocium ejus poteſtatis, quo defuncto, Tiberium Neronem delegit, ne ſucceſſor in incerto foret; ſic cohiberi pravas aliorum ſpes rebatur: ſimul modeſtiae Neronis, et ſuae magnitudini fidebat. quo tunc exemplo, Tiberius Druſum ſummae rei admovet: cum incolumi Germanico integrum inter duos judicium tenuiſſet. ſed principio litterarum veneratus deos, 'ut conſilia ſua 'reipublicae proſperarent,' modica de moribus adoleſcentis, neque in falſum

aucta rettulit: ‘ eſſe illi conjugem et tres
‘ liberos, eamque aetatem qua ipſe quon-
‘ dam à divo Auguſto ad capeſſendum
‘ hoc munus vocatus ſit. neque nunc
‘ propere, ſed per octo annos capto ex-
‘ perimento, compreſſis ſeditionibus,
‘ compoſitis bellis, triumphalem et bis
‘ conſulem, noti laboris participem ſu-
57 ‘ mi.’ Praeceperant animis orationem
patres: quo quaeſitior adulatio fuit;
nec tamen repertum, niſi ‘ ut effigies
‘ principum, aras Deûm, templa et ar-
‘ cus,’ aliaque ſolita cenſerent; niſi quod
M. Silanus ex contumelia conſulatus,
honorem principibus petivit: dixitque
pro ſententia, ‘ ut publicis privatiſve
‘ monimentis, ad memoriam temporum,
‘ non conſulum nomina praeſcriberen-
‘ tur; ſed eorum qui tribuniciam po-
‘ teſtatem gererent. at Q. Haterius, cum
‘ ejus diei ſenatuſconſulta aureis litteris
‘ figenda in curia’ cenſuiſſet, deridiculo
fuit, ſenex foediſſimae adulationis tan-
58 tum infamiae uſurus. Inter quae pro-
vincia Africa Junio Blaeſo prorogata,
Servius Maluginenſis flamen Dialis, ut
Aſiam ſorte haberet poſtulavit, ‘ fruſ-

Digitized by Google

'tra vulgatum dictitans, non licere Di-
'alibus egredi Italia; neque aliud jus
'ſuum, quam Martialium, Quirinalium-
'que Flaminum: porro ſi hi duxiſſent
'provincias, cur Dialibus id vetitum?
'nulla de eo populi ſcita, non in li-
'bris caerimoniarum repperiri. ſaepe
'pontifices dialia ſacra feciſſe, ſi flamen
'valetudine aut munere publico impe-
'diretur: duobus et ſeptuaginta annis
'poſt Cornelii Merulae caedem, nemi-
'nem ſuffectum; neque tamen ceſſaviſ-
'ſe religiones. quod ſi per tot annos
'poſſit non creari, nullo ſacrorum dam-
'no; quanto facilius abfuturum, ad u-
'nius anni proconſulare imperium? pri-
'vatis olim ſimultatibus effectum, ut à
'pontificibus maximis ire in provinci-
'as prohiberentur: nunc Deum mune-
're, ſummum Pontificum etiam ſum-
'mum hominum eſſe, non aemulationi,
'non odio, aut privatis adfectionibus
'obnoxium.' Adverſus quae cum augur 59
Lentulus aliique varie diſſererent, eo de-
curſum eſt, 'ut Pontificis Maximi ſenten-
'tiam opperirentur.' Tiberius dilata no-
tione de jure Flaminis decretas ob tri-

bunitiam Druſi poteſtatem caerimoni-
as temperavit; nominatim arguens ‘in-
‘ſolentiam ſententiae, aureaſque litte-
‘ras contra patrium morem.’ recitatae
et Druſi epiſtolae, quamquam ad modeſ-
tiam flexae, pro ſuperbiſſimis accipiun-
tur; ‘huc decidiſſe cuncta, ut ne juvenis
‘quidem tanto honore accepto, adiret
‘urbis deos, ingrederetur ſenatum, au-
‘ſpicia ſaltem gentile apud ſolum inci-
‘peret? bellum ſcilicet, aut diverſo ter-
‘rarum diſtineri, litora et lacus Cam-
‘paniae cum maxime peragrantem; ſic
‘imbui rectorem generis humani: id pri-
‘mum è paternis conſiliis diſcere; ſane
‘gravaretur aſpectum civium ſenex im-
‘perator, feſſamque aetatem, et actos la-
‘bores praetenderet: Druſo quod, niſi
60 ‘ex adrogantia, impedimentum?’ Sed
Tiberius vim principatus ſibi firmans,
imaginem antiquitatis ſenatui praebe-
bat, poſtulata provinciarum ad diſquiſi-
tionem patrum mittendo. crebreſcebat
enim Graecas per urbes licentia atque
impunitas aſyla ſtatuendi: complebantur
templa peſſimis ſervitiorum; eodem ſub-
ſidio obaerati adverſum creditores; ſuſ-

Digitized by Google

pectique capitalium criminum receptabantur. nec ullum ſatis validum imperium erat coërcendis ſeditionibus populi, flagitia hominum ut caerimonias Deûm protegentis. igitur placitum ut mitterent civitates jura, atque legatos. et quaedam quod falſo uſurpaverant ſponte omiſere: multae vetuſtis ſuperſtitionibus, aut meritis in populum Romanum fidebant. magnaque ejus diei ſpecies fuit, quo ſenatus majorum beneficia, ſociorum pacta, regum etiam qui ante vim Romanam valuerant decreta, ipſorumque numinum religiones introſpexit, libero, ut quondam, quid firmaret mutaretve. Primi omnium Epheſii ad- 61
iere, memorantes; ‘non, ut vulgus cre-
‘deret, Dianam atque Apollinem Delo
‘genitos: eſſe apud ſe Cenchrium am-
‘nem, lucum Ortygiam, ubi Latonam
‘partu gravidam, et oleae, quae tum e-
‘tiam maneat, adniſam, edidiſſe ea nu-
‘mina: deorumque monitu ſacratum
‘nemus. atque ipſum illic Apollinem,
‘poſt interfectos Cyclopas, Jovis iram
‘vitaviſſe. mox Liberum patrem bello
‘victorem, ſupplicibus Amazonum quae
Digitized by Google

‘ aram inſederant, ignoviſſe. auctam
‘ hinc conceſſu Herculis, cum Lydia po-
‘ tiretur, caerimoniam templo: neque
‘ Perſarum ditione, deminutum jus. poſt
62 ‘ Macedonas, dein nos ſervaviſſe.’ Pro-
ximo Magnetes L. Scipionis, et L. Sul-
lae conſtitutis nitebantur: quorum ille
Antiocho, hic Mithridate pulſis, fidem
atque virtutem Magnetum decoravere,
‘ uti Dianae Leucophrynae perfugium
‘ inviolabile foret.’ Aphrodiſienſes poſt-
hac et Stratonicenſes dictatoris Cae-
ſaris ob vetuſta in partis merita, et re-
cens divi Auguſti decretum attulere. lau-
dati ‘ quod Parthorum inruptionem, ni-
‘ hil mutata in populum Romanum con-
‘ ſtantia, pertuliſſent.’ ſed Aphrodiſi-
enſium civitas Veneris; Stratonicenſi-
um, Jovis et Triviae religionem tueban-
tur. altius Hierocaeſarienſes expoſuere,
‘ Perſicam apud ſe Dianam, delubrum
‘ rege Cyro dicatum;’ et memorabantur
Perpernae, Iſaurici, multaque alia im-
peratorum nomina, qui non modo tem-
plo, ſed duobus millibus paſſuum ean-
dem ſanctitatem tribuerant. exin Cy-
prii tribus delubris, quorum vetuſtiſſi-

mum Paphiae Veneri auctor Aerias, poſt
filius ejus Amathus Veneri Amathuſiae,
et Jovi Salaminio Teucer, Telamonis
patris irâ profugus poſuiſſent. Audi- 63
tae aliarum quoque civitatum legatio-
nes. quorum copia feſſi patres, et quia
ſtudiis certabatur, conſulibus permiſere,
‘ ut perſpecto jure, et ſi qua iniquitas
‘ involveretur, rem integram rurſum ad
‘ ſenatum referrent.’ conſules ſuper e-
as civitates quas memoravi, ‘ apud Per-
‘ gamum Aeſculapii compertum aſylum’
retulerunt: ‘ ceteros obſcuris ob vetuſ-
‘ tatem initiis niti; nam Smyrnaeos o-
‘ raculum Apollinis, cujus imperio Stra-
‘ tonicidi Veneri templum dicaverint;
‘ Tenios ejuſdem carmen referre, quo’
ſacrare Neptuni effigiem aedemque ‘ juſ-
‘ ſi ſint; propiora Sardianos; Alexan-
‘ dri victoris id donum, neque minus
‘ Mileſios Dario rege niti; ſed cultus nu-
‘ minum utriſque, Dianam aut Apolli-
‘ nem venerandi. petere et Cretenſes
‘ ſimulacro divi Auguſti.’ factaque Se-
natuſconſulta, quîs multo cum honore,
modus tamen praeſcribebatur, juſſique
‘ ipſis in templis figere aera, ſacrandam

Digitized by Google

'ad memoriam, neu ſpecie religionis in
64 'ambitionem delaberentur.' Sub idem tempus Juliae Auguſtae valetudo atrox neceſſitudinem Principi fecit feſtinati in urbem reditus: ſincera adhuc inter matrem filiumque concordia; ſive occultis odiis. neque enim multo ante, cum haud procul theatro Marcelli, effigiem divo Auguſto Julia dicaret, Tiberii nomen ſuo poſtſcripſerat; idque ille credebatur, ut inferius majeſtate Principis, gravi et diſſimulata offenſione abdidiſſe. ſed tum 'ſupplicia diis, ludique magni' ab ſenatu decernuntur, 'quos Pontifices, et augu- 'res, et quindecimviri, ſeptemviris ſi- 'mul et ſodalibus Auguſtalibus ederent.' cenſuerat L. Apronius, 'ut feciales quo- 'que iis ludis praeſiderent.' contradixit Caeſar, diſtincto ſacerdotiorum jure, et repetitis exemplis: 'neque enim un- 'quam fecialibus hoc majeſtatis fuiſſe; 'ideo Auguſtales adjectos, quia propri- 'um ejus domus ſacerdotium eſſet, pro
65 'qua vota perſolverentur. Exſequi ſententias haud inſtitui, niſi inſignes per honeſtum, aut notabili dedecore: quod praecipuum munus annalium reor, ne

Digitized by Google

virtutes ſileantur, utque pravis dictis factiſque ex poſteritate et infamia metus ſit. ceterum tempora illa adeo infecta et adulatione ſordida fuere, ut non modo primores civitatis, quibus claritudo ſua obſequiis protegenda erat; ſed omnes conſulares, magna pars eorum qui praetura functi, multique etiam pedarii ſenatores certatim exſurgerent, foedaque et nimia cenſerent. memoriae proditur, Tiberium, quotiens curia egrederetur, Graecis verbis in hunc modum eloqui ſolitum, ‘ ô homines ad ſer‘ vitutem paratos!’ ſcilicet etiam illum, qui libertatem publicam nollet, tam projectae ſervientium patientiae taedebat.
66 Paulatim dehinc, ab indecoris ad infeſta tranſgrediebantur. C. Silanum proconſule Aſiae repetundarum à ſociis poſtulatum, Mamercus Scaurus è Conſularibus, Junius Otho praetor, Brutidius Niger aedilis, ſimul corripiunt; objectantque ‘ violatum Auguſti numen, ſpre‘ tam Tiberii majeſtatem.’ Mamercus antiqua exempla jaciens, ‘ L. Cottam ‘ a Scipione Africano, Ser. Galbam à ‘ Catone cenſorio, P. Rutilium à M. Scau-

‘ ro accuſatos ;’ videlicet Scipio et Cato talia ulciſcebantur, aut ille Scaurus, quem proavum ſuum, opprobrium majorum Mamercus, infami opera dehoneſtabat. Junio Othoni litterarium ludum exercere vetus ars fuit: mox Sejani potentia ſenator, obſcura initia impudentibus auſis propellebat. Brutidium artibus honeſtis copioſum, et ſi rectum iter pergeret, ad clariſſima quaeque iturum, feſtinatio exſtimulabat, dum aequalis, dein ſuperiores, poſtremo ſuaſmet ipſe ſpes anteire parat; quod multos etiam bonos peſſum dedit, qui ſpretis quae tarda cum ſecuritate, praematura vel
67 cum exitio properant. Auxere numerum accuſatorum Gellius Poplicola, et M. Paconius. ille quaeſtor Silani, hic legatus. nec dubium habebatur, ſaevitiae captarumque pecuniarum teneri reum: ſed multa adgerebantur etiam inſontibus periculoſa, cum ſuper tot ſenatores adverſos, facundiſſimis totius Aſiae, eoque ad accuſandum delectis reſponderet ſolus, et orandi neſcius, proprio in metu, qui exercitam quoque eloquentiam debilitat: non temperante

Digitized by Google

Tiberio, quin premeret voce, vultu, eo quod ipſe creberrime interrogabat: neque refellere, aut eludere dabatur; ac ſaepe etiam confitendum erat, ne fruſtra quaeſiviſſet. ſervos quoque Silani, ut tormentis interrogarentur, actor publicus mancipio acceperat; et ne quis neceſſariórum juvaret periclitantem, majeſtatis crimina ſubdebantur, vinclum et neceſſitas ſilendi. igitur petito paucorum dierum interjectu, defenſionem ſui deſeruit, auſis ad Caeſarem codicillis, quibus invidiam et preces miſcuerat.

68 Tiberius qui in Silanum parabat, quo excuſatius ſub exemplo acciperentur, libellos divi Auguſti de Voleſo Meſſalla ejuſdem Aſiae proconſule, factumque in eum ſenatuſcónſultum recitari jubet. tum L. Piſonem ſententiam rogat; ille multum de ‘clementia principis’ praefatus, ‘aqua atque igni Silano interdicen-
‘dum’ cenſuit, ‘ipſumque in inſulam Gy-
‘arum relegandum.’ eadem ceteri, niſi quod Cn. Lentulus ‘ſeparanda Silani
‘materna bona (quippe alia parente ge-
‘niti) reddendaque filio’ dixit, adnuente Tiberio. at Cornelius Dolabella, dum a-

Digitized by Google

dulationem longius ſequitur, increpitis C. Silani moribus, addidit, 'ne quis vità 'probroſus, et opertus infamia, provin'ciam ſortiretur: idque princeps diju'dicaret; nam a legibus delicta puniri: 'quanto fore mitius in ipſos, melius in
69 'ſocios, provideri ne peccaretur?' Adverſum quae diſſeruit Caeſar: 'non qui'dem ſibi ignara quae de Silano vulga'bantur, ſed non ex rumore ſtatuen'dum; multos in provinciis contra 'quam ſpes aut metus de illis fuerit, e'giſſe; excitari quoſdam ad meliora mag'nitudine rerum; hebeſcere alios; ne'que poſſe principem ſua ſcientia cunc'ta complecti: neque expedire, ut am'bitione aliena trahatur; ideo leges in 'facta conſtitui, quia futura in incerto 'ſint; ſic à majoribus inſtitutum, ut ſi 'antiſſent delicta, poenae ſequerentur; 'ne verterent ſapienter reperta, et ſem'per placita; ſatis onerum principibus, 'ſatis etiam potentiae; minui jura, quo'tiens gliſcat poteſtas: nec utendum im'perio, ubi legibus agi poſſit.' quanto rarior apud Tiberium popularitas, tanto laetioribus animis accepta. atque ille

prudens moderandi, ſi propria ira non
impelleretur, addidit, ‘ inſulam Gyarum
‘ immitem et ſine cultu hominum eſſe:
‘ darent Juniae familiae, et viro quon-
‘ dam ordinis ejuſdem, ut Cytheram po-
‘ tius concederet; id ſororem quoque
‘ Silani Torquatam, priſcae ſanctimo-
‘ niae virginem, expetere.’ in hanc ſen-
‘ tentiam facta diſceſſio. Poſt auditi Cy- 70
renenſes, et accuſante Anchario Priſco,
Caeſius Cordus repetundarum damna-
tur. L. Ennium equitem Romanum ma-
jeſtatis poſtulatum, ‘ quod effigiem prin-
‘ cipis promiſcuum ad uſum argenti ver-
‘ tiſſet,’ recipi Caeſar inter reos vetuit;
palam aſpernante Atejo Capitone, quaſi
per libertatem. ‘ non enim debere eri-
‘ pi patribus vim ſtatuendi: neque tan-
‘ tum maleficium impune habendum; ſa-
‘ ne lentus in ſuo dolore eſſet; reipubli-
‘ cae injurias ne largiretur.’ intellexit
haec Tiberius ut erant magis, quam ut
dicebantur: perſtititque intercedere. Ca-
pito inſignitior infamia fuit, quod hu-
mani divinique juris ſciens, egregium
publicum, et bonas domi artes dehoneſ-
taviſſet. Inceſſit dein religio, quonam 71

in templo locandum foret donum, quod pro valetudine Auguſtae equites Romani voverant Equeſtri Fortunae; nam etſi delubra ejus deae multa in urbe, nullum tamen tali cognomento erat; repertum eſt aedem eſſe apud Antium quae ſic nuncuparetur, ‘ cunctaſque caerimoni-‘ as Italicis in oppidis, templaque, et ‘ numinum effigies, juris atque imperii ‘ Romani eſſe;’ ita donum apud Antium ſtatuitur. et quando de religionibus tractabatur, dilatum nuper reſponſum adverſus Servium Maluginenſem Flaminem Dialem, prompſit Caeſar, recitavitque decretum pontificum : ‘ quotiens ‘ valetudo adverſa Flaminem Dialem in-‘ ceſſiſſet, ut Pontificis maximi arbitrio, ‘ pluſquam binoctium abeſſet : dum ne ‘ diebus publici ſacrificii, neu ſaepius ‘ quam bis eundem in annum.’ quae principe Auguſto conſtituta, ſatis oſtendebant, annuam abſentiam et provinciarum adminiſtrationem dialibus non concedi; memorabaturque L. Metelli pontificis maximi exemplum, qui Aulum Poſtumium Flaminem attinuiſſet. ita ſors Aſiae in eum, qui conſularium

Maluginenſi proximus erat, conlata. Iiſ- 72
dem diebus Lepidus ab ſenatu petivit,
' ut baſilicam Pauli, Aemilia monimen-
' ta, propria pecunia firmaret ornaret-
' que;' erat etiam tum in more publi-
ca munificentia: nec Auguſtus arguerat
Taurum, Philippum, Balbum, hoſtiles
exuvias, aut exundantis opes ornatum
ad urbis, et poſterûm gloriam conferre;
quo tum exemplo Lepidus, quamquam
pecuniae modicus, avitum decus recoluit.
at ' Pompeji theatrum' igne fortuito hauſtum, Caeſar extructurum pollicitus
eſt ' eo quod nemo è familia re-
' ſtaurando ſufficeret; manente tamen
' nomine Pompeji;' ſimul laudibus Sejanum extulit, ' tamquam labore vigi-
' lantiaque ejus tanta vis unum intra
' damnum ſtetiſſet.' et cenſuere patres
' effigiem Sejano, quae apud theatrum
' Pompeji locaretur;' neque multo poſt
Caeſar cum Junium Blaeſum proconſule Africae triumphi inſignibus attolleret,
' dare id ſe dixit honori Sejani,' cujus
ille avunculus erat. Ac tamen res 73
Blaeſi dignae decore tali fuere; nam
Tacfarinas, quamquam ſaepius depulſus,

reparatis per intima Africae auxiliis, huc adrogantiae venerat, ut legatos ad Tiberium mitteret, ‘ ſedemque ultro ſibi atque exercitui ſuo’ poſtularet, aut ‘ bellum inexplicabile’ minitaretur. non alias magis ſua populique Romani contumelia indoluiſſe Caeſarem ferunt, quam ‘ quod deſertor et praedo, hoſtium more ageret; ne Spartaco quidem, poſt tot conſularium exercituum clades inultam Italiam urenti, quamquam Sertorii atque Mithridatis ingentibus bellis labaret reſpublica, datum, ut pacto in fidem acciperetur: nedum pulcherrimo populi Romani faſtigio, latro Tacfarinas, pace et conceſſione agrorum redimeretur.’ dat negotium Blaeſo, ‘ ceteros quidem ad ſpem proliceret arma ſine noxa ponendi; ipſius autem
74 ducis quoquo modo potiretur.’ Et recepti eâ veniâ plerique; mox adverſum artes Tacfarinatis, haud diſſimili modo belligeratum. nam quia ille robore exercitus impar, furandi melior, plures per globos incurſaret, eluderetque, et inſidias ſimul tentaret; tres inceſſus, totidem agmina parantur; ex quis Corne-

Digitized by Google

lius Scipio legatus praefuit, qua praedatio in Leptinos, et ſuffugia Garamantum; alio latere, ne Cirtenſium pagi impune traherentur, propriam manum Blaeſus filius duxit: medio cum delectis caſtella et munitiones idoneis locis imponens, dux ipſe, arta et infenſa hoſtibus cuncta fecerat; quia quoquo inclinarent, pars aliqua militis Romani in ore, in latere, et ſaepe à tergo erat: multique eo modo caeſi, aut circumventi. tunc tripartitum exercitum plures in manus diſpergit, praeponitque centuriones virtutis expertae: nec, ut mos fuerat, acta aeſtate retrahit copias, aut in hibernaculis veteris provinciae componit: ſed ut in limine belli, diſpoſitis caſtellis, per expeditos et ſolitudinum gnaros, mutantem mapalia Tacfarinatem proturbat; donec fratre ejus capto, regreſſus eſt, properantius tamen quam ex utilitate ſociorum, relictis per quos reſurgeret bellum. ſed Tiberius pro confecto interpretatus, id quoque Blaeſo tribuit, ut imperator à legionibus ſalutaretur; priſco erga duces honore, qui bene geſta republica gaudio et impetu

Digitized by Google

victoris exercitus conclamabantur: erantque plures ſimul Imperatores, nec ſuper ceterorum aequalitatem; conceſſit quibuſdam et Auguſtus id vocabulum;
75 ac tunc Tiberius Blaeſo poſtremum. Obiere eo anno viri inluſtres Aſinius Saloninus M. Agrippa et Pollione Aſinio avis, fratre Druſo inſignis, Caeſarique progener deſtinatus: et Capito Atejus, de quo memoravi, principem in civitate locum ſtudiis civilibus adſecutus; ſed avo centurione Sullano, patre praetorio; conſulatum ei adceleraverat Auguſtus, ut Labeonem Antiſtium iiſdem artibus praecellentem dignatione ejus magiſtratus anteiret. namque illa aetas duo pacis decora ſimul tulit; ſed Labeo incorrupta libertate, et ob id ſama celebratior: Capitonis obſequium dominantibus magis probabatur. illi, quod praeturam intra ſtetit, commendatio ex injuria; huic, quod conſulatum adeptus eſt, odi-
76 um ex invidia oriebatur. Et Junia ſexageſimo quarto poſt Philippenſem aciem anno ſupremum diem explevit, Catone avunculo genita, C. Caſſii uxor, M. Bruti ſoror. teſtamentum ejus multo a-

pud vulgum rumore fuit; quia in magnis opibus, cum ferme cunctos proceres cum honore nominaviſſet, Caeſarem omiſit; quod civiliter acceptum: neque prohibuit quo minus laudatione pro roſtris, ceteriſque ſolennibus funus cohoneſtaretur. viginti clariſſimarum familiarum imagines antelatae ſunt, Manlii, Quinctii, aliaque ejuſdem nobilitatis nomina: ſed praefulgebant Caſſius atque Brutus, eo ipſo, quod effigies eorum non viſebantur.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBRI QUARTI

BREVIARIUM.

Aelii Sejani praefecti praet. ingenium et mores. is ad dominationem adſpirat: et ut perveniat, Druſum Tib. Filium è medio tollit, adjuvante uxore Livia, quam ſtupro prius polluerat. eidem ſeni caſtra Praetoria Romae jubet exſtrui, et militem in unum locum conduci. ab hoc tempore lapſae imperii res. ideoque qui ſtatus tunc rerum, quis numerus, quae loca cohortium et legionum, Tacitus opportunè exſequitur. at Druſo jam mortuo, Senatum Princeps ingreditur: Germanici duos filios inducit, eoſque ut imperii heredes patribus commendat. Sejanus quò deſtinata perficeret, Agrippinam callidè calumniatur, et ſemina futuri odii in ipſam liberoſque jacit. Tiberius legationes et accuſationes aliquot civitatum et provinciarum audit. Hiſtriones ſive Pantomimos immodeſtius agentes Italiâ pellit. de Flamine Diali ejuſque caerimoniis temperandis nova lex

Digitized by Google

lata. ſacerdotes, ſolennibus votis, etiam Druſum et Neronem Diis commendaverant; aegre id Tiberius tulit, et initium in eos exitii fuit. C. Silius ex amicis Germanici damnatus. Cn. Piſo, C. Caſſius, Plautius Silvanus, accuſati aut damnati. in Africa Tacfarinatis bello finis impoſitus à P. Dolabella; ipſe Tacfarinas caeſus. ſemina ſervilis motus in Italiâ, ſed ſtatim oppreſſa. Q. Vibius Serenus in Senatu à filio accuſatur, et Amorgum amovetur. P. Suillius, aliique damnantur. inter eos Cremutius Cordus hiſtoriae ſcriptor, quod Brutum et Caſſium laudaviſſet, ejuſque libri combuſti. Cyzicenis libertas adempta. templi honorem ab Hiſpanis oblatum Tiberius ſpernit. Sejanus rebus ex voto adhuc fluentibus, altiora ſtruit: et Liviam ſibi uxorem à Principe petit; hic modeſte negat, additis cauſſis. ſed ille ut potentiam ſibi augeret; magiſque opportunum Tiberium haberet, perpulit eum ad ſeceſſum ab urbe; nec multò poſt perſuaſit. interea Romae legationes Graecorum auditae, de jure aſylorum. in Hiſpaniâ L. Piſo praetor à quodam agreſte interficitur. in Thracia, montani Thraces dilectus abnuunt, arma ſumunt; vicit eos Poppaeus Sabinus, et triumphi inſignia accepit. Claudia Pulchra Romae adulterii accuſata et

Digitized by Google

damnata. Agrippina maritum ſibi poſtulat, nec accipit. undecim Aſiae civitates certant, in qua earum templum Tiberio ſtatueretur. Smyrnaei praelati. tandem Tiberius, non ultra dilato conſilio, in Campaniam ab urbe abiit; ubi in ſpeluncâ quadam, repentino lapſu lapidum, periclitatur: ſed à Sejano ſervatur; quae res huic fidem addidit. igitur Neronem majorem è liberis Germanici aggreditur, et variis artibus calumniiſque ſubvertit. amphitheatri caſu Fidenis multa hominum millia debilitata, vel obruta. Romae ingens incendium Caelium montem deurit. Princeps Capreas inſulam tranſit, ibique ſe recondit. Titus Sabinus turpi fraude circumventus accuſatur, damnaturque ipſis anni Kalendis. Julia neptis moritur. Friſii rebellant: quos L. Apronius Propraetor inferioris Germaniae parum feliciter repreſſum iit. Cn. Domitius Agrippinam Germanici filiam uxorem accepit. haec ſexennio fere geſta.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBER QUARTUS.

C. ASINIO,
C. ANTISTIO.
CORNELIO CETHEGO,
VISELLIO VARRONE.
COSSO LENTULO,
ASINIO AGRIPPA.
CN. LENTULO GAETUL.
C. CALVISIO.
M. LICINIO CRASSO,
L. CALPURNIO PISONE.
AP. JUNIO SILANO,
P. SILIO NERVA.

COSS.

C. Aſinio C. Antiſtio Coss. nonus Tiberio annus erat compoſitae reipublicae, florentis domus: (nam Germanici mortem inter proſpera ducebat) cum repente turbare fortuna coepit; ſaevire ipſe, aut ſaevientibus vires praebe-

re. initium et cauſſa penes Aelium Sejanum, cohortibus praetoriis praefectum, cujus de potentia ſupra memoravi: nunc originem, mores, et quo facinore dominationem raptum ierit, expediam. genitus Vulſiniis, patre Sejo Strabone equite Romano, et prima juventa C. Caeſarem divi Auguſti nepotem ſectatus, non ſine rumore Apicio diviti et prodigo ſtuprum veno dediſſe: mox Tiberium variis artibus devinxit adeo, ut obſcurum adverſum alios, ſibi uni incautum intectumque efficeret: non tam ſollertia, (quippe iiſdem artibus victus eſt) quam Deûm ira in rem Romanam, cujus pari exitio viguit, ceciditque. corpus illi laborum tolerans; animus audax, ſui obtegens; in alios criminator; juxta adulatio et ſuperbia; palam compoſitus pudor; intus ſumma apiſcendi libido, ejuſque cauſſa modo largitio et luxus, ſaepius induſtria ac vigilantia, haud minus noxiae, quotiens parando regno finguntur.
2 Vim praefecturae modicam antea intendit, diſperſas per urbem cohortes una in caſtra conducendo; ut ſimul imperia acciperent, nu-

meroque et robore, et viſu inter ſe, fiducia ipſis, in ceteros metus crederetur. praetendebat ‘ laſcivire militem diductum : ſi quid ſubitum ingruat, majore auxilio pariter ſubveniri : et ſeverius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul urbis inlecebris.’ ut perfecta ſunt caſtra, inrepere paulatim militares animos, adeundo, appellando: ſimul centuriones ac tribunos ipſe deligere ; neque ſenatorio ambitu abſtinebat, clientes ſuos honoribus aut provinciis ornando, facili Tiberio, atque ita prono, ut ſocium laborum, non modo in ſermonibus, ſed apud patres et populum celebraret, colique per theatra et fora effigies ejus, interque principia legionum ſineret. Ce- 3
terum plena Caeſarum domus, juvenis filius, nepotes adulti, moram cupitis adferebant ; et quia vi tot ſimul corripere intutum ; dolus intervalla ſcelerum poſcebat ; placuit tamen occultior via, et à Druſo incipere, in quem recenti ira ferebatur. nam Druſus impatiens aemuli, et animo commotior, orto forte jurgio, intenderat Sejano manus, et contra tendentis os verberaverat. igitur cuncta

Digitized by Google

tentanti promptiſſimum viſum, ad uxorem ejus Liviam convertere. quae ſoror Germanici, formae initio aetatis indecorae, mox pulchritudine praecellebat. hanc, ut amore incenſus, adulterio pellexit: et poſtquam primi flagitii potitus eſt, (neque femina amiſſa pudicitia alia abnuerit;) ad conjugii ſpem, conſortium regni, et necem mariti impulit. atque illa cui avunculus Auguſtus, ſocer Tiberius, ex Druſo liberi, ſeque ac majores et poſteros municipali adultero foedabat; ut pro honeſtis et praeſentibus, flagitioſa et incerta expectaret. ſumitur in conſcientiam Eudemus amicus ac medicus Liviae, ſpecie artis frequens ſecretis: pellit domo Sejanus uxorem Apicatam, ex qua tres liberos genuerat, ne pellici ſuſpectaretur. ſed magnitudo facinoris metum, prolationes, diverſa
4 interdum conſilia adferebat. Interim anni principio Druſus ex Germanici liberis togam virilem ſumpſit; quaeque fratri ejus Neroni decreverat ſenatus, repetita; addidit orationem Caeſar multa cum laude filii ſui, ‘ quod patria be‘ nevolentia in fratris liberos foret.’ nam

Druſus (quamquam arduum ſit, eodem
loci potentiam et concordiam eſſe) ae-
quus adoleſcentibus, aut certe non ad-
verſus habebatur. exin vetus et ſaepe
ſimulatum proficiſcendi in provincias
conſilium refertur ; ‘ multitudinem ve-
‘ teranorum’ praetexebat imperator, et
‘ delectibus ſupplendos exercitus ; nam
‘ voluntarium militem deeſſe ; ac ſi ſup-
‘ peditet, non eadem virtute ac modeſ-
‘ tia agere : quia plerumque inopes ac
‘ vagi ſponte militiam ſumant;’ percen-
ſuitque curſim numerum legionum, et
quas provincias tutarentur. quod mihi
quoque exſequendum reor, quae tum
Romana copia in armis, qui ſocii reges,
quanto ſit anguſtius imperitatum. Ita- 5
liam utroque mari duae claſſes, Miſe-
num apud, et Ravennam ; proximum-
que Galliae litus roſtratae naves praeſi-
debant, quas Actiaca victoria captas Au-
guſtus in oppidum Forojulienſe miſe-
rat, valido cum remige. ſed praecipuum
robur Rhenum juxta, commune in Ger-
manos Galloſque ſubſidium, octo legi-
ones erant. Hiſpaniae recens perdomi-
tae tribus habebantur. Mauros Juba rex

Digitized by Google

acceperat, donum populi Romani. cetera Africae per duas legiones; parique numero Aegyptus; dehinc initio ab Suria uſque ad flumen Euphraten, quantum ingenti terrarum ſinu ambitur, quatuor legionibus coërcita: accolis Ibero, Albanoque, et aliis regibus, qui magnitudine noſtra proteguntur adverſum externa imperia; et Thraciam Rhoemetalces ac liberi Cotyis; ripamque Danubii, legionum duae in Pannonia; duae in Moeſia attinebant; totidem apud Dalmatiam locatis, quae poſitu regionis à tergo illis, ac ſi repentinum auxilium Italia poſceret, haud procul accirentur: quamquam inſideret urbem proprius miles, tres urbanae, novem praetoriae cohortes, Etruria ferme Umbriaque delectae, aut vetere Latio, et coloniis antiquitus Romanis. at apud idonea provinciarum ſociae triremes, alaeque, et auxilia cohortium: neque multo ſecus in iis virium; ſed perſequi incertum fuerit, cum ex uſu temporis huc illuc mearent, gliſcerent numero,
6 et aliquando minuerentur. Congruens crediderim recenſere ceteras quoque

reipublicae partes, quibus modis ad eam diem habitae ſint: quando Tiberio mutati in deterius principatus initium ille annus attulit. jam primum publica negotia, et privatorum maxima, apud patres tractabantur: dabaturque primoribus diſſerere; et in adulationem lapſos, cohibebat ipſe; mandabatque honores, nobilitatem majorum, claritudinem militiae, inluſtres domi artes ſpectando: ut ſatis conſtaret, non alios potiores fuiſſe; ſua conſulibus, ſua praetoribus ſpecies; minorum quoque magiſtratuum exercita poteſtas; legeſque, ſi majeſtatis quaeſtio eximeretur, bono in uſu. at frumenta, et pecuniae vectigales, cetera publicorum fructuum, ſocietatibus equitum Romanorum agitabantur. res ſuas Caeſar ſpectatiſſimo cuique, quibuſdam ignotis ex fama mandabat; ſemelque adſumpti tenebantur, prorſus ſine modo, cum plerique iiſdem negotiis inſeneſcerant. plebes acri quidem annona fatigabatur: ſed nulla in eo culpa ex principe; quin infecunditati terrarum, aut aſperis maris obviam iit, quantum impendio, diligentiaque pote-

Digitized by Google

rat. et ne provinciae novis oneribus turbarentur, utque vetera ſine avaritia aut crudelitate magiſtratuum tolerarent, providebat; corporum verbera, ademp-
7 tiones bonorum aberant. Rari per Italiam Caeſaris agri; modeſta ſervitia, intra paucos libertos domus, ac ſi quando cum privatis diſceptaret, forum et jus. quae cuncta, non quidem comi via, ſed horridus ac plerumque formidatus retinebat tamen, donec morte Druſi verterentur: nam dum ſuperfuit, manſere; quia Sejanus incipiente adhuc potentia, bonis conſiliis noteſcere volebat, et ultor metuebatur, non occultus odii, et crebro querens, ‘ incolumi filio adjutorem ‘ imperii alium vocari: et quantum ſu‘ pereſſe ut collega dicatur? primas do‘ minandi ſpes in arduo: ubi ſis ingreſ‘ ſus, adeſſe ſtudia et miniſtros; exſtruc‘ ta jam ſponte praefecti caſtra; datos ‘ in manum milites: cerni effigiem ejus ‘ in monumentis Cn. Pompeji: commu‘ nes illi cum familia Druſorum fore ne‘ potes; precandam poſt haec Modeſ‘ tiam, ut contentus eſſet.’ neque raro, neque apud paucos talia jaciebat: et ſe-

creta quoque ejus, corrupta uxore, pro-
debantur. Igitur Sejanus maturan- 8
dum ratus deligit venenum, quo paula-
tim inrepente, fortuitus morbus adſimu-
laretur; id Druſo datum per Lygdum
ſpadonem, ut octo poſt annos cognitum
eſt. ceterum Tiberius per omnes vale-
tudinis ejus dies, nullo metu (an ut fir-
mitudinem animi oſtentaret) etiam de-
functo, necdum ſepulto, curiam ingreſ-
ſus eſt; conſuleſque ſede vulgari per ſpe-
ciem moeſtitiae ſedentes, honoris loci-
que admonuit; et effuſum in lacrimas
ſenatum, victo gemitu, ſimul oratione
continua erexit. ‘ non quidem ſibi ig-
‘ narum, poſſe argui, quod tam recenti
‘ dolore ſubierit oculos ſenatus: vix
‘ propinquorum adloquio tolerari, vix
‘ diem adſpici à pleriſque lugentium;
‘ neque illos imbecillitatis damnandos;
‘ ſe tamen fortiora ſolatia, e complexu
‘ Reipublicae petiviſſe.’ miſeratuſque
‘ Auguſtae extremam ſenectam, rudem
‘ adhuc nepotum, et vergentem aetatem
‘ ſuam, ut Germanici liberi, unica prae-
‘ ſentium malorum levamenta, induce-
‘ rentur,’ petivit. egreſſi conſules fir-

Digitized by Google

matos adloquio adoleſcentulos, deductoſque ante Caeſarem ſtatuunt. quibus adprehenſis, ‘patres conſcripti, hos, inquit, orbatos parente, tradidi patruo ipſorum, precatuſque ſum, quamquam eſſet illi propria ſoboles, ne ſecus quam ſuum ſanguinem foveret ac tolleret, ſibique et poſteris conformaret; erepto Druſo, preces ad vos converto, diiſque et patria coram obteſtor, Auguſti pronepotes, clariſſimis majoribus genitos ſuſcipite, regite: veſtram meamque vicem explete. hi vobis, Nero et Druſe, parentum loco; ita nati eſtis, ut bona malaque veſtra ad rempublicam per-
9 tineant.’ Magno ea fletu, et mox precationibus fauſtis audita; ac ſi modum orationi poſuiſſet, miſericordia ſui gloriaque animos audientium impleverat; ad vana et totiens inriſa revolutus, ‘de reddenda republica utque conſules ſeu quis alius regimen ſuſciperent,’ vero quoque et honeſto fidem dempſit. memoriae Druſi eadem quae in Germanicum decernuntur, pleriſque additis, ut ferme amat poſterior adulatio. funus imaginum pompa maxime inluſtre fuit,

cum origo Juliae gentis Aeneas, omneſque Albanorum reges, et conditor urbis Romulus, poſt Sabina nobilitas, Attus Clauſus, ceteraeque Claudiorum effigies, longo ordine ſpectarentur. In tradenda morte Druſi, quae plurimis maximeque fidis auctoribus memorata ſunt, rettuli; ſed non omiſerim eorumdem temporum rumorem validum adeo, ut nondum exoleſcat. ‘corrupta ad ſcelus Livia, Sejanum Lygdi quoque ſpadonis animum ſtupro vinxiſſe: quod is Lygdus aetate atque forma carus domino, interque primores miniſtros erat; deinde inter conſcios, ubi locus veneficii tempuſque compoſita ſint, eo audaciae provectum, ut verteret; et occulto indicio Druſum veneni in patrem arguens, moneret Tiberium, vitandam potionem quae prima ei apud filium epulanti offerretur; ea fraude tum ſenem, poſtquam convivium inierat, exceptum poculum Druſo tradidiſſe; atque illo ignaro et juveniliter hauriente, auctam ſuſpicionem, tamquam metu et pudore ſibimet inrogaret mortem quam patri ſtruxerat.’

Digitized by Google

11 Haec vulgo jactata, ſuper id quod nullo auctore certo firmantur, prompte refutaveris. quis enim mediocri prudentia, nedum Tiberius tantis rebus exercitus, inaudito filio exitium offerret, idque ſua manu, et nullo ad poenitendum regreſſu? quin potius miniſtrum veneni excruciaret; auctorem exquireret: inſita denique etiam in extraneos cunctatione et mora, adverſum unicum, et nullius ante flagitii compertum uteretur. ſed quia Sejanus facinorum omnium repertor habebatur, ex nimia caritate in eum Caeſaris, et ceterorum in utrumque odio, quamvis fabuloſa et immania credebantur: atrociore ſemper fama erga dominantium exitus. ordo alioqui ſceleris per Apicatam Sejani proditus, tormentis Eudemi, ac Lygdi patefactus eſt; neque quiſquam ſcriptor tam infenſus exſtitit, ut Tiberio objectaret, cum omnia alia conquirerent, intenderentque. mihi tradendi arguendique rumoris cauſa fuit, ut claro ſub exemplo falſas auditiones depellerem, peteremque ab iis quorum in manus cura noſtra venerit, ne divulgata atque incredibilia, avide

Digitized by Google

accepta, veris neque in miraculum corruptis antehabeant. Ceterum laudan- 12
te filium pro Roſtris Tiberio, ſenatus populuſque habitum ac voces dolentum, ſimulatione magis quam libens induebat, domumque Germanici revireſcere occulti laetabantur. quod principium favoris, et mater Agrippina ſpem male tegens perniciem adceleravere. nam Sejanus ubi videt mortem Druſi inultam interfectoribus, ſine moerore publico eſſe; ferox ſcelerum, et quia prima provenerant, volutare ſecum, quonam modo Germanici liberos perverteret, quorum non dubia ſucceſſio; neque ſpargi venenum in tres poterat, egregia cuſtodum fide, et pudicitia Agrippinae impenetrabili. igitur contumaciam ejus inſectari, vetus Auguſtae odium, recentem Liviae conſcientiam exagitare, ut 'ſuperbiam fe- 'cunditate ſubnixam, popularibus ſtu- 'diis inhiare dominationi,' apud Caeſarem arguerent. atque haec callidis criminatoribus (inter quos delegerat Julium Poſtumum per adulterium Mutiliae Priſcae inter intimos aviae, et conſiliis ſuis peridoneum; quia Priſca in animo

Auguſtae valida)anum ſuapte natura potentiae anxiam, inſociabilem nurui efficiebat. Agrippinae quoque proximi inliciebantur pravis ſermonibus tumidos ſpiritus perſtimulare. at Tiberius nihil intermiſſa rerum cura, negotia pro ſolatiis accipiens, jus civium, preces ſociorum tractabat. factaque auctore eo ſenatuſconſulta, 'ut civitati Cibyraticae 'apud Aſiam, Aegirenſi apud Achajam 'motu terrae labefactis, ſubveniretur 'remiſſione tributi in triennium.' et Vibius Serenus proconſuli ulterioris Hiſpaniae de vi publica damnatus, ob atrocitatem morum in inſulam Amorgum deportatur. Carſius Sacerdos reus, tamquam frumento hoſtem Tacfarinatem juviſſet, abſolvitur; ejuſdemque criminis C. Gracchus. hunc comitem exſilii admodum infantem, pater Sempronius in inſulam Cercinam tulerat. illic adultus inter extorres et liberalium artium neſcios, mox per Africam ac Siciliam mutando ſordidas merces ſuſtentabatur: neque tamen effugit magnae fortunae pericula. ac ni Aelius Lamia, et L. Apronius qui Africam obtinuerant, inſon-

Digitized by Google

tem protexiſſent, claritudine infauſti ge-
neris, et paternis adverſis foret abſtrac-
tus. Is quoque annus legationes Grae- 14
carum civitatum habuit; Samiis ‘ Juno-
‘ nis, Cois Aeſculapii delubro, vetuſtum
‘ aſyli jus ut firmaretur,’ petentibus.
Samii decreto Amphictyonum niteban-
tur, quis praecipuum fuit rerum omni-
um judicium, qua tempeſtate Graeci con-
ditis per Aſiam urbibus ora maris poti-
ebantur. neque diſpar apud Coos anti-
quitas; et accedebat meritum ex loco.
nam cives Romanos templa Aeſculapii
induxerant, cum juſſu regis Mithridatis
apud cunctas Aſiae inſulas et urbes tru-
cidarentur. variis dehinc et ſaepius in-
ritis praetorum queſtibus, poſtremo Cae-
ſar ‘ de immodeſtia hiſtrionum rettulit;
‘ multa ab iis in publicum ſeditioſe, foe-
‘ da per domos tentari: Oſcum quon-
‘ dam ludicrum leviſſimae apud vulgum
‘ oblectationis, eo flagitiorum et virium
‘ veniſſe, ut auctoritate patrum coërcen-
‘ dum ſit.’ Pulſi tum hiſtriones Italia. 15
idem annus alio quoque luctu Caeſarem
adficit, alterum ex geminis Druſi liberis
exſtinguendo; neque minus morte ami-

Digitized by Google

ci. is fuit Lucilius Longus, omnium il-
li triſtium laetorumque ſocius, unuſque
è ſenatoribus Rhodii ſeceſſus comes. ita
quamquam novo homini, cenſorium fu-
nus: effigiem apud forum Auguſti pub-
lica pecunia patres decrevere; apud quos
etiam tum cuncta tractabantur: adeo ut
procurator Aſiae Lucilius Capito, ac-
cuſante provincia cauſſam dixerit, mag-
na cum adſeveratione principis, ‘non
‘ſe jus niſi in ſervitia et pecunias fami-
‘liares dediſſe: quod ſi vim praetoris u-
‘ſurpaſſet, manibuſque militum uſus
‘foret; ſpreta in eo mandata ſua: audi-
‘rent ſocios.’ ita reus cognito negotio
damnatur. ob quam ultionem, et quia
priore anno in C. Silanum vindicatum
erat, decrevere Aſiae urbes ‘templum
‘Tiberio matrique ejus ac ſenatui.’ et
permiſſum ſtatuere. egitque Nero gra-
tes ea cauſſa patribus atque avo, laetas
inter audientium adfectiones, qui recen-
ti memoria Germanici, illum adſpici,
illum audiri rebantur; aderantque juve-
ni modeſtia, ac forma principe viro dig-
na, notis in eum Sejani odiis ob pericu-
16 lum gratiora. Sub idem tempus ‘de

‘ flamine Diali in locum Servii Malugi-
‘ nenſis defuncti legendo, ſimul rogan-
‘ da nova lege’ diſſeruit Caeſar. ‘ nam
‘ patricios confarreatis parentibus geni-
‘ tos, tres ſimul nominari, ex quîs unus
‘ legeretur, vetuſto more; neque adeſſe
‘ ut olim, eam copiam, omiſſa confar-
‘ reandi adſuetudine, aut inter paucos
‘ retenta; pluresque ejus rei cauſſas ad-
‘ ferebat; potiſſimam, penes incuriam
‘ virorum feminarumque. accedere ip-
‘ ſius caerimoniae difficultates, quae con-
‘ ſulto vitarentur; et quando exiret è
‘ jure patrio, qui id flaminium apiſcere-
‘ tur, quaeque in manum flaminis con-
‘ veniret. ita medendum ſenatus decre-
‘ to, aut lege; ſicut Auguſtus quaedam
‘ ex horrida illa antiquitate, ad prae-
‘ ſentem uſum flexiſſet.’ igitur tractatis
religionibus, placitum ‘ inſtituto flami-
‘ num nihil demutari.’ ſed lata lex, qua
‘ flaminica Dialis ſacrorum cauſſa in po-
‘ teſtate viri, cetera promiſcuo femina-
‘ rum jure ageret;’ et filius Maluginen-
ſis patri ſuffectus. utque gliſceret digna-
tio ſacerdotum, atque ipſis promptior a-
nimus foret ad capeſſendas caerimoni-

Digitized by Google

as, decretum Corneliae virgini, quae in locum Scantiae capiebatur, ‘ LLS. XX. ‘ et quotiens Auguſta theatrum introiſ‑ ‘ ſet, ut ſedes inter Veſtalium conſide‑
17 ‘ ret.’ Cornelio Cethego Viſellio Varrone conſulibus Pontifices, eorumque exemplo ceteri ſacerdotes, cum ‘ pro ‘ incolumitate principis’ vota ſuſciperent, Neronem quoque et Druſum iiſdem diis commendavere; non tam caritate juvenum, quam adulatione: quae moribus corruptis, perinde anceps ſi nulla, et ubi nimia eſt. nam Tiberius haud unquam domui Germanici mitis, tum vero ‘ aequari adoleſcentes ſenectae ſuae,’ impatienter indoluit: accitoſque Pontifices percunctatus eſt, ‘ num ‘ id precibus Agrippinae, aut minis tribuiſſent.’ et illi quidem quamquam abnuerent, modice perſtricti, (etenim pars magna e propinquis ipſius, aut primores civitatis erant:) ceterum in ſenatu, oratione monuit in poſterum, ‘ ne ‘ quis mobiles adoleſcentium animos, ‘ praematuris honoribus ad ſuperbiam ‘ extolleret.’ inſtabat quippe Sejanus, incuſabatque ‘ diductam civitatem, ut

Digitized by Google

‘ civili bello; eſſe qui ſe partium Agrip-
‘ pinae vocent: ac ni reſiſtatur, fore plu-
‘ ris; neque aliud gliſcentis diſcordiae
‘ remedium, quam ſi unus alterve maxi-
‘ me prompti ſubverterentur.’ Qua 18
cauſa C. Silium et Titium Sabinum ad-
greditur; amicitia Germanici pernicio-
ſa utrique; Silio, et quod ingentis exer-
citus ſeptem per annos moderator, par-
tiſque apud Germaniam triumphalibus
Sacroviriani belli victor, quanto majo-
re mole procideret, plus formidinis in
alios diſpergebatur; credebant plerique
auctam offenſionem ipſius intemperan-
tia, immodice jactantis, ſuum militem
‘ in obſequio duraviſſe, cum alii ad ſedi-
‘ tiones prolaberentur: neque manſu-
‘ rum Tiberio imperium, ſi iis quoque
‘ legionibus cupido novandi fuiſſet.’ de-
ſtrui per haec fortunam ſuam Caeſar,
imparemque tanto merito rebatur. nam
beneficia eo uſque laeta ſunt, dum vi-
dentur exſolvi poſſe: ubi multum ante-
venere, pro gratia odium redditur. E- 19
rat uxor Silio Soſia Galla, caritate A-
grippinae inviſa principi. hos corripi,
dilato ad tempus Sabino, placitum: im-

Digitized by Google

miſſuſque Varro conſul, qui paternas
inimicitias obtendens, odiis Sejani per
dedecus ſuum gratificabatur; precante
reo 'brevem moram, dum accuſator con-
' ſulatu abiret,' adverſatus eſt Caeſar;
' ſolitum quippe magiſtratibus, diem
' privatis dicere: nec infringendum con-
' ſulis jus, cujus vigiliis niteretur, ne
' quod reſpublica detrimentum cape-
' ret.' proprium id Tiberio fuit, ſcele-
ra nuper reperta priſcis verbis obtege-
re. igitur multa adſeveratione, quaſi aut
legibus cum Silio ageretur, aut Varro
conſul, aut illud reſpublica eſſet, cogun-
tur patres; ſilente reo, vel ſi defenſio-
nem coeptaret, non occultante cujus i-
ra premeretur. ' conſcientia belli Sa-
' crovir diu diſſimulatus, victoria per a-
' varitiam foedata, et uxor Soſia' argue-
bantur; nec dubie repetundarum cri-
minibus haerebant: ſed cuncta quaeſti-
one majeſtatis exercita, et Silius immi-
nentem damnationem voluntario fine
20 praevertit. Saevitum tamen in bona, non
ut ſtipendiariis pecuniae redderentur,
quorum nemo repetebat: ſed liberalitas
Auguſti avulſa, computatis ſingillatim

quae fiſco petebantur; ea prima Tiberio erga pecuniam alienam diligentia fuit. Soſia in exſilium pellitur Aſinii Galli ſententia, qui 'partem bonorum publi-'candam, pars ut liberis relinqueretur,' cenſuerat; contra Manius Lepidus 'quar-'tam accuſatoribus ſecundum neceſſi-'tudinem legis, cetera liberis' conceſſit. hunc ego Lepidum, temporibus illis, gravem et ſapientem virum fuiſſe comperio. nam pleraque ab ſaevis adulationibus aliorum, in melius flexit: neque tamen temperamenti egebat, cum aequabili auctoritate et gratia apud Tiberium viguerit. unde dubitare cogor, fato et ſorte naſcendi, ut cetera, ita principum inclinatio in hos, offenſio in illos: an ſit aliquid in noſtris conſiliis, liceatque inter abruptam contumaciam, et deforme obſequium, pergere iter ambitione ac periculis vacuum. at Meſſallinus Cotta haud minus claris majoribus, ſed animo diverſus, cenſuit 'cavendum ſenatuſ-'conſulto, ut quamquam inſontes ma-'giſtratus et culpae alienae neſcii, pro-'vincialibus uxorum criminibus, perin-'de quam ſuis plecterentur.' Actum 21

dehinc de Calpurnio Piſone, nobili ac feroci viro. is namque, ut rettuli, 'ceſſurum ſe urbe ob factiones accuſatorum' in ſenatu clamitaverat; et ſpreta potentia Auguſtae trahere in jus Urgulaniam, domoque principis excire auſus erat. quae in praeſens Tiberius civiliter habuit: ſed in animo revolvente iras, etiam ſi impetus offenſionis languerat, memoria valebat. Piſonem Q. Granius ſecreti ſermonis incuſavit adverſum majeſtatem habiti: adjecitque 'in domo ejus venenum eſſe, eumque gladio accinctum introire curiam;' quod ut atrocius vero tramiſſum: ceterorum quae multa cumulabantur, receptus eſt reus; neque peractus ob mortem opportunam. relatum et de Caſſio Severo exſule, qui ſordidae originis, maleficae vitae, ſed orandi validus, per immodicas inimicitias, ut judicio jurati ſenatus Cretam amoveretur, effecerat: atque illic eadem actitando, recentia veteraque odia advertit; boniſque exutus, interdicto igni atque aqua, ſaxo Seriphio conſenuit.

22 Per idem tempus Plautius Silvanus praetor, incertis cauſſis Aproniam conjugem

in praeceps jecit; tractuſque ad Caeſarem ab L. Apronio ſocero; turbatá mente reſpondit, tamquam 'ipſe ſomno gra-'vis, atque eo ignarus, et uxor ſponte 'mortem ſumpſiſſet.' non cunctanter Tiberius pergit in domum, viſit cubiculum; in quo reluctantis et impulſae veſtigia cernebantur. refert ad ſenatum, datiſque judicibus Urgulania Silvani avia pugionem nepoti miſit. quod perinde creditum quaſi principis monitu, ob amicitiam Auguſtae cum Urgulania. reus fruſtra tentato ferro, venas praebuit exſolvendas. mox Numantina prior uxor ejus accuſata 'injeciſſe carminibus 'et veneficiis vecordiam marito,' inſons judicatur. Is demum annus populum 23 Romanum longo adverſum Numidam Tacfarinatem bello abſolvit. nam priores duces, ubi impetrando triumphalium inſigni ſufficere res ſuas crediderant, hoſtem omittebant, jamque tres laureatae in urbe ſtatuae, et adhuc raptabat Africam Tacfarinas, auctus Maurorum auxiliis, qui Ptolemaeo Jubae filio juventa incurioſo, libertos regios, et ſervilia imperia bello mutaverant. erat illi prae-

Digitized by Google

darum receptor ac ſocius populandi, rex Garamantum; non ut cum exercitu incederet, ſed miſſis levibus copiis, quae ex longinquo in majus audiebantur: ipſaque e provincia ut quis fortunae inops, moribus turbidus, promptius ruebant, quia Caeſar poſt res à Blaeſo geſtas, quaſi nullis jam in Africa hoſtibus, reportari Nonam legionem juſſerat: nec proconſule ejus anni P. Dolabella retinere auſus erat, juſſa principis magis
24 quam incerta belli metuens. Igitur Tacfarinas diſperſo rumore, ‘rem Ro-
‘manam aliis quoque ab nationibus la-
‘cerari, eoque paulatim Africa decede-
‘re, ac poſſe reliquos circumveniri, ſi
‘cuncti, quibus libertas ſervitio potior,
‘incubuiſſent;’ auget vires, poſitiſque caſtris Thubuſcum oppidum circumſidet. at Dolabella contracto quod erat militum, terrore nominis Romani; et quia Numidae peditum aciem ferre nequeunt, primo ſui inceſſu ſolvit obſidium, locorumque opportuna permunivit: ſimul principes Muſulamorum defectionem coeptantes ſecuri percutit. dein quia pluribus adverſum Tacfarina-

Digitized by Google

tem expeditionibus cognitum, non gra-
vi nec uno incurſu conſectandum hoſ-
tem vagum; excito cum popularibus re-
ge Ptolemaeo, quattuor agmina parat,
quae legatis ac tribunis data: et praeda-
torias manus delecti Maurorum duxere;
ipſe conſultor aderat omnibus. Nec 25
multo poſt adfertur, ‘Numidas apud caſ-
‘tellum ſemirutum, ab ipſis quondam
‘incenſum, cui nomen Auzea, poſitis
‘mapalibus conſediſſe; ſiſos loco, quia
‘vaſtis circum ſaltibus claudebatur.’
tum expeditae cohortes alaeque, quam in
partem ducerentur ignarae, cito agmi-
ne rapiuntur. ſimulque coeptus dies, et
concentu tubarum, ac truci clamore ad-
erant ſemiſomnos in barbaros: praepe-
ditis Numidarum equis, aut diverſos
paſtus pererrantibus. ab Romanis con-
fertus pedes, diſpoſitae turmae, cunc-
ta proelio proviſa: hoſtibus contra om-
nium neſciis, non arma, non ordo, non
conſilium: ſed pecorum modo, trahi, oc-
cidi, capi. infenſus miles memoria la-
borum, et adverſum eludentes optatae
toties pugnae, ſe quiſque ultione et ſan-
guine explebant. differtur per manipu-

Digitized by Google

los, Tacfarinatem omnes notum tot
‘ proeliis conſectentur : non niſi duce
‘ interfecto, requiem belli fore.’ at ille
deletis circum ſtipatoribus, vinctoque
jam filio, et effuſis undique Romanis,
ruendo in tela, captivitatem haud inul-
26 ta morte effugit. Iſque finis armis
impoſitus. Dolabellae petenti abnuit tri-
umphalia Tiberius, Sejano tribuens, ne
Blaeſi avunculi ejus laus obſoleſceret.
ſed neque Blaeſus ideo inluſtrior, et huic
negatus honor gloriam intendit. quip-
pe minore exercitu, inſignis captivos,
caedem ducis, bellique confecti famam
deportarat. ſequebantur et Garaman-
tum legati raro in urbe viſi, quos Tac-
farinate caeſo, perculſa gens, et culpae
neſcia, ad ſatisfaciendum populo Roma-
no miſerat. cognitis dehinc Ptolemaei
per id bellum ſtudiis, repetitus ex vetuſ-
to mos, miſſuſque e ſenatoribus qui ſci-
pionem eburnum, togam pictam, anti-
qua patrum munera daret, ‘ regemque
‘ et ſocium atque amicum’ appellaret.
27 Eadem aeſtate mota per Italiam ſervilis
belli ſemina fors oppreſſit. auctor tu-
multus T. Curtiſius quondam praeto-

Digitized by Google

riae cohortis miles, primo coetibus clan-
deſtinis, apud Brundiſium et circumjec-
ta oppida; mox poſitis propalam libel-
lis, ad libertatem vocabat agreſtia per
longinquos ſaltus et ferocia ſervitia:
cum velut munere Deûm, tres biremes
adpulere ad uſus commeantium illo ma-
ri. et erat iiſdem regionibus Curtius
Lupus quaeſtor, cui provincia vetere ex
more calles evenerat. is diſpoſita claſſi-
ariorum copia, coeptantem tum maxime
conjurationem disjecit. miſſuſque à
Caeſare propere Stajus tribunus cum va-
lida manu, ducem ipſum et proximos
audaciae in urbem traxit, jam trepidam,
ob multitudinem familiarum, quae gliſ-
cebat immenſum, minore in dies plebe
ingenua. Iiſdem conſulibus miſeria- 28
rum ac ſaevitiae exemplum atrox, reus
pater, accuſator filius, nomen utrique
Vibius Serenus, in ſenatum inducti ſunt;
ab exilio retractus, illuvieque ac ſqua-
lore obſitus, et tum catena vinctus per-
orante filio. praeparatur adoleſcens mul-
tis munditiis, alacri vultu, 'ſtructas prin-
' cipi inſidias, miſſos in Galliam concito-
' res belli,' index idem et teſtis dicebat;

adnectebatque ‘ Caecilium Cornutum
‘ praetoriam miniſtraviſſe pecuniam;’
qui taedio curarum, et quia periculum pro
exitio habebatur, mortem in ſe feſtina-
vit. at contra reus nihil infracto animo,
obverſus in filium, quatere vincula, vo-
care ‘ ultores deos, ut ſibi quidem red-
‘ derent exſilium, ubi procul tali more
‘ ageret; filium autem quandoque ſup-
‘ plicia ſequerentur.’ adſeverabatque
‘ innocentem Cornutum, et falſa exter-
‘ ritum; idque facile intellectu, ſi pro-
‘ derentur alii: non enim ſe caedem
‘ principis et res novas uno ſocio cogi-
29 ‘ taſſe.’ Tum accuſator Cn. Lentu-
lum et Sejum Tuberonem nominat;
magno pudore Caeſaris, cum primores
civitatis, intimi ipſius amici, Lentulus
ſenectutis extremae, Tubero defecto cor-
pore, tumultus hoſtilis, et turbandae rei-
publicae arceſſerentur. ſed hi quidem
ſtatim exempti. in patrem ex ſervis
quaeſitum: et quaeſtio adverſa accuſa-
tori fuit; qui ſcelere vecors, ſimul vul-
gi rumore territus, ‘ robur et ſaxum,
‘ aut parricidarum poenas’ minitantium,
ceſſit urbe; ac retractus Ravenna, exe-

Digitized by Google

qui accuſationem adigitur; non occultante Tiberio vetus odium, adverſus exſulem Serenum; nam poſt damnatum Libonem, miſſis ad Caeſarem litteris exprobraverat, ‘ ſuum tantum ſtudium ſi‑ ‘ ne fructu fuiſſe;’ addideratque quaedam contumacius, quam tutum apud aures ſuperbas et offenſioni proniores; ea Caeſar octo poſt annos rettulit, medium tempus varie arguens; etiam ſi tormenta, pervicacia ſervorum, contra eveniſſent. Dictis dein ſententiis, ‘ ut ‘ Serenus more majorum puniretur,’ quo molliret invidiam, interceſſit. Gallus Aſinius ‘ Gyaro aut Donuſa clauden‑ ‘ dum’ cenſeret; id quoque aſpernatus eſt, ‘ egenam aquae utramque inſulam’ referens, ‘ dandoſque vitae uſus cui vi‑ ‘ ta concederetur;’ ita Serenus Amorgum reportatur. et quia Cornutus ſua manu ceciderat, actum ‘ de praemiis ac‑ ‘ cuſatorum abolendis, ſi quis majeſtatis ‘ poſtulatus ante perfectum judicium ſe ‘ ipſe vita privaviſſet;’ ibaturque in eam ſententiam, ni durius contraque morem ſuum palam pro accuſatoribus Caeſar, ‘inritas leges, rempublicam in praecipiti’

conqueſtus eſſet; 'ſubverterent potius 'jura, quam cuſtodes eorum amoverent.' ſic delatores, genus hominum publico exitio repertum, et poenis quidem nunquam ſatis coërcitum, per praemia eli-
31 ciebantur. His tam adſiduis tamque moeſtis modica laetitia interjicitur, quod C. Cominium equitem Romanum probroſi in ſe carminis convictum, Caeſar precibus fratris qui ſenator erat, conceſſit. quo magis mirum habebatur, gnarum meliorum, et quae ſama clementiam ſequeretur, triſtiora malle; neque enim ſocordia peccabat; nec occultum eſt quando ex veritate, quando adumbrata laetitia, facta imperatorum celebrentur; quin ipſe compoſitus alias, et velut eluctantium verborum, ſolutius promptiusſque eloquebatur, quotiens ſubveniret. at P. Suilium quaeſtorem quondam Germanici, cum Italia arceretur, convictus pecuniam ob rem judicandam cepiſſe, 'amovendum in inſulam' cenſuit; tanta contentione animi, ut et jurando obſtringeret, 'e republica id eſſe.' quod aſpere acceptum ad praeſens, mox in laudem vertit, regreſſo Suilio: quem vi-

Digitized by Google

dit ſequens aetas praepotentem, venalem, et Claudii principis amicitia diu proſpere, nunquam bene uſum. eadem poena in Catum Firmium ſenatorem ſtatuitur, ‘ tamquam falſis majeſtatis cri‘ minibus ſororem petiviſſet.’ Catus, ut rettuli, Libonem inlexerat inſidiis, deinde judicio perculerat; ejus operae memor Tiberius, ſed alia praetendens, exſilium deprecatus eſt: quo minus ſenatu pelleretur, non obſtitit. Pleraque 32
eorum quae rettuli, quaeque referam, parva forſitan et levia memoratu videri non neſcius ſum: ſed nemo Annales noſtros cum ſcriptura eorum contenderit, qui veteres populi Romani res compoſuere. ingentia illi bella, expugnationes urbium, fuſos captoſque reges; aut, ſi quando ad interna praeverterent, diſcordias conſulum adverſum tribunos, agrarias frumentariaſque leges, plebis et optimatium certamina, libero egreſſu memorabant. nobis in arto, et inglorius labor. immota quippe aut modice laceſſita pax, moeſtae urbis res, et princeps proferendi imperii incurioſus erat. non tamen ſine uſu fuerit, introſpicere illa

Digitized by Google

primo aſpectu levia, ex quîs magnarum
33 ſaepe rerum motus oriuntur. Nam cunctas nationes et urbes populus, aut primores, aut ſinguli regunt: delecta ex his et conſtituta reipublicae forma, laudari facilius quam evenire, vel ſi evenit, haud diuturna eſſe poteſt. igitur ut olim plebe valida, vel cum patres pollerent, noſcenda vulgi natura, et quibus modis temperanter haberetur; ſenatuſque et optimatium ingenia qui maxime perdidicerant, callidi temporum et ſapientes credebantur: ſic converſo ſtatu, neque alia rerum quam ſi unus imperitet, haec conquiri tradique in rem fuerit: quia pauci prudentia, honeſta ab deterioribus, utilia ab noxiis diſcernunt; plures aliorum eventis docentur; ceterum ut profutura, ita minimum oblectationis adferunt; nam ſitus gentium, varietates proeliorum, clari ducum exitus, retinent ac redintegrant legentium animum: nos ſaeva juſſa, continuas accuſationes, fallaces amicitias, perniciem innocentium, et eaſdem exitu cauſſas conjungimus; obvia rerum ſimilitudine, et ſatietate. tum quod antiquis ſcripto-

Digitized by Google

ribus rarus obtrectator, neque refert cujuſquam, Punicas Romanaſve acies laetius extuleris: at multorum qui Tiberio regente poenam vel infamias ſubiere, poſteri manent; utque familiae ipſae jam exſtinctae ſint; reperies qui ob ſimilitudinem morum, aliena malefacta ſibi objectari putent; etiam gloria ac virtus inſenſos habet, ut nimis ex propinquo diverſa arguens. ſed ad incoepta redeo.
Cornelio Coſſo, Aſinio Agrippa conſu- 34
libus Cremutius Cordus poſtulatur, novo ac tunc primum audito crimine, 'quod 'editis annalibus, laudatoque M. Bruto, 'C. Caſſium' Romanorum ultimum 'di'xiſſet.' accuſabant Satrius Secundus, et Pinarius Natta, Sejani clientes: id perniciabile reo, et Caeſar truci vultu defenſionem accipiens; quam Cremutius, relinquendae vitae certus, in hunc modum exorſus eſt: 'verba mea patres 'conſcripti, arguuntur: adeo factorum 'innocens ſum. ſed neque haec in prin'cipem, aut principis parentem, quos 'lex majeſtatis amplectitur: Brutum et 'Caſſium laudaviſſe dicor; quorum res 'geſtas cum plurimi compoſuerint, ne-
Digitized by Google

'mo ſine honore memoravit. Titus Li-
'vius eloquentiae ac fidei praeclarus in
'primis, Cn. Pompejum tantis laudibus
'tulit, ut Pompejanum eum Auguſtus
'appellaret; neque id amicitiae eorum
'offecit. Scipionem, Afranium, hunc
'ipſum Caſſium, hunc Brutum, nuſquam
'latrones et parricidas, quae nunc vo-
'cabula imponuntur, ſaepe ut inſignis
'viros nominat. Aſinii Pollionis ſcrip-
'ta, egregiam eorundem memoriam tra-
'dunt. Meſſalla Corvinus, imperato-
'rem ſuum Caſſium praedicabat: et u-
'terque opibuſque atque honoribus per-
'viguere. Marci Ciceronis libro, quo
'Catonem coelo aequavit, quid aliud
'dictator Caeſar, quam reſcripta o-
'ratione, velut apud judices reſpon-
'dit? Antonii epiſtolae, Bruti concio-
'nes, falſa quidem in Auguſtum probra,
'ſed multa cum acerbitate habent; car-
'mina Bibaculi et Catulli, referta contu-
'meliis Caeſarum leguntur; ſed ipſe di-
'vus Julius, ipſe divus Auguſtus, et tu-
'lere iſta, et reliquere; haud facile di-
'xerim, moderatione magis an ſapien-
'tia; namque ſpreta exoleſcunt: ſi iraſ-

Digitized by Google

‘ care, adgnita videntur. Non attin- 35
‘ go Graecos, quorum non modo liber-
‘ tas, etiam libido impunita: aut ſi quis
‘ advertit, dictis dicta ultus eſt. ſed ma-
‘ xime ſolutum, et ſine obtrectatore fuit,
‘ prodere de iis quos mors odio aut gratiae
‘ exemiſſet; num cum armatis Caſſio et
‘ Bruto, ac Philippenſes campos obtinenti-
‘ bus, belli civilis cauſſa populum per con-
‘ ciones incendo? an illi quidem ſeptuage-
‘ ſimum ante annum perempti, quo modo
‘ imaginibus ſuis noſcuntur, quas nec
‘ victor quidem abolevit, ſic partem me-
‘ moriae apud ſcriptores retinent? ſuum
‘ cuique decus poſteritas rependit; nec
‘ deerunt, ſi damnatio ingruit, qui non
‘ modo Caſſii et Bruti, ſed etiam mei me-
‘ minerint.’ egreſſus dein ſenatu, vitam
abſtinentia finivit; libros per aediles cre-
mandos cenſuere patres; ſed manſerunt
occultati, et editi. quo magis ſocordi-
am eorum inridere libet, qui praeſenti
potentia credunt exſtingui poſſe etiam
ſequentis aevi memoriam. nam contra,
punitis ingeniis gliſcit auctoritas; ne-
que aliud externi reges, aut qui eadem
ſaevitia uſi ſunt, niſi dedecus ſibi, atque

36 illis gloriam peperere. Ceterum poſtulandis reis tam continuus annus fuit, ut feriarum Latinarum diebus Praefectum urbis Druſum auſpicandi gratia tribunal ingreſſum, adierit Calpurnius Salvianus in Sex. Marium; quod a Caeſare palam increpitum cauſſa exſilii Salviano fuit. objecta publice Cyzicenis 'incuria caerimoniarum divi Auguſti,' additis 'violentiae criminibus adverſum cives Romanos;' et amiſere libertatem, quam bello Mithridatis meruerant circumſeſſi, nec minus ſua conſtantia, quam praeſidio Luculli pulſo rege. at Fontejus Capito, qui proconſul Aſiam curaverat, abſolvitur, comperto ficta in eum crimina, per Vibium Serenum; neque tamen id Sereno noxae fuit, quem odium publicum tutiorem faciebat; nam ut quis diſtrictior accuſator, velut ſacroſanctus erat: leves, ignobiles, poenis ad-
37 ficiebantur. Per idem tempus Hiſpania ulterior, miſſis ad ſenatum legatis oravit, 'ut exemplo Aſiae delubrum Tiberio matrique ejus exſtrueret;' qua occaſione Caeſar, validus alioqui ſpernendis honoribus, et reſpondendum ratus iis quorum rumore arguebatur

Digitized by Google

‘ in ambitionem flexiſſe,’ hujuſcemodi
orationem coepit. ‘ ſcio patres conſcrip-
‘ ti, conſtantiam meam a pleriſque deſi-
‘ deratam, quod Aſiae civitatibus nuper
‘ idem iſtud petentibus, non ſim adver-
‘ ſatus; ergo et prioris ſilentii defenſi-
‘ onem; et quid in futurum ſtatuerim,
‘ ſimul aperiam. cum divus Auguſtus ſi-
‘ bi atque urbi Romae templum apud
‘ Pergamum ſiſti non prohibuiſſet; qui
‘ omnia facta dictaque ejus vice legis
‘ obſervem, placitum jam exemplum
‘ promptius ſecutus ſum, quia cultui meo
‘ veneratio ſenatus adjungebatur. ce-
‘ terum ut ſemel recepiſſe veniam habu-
‘ erit; ita per omnes provincias effigie
‘ numinum ſacrari, ambitioſum, ſuper-
‘ bum: et vaneſcet Auguſti honor, ſi pro-
‘ miſcuis adulationibus vulgatur. Ego 38
‘ me patres conſcripti, mortalem eſſe, et
‘ hominum officia fungi, ſatiſque habe-
‘ re, ſi locum principem impleam, et vos
‘ teſtor, et meminiſſe poſteros volo; qui
‘ ſatis ſuperque memoriae meae tribu-
‘ ent, ut majoribus meis dignum; rerum
‘ veſtrarum providum; conſtantem in
‘ periculis; offenſionum pro utilitate
‘ publica non pavidum credant. haec

Digitized by Google

‘ mihi in animis veſtris templa, hae pul-
‘ cherrimae effigies, et manſurae; nam
‘ quae ſaxo ſtruuntur, ſi judicium poſ-
‘ terorum in odium vertit, pro ſepul-
‘ chris ſpernuntur. proinde ſocios, ci-
‘ ves, et deos et deos ipſos precor: hos,
‘ ut mihi ad finem uſque vitae, quietam
‘ et intelligentem humani divinique ju-
‘ ris mentem duint; illos ut quando-
‘ cumque conceſſero, cum laude et bonis
‘ recordationibus, facta atque famam no-
‘ minis mei proſequantur.’ perſtititque
poſthac ſecretis etiam ſermonibus aſper-
nari talem ſui cultum; quod alii mo-
deſtiam; multi quia diffideret, quidam
ut degeneris animi interpretabantur.
‘ optimos quippe mortalium altiſſima
‘ cupere. ſic Herculem, et Liberum a-
‘ pud Graecos; Quirinum apud nos, de-
‘ ûm numero additos. melius Auguſ-
‘ tum, qui ſperaverit. cetera principi-
‘ bus ſtatim adeſſe: unum inſatiabili-
‘ ter parandum, proſperam ſui memori-
‘ am; nam contemptu famae, contemni
39 ‘ virtutes.’ At Sejanus nimia fortu-
na ſocors, et muliebri inſuper cupidine
incenſus, promiſſum matrimonium fla-

Digitized by Google

gitante Livia, componit ad Caeſarem
codicillos; moris quippe tum erat, quam-
quam praeſentem, ſcripto adire; ejus
talis ſorma fuit: ‘ benevolentia patris
‘ Auguſti, et mox plurimis Tiberii judi-
‘ ciis ita inſueviſſe, ut ſpes votaque ſua
‘ non prius ad deos, quam ad principum
‘ aures conferret. neque fulgorem ho-
‘ norum unquam precatum: excubias ac
‘ labores, ut unum e militibus, pro in-
‘ columitate Imperatoris malle. atta-
‘ men quod pulcherrimum, adeptum, ut
‘ conjunctione Caeſaris dignus credere-
‘ tur; hinc initium ſpei. et quoniam au-
‘ diverit, Auguſtum in conlocanda filia,
‘ nonnihil etiam de equitibus Romanis
‘ conſultaviſſe: ita ſi maritus Liviae
‘ quaereretur, haberet in animo ami-
‘ cum, ſola neceſſitudinis gloria uſurum;
‘ non enim exuere impoſita munia: ſa-
‘ tis aeſtimare firmari domum adverſum
‘ iniquas Agrippinae offenſiones; idque
‘ liberorum cauſſa; nam ſibi multum ſu-
‘ perque vitae fore, quod tali cum prin-
‘ cipe expleviſſet.’ Ad ea Tiberius, 40
laudata pietate Sejani, ſuiſque in eum
beneficiis modice percurſis, cum tempus

tamquam ad integram conſultationem petiviſſet, adjunxit: ‘ceteris mortalibus ‘in eo ſtare conſilia, quid ſibi conduce‘re putent: principum diverſam eſſe ‘ſortem, quibus praecipua rerum ad fa‘mam dirigenda; ideo ſe non illuc de‘currere, quod promptum reſcriptu; ‘poſſe ipſam Liviam ſtatuere, nuben‘dum poſt Druſum, an in penatibus iiſ‘dem tolerandum haberet: eſſe illi ma‘trem et aviam, propiora conſilia; ſim‘plicius acturum; de inimicitiis primum ‘Agrippinae: quas longe acrius arſu‘ras, ſi matrimonium Liviae, velut in ‘partes, domum Caeſarum diſtraxiſſet; ‘ſic quoque erumpere aemulationem fe‘minarum, eaque diſcordia nepotes ſu‘os convelli: quid ſi intendatur certa‘men tali conjugio? falleris enim Sejane, ‘ſi te manſurum in eodem ordine putas, ‘et Liviam quae C. Caeſari, mox Druſo ‘nupta fuerit, ea mente acturam ut cum ‘equite Romano ſeneſcat. ego ut ſinam, ‘crediſne paſſuros, qui fratrem ejus, qui ‘patrem majoreſque noſtros, in ſummis ‘imperiis videre? vis tu quidem iſtum in‘tra locum ſiſtere: ſed illi magiſtratus

Digitized by Google

‘ et primores qui te invito perrumpunt,
‘ omnibuſque de rebus conſulunt, ex-
‘ ceſſiſſe jam pridem equeſtre faſtigium,
‘ longeque antîſſe patris mei amicitias
‘ non occulti ferunt, perque invidiam
‘ tui me quoque incuſant. at enim Auguſ-
‘ tus filiam ſuam equiti Romano tradere
‘ meditatus eſt. mirum hercule, ſi cum
‘ in omnis curas diſtraheretur, immen-
‘ ſumque attolli provideret, quem con-
‘ junctione tali ſuper alios extuliſſet, C.
‘ Proculejum et quoſdam in ſermonibus
‘ habuit, inſigni tranquillitate vitae, nul-
‘ lis reipublicae negotiis permixtos. ſed
‘ ſi dubitatione Auguſti movemur; quan-
‘ to validius eſt, quod M. Agrippae,
‘ mox mihi conlocavit? atque ego haec
‘ pro amicitia, non occultavi: ceterum
‘ neque tuis, neque Liviae deſtinatis ad-
‘ verſabor. ipſe quid intra animum vo-
‘ lutaverim, quibus adhuc neceſſitudini-
‘ bus immiſcere te mihi parem, omit-
‘ tam ad praeſens referre: id tantum a-
‘ periam, nihil eſſe tam excelſum, quod
‘ non virtutes iſtae, tuuſque in me ani-
‘ mus mereantur; datoque tempore, vel
‘ in ſenatu, vel in concione non retice-

Digitized by Google

41 ‘ bo.’ Rurſum Sejanus, non jam de matrimonio, ſed altius metuens, ‘ tacita ‘ ſuſpicionum, vulgi rumorem, ingru- ‘ entem invidiam’ deprecatur. ac ne adſiduos in domum coetus arcendo, infringeret potentiam; aut receptando, facultatem criminantibus praeberet; huc flexit, ut Tiberium ad vitam procul Roma, amoenis locis degendam impelleret. multa quippe providebat: ſua in manu aditus; litterarumque magna ex parte ſe arbitrum fore, cum per milites commearent: mox Caeſarem vergente jam ſenecta ſecretoque loci mollitum, munia imperii facilius tramiſſurum: et minui ſibi invidiam, adempta ſalutantum turba; ſublatiſque inanibus, vera potentia augere. igitur paulatim negotia urbis, populi adcurſus, multitudinem adfluentium increpat, extollens laudibus ‘ quie- ‘ tem et ſolitudinem: quîs abeſſe taedia ‘ et offenſiones, ac praecipua rerum ma-
42 ‘ xime agitari.’ Ac forte habita per illos dies de Votieno Montano celebris ingenii viro cognitio, cunctantem jam Tiberium perpulit, ut vitandos crederet patrum coetus, voceſque, quae plerum-

Digitized by Google

que verae et graves coram ingerebantur; nam poſtulato Votieno ‘ ob contumeli-‘ as in Caeſarem dictas,’ teſtis Aemilius e militaribus viris, dum ſtudio probandi cuncta refert, et, quamquam inter obſtrepentes, magna adſeveratione nititur, audivit Tiberius probra, quîs per occultum lacerabatur; adeoque perculſus eſt, ut ‘ ſe vel ſtatim vel in cognitione pur-‘ gaturum’ clamitaret; precibuſque proximorum, adulatione omnium, aegrè componeret animum. et Votienus quidem majeſtatis poenis adfectus eſt. Caeſar objectam ſibi adverſus reos inclementiam eo pervicacius amplexus, Aquiliam adulterii delatam cum Vario Ligure, quamquam Lentulus Gaetulicus conſul deſignatus lege Julia damnaſſet, exſilio punivit: Apidiumque Merulam, ‘ quod in acta divi Auguſti non jurave-‘ rat,’ albo ſenatorio eraſit. Auditae 43
dehinc Lacedaemoniorum et Meſſeniorum legationes, de jure templi Dianae Limenatidis, quod ‘ ſuis à majoribus, ‘ ſuaque in terra dicatum,’ Lacedaemonii firmabant annalium memoria, vatumque carminibus: ‘ ſed Macedonis Phi-

Digitized by Google

‘ lippi, cum quo bellaſſent, armis ademp-
‘ tum, ac poſt C. Caeſaris et M. Anto-
‘ nii ſententia redditum.’ contra Meſſe-
nii, ‘ veterem inter Herculis poſteros
‘ diviſionem Peloponneſi protulere, ſuo-
‘ que regi Dentheliatem agrum, in quo
‘ id delubrum, ceſſiſſe: monimentaque
‘ ejus rei ſculpta ſaxis, et aere priſco ma-
‘ nere; quod ſi vatum, annalium ad teſ-
‘ timonia vocentur, plures ſibi ac locu-
‘ pletiores eſſe; neque Philippum poten-
‘ tia, ſed ex vero ſtatuiſſe; idem regis
‘ Antigoni, idem imperatoris Mummii
‘ judicium; ſic Mileſios permiſſo publi-
‘ ce arbitrio, poſtremo Attidium Gemi-
‘ num praetorem Achajae decreviſſe.’
ita ſecundum Meſſenios datum. et Se-
geſtani ‘ aedem Veneris, montem apud
‘ Erycum vetuſtate delapſam, reſtaurari’
poſtulavere; nota memorantes de ori-
gine ejus, et laeta Tiberio; ſuſcepit cu-
ram libens, ut conſanguineus. tunc trac-
tatae Maſſilienſium preces, probatumque
P. Rutilii exemplum; namque eum le-
gibus pulſum, civem ſibi Smyrnaei addi-
derant; quo jure Vulcatius Moſchus
exul in Maſſilienſes receptus, bona ſua

Digitized by Google

reipublicae eorum, ut patriae reliquerat. Obiere eo anno viri nobiles Cn. Lentu- 44
lus, et L. Domitius. Lentulo ſuper conſulatum et triumphalia de Gaetulis, gloriae fuerat bene tolerata paupertas, dein magnae opes innocenter paratae, et modeſte habitae. Domitium decoravit pater civili bello maris potens, donec Antonii partibus, mox Caeſaris miſceretur. avus Pharſalica acie, pro optimatibus ceciderat; ipſe delectus cui minor Antonii Octavia genita in matrimonium daretur. poſt, exercitu flumen Albim tranſcendit, longius penetrata Germania, quam quiſquam priorum; eaſque ob res inſignia triumphi adeptus eſt. obiit et L. Antonius multa claritudine generis, ſed improſpera; nam patre ejus Julio Antonio ob adulterium Juliae morte punito, hunc admodum adoleſcentulum ſororis nepotem ſepoſuit Auguſtus in civitatem Maſſilienſem, ubi ſpecie ſtudiorum nomen exſilii tegeretur; habitus tamen ſupremis honor; oſſaque tumulo Octaviorum inlata, per decretum ſenatus. Iiſdem conſulibus facinus atrox 45
in citeriore Hiſpania admiſſum a quo-

Digitized by Google

dam agreſte, nationis Termeſtinae; is praetorem provinciae L. Piſonem pace incurioſum ex improviſo in itinere adortus, uno vulnere in mortem adfecit: ac pernicitate equi profugus, poſtquam ſaltuoſos locos attigerat, dimiſſo equo, per derupta et avia ſequentis fruſtratus eſt; neque diu fefellit; nam prehenſo ductoque per proximos pagos equo, cujus foret cognitum; et repertus, cum tormentis edere conſcios adigeretur; voce magna, ſermone patrio, ‘ fruſtra ſe in-‘ terrogari clamitavit, adſiſterent ſocii ‘ ac ſpectarent; nullam vim tantam do-‘ loris fore, ut veritatem eliceret;’ idemque cum poſtero ad quaeſitionem retraheretur, eo niſu proripuit ſe cuſtodibus, ſaxoque caput adflixit, ut ſtatim exanimaretur. ſed Piſo Termeſtinorum dolò caeſus habetur: qui pecunias e publico interceptas, acrius, quam ut tolerarent barbari, cogebat.

46 Lentulo Gaetulico C. Calviſio conſulibus decreta triumphi inſignia Poppaeo Sabino, contuſis Thracum gentibus, qui montium editis, inculti, atque eo ferocius agitabant. cauſſa motus, ſuper hominum ingenium,

Digitized by Google

quod pati delectus, et validiſſimum quem-
que militiae noſtrae dare aſpernabantur;
ne regibus quidem parere niſi ex libidi-
ne ſoliti; aut ſi mitterent auxilia, ſuos
ductores praeficere, nec niſi adverſum
accolas belligerare. ac tum rumor in-
ceſſerat fore, ut disjecti aliiſque natio-
nibus permixti, diverſas in terras trahe-
rentur. ſed antequam arma inciperent,
miſere legatos, ‘ amicitiam, obſequium-
‘ que memoraturos; et manſura haec,
‘ ſi nullo novo onere tentarentur: ſin
‘ ut victis ſervitium indiceretur, eſſe ſi-
‘ bi ferrum et juventutem, et promptum
‘ libertati, aut ad mortem animum.’ ſi-
mul caſtella rupibus indita, conlatoſque
illuc parentes et conjuges oſtentabant,
‘ bellumque impeditum, arduum, cru-
‘ entum,’ minitabantur. At Sabinus, 47
donec exercitus in unum conduceret, da-
tis mitibus reſponſis, dum Pomponius
Labeo e Moeſia cum legione, rex Rhoe-
metalces cum auxiliis popularium, qui
fidem non mutaverant, veniret; addita
praeſenti copia, ad hoſtem pergit, com-
poſitum jam per anguſtias ſaltuum; qui-
dam audentius apertis in collibus viſe-

bantur: quos dux Romanus, acie ſuggreſſus, haud aegre pepulit, ſanguine barbarorum modico, ob propinqua ſuffugia. mox caſtris in loco communitis, valida manu montem occupat, anguſtum, et aequali dorſo continuum uſque ad proximum caſtellum, quod magna vis armata aut incondita tuebatur; ſimul in ferociſſimos qui ante vallum more gentis cum carminibus et tripudiis perſultabant, mittit delectos ſagittariorum. ii dum eminus graſſabantur, crebra et inulta vulnera fecere; propius incedentes, eruptione ſubita turbati ſunt, receptique ſubſidio Sugambrae cohortis, quam Romanus promptam ad pericula, nec minus cantuum et armorum tumultu trucem, haud procul inſtruxerat.

48 Tranſlata dehinc caſtra hoſtem propter, relictis apud priora munimenta Thracibus, quos nobis adfuiſſe memoravi; iiſque permiſſum 'vaſtare, urere, trahere praedas, dum populatio lucem intra ſiſteretur, noctemque in caſtris tutam et vigilem capeſſerent;' id primo ſervatum: mox verſi in luxum, et raptis opulenti, omittere ſtationes; laſcivia e-

Digitized by Google

pularum, aut ſomno et vino procumbere. igitur hoſtes incuria eorum comperta, duo agmina parant; quorum altero populatores invaderentur, alii caſtra Romana adpugnarent, non ſpe capiendi, ſed ut clamore, telis, ſuo quiſque periculo intentus, ſonorem alterius proelii non acciperet; tenebrae inſuper delectae, augendam ad formidinem. ſed qui vallum legionum tentabant, facile pelluntur. Thracum auxilia repentino incurſu territa, cum pars munitionibus adjacerent, plures extra palarentur, tanto infenſius caeſi, quanto 'perfugae et 'proditores ferre arma ad ſuum patriae'que ſervitium' incuſabantur. Poſtera die Sabinus exercitum aequo loco oſtendit, ſi barbari ſucceſſu noctis alacres, proelium auderent; et poſtquam caſtello, aut conjunctis tumulis non degrediebantur, obſidium coepit per praeſidia, quae opportune jam muniebat: dein foſſam loricamque contexens, quattuor millia paſſuum ambitu amplexus eſt: tum paulatim, ut aquam pabulumque eriperet, contrahere clauſtra, artaque circumdare: et ſtruebatur agger, unde ſaxa, 49

Digitized by Google

haſtae, ignes propinquum jam in hoſ-
tem jacerentur. ſed nihil aeque quam
ſitis fatigabat, cum ingens multitudo bel-
latorum, imbellium, uno reliquo fonte
uterentur. ſimul equi, armenta (ut mos
barbaris) juxta clauſa, egeſtate pabuli
exanimari: adjacere corpora hominum,
quos vulnera, quos ſitis peremerat: pol-
lui cuncta ſanie, odore, contactu. re-
buſque turbatis, malum extremum diſ-
cordia acceſſit; his deditionem, aliis mor-
tem, et mutuos inter ſe ictus parantibus;
et erant qui ‘ non inultum exitium, ſed
‘ eruptionem’ ſuaderent, neque ignobi-
50 les, quamvis diverſi ſententiis. Ve-
rum e ducibus, Dinis provectus ſenec-
ta, et longo uſu vim atque clementiam
Romanam edoctus, ‘ ponenda arma, u-
‘ num adflictis id remedium,’ diſſerebat.
primuſque ſe cum conjuge et liberis vic-
tori permiſit: ſecuti aetate aut ſexu im-
becilli, et quibus major vitae quam glo-
riae cupido. at juventus Tarſam inter
et Tureſim diſtrahebatur; utrique deſ-
tinatum cum libertate occidere: ſed Tar-
ſa ‘ properum finem, abrumpendas pari-
‘ ter ſpes ac metus’ clamitans, dedit e-

Digitized by Google

xemplum, demiſſo in pectus ferro; nec defuere qui eodem oppeterent. Tureſis ſua cum manu noctem opperitur, haud neſcio duce noſtro. igitur firmatae ſtationes denſioribus globis; et ingruebat nox nimbo atrox, hoſtiſque clamore turbido, modo per vaſtum ſilentium, incertos obſeſſores effecerat: cum Sabinus circumire, hortari, 'ne ad ambigua ſonitus, aut ſimulationem quietis, caſum inſidiantibus aperirent, ſed ſua quiſque munia ſervarent immoti, teliſque non in falſum jactis.' Interea barbari catervis decurrentes, nunc in vallum manualia ſaxa, praeuſtas ſudes, deciſa robora jacere: nunc virgultis, et cratibus, et corporibus exanimis, complere foſſas: quidam pontes et ſcalas ante fabricati inferre propugnaculis, eaque prenſare, detrahere, et adverſus reſiſtentis cominus niti: miles contra deturbare telis, pellere umbonibus; muralia pila, congeſtas lapidum moles provolvere. his partae victoriae ſpes, et ſi cedant, inſignitius flagitium; illis extrema jam ſalus, et adſiſtentes pleriſque matres et conjuges, earumque lamenta addunt a- 51

nimos; nox aliis in audaciam, aliis ad
formidinem opportuna; incerti ictus,
vulnera improviſa, ſuorum atque hoſti-
um ignoratio; et montis anfractu reper-
cuſſae velut a tergo voces, adeo cuncta
miſcuerant, ut quaedam munimenta Ro-
mani quaſi perrupta omiſerint; neque
tamen pervaſere hoſtes niſi admodum
pauci: ceteros, deleto promptiſſimo quo-
que aut ſaucio, adpetente jam luce tru-
ſere ad ſumma caſtelli; ubi tandem co-
acta deditio, et proxima ſponte incola-
rum recepta; reliquis, quo minus vi aut
obſidio ſubigerentur, praematura mon-
52 tis Haemi et ſaeva hiems ſubvenit. At
Romae commota principis domo, ut ſe-
ries futuri in Agrippinam exitii incipe-
ret, Claudia Pulchra ſobrina ejus poſtu-
latur, accuſante Domitio Afro. is re-
cens praetura, modicus dignationis, et
quoquo facinore properus clareſcere,
‘ crimen impudicitiae, adulterum Furni-
‘ um, veneficia in principem et devoti-
‘ ones’ objectabat. Agrippina ſemper a-
trox, tum et periculo propinquae ac-
cenſa, pergit ad Tiberium, ac forte ſa-
crificantem patri repperit; quo initio

Digitized by Google

invidiae, ‘ non ejuſdem, ait, mactare ‘ divo Auguſto victimas, et poſteros e-‘ jus inſectari; non in effigies mutas di-‘ vinum ſpiritum transfuſum; ſed ima-‘ ginem veram coeleſti ſanguine ortam ‘ intelligere diſcrimen, ſuſcipere ſordes; ‘ fruſtra Pulchram praeſcribi, cui ſola e-‘ xitii cauſſa ſit, quod Agrippinam ſtulte ‘ prorſus ad cultum delegerit, oblita So-‘ ſiae ob eadem adflictae.’ audita haec raram occulti pectoris vocem elicuere, correptamque Graeco verſu admonuit: ‘ ideo laedi, quia non regnaret.’ Pulchra, et Furnius damnantur. Afer primoribus oratorum additus, divulgato ingenio, et ſecuta adſeveratione Caeſaris, qua ‘ ſuo jure diſertum ’ eum appellavit; mox capeſſendis accuſationibus, aut reos tutando, proſperiore eloquentiae quam morum fama fuit: niſi quod aetas extrema multum etiam eloquentiae dempſit, dum feſſa mente retinet ſilentii impatientiam. At Agrippina pervicax 53 irae, et morbo corporis implicata, cum viſeret eam Caeſar, profuſis diu ac per ſilentium lacrymis, mox invidiam et preces orditur: ‘ ſubveniret ſolitudini, da-

Digitized by Google

'ret maritum: habilem adhuc juventam 'ſibi, neque aliud probis quam ex ma'trimonio ſolatium: eſſe in civitate '... Germanici conjugem, ac liberos 'ejus recipere dignarentur.' ſed Caeſar non ignarus quantum ex republica peteretur; ne tamen offenſionis aut metus manifeſtus foret, ſine reſponſo, quamquam inſtantem, reliquit. id ego a ſcriptoribus annalium non traditum, repperi in commentariis Agrippinae filiae: quae Neronis principis mater, vitam ſuam et

54 caſus ſuorum poſteris memoravit. Ceterum Sejanus moerentem et improvidam altius perculit, immiſſis qui per ſpeciem amicitiae monerent 'paratum ei 'venenum, vitandas ſoceri epulas.' atque illa ſimulationum neſcia, cum propter diſcumberet, non vultu aut ſermone flecti, nullos attingere cibos; donec advertit Tiberius forte, an quia audiverat; idque quo acrius experiretur, poma ut erant adpoſita laudans, nurui ſua manu tradidit; aucta ex eo ſuſpicio Agrippinae, et intacta ore, ſervis tramiſit; nec tamen Tiberii vox coram ſecuta, ſed obverſus ad matrem, 'non mi-

Digitized by Google

‘ rum, ait, ſi quid ſeverius in eum ſtatu-
‘ iſſet, a qua veneficii inſimularetur.’ in-
de rumor, ‘ parari exitium; neque id
‘ imperatorem palam audere, ſecretum
‘ ad perpetrandum quaeri.’ Sed Cae- 55
ſar quo famam averteret, adeſſe frequens
ſenatui, legatoſque Aſiae ambigentes
‘ quanam in civitate templum ſtatuere-
‘ tur,’ pluris per dies audivit. undecim
urbes certabant pari ambitione, viribus
diverſae; neque multum inter ſe diſtan-
tia memorabant, ‘ de vetuſtate generis,
‘ ſtudio in populum Romanum per bel-
‘ la Perſi et Ariſtonici aliorumque re-
‘ gum.’ verum Hypaepeni Trallianique
Laodicenis et Magnetibus ſimul tramiſſi,
ut parum validi. ne Ilienſes quidem,
cum ‘ parentem urbis Romae Trojam’
referrent, niſi antiquitatis gloria polle-
bant; paulum addubitatum, quod Hali-
carnaſſii ‘ mille et ducentos per annos
‘ nullo motu terrae nutaviſſe ſedes ſuas,
‘ vivoque in ſaxo fundamenta templi
‘ adſeveraverant.’ Pergamenos (eo ip-
ſo nitebantur) aede Auguſto ibi ſita, ſa-
tis adeptos creditum. Epheſii, Mileſii-
que, hi Apollinis, illi Dianae caerimo-
Digitized by Google

nia occupaviſſe civitates viſi. ita Sardi-
anos inter, Smyrnaeoſque deliberatum.
Sardiani decretum Etruriae recitavere,
ut conſanguinei; nam 'Tyrrhenum Ly-
' dumque Atye rege genitos, ob multi-
' tudinem diviſiſſe gentem: Lydum pa-
' triis in terris reſediſſe; Tyrrheno da-
' tum novas ut conderet ſedes; et du-
' cum e nominibus indita vocabula, illis
' per Aſiam, his in Italia: auctamque ad-
' huc Lydorum opulentiam, miſſis in
' Graeciam populis, cui mox a Pelope
' nomen; ſimul litteras imperatorum, et
' icta nobiſcum foedera bello Macedo-
' num, ubertatemque fluminum ſuorum,
' temperiem coeli, ac dites circum ter-
56 ' ras' memorabant. At Smyrnaei re-
petita vetuſtate, 'ſeu Tantalus Jove or-
' tus illos, ſive Theſeus divina et ipſe
' ſtirpe, ſive una Amazonum condidiſ-
' ſet;' tranſcendere ad ea, quîs maxime
fidebant in populum Romanum officiis,
miſſa navali copia non modo externa ad
bella, ſed quae in Italia tolerabantur:
' ſeque primos templum urbis Romae
' ſtatuiſſe, M. Porcio conſule, magnis
' quidem jam populi Romani rebus, non-

Digitized by Google

‘ dum tamen ad ſummum elatis, ſtante ‘ adhuc Punica urbe, et validis per A- ‘ ſiam regibus; ſimul L. Sullam teſtem ‘ adferebant, graviſſimo in diſcrimine e- ‘ xercitus, ob aſperitatem hiemis, et pe- ‘ nuriam veſtis, cum id Smyrnam in ‘ concionem nunciatum foret, omnes ‘ qui adſtabant detraxiſſe corpori teg- ‘ mina, noſtriſque legionibus miſiſſe.’ ita rogati ſententiam patres, Smyrnaeos praetulerunt. cenſuitque Vibius Marſus, ‘ ut M. Lepido, cui ea provincia ob- ‘ venerat, ſuper numerum legaretur qui ‘ templi curam ſuſciperet;’ et quia Lepidus ipſe deligere per modeſtiam abnuebat, Valerius Naſo e praetoriis ſorte miſſus eſt. Inter quae diu meditato, 57
prolatoque ſaepius conſilio, tandem Caeſar in Campaniam, ſpecie dedicandi templum apud Capuam Jovi, apud Nolam Auguſto; ſed certus procul urbe degere. cauſſam abſceſſus, quamquam ſecutus plurimos auctorum ad Sejani artes rettuli; quia tamen caede ejus patrata, ſex poſtea annos pari ſecreto conjunxit, plerumque permoveor, num ad ipſum referri verius ſit, ſaevitiam ac li-

Digitized by Google

bidinem cum factis promeret, locis occultantem. erant qui crederent in ſenectute quoque corporis habitum pudori fuiſſe; quippe illi praegracilis et incurva proceritas, nudus capillo vertex, ulceroſa facies, ac plerumque medicaminibus interſtincta; et Rhodi ſecreto, vitare coetus, recondere voluptates inſuerat. traditur etiam matris impotentia extruſum, quam dominationis ſociam aſpernabatur, neque depellere poterat, cum dominationem ipſam donum ejus accepiſſet. nam dubitaverat Auguſtus Germanicum ſororis nepotem, et cunctis laudatum, rei Romanae imponere: ſed precibus uxoris evictus, Tiberio Germanicum, ſibi Tiberium adſcivit; idque Auguſta exprobrabat, repoſcebat.

58 Profectio arto comitatu fuit: unus ſenator conſulatu functus, Cocceius Nerva, cui legum peritia; eques Romanus, praeter Sejanum, ex inluſtribus Curtius Atticus, ceteri liberalibus ſtudiis praediti, ferme Graeci, quorum ſermonibus levaretur. ferebant periti coeleſtium, 'iis 'motibus ſiderum exceſſiſſe Roma Ti'berium, ut reditus illi negaretur;' un-

de exitii cauſſa multis fuit, properum finem vitae conjectantibus, vulgantibuſque; neque enim tam incredibilem caſum providebant, ut undecim per annos libens patria careret. mox patuit breve confinium artis, et falſi; veraque quam obſcuris tegerentur; nam 'in urbem non 'regreſſurum,' haud forte dictum: ceterorum neſcii egere, cum propinquo rure, aut litore, et ſaepe moenia urbis adſidens, extremam ſenectam compleverit. Ac forte illis diebus oblatum Cae- 59
ſari anceps periculum, auxit vana rumoris; praebuitque ipſi materiem, cur amicitiae conſtantiaeque Sejani magis fideret. veſcebantur in villa cui vocabulum Speluncae, mare Amuclanum inter Fundanoſque montes, nativo in ſpecu; ejus os lapſis repente ſaxis, obruit quoſdam miniſtros: hinc metus in omnes, et fuga eorum qui convivium celebrabant. Sejanus genu, vultuque et manibus ſuper Caeſarem ſuſpenſus, oppoſuit ſeſe incidentibus: atque habitu tali repertus eſt a militibus qui ſubſidio venerant. major ex eo; et quamquam exitioſa ſuaderet, ut non ſui anxius, cum

Digitized by Google

fide audiebatur. adſimulabatque judicis partes adverſus Germanici ſtirpem; ſubditis qui accuſatorum nomina ſuſtinerent, maximeque inſectarentur Neronem proximum ſucceſſioni, et quamquam modeſta juventa, plerumque tamen quid in praeſentiarum conduceret oblitum; dum a libertis et clientibus apiſcendae potentiae properis exſtimulatur, ‘ ut erectum et fidentem animi oſtenderet: velle id populum Romanum: cupere exercitus; neque auſurum contra Sejanum, qui nunc patientiam ſenis, et ſegnitiam juvenis juxta inſultet’. Haec atque talia audienti, nihil quidem pravae cogitationis, ſed interdum voces procedebant contumaces, et inconſultae; quas adpoſiti cuſtodes exceptas auctaſque cum deferrent, neque Neroni defendere daretur, diverſae inſuper ſolicitudinum formae oriebantur; nam alius occurſum ejus vitare: quidam ſalutatione reddita ſtatim averti: plerique inceptum ſermonem abrumpere; inſiſtentibus contra inridentibuſque, qui Sejano fautores aderant. enimvero Tiberius torvus, aut falſum renidens vultu;

Digitized by Google

ſeu loqueretur, ſeu taceret juvenis, crimen ex ſilentio, ex voce; ne nox quidem ſecura, cum uxor vigilias, ſomnos, ſuſpiria matri Liviae, atque illa Sejano patefaceret; qui fratrem quoque Neronis Druſum traxit in partes, ſpe objecta principis loci, ſi priorem aetate et jam labefactum demoviſſet. atrox Druſi ingenium, ſuper cupidinem potentiae, et ſolita fratribus odia, accendebatur invidia, quod mater Agrippina promptior Neroni erat; neque tamen Sejanus ita Druſum fovebat, ut non in eum quoque ſemina futuri exitii meditaretur; gnarus praeferocem, et inſidiis magis opportunum. Fine anni exceſ- 61
ſere inſignes viri, Aſinius Agrippa, claris majoribus quam vetuſtis, vitaque non degener; et Q. Haterius familia ſenatoria, eloquentiae quoad vixit celebratae: monimenta ingenii ejus haud perinde retinentur. ſcilicet impetu magis, quam cura vigebat; utque aliorum meditatio et labor in poſterum valeſcit; ſic Haterii canorum illud et profluens, cum ipſo ſimul exſtinctum eſt. M. Licinio L. Cal- 62
purnio conſulibus ingentium bellorum

cladem aequavit malum improviſum; ejus initium ſimul et finis extitit. nam coepto apud Fidenum amphitheatro, Atilius quidam libertini generis, quo ſpectaculum gladiatorum celebraret; neque fundamenta per ſolidum ſubdidit, neque firmis nexibus ligneam compagem ſuperſtruxit: ut qui non abundantia pecuniae, nec municipali ambitione, ſed in ſordida mercede id negotium quaeſiviſſet. adfluxere avidi talium, imperitante Tiberio procul voluptatibus habiti, virile ac muliebre ſexus omnis aetas, ob propinquitatem loci effuſius; unde gravior peſtis fuit, conferta mole, dein convulſa, dum ruit intus, aut in exteriora effunditur: immenſamque vim mortalium ſpectaculo intentos, aut qui circumadſtabant, praeceps trahit, atque operit. et illi quidem quos principium ſtragis in mortem adflixerat, ut tali ſorte, cruciatum effugere. miſerandi magis, quos abrupta parte corporis, nondum vita deſeruerat; qui per diem viſu, per noctem ululatibus et gemitu, conjuges aut liberos noſcebant. jam ceteri fama exciti, hic fratrem, propinquum ille, alius

Digitized by Google

parentes lamentari; etiam quorum di-
verſa de cauſſa amici aut neceſſarii abe-
rant, pavere tamen: neque dum com-
perto quos illa vis perculiſſet, latior ex
incerto metus. Ut coepere dimoveri 63
obruta; concurſus ad exanimos, com-
plectentium, oſculantium: et ſaepe cer-
tamen, ſi confuſior facies, et par forma
aut aetas, errorem adgnoſcentibus fece-
rat. quinquaginta hominum millia eo
caſu debilitata vel obtrita ſunt. cautum-
que in poſterum ſenatuſconſulto, ‘ ne
‘ quis gladiatorium munus ederet, cui
‘ minor quadringentorum millium res;
‘ neve amphitheatrum imponeretur, niſi
‘ ſolo firmitatis ſpectatae.’ Atilius in
exſilium actus eſt. ceterum ſub recen-
tem cladem patuere procerûm domus,
fomenta, et medici paſſim praebiti: fuit-
que urbs per illos dies, quamquam moeſ-
ta facie, veterum inſtitutis ſimilis, qui
magna poſt proelia ſaucios largitione et
cura ſuſtentabant. Nondum ea clades 64
exoleverat, cum ignis violentia urbem
ultra ſolitum adfecit, deuſto monte Cae-
lio; ‘ feralemque annum ferebant, et o-
‘ minibus adverſis ſuſceptum principi

Digitized by Google

‘ conſilium abſentiae,’ qui mos vulgo, fortuita ad culpam trahentes; ni Caeſar obviam iſſet, tribuendo pecunias ex modo detrimenti. actaeque ei grates apud ſenatum, ab inluſtribus; famaque apud populum, quia ſine ambitione, aut proximorum precibus, ignotos etiam et ultro accitos munificentia juverat. adduntur ſententiae, ut mons Caelius in poſterum Auguſtus appellaretur: quando cunctis circumflagrantibus, ſola Tiberii effigies, ſita in domo Junii ſenatoris, inviolata manſiſſet. ‘eveniſſe id olim Clau-
‘ diae Quinctae, ejuſque ſtatuam vim ig-
‘ nium bis elapſam, majores apud aedem
‘ Matris deûm conſecraviſſe; ſanctos ac-
‘ ceptoſque numinibus Claudios: et au-
‘ gendam caerimoniam loco, in quo tan-
‘ tum in Principem honorem dii oſten-
65 ‘ derint.’ Haud fuerit abſurdum tradere, montem eum antiquitus Querquetulanum cognomento fuiſſe, quod talis ſilvae frequens, fecunduſque erat: mox Caelium appellitatum a Caele Vibenna, qui dux gentis Etruſcae cum auxilium appellatum ductaviſſet, ſedem eam acceperat a Tarquinio Priſco, ſeu

quis alius regum dedit; nam ſcriptores in eo diſſentiunt; cetera non ambigua ſunt, magnas eas copias per plana etiam ac foro propinqua habitaſſe, unde Thuſcum vicum e vocabulo advenarum dictum.

Sed ut ſtudia procerum, et lar- 66
gitio principis adverſum caſum ſolatium tulerant; ita accuſatorum major in dies et infeſtior vis ſine levamento graſſabatur: corripueratque Varum Quinctilium divitem et Caeſari propinquum, Domitius Afer, Claudiae Pulchrae matris ejus condemnator; nullo mirante, quod diu egens, et parto nuper praemio male uſus, plura ad flagitia accingeretur. Publium Dolabellam ſocium delationis exſtitiſſe, miraculo erat, quia claris majoribus, et Varo connexus, ſuam ipſe nobilitatem, ſuum ſanguinem perditum ibat. reſtitit tamen ſenatus, et ‘opperiendum imperatorem’ cenſuit: quod unum, urgentium malorum ſuffugium in tempus erat.

At Caeſar dedi- 67
catis per Campaniam templis, quamquam edicto monuiſſet, ‘ne quis quie- ‘tem ejus inrumperet,’ concurſuſque oppidanorum diſpoſito milite prohibe-

Digitized by Google

rentur; peroſus tamen municipia, et colonias, omniaque in continenti ſita, Capreas ſe in inſulam abdidit, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii dijunctam. ſolitudinem ejus placuiſſe maxime crediderim, quoniam importuoſum circa mare, et vix modicis navigiis pauca ſubſidia; neque adpulerit quiſquam, niſi gnaro cuſtode; coeli temperies hieme mitis, objectu montis quo ſaeva ventorum arcentur: aeſtas in Favonium obverſa, et aperto circum pelago peramoena; proſpectabatque pulcherrimum ſinum, antequam Veſuvius mons ardeſcens faciem loci verteret. Graecos ea tenuiſſe, Capreaſque Thelebois habitatas, fama tradit. ſed tum Tiberius duodecim villarum nominibus,et molibus inſederat; quanto intentus olim publicas ad curas, tanto occultior in luxus et malum otium reſolutus. manebat quippe ſuſpicionum et credendi temeritas, quam Sejanus augere etiam in urbe ſuetus,acrius turbabat, non jam occultis adverſum Agrippinam et Neronem inſidiis; quîs additus miles,nuntios, introitus, aperta, ſecreta, velut in

annales referebat; ultroque ſtruebantur, qui monerent perfugere ad Germaniae exercitus, vel celeberrimo fore effigiem divi Auguſti amplecti, populumque ac ſenatum auxilio vocare. eaque ſpreta ab illis, velut pararent, objiciebantur.
Junio Silano et Silio Nerva conſulibus 68
foedum anni principium inceſſit, tracto in carcerem inluſtri equite Romano Titio Sabino, ob amicitiam Germanici; neque enim omiſerat conjugem liberoſque ejus percolere, ſectator domi, comes in publico, poſt tot clientes unus; eoque apud bonos laudatus, et gravis iniquis. hunc Latinius Latiaris, Porcius Cato, Petilius Rufus, M. Opſius praetura functi adgrediuntur, cupidine conſulatus; ad quem non niſi per Sejanum aditus: neque Sejani voluntas, niſi ſcelere quaerebatur. compoſitum inter ipſos, ut Latiaris, qui modico uſu Sabinum contingebat, ſtrueret dolum, ceteri teſtes adeſſent: deinde accuſationem inciperent. igitur Latiaris jacere fortuitos primum ſermones: mox laudare conſtantiam, ‘ quod non, ut ceteri, floren-‘ tis domus amicus, adflictam deſeruiſ-

Digitized by Google

‘ ſet:’ ſimul honora de Germanico, Agrippinam miſerans, diſſerebat. et poſtquam Sabinus, ut ſunt molles in calamitate mortalium animi, effudit lacrymas, junxit queſtus; audentius jam onerat Sejanum, ſaevitiam, ſuperbiam, ſpes ejus; ne in Tiberium quidem convicio abſtinet. iique ſermones, tamquam vetita miſcuiſſent, ſpeciem arctae amicitiae facere. ac jam ultro Sabinus quaerere Latiarem, ventitare domum, dolores ſu-
69 os quaſi ad fidiſſimum deferre. Conſultant quos memoravi, quonam modo ea plurium auditu acciperentur; nam loco, in quem coibatur, ſervanda ſolitudinis facies; et ſi pone fores adſiſterent, metus viſus, ſonitus, aut forte ortae ſuſpicionis erat. tectum inter et laquearia, tres ſenatores, haud minus turpi latebra quam deteſtanda fraude, ſeſe abſtrudunt, foraminibus et rimis aurem admovent. interea Latiaris repertum in publico Sabinum, velut recens cognita narraturus, domum et in cubiculum trahit; praeteritaque et inſtantia, quorum adfatim copia, ac novos terrores cumulat. eadem ille, et diutius, quanto moeſta, ubi ſe-

Digitized by Google

mel prorupere, difficilius reticentur. pro-
perata inde accuſatio, miſſiſque ad Cae-
ſarem litteris, ordinem fraudis, ſuum-
que ipſi dedecus narravere. non alias
magis anxia et pavens civitas, egens ad-
verſum proximos, congreſſus, colloquia,
notae ignotaeque aures vitari: etiam
muta atque inanima, tectum et parietes
circumſpectabantur. Sed Caeſar ſolem- 70
nia incipientis anni Kalendis Januariis
epiſtola precatus; vertit in Sabinum,
'corruptos quoſdam libertorum, et pe-
'titum ſe' arguens, ultionemque haud
obſcure poſcebat; nec mora, quin de-
cerneretur: et trahebatur damnatus;
quantum obducta veſte et adſtrictis fau-
cibus niti poterat, clamitans, 'ſic incho-
'ari annum, has Sejano victimas cadere;'
quo intendiſſet oculos, quo verba acci-
derent, fuga, vaſtitas: deſeri itinera, fo-
ra: et quidam regrediebantur, oſtenta-
bantque ſe rurſum, id ipſum paventes,
quod timuiſſent. 'quem enim diem va-
'cuum poena, ubi inter ſacra et vota,
'quo tempore verbis etiam profanis ab-
'ſtineri mos eſſet, vincla et laqueus in-
'ducantur? non prudentem Tiberium

Digitized by Google

‘ tantam invidiam adiiſſe ? quaeſitum
‘ meditatumque, ne quid impedire cre-
‘ datur, quo minus novi magiſtratus,
‘ quo modo delubra et altaria, ſic carce-
‘ rem recludant.’ ſecutae inſuper litte-
rae, grates agentis, ‘ quod hominem in-
‘ fenſum reipublicae puniviſſent:’ ad-
jecto, ‘ trepidam ſibi vitam, ſuſpectas in-
‘ imicorum inſidias,’ nullo nominatim
compellato: neque tamen dubitabatur
71 in Neronem et Agrippinam intendi. Ni
mihi deſtinatum foret, ſuum quaeque in
annum referre, avebat animus anteire,
ſtatimque memorare exitus, quos Lati-
nius atque Opſius ceterique flagitii ejus
repertores habuere, non modo poſt-
quam C. Caeſar rerum potitus eſt, ſed
incolumi Tiberio: qui ſcelerum miniſ-
tros, ut perverti ab aliis nolebat; ita
plerumque ſatiatus, et oblatis in eandem
operam recentibus, veteres et praegra-
ves adflixit: verum has atque alias ſon-
tium poenas, in tempore trademus. tum
cenſuit Aſinius Gallus, cujus liberorum
Agrippina matertera erat, ‘ petendum a
‘ principe, ut metus ſuos ſenatui fatere-
‘ tur, amoverique ſineret.’ nullam ae-

Digitized by Google

que Tiberius, ut rebatur, ex virtutibus
ſuis quam diſſimulationem diligebat; eo
aegrius accepit recludi quae premeret;
ſed mitigavit Sejanus, non Galli amore,
verum ut cunctationes principis aperi-
rentur; gnarus lentum in meditando,
ubi prorupiſſet, triſtibus dictis atrocia
facta conjungere. per idem tempus Ju-
lia mortem obiit, quam neptem Auguſ-
tus convictam adulterii damnaverat,
projeceratque in inſulam Trimerum,
haud procul Apulis litoribus; illic vi-
ginti annis exſilium toleravit, Auguſtae
ope ſuſtentata: quae florentes privig-
nos cum per occultum ſubvertiſſet, mi-
ſericordiam erga adflictos palam oſten-
tabat. Eodem anno Friſii Transrhe- 72
nanus populus pacem exuere, noſtra ma-
gis avaritia, quam obſequii impatientes.
tributum iis Druſus juſſerat modicum,
pro anguſtia rerum, 'ut in uſus milita-
' res, coria boum penderent:' non in-
tenta cujuſquam cura, quae firmitudo,
quae menſura; donec Olennius e pri-
mipilaribus, regendis Friſiis impoſitus
terga urorum delegit, quorum ad for-
mam acciperentur. id aliis quoque na-

Digitized by Google

tionibus arduum, apud Germanos difficilius tolerabatur, quis ingentium belluarum feraces ſaltus, modica domi armenta ſunt. ac primo boves ipſos, mox agros, poſtremo corpora conjugum aut liberorum, ſervitio tradebant. hinc ira et queſtus; et poſtquam non ſubveniebat, remedium ex bello; rapti qui tributo aderant milites, et patibulo adfixi. Olennius infenſos fuga praevenit, receptus caſtello cui nomen Flevum: et haud ſpernenda illic civium ſociorumque manus litora Oceani praeſidebat.

73 Quod ubi L. Apronio inferioris Germaniae propraetore cognitum, vexilla legionum e ſuperiore provincia, peditumque et equitum auxiliarium delectos accivit: ac ſimul utrumque exercitum Rheno devectum, Friſiis intulit; ſoluto jam caſtelli obſidio, et ad ſua tutanda digreſſis rebellibus. igitur proxima aeſtuaria aggeribus et pontibus, traducendo graviori agmini firmat; atque interim repertis vadis, alam Caninefatem, et quod peditum Germanorum inter noſtros merebat, circumgredi terga hoſtium jubet: qui jam acie compoſiti pellunt turmas

Digitized by Google

ſociales, equiteſque legionum ſubſidio miſſos. tum tres leves cohortes; ac rurſum duae; dein tempore interjecto, alarius eques immiſſus; ſatis validi ſi ſimul incubuiſſent; per intervallum adventantes, neque conſtantiam addiderant turbatis, et pavore fugientium auferebantur. Cethego Labeoni legato quintae legionis, quod reliquum auxiliorum tradit; atque ille dubia ſuorum re, in anceps tractus, miſſis nuntiis vim legionum implorabat; prorumpunt quintani ante alios, et acri pugna hoſte pulſo, recipiunt cohortis alaſque feſſas vulneribus. neque dux Romanus ultum iit, aut corpora humavit; quamquam multi tribunorum praefectorumque et inſignes centuriones cecidiſſent. mox compertum a transfugis, nongentos Romanorum apud lucum, quem Baduhennae vocant, pugna in poſterum extracta, confectos: et aliam quadringentorum manum, occupata Cruptoricis quondam ſtipendiarii villa, poſtquam proditio metuebatur, mutuis ictibus procubuiſſe.
Clarum inde inter Germanos Friſium 74
nomen: diſſimulante Tiberio damna, ne

Digitized by Google

cui bellum permitteret. neque ſenatus in eo cura, an imperii extrema dehoneſtarentur: pavor internus occupaverat animos, cui remedium adulatione quaerebatur. ita quamquam diverſis ſuper rebus conſulerentur, ‘ aram Clementiae, a‑ ‘ ram Amicitiae, effigieſque circum Cae‑ ‘ ſaris ac Sejani cenſuere :’ crebriſque precibus efflagitabant, ‘ viſendi ſui co‑ ‘ piam facerent.’ non illi tamen in urbem, aut propinqua urbi digreſſi ſunt: ſatis viſum, omittere inſulam, et in proximo Campaniae adſpici; eo venire patres, eques, magna pars plebis, anxii erga Sejanum; cujus durior congreſſus, atque eo per ambitum, et ſocietate conſiliorum parabatur. ſatis conſtabat auctam ei adrogantiam, foedum illud in propatulo ſervitium ſpectanti; quippe Romae, ſueti diſcurſus; et magnitudine urbis incertum, quod quiſque ad negotium pergat: ibi campo aut litore jacentes, nullo diſcrimine noctem ac diem, juxta gratiam aut faſtus janitorum perpetiebantur; donec idque vetitum; et revenere in urbem trepidi, quos non ſermone, non viſu dignatus erat: qui‑

Digitized by Google

dam male alacres, quibus infauſtae ami-
citiae gravis exitus imminebat. Cete- 75
rum Tiberius neptem Agrippinam Ger-
manico ortam, cum coram Cn. Domi-
tio tradidiſſet, in urbe celebrari nuptias
juſſit. in Domitio ſuper vetuſtatem ge-
neris propinquum Caeſaribus ſanguinem
delegerat; nam is aviam Octaviam, et
per eam Auguſtum avunculum praefe-
rebat.

ANNALIUM
LIBRI QUINTI
BREVIARIUM.

Livia Auguſta moritur: eoque Sejani potentia creſcit. Agrippina et Nero Principis litteris accuſantur. nec multò poſt Sejanus ipſe, detectâ cupidine imperii, pervertitur: cum magna amicorum ejus ſtrage. (quae omnia Tacito ſingillatim tradita aevum aboluit.) falſus apud Cycladas Druſus ſe oſtendit; ſed diligentiâ et aſtu Poppaei Sabini capitur. haec geſta annis circiter tribus.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBER QUINTUS.

C. RUBELLIO GEMINO.
C. FUFIO GEMINO.
M. VINUCIO QUARTINO.
C. CASSIO LONGINO.
TIBERIO CAESARE V.
L. AELIO SEIANO.
COSS.

RUbellio et Fuſio conſulibus, quorum utrique Geminus cognomentum erat, Julia Auguſta mortem obiit, aetate extrema, nobilitatis per Claudiam familiam, et adoptione Liviorum Juliorumque clariſſimae; primum ei matrimonium et liberi fuere cum Tiberio Nerone, qui bello Peruſino profugus, pace inter Sex. Pompejum ac triumviros pacta in urbem rediit. exin Caeſar cupidine formae aufert marito, incertum an invitam, adeo properus, ut ne ſpatio

quidem ad enitendum dato, penatibus ſuis gravidam induxerit. nullam poſthac ſubolem edidit: ſed ſanguini Auguſti per conjunctionem Agrippinae et Germanici adnexa, communes pronepotes habuit. ſanctitate domus priſcum ad morem, comis ultra quam antiquis feminis probatum, mater impotens, uxor facilis, et cum artibus mariti, ſimulatione filii bene compoſita. funus ejus modicum, teſtamentum diu inritum fuit; laudata eſt pro roſtris a C. Caeſare pro-
2 nepote, qui mox rerum potitus eſt. At Tiberius quod ſupremis in matrem officiis defuiſſet, nihil mutata amoenitate vitae, magnitudinem negotiorum per litteras excuſavit: honoreſque memoriae ejus ab ſenatu large decretos, quaſi per modeſtiam imminuit, paucis admodum receptis, et addito 'ne coeleſtis re-'ligio decerneretur; ſic ipſam maluiſ-'ſe;' quin et parte ejuſdem epiſtolae increpuit 'amicitias muliebres,' Fuſium conſulem oblique perſtringens; is gratia Auguſtae floruerat, aptus alliciendis feminarum animis; dicax idem, et Tiberium acerbis facetiis inridere ſolitus,

Digitized by Google

quarum apud praepotentes in longum memoria eſt. Ceterum ex eo praerupta 3
jam et urgens dominatio; nam incolumi Auguſta, erat adhuc perfugium, quia Tiberio inveteratum erga matrem obſequium; neque Sejanus audebat auctoritati parentis anteire; tunc velut frenis exſoluti proruperunt: miſſaeque in Agrippinam ac Neronem litterae, quas pridem adlatas et cohibitas ab Auguſta credidit vulgus; haud enim multum poſt mortem ejus recitatae ſunt; verba inerant quaeſita aſperitate: ſed non arma, non rerum novarum ſtudium; 'amores 'juvenum, et impudicitiam' nepoti objectabat; in nurum ne id quidem confingere auſus, 'adrogantiam oris et con-'tumacem animum' incuſavit, magno ſenatus pavore ac ſilentio: donec pauci, quîs nulla ex honeſto ſpes, (et publica mala ſingulis in occaſionem gratiae trahuntur) 'ut referretur' poſtulavere, promptiſſimo Cotta Meſſallino cum atroci ſententia: ſed aliis a primoribus, maximeque a magiſtratibus trepidabatur: quippe Tiberius, etſi infenſe invectus, cetera ambigua reliquerat. Fuit 4

Digitized by Google

in ſenatu Junius Ruſticus, componendis patrum actis delectus a Caeſare, eoque meditationes ejus introſpicere creditus: is fatali quodam motu (neque enim ante ſpecimen conſtantiae dederat) ſeu prava ſolertia, dum imminentium oblitus incerta pavet, inſerere ſe dubitantibus ac monere conſules 'ne relationem inciperent:' diſſerebatque, 'brevibus momentis ſumma 'verti poſſe, quandoque germanicis ti- 'tium poenitentiae ſenis.' ſimul populus effigies Agrippinae ac Neronis gerens, circumſiſtit curiam, feſtiſque in Caeſarem ominibus, 'falſas litteras, et 'principe invito exitium domui ejus in- 'tendi' clamitat; ita nihil triſte illo die patratum; ferebantur etiam ſub nominibus conſularium fictae in Sejanum ſententiae, exercentibus pleriſque per occultum, atque eo procacius, libidinem ingeniorum; unde illi ira violentior, et materies criminandi: 'ſpretum dolorem 'principis ab ſenatu; deſciviſſe popu- 'lum, audiri jam et legi novas concio- 'nes, nova patrum conſulta; quid reli- 'quum, niſi ut caperent ferrum? et quo-

Digitized by Google

‘ rum imagines pro vexillis ſecuti fo-
‘ rent, duces imperatoreſque deligerent?’
Igitur Caeſar repetitis adverſum nepo- 5
tem et nurum probris, increpitaque per
edictum plebe, queſtus apud patres, ‘quod
‘ fraude unius ſenatoris imperatoria ma-
‘ jeſtas eluſa publice foret; integra ta-
‘ men ſibi cuncta’ poſtulavit: nec ultra
deliberatum, quo minus non quidem ex-
trema decernerent, id enim vetitum, ſed
‘ paratos ad ultionem vi principis im-
‘ pediri’ teſtarentur. Quattuor et qua- 6
draginta orationes ſuper ea re habitae,
ex quis ob metum paucae; plures ad-
ſuetudine, * ‘ mihi pudorem aut Sejano
‘ invidiam allaturum cenſui. ver-
‘ ſa eſt fortuna, et ille quidem qui col-
‘ legam et generum adſciverat, ſibi ig-
‘ noſcit; ceteri quem per dedecora fo-
‘ vere, cum ſcelere inſectantur; * miſe-
‘ rius ſit ob amicitiam accuſari, an ami-
‘ cum accuſare haud diſcreverim; * non
‘ crudelitatem, non clementiam cujuſ-
‘ quam experiar, ſed liber et mihi ipſi
‘ probatus antibo periculum. vos ob-
‘ teſtor, ne memoriam noſtri per moe-
‘ rorem quam laeti retineatis, adjicien-

'do me quoque iis, qui ſine egregio pub-
7 'lica mala effugerunt.' Tunc ſingulos ut cuique adſiſtere, adloqui animus erat, retinens aut dimittens partem diei abſumpſit, multoque adhuc coetu, et cunctis intrepidum vultum ejus ſpectantibus, cum ſupereſſe tempus noviſſimis crederent, gladio quem ſinu abdiderat incubuit. neque Caeſar ullis criminibus aut probris defunctum inſectatus eſt, cum in Blaeſum multa foedaque incuſaviſſet.
8 Relatum inde de P. Vitellio et Pomponio Secundo; illum indices arguebant, 'clauſtra aerarii cui praefectus erat, et 'militarem pecuniam rebus novis ob-'tuliſſe:' huic a Conſidio praetura functo objectabatur 'Aelii Galli amicitia, 'qui punito Sejano, in hortos Pompo-'nii quaſi fidiſſimum ad ſubſidium per-'fugiſſet;' neque aliud periclitantibus auxilii, quam in fratrum conſtantia fuit, qui vades exſtitere; mox crebris prolationibus ſpem ac metum juxta gravatus Vitellius, petito per ſpeciem ſtudiorum ſcalpro, levem ictum venis intulit, vitamque aegritudine animi finivit. at Pomponius multa morum elegantia, et

Digitized by Google

ingenio inluſtri, dum adverſam fortu-
nam aequus tolerat, Tiberio ſuperſtes
fuit. Placitum poſthac ‘ ut in reliquos 9
‘ Sejani liberos adverteretur ; ’ vaneſ-
cente quamquam plebis ira, ac pleriſque
per priora ſupplicia lenitis. igitur por-
tantur in carcerem, filius imminentium
intelligens ; puella adeo neſcia, ut cre-
bro interrogaret, ‘ quod ob delictum, et
‘ quo traheretur? neque facturam ultra;
‘ et poſſe ſe puerili verbere moneri.’ tra-
dunt temporis ejus auctores, ‘ quia tri-
‘ umvirali ſupplicio affici virginem in-
‘ auditum habebatur, a carnifice laque-
‘ um juxta compreſſam: exin obliſis fau-
‘ cibus, id aetatis corpora in Gemonias
‘ abjecta’. Per idem tempus Aſia atque A- 10
chaja exterritae ſunt, acri magis quam
diuturno rumore, ‘ Druſum Germanici
‘ filium apud Cycladas inſulas, mox in
‘ continenti viſum;’ et erat juvenis haud
diſpari aetate, quibuſdam Caeſaris liber-
tis, velut agnitus, per dolumque comi-
tantibus. alliciebantur ignari, fama no-
minis, et promptis Graecorum animis
ad nova et mira : ‘ quippe lapſum cuſto-
‘ dia pergere ad paternos exercitus, Ae-

Digitized by Google

'gyptum aut Syriam invaſurum,' fingebant ſimul, credebantque; jam juventutis concurſu, jam publicis ſtudiis frequentabatur, laetus praeſentibus, et inanium ſpe; cum auditum id Poppaeo Sabino. is Macedoniae tum intentus, Achajam quoque curabat. igitur quo vera ſeu falſa anteiret, Toronaeum Thermaeumque ſinum praeſeſtinans, mox Euboeam Aegaei maris inſulam, et Piraeeum Atticae orae, dein Corinthienſe litus, anguſtiaſque Iſthmi evadit: marique alio Nicopolim Romanam coloniam ingreſſus, ibi demum cognoſcit, ſollertius interrogatum, 'quiſnam foret, 'dixiſſe, M. Silano genitum:' et multis ſectatorum dilapſis aſcendiſſe navem, tamquam Italiam peteret; ſcripſitque haec Tiberio; neque nos originem fi-
11 nemve ejus rei ultra comperimus. Exitu anni diu aucta diſcordia conſulum erupit; nam Trio facilis capeſſendis inimicitiis, et foro exercitus, 'ut ſegnem 'Regulum ad opprimendos Sejani mi-'niſtros' oblique perſtrinxerat; ille niſi laceſſeretur modeſtiae retinens, non modo retudit collegam: ſed 'ut noxium

‘ conjurationis ’ ad diſquiſitionem trahebat. multiſque patrum orantibus, ponerent odia in perniciem itura, manſere inſenſi ac minitantes, donec magiſtratu abirent.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBRI SEXTI

BREVIARIUM.

Tiberii arcanae et foedae libidines. multorum accuſationes: interque eos M. Terentii equitis R. cujus libera et egregia defenſio inſerta. L. Piſonis Praefecti urbis mors et funus: et per occaſionem de origine ejus muneris et progreſſu. de Sibullarum carminibus recipiendis conſultatio: et quae in iis cautio. ſeditio Romae ob gravitatem annonae. Germanici duae filiae nuptum datae, L. Caſſio, et M. Vinicio. foeneratores accuſati, repreſſae uſurae; et liberalitate Caeſaris fides multorum refecta. iterum accuſationes majeſtatis: et uno edicto omnes conſcii Sejanianae conjurationis necati. C. Caeſar Caligula Claudiam uxorem accipit: ejus mores et callida ſimulatio in avum. Tiberii praeſagium de Ser. Ga'bâ: et per cauſſam eam de Mathematicis aliquid et Thraſullo. Druſi Germanici filii miſeranda mors: item Agrippinae. Nerva Jureconſultus

Digitized by Google

inediâ voluntariâ obiit; aliquot aliorum inluſtrium mortes. Phoenix in Aegypto viſa, et ſuper eâ veterum narrationes ac judicia. accuſationes variae et mortes. Parthorum legati in urbem venere, ad novum regem petendum; et Tiberius unum, deinde alterum miſit. L. Vitellius Orienti praefectus: ejuſque ingenium. proelia inter Armenios et Parthos. Artabanus regno exutus, et in Scythiam profugus, cui Teridates ſufficitur Vitellii conſilio et armis. at Romae illuſtrium damnationes et mortes. Clitae Cappadoces regi ſuo rebelles et repreſſi. Teridates rex diſſidio procerum pellitur, et Artabanus in regnum iterum accitur. Romae incendium atrox: quod Caeſar liberalitate ſua mitigavit. Tiberii deliberatio de ſucceſſore: ejuſque morbus et mors. geſta haec annis circiter ſex.

Digitized by Google

ANNALIUM

LIBER SEXTUS.

CN. DOMITIO, M. FURIO CAMILLO		COSS.
SER. SULPICIO GALBA, L. CORNELIO SULLA		
PAULLO FABIO PERSICO, L. VITELLIO		
C. CESTIO GALLO, M. SERVILIO RUFO		
Q. PLAUTIO, SEX. PAPINIO		
CN. ACERRONIO, C. PONTIO		

CN. Domitius et Camillus Scribonianus conſulatum inierant, cum Caeſar tramiſſo quod Capreas et Surrentum interluit freto, Campaniam praelegebat, ambiguus an urbem intraret: ſeu quia contra deſtinaverat, ſpeciem ven-

Digitized by Google

turi ſimulans: et ſaepe in propinqua digreſſus, aditis juxta Tiberim hortis, ſaxa rurſum et ſolitudinem maris repetiit, pudore ſcelerum et libidinum: quibus adeo indomitis exarſerat, ut more regio pubem ingenuam ſtupris pollueret; nec formam tantum et decora corpora; ſed in his modeſtam pueritiam, in aliis imagines majorum, incitamentum cupidinis habebat; tuncque primum ignota ante vocabula reperta ſunt, ſellariorum et ſpintriarum, ex foeditate loci ac multiplici patientia; praepoſitique ſervi qui quaererent, pertraherent, dona in promptos, minas adverſum abnuentes; et ſi retinerent propinquus aut parens, vim, raptus, ſuaque ipſi libita velut in captos exercebant. At Romae 2
principio anni, quaſi recens cognitis Liviae flagitiis, ac non pridem etiam punitis, atroces ſententiae dicebantur in effigies quoque ac memoriam ejus: et 'bona Sejani ablata aerario, ut in fiſcum 'cogerentur,' tamquam referret. Scipiones haec, et Silani, et Caſſii, iiſdem ferme aut paulum immutatis verbis adſeveratione multa cenſebant; cum repen-

te Togonius Gallus, dum ignobilitatem ſuam magnis nominibus inſerit, per deridiculum auditur. nam principem orabat ' deligere ſenatores, ex quis viginti ' ſorte ducti et ferro accincti, quotiens curiam iniſſet, ſalutem ejus defenderent;' crediderat nimirum epiſtolae, ' ſubſidio ſibi alterum ex conſulibus poſcentis, ut ' tutus a Capreis urbem peteret.' Tiberius tamen ludibria ſeriis permiſcere ſolitus egit gratis benevolentiae patrum: ' ſed ' quos omitti poſſe? quos deligi? ſemperne eoſdem, an ſubinde alios? et honoribus perfunctos, an juvenes? privatos, an ' e magiſtratibus? quam deinde ſpeciem ' fore, ſumentium in limine curiae gladios? neque ſibi vitam tanti, ſi armis ' tegenda foret.' haec adverſus Togonium, verbis moderans: neque ultra abolitionem ſententiae ſuadere.
3 At Junium Gallionem, qui cenſuerat, ' ut praetoriani actis ſtipendiis, jus apiſcerentur in quattuordecim ordinibus ſedendi,' violenter increpuit; velut coram rogitans, ' quid illi cum militibus? quos ' neque dicta imperatoris, neque praemia niſi ab imperatore accipere par eſ-

'ſet; repperiſſe prorſus quod divus Au-'
'guſtus non providerit; an potius diſ-'
'cordiam et ſeditionem a ſatellite Seja-'
'ni quaeſitam? qua rudes animos nomi-'
'ne honoris, ad corrumpendum mili-'
'tiae morem propelleret;' hoc pretium Gallio meditatae adulationis tulit, ſtatim curia, deinde Italia exactus: et quia incuſabatur facile toleraturus exſilium, delecta Lesbo, inſula nobili et amoena, retrahitur in urbem, cuſtoditurque domibus magiſtratuum. iiſdem litteris Caeſar Sextium Paconianum praetorium perculit, magno patrum gaudio, audacem, maleficum, omnium ſecreta rimantem, delectumque a Sejano, cujus ope dolus C. Caeſari pararetur; quod poſtquam patefactum, prorupere concepta pridem odia, et ſummum ſupplicium decernebatur, ni profeſſus indicium foret.
4 Ut vero Latinium Latiarem ingreſſus eſt, accuſator ac reus juxta inviſi, gratiſſimum ſpectaculum praebebatur. Latiaris, ut rettuli, praecipuus olim circumveniendi Titii Sabini, et tunc luendae poenae primus fuit. inter quae Haterius Agrippa conſules anni prioris in-

Digitized by Google

vaſit, ‘ cur mutua accuſatione intenta,
‘ nunc ſilerent? metum prorſus et noxi-
‘ am conſcientiae pro foedere haberi; at
‘ non patribus reticenda quae audiviſ-
‘ ſent.’ Regulus ‘ manere tempus ulti-
‘ onis, ſeque coram principe exſecutu-
‘ rum:’ Trio ‘ aemulationem inter col-
‘ legas, et ſi qua diſcordes jeciſſent, me-
‘ lius oblitterari,’ reſpondit. urgente
Agrippa, Sanquinius Maximus e conſu-
laribus oravit ſenatum, ‘ ne curas im-
‘ peratoris, conquiſitis inſuper acerbita-
‘ tibus augerent: ſufficere ipſum ſtatu-
‘ endis remediis;’ ſic Regulo ſalus, et
Trioni dilatio exitii quaeſita. Haterius
inviſior fuit, quia ſomno aut libidinoſis
vigiliis marcidus, et ob ſegnitiam, quam-
vis crudelem principem non metuens,
inluſtribus viris perniciem inter ganeam
5 ac ſtupra meditabatur. Exin Cotta Meſ-
ſallinus ſaeviſſimae cujuſque ſententiae
auctor, eoque inveterata invidia, ubi
primum facultas data, arguitur pleraque;
C. Caeſarem quaſi inceſtae virilitatis, et
cum die natali Auguſtae inter ſacerdo-
tes epularetur, * novendialem eam cae-
nam dixiſſe: querenſque de potentia Ma-

nii Lepidi, ac L. Arruntii, cum quibus ob rem pecuniariam diſceptabat, addidiſſe, ‘illos quidem ſenatus, me autem ‘tuebitur Tiberiolus meus’; neque cuncta a primoribus civitatis revincebatur: iiſque inſtantibus ad imperatorem provocavit; nec multo poſt litterae adferuntur, quibus in modum defenſionis, repetito ‘inter ſe atque Cottam amici‘tiae principio, crebriſque ejus officiis’ commemoratis, ‘ne verba prave detor‘ta, neu convivalium fabularum ſimpli‘citas in crimen duceretur,’ poſtulavit. Inſigne viſum eſt earum Caeſaris littera- 6 rum initium; nam his verbis exorſus eſt: ‘quid ſcribam vobis, patres con‘ſcripti, aut quomodo ſcribam, aut quid ‘omnino non ſcribam hoc tempore, dii ‘me deaeque pejus perdant quam peri‘re me quotidie ſentio, ſi ſcio.’ adeo facinora atque flagitia ſua ipſi quoque in ſupplicium verterant. neque fruſtra praeſtantiſſimus ſapientiae firmare ſolitus eſt, ſi recludantur tyrannorum mentes, poſſe aſpici laniatus et ictus; quando ut corpora verberibus, ita ſaevitia, libidine, malis conſultis, animus dilace-

retur; quippe Tiberium non fortuna, non ſolitudines protegebant, quin tormenta pectoris ſuaſque ipſe poenas fate-
7 retur. Tum facta patribus poteſtate ſtatuendi de ‘ Caeciliano ſenatore, qui ‘ plurima adverſum Cottam prompſe‘ rat, placitum eandem poenam inroga‘ ri, quam in Aruſejum et Sanquinium ‘ accuſatores L. Arruntii;’ quo non aliud honorificentius Cottae evenit, qui nobilis quidem, ſed egens ob luxum, per flagitia infamis, ſanctiſſimis Arruntii artibus dignitate ultionis aequabatur. Quintus Servaeus poſthac, et Minucius Thermus inducti: Servaeus praetura functus, et quondam Germanici comes: Minucius equeſtri loco, modeſte habita Sejani amicitia: unde illis major miſeratio; contra Tiberius ‘ praecipuos ad ‘ ſcelera’ increpans, admonuit C. Ceſtium patrem ‘dicere ſenatui quae ſibi ſcrip‘ ſiſſet;’ ſuſcepitque Ceſtius accuſationem; quod maxime exitiabile tulere illa tempora, cum primores ſenatus infimas etiam delationes exercerent, alii propalam, multi per occultum: neque diſcerneres alienos a conjunctis, amicos ab ig-

Digitized by Google

notis, quid repens aut vetuſtate obſcurum: perinde in foro, in convivio, quaqua de re locuti incuſabantur, ut quis praevenire et reum deſtinare properat; pars ad ſubſidium ſui, plures infecti quaſi valetudine et contactu. ſed Minucius et Servaeus damnati, indicibus acceſſere. tractique ſunt in caſum eundem Julius Africanus e Santonis Gallica civitate; Sejus Quadratus: originem non repperi. neque ſum ignarus, a pleriſque ſcriptoribus omiſſa multorum pericula et poenas, dum copia fatiſcunt; aut quae ipſis nimia et moeſta fuerant, ne pari taedio lecturos adficerent, verentur. nobis pleraque digna cognitu obvenere, quamquam ab aliis incelebrata. Nam 8
ea tempeſtate qua Sejani amicitiam ceteri falſo exuerant, auſus eſt eques Romanus M. Terentius ob id reus, amplecti, ad hunc modum apud ſenatum ordiendo: 'fortunae quidem meae fortaſſe 'minus expediat adgnoſcere crimen, 'quam abnuere; ſed utcunque caſura 'res eſt; fatebor et fuiſſe me Sejano a'micum, et ut eſſem expetiſſe; et poſt'quam adeptus eram, laetatum. vide-

Digitized by Google

'ram collegam patris regendis praeto-
'riis cohortibus; mox urbis et militiae
'munia ſimul obeuntem; illius propin-
'qui et adfines honoribus augebantur;
'ut quiſque Sejano intimus, ita ad Cae-
'ſaris amicitiam validus: contra quibus
'infenſus eſſet, metu ac ſordibus con-
'flictabantur; nec quemquam exemplo
'adſumo: cunctos qui noviſſimi conſilii
'expertes fuimus, meo unius diſcrimi-
'ne defendam. non enim Sejanum Vul-
'ſinienſem, ſed Caudiae et Juliae domus
'partem, quas adfinitate occupaverat,
'tuum Caeſar generum, tui conſulatus
'ſocium, tua officia in republica capeſ-
'ſentem colebamus. non eſt noſtrûm
'aeſtimare, quem ſupra ceteros, et qui-
'bus de cauſſis extollás. tibi ſummum
'rerum judicium dii dedere: nobis ob-
'ſequii gloria relicta eſt. ſpectamus por-
'ro quae coram habentur, cui ex te o-
'pes, honores, quîs plurima juvandi no-
'cendive potentia; quae Sejano fuiſſe,
'nemo negaverit; abditos principis ſen-
'ſus, et ſi quid occultius parat, exqui-
'rere inlicitum, anceps; nec ideo adſe-
'quare. ne, patres conſcripti ultimum

Digitized by Google

‘ Sejani diem, ſed ſedecim annos cogita-
‘ veritis; etiam Satrium atque Pomponi-
‘ um venerabamur : libertis quoque ac
‘ janitoribus ejus noteſcere, pro magni-
‘ fico accipiebatur. quid ergo? indiſ-
‘ tincta haec defenſio et promiſcua dabi-
‘ tur? imo juſtis terminis dividatur; in-
‘ ſidiae in rempublicam, conſilia caedis
‘ adverſum imperatorem, puniantur : de
‘ amicitia et officiis idem finis et te Cae-
‘ ſar et nos abſolverit.’ Conſtantia o- 9
rationis, et quia repertus erat qui efferret quae omnes animo agitabant, eo uſque potuere, ut accuſatores ejus, additis quae ante deliquerant, exſilio aut morte multarentur. ſecutae dehinc Tiberii litterae in Sex. Veſtilium praetorium, quem Druſo fratri perearum in cohortem ſuam tranſtulerat; cauſſa offenſionis Veſtilio fuit, ſeu compoſuerat quaedam in C. Caeſarem ut impudicum, ſive ficto habita fides; atque ob id convictu principis prohibitus, cum ſenili manu ferrum tentaviſſet, obligavit venas: precatuſque per codicillos, immiti reſcripto, venas reſolvit. acervatim ex eo Annius Pollio, Appius Silanus, Scauro Mamer-

Digitized by Google

eo ſimul ac Sabino Calviſio, majeſtatis poſtulantur, et Vinicianus Pollioni patri adjiciebatur, clari genus, et quidam ſummis honoribus; contremuerantque patres; nam quotus quiſque adfinitatis, aut amicitiae tot inluſtrium virorum, expers erat? ni Celſus urbanae cohortis tribunus, tum inter indices, Appium et Calviſium diſcrimini exemiſſet. Caeſar Pollionis, ac Viniciani Scaurique cauſſam ut ipſe cum ſenatu noſceret, diſtulit; datis quibuſdam in Scaurum triſti-

10 bus notis. Ne feminae quidem exſortes periculi, qua occupandae Reipublicae argui non poterant, ob lacrymas incuſabantur: necataque eſt anus Vitia Fuſii Gemini mater, quod filii necem fleviſſet. haec apud ſenatum; nec ſecus apud principem Veſcularius Atticus, ac Julius Marinus ad mortem aguntur, e vetuſtiſſimis familiarium Rhodum ſecuti, et apud Capreas individui. Veſcularius inſidiarum in Libonem internuncius; Marino participe, Sejanus Curtium Atticum oppreſſerat; quo laetius acceptum, ſua exempla in conſultores recidiſſe. per idem tempus L. Piſo Pontifex, rarum in

tanta claritudine, fato obiit; nullius ſer-
vilis ſententiae ſponte auctor, et quoti-
ens neceſſitas ingrueret, ſapienter mo-
derans. patrem ei Cenſorium fuiſſe me-
moravi: aetas ad octogeſimum annum
proceſſit: decus triumphale in Thracia
meruerat; ſed praecipua ex eo gloria,
quod praefectus urbi recens, continuam
poteſtatem et inſolentia parendi gravio-
rem, mire temperavit. Namque antea 11
profectis domo regibus, ac mox magiſ-
tratibus, ne urbs ſine imperio foret, in
tempus deligebatur qui jus redderet, ac
ſubitis mederetur; feruntque ab Romu-
lo Dentrem Romulium, poſt ab Tullo
Hoſtilio Numam Marcium, et ab Tar-
quinio Superbo Spurium Lucretium im-
poſitos; dein conſules mandabant; du-
ratque ſimulacrum, quotiens ob ferias
Latinas praeficitur qui conſulare mu-
nus uſurpet. ceterum Auguſtus bellis ci-
vilibus Cilnium Maecenatem equeſtris
ordinis, cunctis apud Romam atque Ita-
liam praepoſuit. mox rerum potitus,
ob magnitudinem populi, ac tarda le-
gum auxilia, ſumpſit e conſularibus qui
coërceret ſervitia, et quod civium auda-

Digitized by Google

cia, turbidum niſi vim metuat; primuſ-
que Meſſalla Corvinus eam poteſtatem,
et paucos intra dies finem accepit, quaſi
neſcius exercendi. tum Taurus Statilius,
quamquam provecta aetate, egregie to-
leravit. dein Piſo viginti per annos pa-
riter probatus, publico funere ex decre-
12 to ſenatus celebratus eſt. Relatum in-
de ad patres a Quintiliano tribuno ple-
bei ‘ de libro Sibullae, quem’ Caninius
Gallus quindecimvirum ‘ recipi inter ce-
‘ teros ejuſdem vatis, et ea de re ſenatuſ-
‘ conſultum’ poſtulaverat: quo per diſ-
ceſſionem facto, miſit litteras Caeſar mo-
dice tribunum increpans, ‘ ignarum an-
‘ tiqui moris ob juventam;’ Gallo ex-
probrabat, ‘ quod ſcientiae caerimonia-
‘ rumque vetus, incerto auctore, ante
‘ ſententiam collegii, non, ut adſolet,
‘ lecto per magiſtros aeſtimatoque car-
‘ mine, apud infrequentem ſenatum e-
‘ giſſet.’ ſimul commonefecit; ‘ quia
‘ multa vana ſub nomine celebri vulga-
‘ bantur, ſanxiſſe Auguſtum, quem in-
‘ tra diem ad praetorem urbanum defer-
‘ rentur, neque habere privatim liceret;’
quod a majoribus quoque decretum e-

Digitized by Google

rat, poſt exuſtum ſociali bello Capitolium, quaeſitis Samo, Ilio, Erythris, per Africam etiam ac Siciliam et Italicas colonias carminibus Sibullae, una ſeu plures fuere, datoque ſacerdotibus negotio, quantum humana ope potuiſſent, vera diſcernere. igitur tunc quoque notioni quindecimvirûm is liber ſubjicitur. Iiſ- 13
dem conſulibus, gravitate annonae juxta ſeditionem ventum; multaque et plures per dies, in theatro licentius efflagitata, quam ſolitum adverſum imperatorem; quis commotus, incuſavit magiſtratus patreſque, ‘quod non publica aucto‘ritate populum coërcuiſſent:’ addiditque ‘quibus e provinciis, et quanto ma‘jorem quam Auguſtus rei frumentariae ‘copiam advectaret.’ ita caſtigandae plebi compoſitum ſenatuſconſultum, priſca ſeveritate: neque ſegnius conſules edixere: ſilentium ipſius non civile, ut crediderat, ſed in ſuperbiam accipiebatur. Fine anni Geminius, Celſus, 14
Pompejus equites Romani occidere conjurationis crimine. ex quis Geminius prodigentia opum, ac mollitia vitae amicus Sejano, nihil ad ſerium. et Juli-

Digitized by Google

us Celſus Tribunus, in vinclis laxatam
catenam, et circumdatam in diverſum
tendens, ſuam ipſe cervicem perfregit.
at Rubrio Fabato, tamquam deſperatis
rebus Romanis, Parthorum ad miſeri-
cordiam fugeret, cuſtodes additi; ſane is
repertus apud fretum Siciliae, retractuſ-
que per centurionem, nullas probabiles
cauſſas longinquae peregrinationis ad-
ferebat; manſit tamen incolumis, obli-
15 vione magis quam clementia. Servio
Galba L. Sulla conſulibus diu quaeſito
quos neptibus ſuis maritos deſtinaret
Caeſar, poſtquam inſtabat virginum ae-
tas, L. Caſſium, M. Vinicium legit. Vi-
nicio oppidanum genus, Calibus ortus,
patre atque avo conſularibus, cetera e-
queſtri familia erat: mitis ingenio, et
comptae facundiae. Caſſius plebei Ro-
mae generis, verum antiqui honorati-
que, et ſevera patris diſciplina eductus,
facilitate ſaepius quam induſtria com-
mendabatur. huic Druſillam, Vinicio
Juliam, Germanico genitas conjungit:
ſuperque ea re ſenatui ſcripſit, levi cum
honore juvenum; dein redditis abſen-
tiae cauſſis admodum vagis, flexit ad gra-

Digitized by Google

viora, et offenſiones ob rempublicam coeptas: ‘ utque Macro praefectus, tri‘ bunorumque et centurionum pauci, ſe‘ cum introirent, quotiens curiam in‘ grederetur,’ petivit, factoque large, et ſine praeſcriptione generis, aut numeri, ſenatuſconſulto, ne tecta quidem urbis, adeo publicum conſilium numquam adiit, deviis plerumque itineribus ambigens patriam et declinans. Interea mag- 16
na vis accuſatorum in eos inrupit, qui pecunias foenore auctitabant, adverſum legem dictatoris Caeſaris, qua ‘ de mo‘ do credendi, poſſidendique intra Ita‘ liam’ cavetur; omiſſam olim, quia privato uſui bonum publicum poſtponitur. ſane vetus urbi foenebre malum, et ſeditionum diſcordiarumque creberrima cauſſa: eoque cohibebatur antiquis quoque et minus corruptis moribus. nam primo duodecim tabulis ſanctum, ‘ ne ‘ quis unciario foenore amplius exerce‘ ret,’ cum antea ex libidine locupletium agitaretur: dein rogatione tribunicia, ad ſemuncias redacta; poſtremo vetita verſura; multiſque plebis ſcitis obviam itum fraudibus; quae totiens re-
Digitized by Google

preſſae, miras per artes rurſum oriebantur. ſed tum Gracchus Praetor, cui ea quaeſtio evenerat, multitudine periclitantium ſubactus, rettulit ad ſenatum; trepidique patres (neque enim quiſquam tali culpa vacuus) veniam a principe petivere: et concedente, annus in poſterum, ſexque menſes dati, quis ſecundum juſſa legis, rationes familiares quiſque
17 componerent. Hinc inopia rei nummariae, commoto ſimul omnium aere alieno; et quia tot damnatis, boniſque eorum divenditis, ſignatum argentum fiſco vel aerario attinebatur; ad hoc ſenatus praeſcripſerat, 'duas quiſque foenoris partes in agris per Italiam conlocaret.' ſed creditores in ſolidum appellabant: nec decorum appellatis, minuere fidem. ita primo concurſatio, et preces; dein ſtrepere praetoris tribunal; eaque quae remedio quaeſita, venditio, et emptio, in contrarium mutari; quia foeneratores omnem pecuniam mercandis agris condiderant. copiam vendendi ſecuta vilitate, quanto quis obaeratior, aegrius diſtrahebant; multique fortunis provolvebantur: everſio rei fami-

Digitized by Google

liaris dignitatem ac famam praeceps dabat; donec tulit opem Caeſar, diſpoſito per menſas millies ſeſtertio, factaque mutuandi copia ſine uſuris per triennium, ſi debitor populo in duplum praediis caviſſet. ſic refecta fides, et paulatim privati quoque creditores reperti; neque emptio agrorum exercita ad formam ſenatuſconſulti, acribus, ut ferme talia, initiis, incurioſo fine. Dein rede- 18
unt priores metus, poſtulato majeſtatis Conſidio Proculo: qui nullo pavore diem natalem celebrans, raptus in curiam pariterque damnatus interfectuſque. et ſorori ejus Sanciae aqua atque igni interdictum, accuſante Q. Pomponio; is moribus inquies, 'haec et hujuſcemodi a ſe 'factitari' praetendebat, 'ut parta apud 'principem gratia, periculis Pomponii 'Secundi fratris mederetur.' etiam in Pompejam Macrinam exſilium ſtatuitur, cujus maritum Argolicum, ſocerum Laconem e primoribus Achaeorum Caeſar adflixerat. pater quoque inluſtris eques Romanus, ac frater praetorius, cum damnatio inſtaret, ſe ipſi interfecere; datum erat crimini, 'quod Theophanen

'Mitylenaeum proavum eorum, Cn.
'Magnus inter intimos habuiſſet: quod-
'que defuncto Theophani, coeleſtes ho-
19 'nores Graeca adulatio tribuerat.' Poſt
quos Sex. Marius Hiſpaniarum ditiſſi-
mus, defertur inceſtaſſe filiam, et ſaxo
Tarpejo dejicitur; ac ne dubium habe-
retur, magnitudinem pecuniae malo ver-
tiſſe, aurariaſque ejus, quamquam pub-
licarentur, ſibimet Tiberius ſepoſuit; in-
ritatuſque ſuppliciis, cunctos qui car-
cere attinebantur accuſati ſocietatis cum
Sejano, necari jubet. jacuit immenſa
ſtrages: omnis ſexus, omnis aetas: in-
luſtres, ignobiles, diſperſi, aut aggerati;
neque propinquis, aut amicis adſiſtere,
inlacrymare, ne viſere quidem diutius
dabatur; ſed circumjecti cuſtodes, et in
moerorem cujuſque intenti, corpora pu-
trefacta adſectabantur, dum in Tiberim
traherentur: ubi fluitantia, aut ripis ad-
pulſa, non cremare quiſquam, non con-
tingere; interciderat ſortis humanae
commercium vi metus: quantumque ſae-
20 vitia gliſceret, miſeratio arcebatur. Sub
idem tempus C. Caeſar diſcedenti Ca-
preas avo comes, Claudiam M. Silani fi-

liam conjugio accepit; immanem animum ſubdola modeſtia tegens, non damnatione matris, non exſilio fratrum rupta voce, qualem diem Tiberius induiſſet, pari habitu, haud multum diſtantibus verbis. unde mox ſcitum Paſſieni oratoris dictum percrebuit; ‘ neque meliorem unquam ſervum, neque deteriorem dominum fuiſſe.’ non omiſerim praeſagium Tiberii, de Ser. Galba tum conſule; quem accitum, et diverſis ſermonibus pertentatum, poſtremo Graecis verbis in hanc ſententiam adlocutus; ‘ et tu Galba quandoque deguſtabis imperium,’ ſeram ac brevem potentiam ſignificans, ſcientia Chaldaeorum artis, cujus apiſcendae, otium apud Rhodum, magiſtrum Thraſullum habuit, peritiam ejus hoc modo expertus: Quotiens ſuper negotio conſultaret, edita domus parte, ac liberti unius conſcientia utebatur; is litterarum ignarus, corpore valido, per avia ac derupta (nam ſaxis domus imminet) praeibat eum cujus artem experiri Tiberius ſtatuiſſet; et regredientem, ſi vanitatis aut fraudum ſuſpicio inceſſerat, in ſubjectum mare prae-

21

Digitized by Google

cipitabat, ne index arcani exiſteret. igitur Thraſullus iiſdem rupibus inductus, poſtquam percunctantem commoverat, imperium ipſi, et futura ſollerter patefaciens; interrogatur, 'an ſuam quo-
' que genitalem horam comperiſſet;
' quem tum annum, qualem diem habe-
' ret?' ille poſitus ſiderum, ac ſpatia dimenſus, haerere primo, dein paveſcere; et quantum introſpiceret, magis ac magis trepidus admirationis et metus; poſtremo exclamat, 'ambiguum ſibi ac pro-
' pe ultimum diſcrimen inſtare.' tum complexus eum Tiberius, 'praeſcium
' periculorum, et incolumem fore' gratatur; quaeque dixerat, oracli vice accipiens, inter intimos amicorum tenet.

22 Sed mihi haec ac talia audienti, in incerto judicium eſt, fatone res mortalium et neceſſitate immutabili, an forte volvantur; quippe ſapientiſſimos veterum, quique ſectam eorum aemulantur, diverſos repperies; ac multis inſitam opinionem,
' non initia noſtri, non finem, non de-
' nique homines diis curae; ideo cre-
' berrima et triſtia in bonos, laeta apud
' deteriores eſſe.' contra alii, 'fatum qui-

Digitized by Google

'dem congruere rebus putant, ſed non
'e vagis ſtellis, verum apud principia,
'et nexus naturalium cauſſarum: ac ta-
'men electionem vitae nobis relinquunt;
'quam ubi elegeris, certum imminenti-
'um ordinem; neque mala vel bona,
'quae vulgus putet: multos qui conflic-
'tari adverſis videantur, beatos; ac ple-
'roſque, quamquam magnas per opes,
'miſerrimos: ſi illi gravem fortunam
'conſtanter tolerent, hi proſpera incon-
'ſulte utantur.' ceterum plurimis mor-
talium non eximitur, quin 'primo cu-
'juſque ortu ventura deſtinentur: ſed
'quaedam ſecus quam dicta ſint cadere,
'fallaciis ignara dicentium; ita corrum-
'pi fidem artis, cujus clara documenta,
'et antiqua aetas et noſtra tulerit.' quip-
pe a filio ejuſdem Thraſulli praedictum
Neronis imperium in tempore memo-
rabitur, ne nunc incepto longius abie-
rim. Iiſdem conſulibus Aſinii Galli mors 23
vulgatur, quem egeſtate cibi peremptum
haud dubium; ſponte, vel neceſſitate, in-
certum habebatur. conſultuſque Caeſar
'an ſepeliri ſineret,' non erubuit permit-
tere, ultroque incuſare 'caſus, qui reum

Digitized by Google

'abſtuliſſent antequam coram convince-
'retur;' ſcilicet medio triennio defuerat tempus ſubeundi judicium conſulari ſeni tot conſularium parenti. Druſus deinde exſtinguitur, cum ſe miſerandis alimentis, mandendo e cubili tomento, nonum ad diem detinuiſſet. tradidere quidam, deſcriptum fuiſſe Macroni, ſi arma ab Sejano tentarentur, extractum cuſtodia juvenem, (nam in palatio attinebatur) ducem populo imponere; mox quia rumor incedebat, 'fore ut nurui ac
'nepoti conciliaretur Caeſar;' ſaeviti-
24 am, quam poenitentiam maluit. Quin et invectus in defunctum, 'probra cor-
'poris, exitiabilem in ſuos, inſenſum rei-
'publicae animum' objecit: 'recitari-
'que factorum dictorumque ejus de-
'ſcripta per dies' juſſit; quo non aliud atrocius viſum: adſtitiſſe tot per annos, qui vultum, gemitus, occultum etiam murmur exciperent; et potuiſſe avum audire, legere, in publicum promere, vix fides; niſi quod Actii centurionis, et Didymi liberti epiſtolae, ſervorum nomina praeferebant, ut quis egredientem cubiculo Druſum pulſaverat, exterruerat;

Digitized by Google

etiam ſua verba centurio ſaevitiae plena,
tamquam egregium, voceſque deficien-
tis adjecerat, quis primo alienationem
mentis ſimulans, quaſi per dementiam,
funeſta Tiberio; mox ubi exſpes vitae
fuit, meditatas, compoſitaſque diras im-
precabatur: 'ut quemadmodum nu-
'rum, filiumque fratris, et nepotes, do-
'mumque omnem caedibus compleviſ-
'ſet; ita poenas nomini generique ma-
'jorum, et poſteris exſolveret.' obtur-
babant quidem patres, ſpecie deteſtan-
di: ſed penetrabat pavor, et admiratio,
callidum olim et tegendis ſceleribus ob-
ſcurum, huc confidentiae veniſſe, ut
tamquam dimotis parietibus oſtenderet
nepotem ſub verbere centurionis, inter
ſervorum ictus, extrema vitae alimenta
fruſtra orantem. Nondum is dolor ex- 25
oleverat, cum de Agrippina auditum,
quam interfecto Sejano ſpe ſuſtentatam
provixiſſe reor; et poſtquam nihil de
ſaevitia remittebatur, voluntate exſtinc-
tam; niſi ſi negatis alimentis, adſimula-
tus eſt finis, qui videretur ſponte ſump-
tus. enimvero Tiberius foediſſimis cri-
minationibus exarſit, 'impudicitiam ar-

'guens, et Aſinium Gallum adulterum, 'ejuſque morte ad taedium vitae com-'pulſam.' ſed Agrippina aequi impatiens, dominandi avida, virilibus curis, feminarum vitia exuerat. 'eodem die defunctam 'quo biennio ante Sejanus poenas luiſſet, 'memoriaeque id prodendum' addidit Caeſar: jactavitque 'quod non laqueo 'ſtrangulata, neque in Gemonias projec-'ta foret.' actae ob id grates, decretumque 'ut quintumdecimum Cal. Novem-'bris, utriuſque necis die, per omnis an-
26 'nos, donum Jovis ſacraretur.' Haud multo poſt Coccejus Nerva continuus principis, omnis divini humanique juris ſciens, integro ſtatu, corpore inlaeſo, moriendi conſilium coepit. quod ut Tiberio cognitum; adſidere, cauſſas requirere, addere preces, fateri poſtremo 'grave conſcientiae, grave famae ſuae, ſi 'proximus amicorum nullis moriendi 'rationibus vitam fugeret;' averſatus ſermonem Nerva abſtinentiam cibi conjunxit. ferebant gnari cogitationum ejus, quanto propius mala reipublicae viſeret, ira, et metu, dum integer, dum intentatus, honeſtum finem voluiſſe. ce-

Digitized by Google

terum Agrippinae pernicies, quod vix credibile, Plancinam traxit. nupta olim Cn. Piſoni; et palam laeta morte Germanici, cum Piſo caderet, precibus Auguſtae, nec minus inimicitiis Agrippinae defenſa erat; ut odium, et gratia deſiere; jus valuit; petitaque criminibus haud ignotis, ſua manu, ſera magis quam immerita ſupplicia perſolvit. Tot 27 luctibus funeſta civitate, pars moeroris fuit, quod Julia Druſi filia, quondam Neronis uxor, denupſit in domum Rubellii Blandi, cujus avum Tiburtem equitem Romanum plerique meminerant. extremo anni mors Aelii Lamiae funere cenſorio celebrata, qui adminiſtrandae Suriae imagine tandem exſolutus, urbi praefuerat; genus illi decorum; vivida ſenectus; et non permiſſa provincia dignationem addiderat. exin Flacco Pomponio Syriae propraetore defuncto, recitantur Caeſaris litterae, quis incuſabat: 'egregium quemque, et regendis 'exercitibus idoneum, abnuere id munus: ſeque ea neceſſitudine ad preces 'cogi, per quas conſularium aliqui capeſſere provincias adigerentur;' oblitus

Arruntium, ne in Hiſpaniam pergeret, decimum jam annum attineri. obiit eodem anno et Manius Lepidus, de cujus moderatione, atque ſapientia in prioribus libris ſatis conlocavi; neque nobilitas diutius demonſtranda eſt: quippe Aemilium genus fecundum bonorum civium, et qui eadem familia corruptis moribus, inluſtri tamen fortuna egere.

28 Paullo Fabio L. Vitellio conſulibus poſt longum ſaeculorum ambitum, avis Phoenix in Aegyptum venit; praebuitque materiem doctiſſimis indigenarum, et Graecorum, multa ſuper eo miraculo diſſerendi; de quibus congruunt, et plura ambigua, ſed cognitu non abſurda, promere libet. ſacrum Soli id animal, et ore ac diſtinctu pinnarum a ceteris avibus diverſum, conſentiunt qui formam ejus definiere. de numero annorum varia traduntur; maxime vulgatum, quingentorum ſpatium; ſunt qui adſeverent, mille quadringentos ſexaginta unum interjici; prioreſque alites Seſoſtride primum, poſt Amaſide dominantibus, dein Ptolemaeo, qui ex Macedonibus tertius regnavit, in civitatem cui Heliopolis no-

Digitized by Google

men, advolaviſſe, multo ceterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. ſed antiquitas quidem obſcura: inter Ptolemaeum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt; unde nonnulli falſum hunc phoenicem, neque Arabum e terris credidere, nihilque uſurpaviſſe ex his quae vetus memoria firmavit; confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, ſuis in terris ſtruere nidum, eique vim genitalem adfundere, ex qua foetum oriri; et primam adulto curam ſepeliendi patris, neque id temere, ſed ſublato murrhae pondere, tentatoque per longum iter, ubi par oneri, par meatui ſit, ſubire patrium corpus inque Solis aram perferre, atque adolere. haec incerta et fabuloſis aucta. ceterum aſpici aliquando in Aegypto eam volucrem, non ambigitur. At 29
Romae caede continua Pomponius Labeo, quem praefuiſſe Moeſiae rettuli, per abruptas venas ſanguinem effudit; aemulataque eſt conjunx Paxea; nam promptas ejuſmodi mortes, metus carnificis faciebat: et quia damnati, publicatis bonis, ſepultura prohibebantur: e-

orum qui de ſe ſtatuebant, humabantur corpora, manebant teſtamenta, pretium feſtinandi. ſed Caeſar miſſis ad ſenatum litteris, diſſeruit, ‘ morem fuiſſe majo‘ ribus, quotiens dirimerent amicitias, ‘ interdicere domo, eumque finem gra‘ tiae ponere: id ſe repetiviſſe in Labeo‘ ne; atque illum, quia male adminiſtra‘ tae provinciae, aliorumque criminum ‘ urgebatur, culpam invidia velaviſſe; ‘ fruſtra conterrita uxore, quam etſi no‘ centem, periculi tamen expertem fuiſ‘ ſe. ’ Mamercus dein Scaurus rurſum poſtulatur, inſignis nobilitate et orandis cauſſis, vita probroſus; nihil hunc amicitia Sejani, ſed labefecit haud minus validum ad exitia Macronis odium, qui eaſdem artes occultius exercebat: detuleratque argumentum tragoediae a Scauro ſcriptae, additis verſibus qui in Tiberium flecterentur. verum ab Servilio et Cornelio accuſatoribus, ‘ adul‘ terium Liviae, magorum ſacra’ objectabantur. Scaurus, ut dignum veteribus Aemiliis, damnationem anteit; hortante Sexitia uxore, quae incitamentum mortis, et particeps fuit. Ac tamen

Digitized by Google

accuſatores, ſi facultas incideret, poenis adficiebantur: ut Servilius Corneliuſque perdito Scauro famoſi, quia pecuniam a Vario Ligure omittendae delationis ceperant, in inſulas, interdicto igni atque aqua demoti ſunt; et Abudius Ruſo functus aedilitate, dum Lentulo Gaetulico, ſub quo legioni praefuerat, periculum faceſſit, ‘ quod is Sejani filium generum ‘ deſtinaſſet,’ ultro damnatur, atque urbe exigitur. Gaetulicus ea tempeſtate ſuperioris Germaniae legiones curabat, mirumque amorem adſecutus erat, effuſae clementiae, modicus ſeveritate, et proximo quoque exercitui per L. Apronium ſocerum non ingratus; unde fama conſtans, auſum mittere ad Caeſarem litteras, ‘ adfinitatem ſibi cum Seja‘ no haud ſponte, ſed conſilio Tiberii ‘ coeptam: perinde ſe quam Tiberium ‘ falli potuiſſe; neque errorem eundem ‘ illi ſine fraude, aliis exitio habendum, ‘ ſibi fidem integram, et, ſi nullis inſi‘ diis peteretur, manſuram: ſucceſſo‘ rem non aliter quam indicium mortis ‘ accepturum; firmarent velut foedus, ‘ quo princeps ceterarum rerum potire-

Digitized by Google

‘ tur, ipſe provinciam retineret.’ haec
mira quamquam, fidem ex eo trahebant,
quod unus omnium Sejani adfinium in-
columis, multaque gratia manſit: repu-
tante Tiberio publicum ſibi odium, ex-
tremam aetatem, magiſque fama quam
31 vi, ſtare res ſuas. C. Ceſtio M. Servilio
conſulibus nobiles Parthi in urbem ve-
nere, ignaro rege Artabano. is metu
Germanici fidus Romanis, aequabilis in
ſuos, mox ſuperbiam in nos, ſaevitiam
in populares ſumpſit; fretus bellis, quae
ſecunda adverſum circumjectas natio-
nes exercuerat, et ſenectutem Tiberii ut
inermem deſpiciens; aviduſque Arme-
niae, cui defuncto rege Artaxia, Arſa-
cem liberorum ſuorum veterrimum im-
poſuit, addita contumelia, et miſſis qui
‘ gazam a Vonone relictam in Syria Cili-
‘ ciaque’ repoſcerent, ſimul ‘veteres Per-
‘ ſarum ac Macedonum terminos, ſeque
‘ invaſurum poſſeſſa Cyro, et poſt Ale-
‘ xandro,’ per vaniloquentiam ac minas
jaciebat. ſed Parthis mittendi ſecretos
nuntios validiſſimus auctor fuit Sinna-
ces, inſigni familia ac perinde opibus, et
proximus huic Abdus, ademptae virili-

Digitized by Google

tatis; non deſpectum id apud barbaros, ultroque potentiam habet. ii adſcitis et aliis primoribus, quia neminem gentis Arſacidarum ſummae rei imponere poterant, interfectis ab Artabano pleriſque, aut nondum adultis, Phrahaten regis Phrahatis filium Roma poſcebant: 'nomine tantum et auctore opus, ut ſponte Caeſaris, ut genus Arſacis, ripam apud Euphratis cerneretur.' Cupitum 32
id Tiberio; ornat Phrahaten, accingitque paternum ad faſtigium: deſtinata retinens, conſiliis et aſtu res externas moliri, arma procul habere. interea cognitis inſidiis, Artabanus tardari metu, modo cupidine vindictae inardeſcere; et barbaris cunctatio, ſervilis; ſtatim exſequi, regium videtur. valuit tamen utilitas, ut Abdum ſpecie amicitiae vocatum ad epulas lento veneno inligaret; Sinnacen diſſimulatione ac donis, ſimul per negotia, moraretur. et Phrahates apud Syriam, dum omiſſo cultu Romano, cui per tot annos inſueverat, inſtituta Parthorum inſumit, patriis moribus impar, morbo abſumptus eſt. ſed non Tiberius omiſit incepta. Tiridatem ſanguinis

Digitized by Google

ejuſdem, aemulum Artabano, reciperandaeque Armeniae Iberum Mithridatem deligit, conciliatque fratri Pharaſmani, qui gentile imperium obtinebat: et cunctis, quae apud Orientem parabantur, L. Vitellium praefecit; eo de homine haud ſum ignarus, ſiniſtram in urbe famam, pleraque foeda memorari: ceterum regendis provinciis priſca virtute egit. unde regreſſus, et formidine C. Caeſaris, familiaritate Claudii, turpe in ſervitium mutatus, exemplar apud poſteros adulatorii dedecoris habetur: ceſſeruntque prima poſtremis, et bona juven-
33 tae ſenectus flagitioſa oblitteravit. At ex regulis, prior Mithridates Pharaſmanem perpulit, dolo et vi conatus ſuos juvare: repertique corruptores, miniſtros Arſacis multo auro ad ſcelus cogunt: ſimul Iberi magnis copiis Armeniam irrumpunt, et urbe Artaxata potiuntur. quae poſtquam Artabano cognita, filium Orodem ultorem parat, datque Parthorum copias, mittit qui auxilia mercede facerent. contra, Pharaſmanes adjungere Albanos, accipere Sarmatas; quorum Sceptuchi utrimque do-

Digitized by Google

nis acceptis, more gentico diverſa induere. ſed Iberi locorum potentes, Caſpia via Sarmatam in Armenios raptim effundunt; at qui Parthis adventabant, facile arcebantur: cum alios inceſſus, hoſtis clauſiſſet; unum reliquum, mare inter et extremos Albanorum montes, aeſtas impediret: quia flatibus Eteſiarum implentur vada; hibernus Auſter revolvit fluctus, pulſoque introrſus freto, brevia literum nudantur. Interim O- 34
rodem ſociorum inopem, auctus auxilio Pharaſmanes vocare ad pugnam, et detrectantem inceſſere, adequitare caſtris, infenſare pabula; ac ſaepe, modum obſidii, ſtationibus cingebat; donec Parthi contumeliarum inſolentes, circumſiſterent regem, poſcerent proelium; atque illis ſola in equite vis: Pharaſmanes et pedite valebat. nam Iberi Albanique ſaltuoſos locos incolentes, duritiae patientiaeque magis inſuevere. feruntque ‘ ſe Theſſalis ortos; qua tempeſtate Ja- ‘ ſon poſt avectam Medeam, genitoſque ‘ ex ea liberos, inanem mox regiam Ae- ‘ etae, vacuoſque Colchos repetivit.’ multaque de nomine ejus, et oraculum

Phrixi celebrant; nec quiſquam ariete
ſacrificaverit, credito vexiſſe Phrixum:
ſive id animal; ſeu navis inſigne fuit.
ceterum directa utrimque acie, Parthus
'imperium Orientis, claritudinem Ar-
'ſacidarum; contraque ignobilem Ibe-
'rum mercenario milite,' diſſerebat:
Pharaſmanes, 'integros ſemet a Parthi-
'co dominatu; quanto majora peterent,
'plus decoris victores; aut ſi terga da-
'rent, flagitii atque periculi laturos;'
ſimul horridam ſuorum aciem, picta au-
ro Medorum agmina; hinc viros, inde
35 praedam oſtendere. Enimvero apud
Sarmatas non una vox ducis: ſe quiſque
ſtimulant, 'ne pugnam per ſagittas in-
'irent, impetu et cominus praevenien-
'dum.' variae hinc bellantium ſpecies;
cum Parthus ſequi vel fugere pari arte
ſuetus, diſtraheret turmas, ſpatium icti-
bus quaereret: Sarmatae omiſſo arcu,
quo brevius valent, contis gladiiſque ru-
erent; modo equeſtris proelii more, fron-
tis et tergi vices; aliquando, ut conferta
acies, corporibus et pulſu armorum pelle-
rent, pellerentur. jamque et Albani Iberi-
que prenſare, detrudere, ancipitem pug-

Digitized by Google

nam hoſtibus facere. quos ſuper, eques, et à propioribus vulneribus pedites adflictabant. inter quae Pharaſmanes Orodeſque dum ſtrenuis adſunt, aut dubitantibus ſubveniunt, conſpicui, eoque gnari, clamore, telis, equis concurrunt: inſtantius Pharaſmanes; nam vulnus per galeam adegit, nec iterare valuit, praelatus equo, et fortiſſimis ſatellitum protegentibus ſaucium. fama tamen occiſi falſo credita, exterruit Parthos, victoriamque conceſſere. Mox Artabanus 36
tota mole regni ultum iit; peritia locorum, ab Iberis melius pugnatum; nec ideo abſcedebat, ni contractis legionibus Vitellius, et ſubdito rumore tamquam Meſopotamiam invaſurus, metum Romani belli feciſſet. tum omiſſa Armenia, verſaeque Artabani res; inliciente Vitellio, 'desererent regem ſaevum 'in pace, et adverſis proeliorum exitio'ſum.' igitur Sinnaces, quem antea infenſum memoravi, patrem Abdageſen, alioſque occultos conſulit, et tunc continuis cladibus promptiores ad defectionem trahit: adfluentibus paulatim, qui metu magis quam benevolentia ſubjecti,

repertis auctoribus ſuſtulerant animum: nec jam aliud Artabano reliquum, quam ſi qui externorum, corpori cuſtodes aderant; ſuis quiſque ſedibus extorres, quîs neque boni intellectus, neque mali cura, ſed mercede aluntur, miniſtri ſcele-
37 ribus. His adſumptis, in longinqua et contermina Scythiae fugam maturavit, ſpe auxilii, quia Hyrcanis Carmaniiſque per adfinitatem innexus erat: atque interim poſſe Parthos abſentium aequos, praeſentibus mobiles, ad poenitentiam mutari. at Vitellius profugo Artabano, et flexis ad novum regem popularium animis, hortatus Tiridatem 'parata 'capeſſere,' robur legionum ſociorumque, ripam ad Euphratis ducit. ſacrificantibus, cum hic more Romano Suovetaurilia daret, ille equum placando amni adornaſſet; nuntiavere accolae, 'Euphratem, nulla imbrium vi, ſponte et 'immenſum attolli; ſimul albentibus 'ſpumis in modum diadematis ſinuare 'orbes; auſpicium proſperi tranſgreſſus;' quidam callidius interpretabantur, 'initia conatus ſecunda, neque diuturna: 'quia eorum quae terra coelove porten-

Digitized by Google

'derentur, certior fides; fluminum in-
'ſtabilis natura, ſimul oſtenderet omina,
'raperetque.' ſed ponte navibus effecto, tramiſſoque exercitu, primus Ornoſpades multis equitum millibus in caſtra venit: exſul quondam, et Tiberio, cum Dalmaticum bellum conficeret, haud inglorius auxiliator, eoque civitate Romana donatus; mox repetita amicitia regis, multo apud eum honore, praefectus campis, qui Euphrate et Tigre inclutis amnibus circumflui, Meſopotamiae nomen acceperunt. neque multo poſt, Sinnaces auget copias: et columen partium Abdageſes, gazam et paratus regios adicit. Vitellius oſtentaſſe Romana arma ſatis ratus, monet Tiridaten primoresque; hunc, 'Phrahatis avi et altoris
'Caeſaris, quae utrobique pulchra, meminerit:' illos, 'obſequium in regem,
'reverentiam in nos, decus quiſque ſuum et fidem retinerent;' exin cum legionibus in Syriam remeavit. Quae du- 38
abus aeſtatibus geſta conjunxi, quo requieſceret animus a domeſticis malis. non enim Tiberium, quamquam triennio poſt caedem Sejani, quae ceteros

Digitized by Google

mollire ſolent, tempus, preces, ſatias, mitigabant, quia incerta vel abolita pro graviſſimis et recentibus puniret. eo metu Fulcinius Trio ingruentis accuſatores haud perpeſſus, ſupremis tabulis multa et atrocia in Macronem ac praecipuos libertorum Caeſaris compoſuit; ipſi 'fluxam ſenio mentem, et continuo 'abſceſſu, velut exſilium' objectando, quae ab heredibus occultata, recitari Tiberius juſſit: patientiam libertatis alienae oſtentans, et contemptor ſuae infamiae; an ſcelerum Sejani diu neſcius, mox quoquo modo dicta vulgari malebat, veritatiſque, cui adulatio officit, per probra ſaltem gnarus fieri. iiſdem diebus Granius Martianus ſenator a C. Graccho majeſtatis poſtulatus, vim vitae ſuae attulit; Tatiuſque Gratianus praetura functus, lege eadem extremum ad

39 ſupplicium damnatus. Nec diſpares Trebellieni Rufi, et Sextii Paconiani exitus. nam Trebellienus ſua manu cecidit; Paconianus in carcere, ob carmina illic in principem factitata, ſtrangulatus eſt. haec Tiberius non mari, ut olim diviſus, neque per longinquos nuntios ac-

Digitized by Google

cipiebat, ſed urbem juxta; eodem ut die vel noctis interjectu, litteris conſulum reſcriberet; quaſi aſpiciens undantem per domos ſanguinem, aut manus carnificum. fine anni Poppaeus Sabinus conceſſit vita, modicus originis, principum amicitia conſulatum ac triumphale decus adeptus: maximiſque provinciis per quatuor et viginti annos impoſitus; nullam ob eximiam artem, ſed quod par negotiis, neque ſupra erat. Q. Plautius Sex. Papinius conſules ſequuntur.
Eo anno, * neque quod L. Aruſejus 40
morte adfecti forent, adſuetudine malorum ut atrox advertebatur, ſed exterruit, quod Vibulenus Agrippa eques Romanus, cum peroraſſent accuſatores, in ipſa curia depromptum ſinu venenum hauſit; prolapſuſque ac moribundus, feſtinatis lictorum manibus in carcerem raptus eſt, fauceſque jam exanimis laqueo vexatae. ne Tigranes quidem Armenia quondam potitus, ac tunc reus, nomine regio ſupplicia civium effugit. at C. Galba conſularis, et duo Blaeſi voluntario exitu cecidere: Galba, triſtibus Caeſaris litteris provinciam ſortiri pro-

hibitus; Blaeſis ſacerdotia integra eorum domo deſtinata, convulſa, diſtulerat: tunc ut vacua contulit in alios; quod ſignum mortis intellexere, et exſecuti ſunt. et Aemilia Lepida, quam juveni Druſo nuptam rettuli, crebris criminibus maritum inſecuta, quamquam inteſtabilis, tamen impunita agebat, dum ſuperfuit pater Lepidus; poſt a delatoribus corripitur, ob ſervum adulterum: nec dubitabatur de flagitio; ergo omiſſa defenſione, finem vitae ſibi poſuit.

41 Per idem tempus Clitarum natio Cappadoci Archelao ſubjecta, quia noſtrum in modum deferre cenſus, pati tributa adigebatur, in juga Tauri montis abſceſſit; locorumque ingenio ſeſe contra imbelles regis copias tutabatur: donec M. Trebellius legatus a Vitellio praeſide Syriae cum quatuor millibus legionariorum, et delectis auxiliis miſſus, duos collis, quos barbari inſederant (minori Cadra, alteri Davara nomen eſt) operibus circumdedit: et erumpere auſos, ferro; ceteros, ſiti ad deditionem coëgit. at Tiridates volentibus Parthis Nicephorium et Anthemuſiada, ceteraſque ur-

Digitized by Google

bes, quae Macedonibus ſitae, Graeca vo-
cabula uſurpant, Halumque et Artemi-
tam Parthica oppida recepit, certantibus
gaudio, qui Artabanum Scythas inter e-
ductum ob ſaevitiam exſecrati, come Ti-
ridatis ingenium Romanas per artes ſpe-
rabant. Plurimum adulationis Seleu- 42
cenſes induere, civitas potens, ſepta mu-
ris, neque in barbarum corrupta, ſed
conditoris Seleuci retinens. trecenti o-
pibus, aut ſapientia delecti, ut ſenatus:
ſua populo vis: et quoties concordes a-
gunt, ſpernitur Parthus; ubi diſſenſere,
dum ſibi quiſque contra aemulos ſubſi-
dium vocant, accitus in partem, adver-
ſum omnes valeſcit. id nuper acciderat
Artabano regnante, qui plebem primo-
ribus tradidit ex ſuo uſu; nam populi
imperium juxta libertatem; paucorum
dominatio regiae libidini propior eſt.
tum adventantem Tiridaten extollunt
veterum regum honoribus, et quos re-
cens aetas largius invenit: ſimul probra
in Artabanum fundebant, 'materna o-
'rigine Arſacidem, cetera degenerem.'
Tiridates rem Seleucenſem populo per-
mittit. mox conſultans 'quonam die

Digitized by Google

'ſolennia regni capeſſeret?' litteras Phrahatis et Hieronis, qui validiſſimas praefecturas obtinebant, accepit, 'brevem 'moram' precantium. placitumque 'op'periri viros praepollentis:' atque interim Cteſiphon ſedes imperii petita; ſed ubi diem ex die prolatabant, multis coram et adprobantibus, Surena patrio mo-
43 re Tiridatem inſigni regio evinxit. Ac ſi ſtatim interiora, ceteraſque nationes petiviſſet; oppreſſa cunctantium dubitatio, et omnes in unum cedebant: adſidendo caſtellum, in quod pecuniam et pellices Artabanus contulerat, dedit ſpatium exuendi pacta. nam Phrahates, et Hiero, et ſi qui alii delectum capiendo diademati diem haud concelebraverant, pars metu, quidam invidia in Abdageſen, qui tum aula, et novo rege potiebatur, ad Artabanum vertere. iſque in Hyrcanis repertus eſt, inluvie obſitus, et alimenta arcu expediens; ac primo tamquam dolus pararetur, territus, ubi data fides 'reddendae dominationi veniſ'ſe,' adlevatur animum, et 'quae re'penti na mutatio?' exquirit. tum Hiero 'p ueritiam Tiridatis' increpat, 'ne-

Digitized by Google

‘ que penes Arſaciden imperium, ſed i-
‘ nane nomen apud imbellem externa
‘ mollitia, vim in Abdageſis domo.’ Sen- 44
ſit vetus regnandi, falſos in amore, odia
non fingere; nec ultra moratus quam
dum Scytharum auxilia conciret, pergit
properus, et praeveniens inimicorum aſ-
tus, amicorum poenitentiam: neque e-
xuerat paedorem, ut vulgum miſeratio-
ne adverteret; non fraus, non preces,
nihil omiſſum, quo ambiguos inliceret,
prompti firmarentur. jamque multa ma-
nu, propinqua Seleuciae adventabat;
cum Tiridates ſimul fama atque ipſo Ar-
tabano perculſus, diſtrahi conſiliis, iret
contra, an bellum cunctatione tractaret;
quibus proelium et feſtinati caſus pla-
cebant, ‘ disjectos et longinquitate i-
‘ tineris feſſos, ne animo quidem ſa-
‘ tis ad obſequium coaluiſſe’ diſſe-
‘ runt, proditores nuper hoſteſque ejus,
‘ quem rurſum foveant.’ verum Abda-
geſes ‘ regrediendum in Meſopotami-
‘ am’ cenſebat, ‘ ut amne objecto, Ar-
‘ meniis interim Elymaeiſque et ceteris
‘ a tergo excitis; aucti copiis ſocialibus,
‘ et quas dux Romanus miſiſſet, fortu-
Digitized by Google

nam tentarent: ea ſententia valuit, quia plurima auctoritas penes Abdageſen, et Tiridates ignavus ad pericula erat; ſed fugae ſpecie diſceſſum; ac principio a gente Arabum facto, ceteri domos abeunt, vel in caſtra Artabani: donec Tiridates cum paucis in Syriam revectus, pudore proditionis omnes exſol-
45 vit. Idem annus gravi igne urbem adficit, deuſta parte Circi, quae Aventino contigua, ipſoque Aventino; quod damnum Caeſar ad gloriam vertit, exſolutis domuum et inſularum pretiis. millies ſeſtertium ea munificentia conlocatum; tanto acceptius in vulgum, quanto modicus privatis aedificationibus. ne publice quidem niſi duo opera ſtruxit, templum Auguſto, et ſcenam Pompejani theatri: eaque perfecta contemptu ambitionis, an per ſenectutem, haud dedicavit; ſed aeſtimando cujuſque detrimento quatuor progeneri Caeſaris: Cn. Domitius, Caſſius Longinus, M. Vinicius, Rubellius Blandus delecti, additusque nominatione conſulum P. Petronius. et pro ingenio cujuſque quaeſiti decretique in principem honores; quos o-

Digitized by Google

miſerit receperitve, in incerto fuit, ob propinquum vitae finem. neque enim multo poſt ſupremi Tiberio conſules, Cn. Acerronius C. Pontius, magiſtratum occepere, nimia jam potentia Macronis, qui gratiam C. Caeſaris numquam ſibi neglectam, acrius in dies fovebat, impuleratque poſt mortem Claudiae, quam nuptam ei rettuli, uxorem ſuam Enniam immittendo, amore juvenem inlicere, pactoque matrimonii vincire, nihil abnuentem dum dominationis apiſceretur. nam etſi commotus ingenio, ſimulationem tamen falſa, in ſinu avi perdidicerat. Gnarum hoc principi, 46
eoque dubitavit de tradenda republica, primum inter nepotes, quorum Druſo genitus, ſanguine et caritate propior, ſed nondum pubertatem ingreſſus: Germanici filio robur juventae, vulgi ſtudia, eaque apud avum odii cauſſa. etiam de Claudio agitanti, quod is compoſita aetate bonarum artium cupiens erat, imminuta mens ejus obſtitit. ſin extra domum ſucceſſor quaereretur, ne memoria Auguſti, ne nomen Caeſarum in ludibria et contumelias verterent, metue-

Digitized by Google

bat; quippe illi non perinde curae gratia praeſentium, quam in poſteros ambitio. mox incertus animi, feſſo corpore, conſilium cui impar erat, fato permiſit; jactis tamen vocibus, per quas intelligeretur providus futurorum. namque Macroni non abdita ambage, 'Occidentem ab eo deſeri, Orientem ſpectari' exprobravit. et C. Caeſari forte orto ſermone L. Sullam inridenti; 'omnia Sullae vitia, et nullam ejuſdem virtutem habiturum' praedixit; ſimul crebris cum lacrymis minorem ex nepotibus complexus, truci alterius vultu; 'occides hunc tu, inquit, et te alius.' ſed graveſcente valetudine, nihil e libidinibus omittebat, in patientia firmitudinem ſimulans; ſolituſque eludere medicorum artes, atque eos qui poſt triceſimum aetatis annum ad internoſcenda corpori ſuo utilia vel noxia, alieni
47 conſilii indigerent. Interim Romae futuris etiam poſt Tiberium caedibus ſemina jaciebantur. Laelius Balbus Acutiam P. Vitellii quondam uxorem majeſtatis poſtulaverat; qua damnata, cum praemium accuſatori decerneretur, Ju-

Digitized by Google

nius Otho tribunus plebei interceſſit; unde illis odia, mox Othoni exſilium. dein multorum amoribus famoſa Albucilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo conjurationis indice fuerat, defertur impietatis in principem; connectebantur ut conſcii et adulteri ejus, Cn. Domitius, Vibius Marſus, L. Arruntius; de claritudine Domitii ſupra memoravi. Marſus quoque vetuſtis honoribus, et inluſtris ſtudiis erat. ſed ‘ teſtium interrogationi, tormentis ſervorum ’ Macronem praeſediſſe,’ commentarii ad ſenatum miſſi ferebant; nullaeque in eos imperatoris litterae ſuſpicionem dabant, invalido ac fortaſſe ignaro, ficta pleraque ob inimicitias Macronis notas in Arruntium. Igitur Domitius defen- 48 ſionem meditans; Marſus tamquam inediam deſtinaviſſet, produxere vitam: Arruntius cunctationem et moras ſuadentibus amicis, ‘ non eadem omnibus ‘ decora reſpondit; ſibi ſatis aetatis; ne‘ que aliud poenitendum, quam quod ‘ inter ludibria et pericula anxiam ſe‘ nectam toleraviſſet, diu Sejano, nunc ‘ Macroni, ſemper alicui potentium in-

Digitized by Google

'viſus; non culpa, ſed ut flagitiorum
'impatiens. ſane paucos et ſupremos
'principis dies poſſe vitari; quemad-
'modum evaſurum imminentis juven-
'tam? an cum Tiberius poſt tantam re-
'rum experientiam, vi dominationis
'convulſus et mutatus ſit; C. Caeſarem
'vix finita pueritia, ignarum omnium,
'aut peſſimis innutritum, meliora capeſ-
'ſiturum Macrone duce? qui ut deteri-
'or ad opprimendum Sejanum delec-
'tus, plura per ſcelera rempublicam con-
'flictaviſſet; proſpectare jam ſe acrius
'ſervitium, eoque fugere ſimul acta et
'inſtantia.' haec vatis in modum dicti-
tans, venas reſolvit. documento ſequen-
tia erunt, bene Arruntium morte uſum.
Albucilla inrito ictu a ſemet vulnerata,
juſſu ſenatus in carcerem fertur. ſtupro-
rum ejus miniſtri, 'Graſidius Sacerdos
'praetorius ut in inſulam deportaretur;
'Pontius Fregellanus amitteret ordi-
'nem ſenatorium; et eaedem poenae
'in Laelium Balbum' decernuntur; id
quidem a laetantibus, quia Balbus tru-
ci eloquentia habebatur, promptus ad-
49 verſum inſontes. Iiſdem diebus Sex.

Digitized by Google

Papinius conſulari familia, repentinum
et informem exitum delegit, jacto in
praeceps corpore; cauſſa ad matrem re-
ferebatur, quae pridem repudiata, ad-
ſentationibus atque luxu perpuliſſet ju-
venem ad ea, quorum effugium non niſi
morte inveniret. igitur accuſata in ſe-
natu, quamquam genua patrum advol-
veretur, 'luctumque communem, et ma-
'gis imbecillum tali ſuper caſu femina-
'rum animum,' aliaque in eundem do-
lorem moeſta et miſeranda diu ferret, ur-
be tamen in decem annos prohibita eſt,
donec minor filius lubricum juventae
exiret. Jam Tiberium corpus, jam vires, 50
nondum diſſimulatio deſerebat; idem a-
nimi rigor, ſermone ac vultu intentus,
quaeſita interdum comitate, quamvis
manifeſtam defectionem tegebat; muta-
tiſque ſaepius locis, tandem apud pro-
montorium Miſeni conſedit, in villa, cui
L. Lucullus quondam dominus; illic e-
um adpropinquare ſupremis, tali modo
compertum; erat medicus arte inſignis,
nomine Charicles, non quidem regere
valetudines principis ſolitus, conſilii ta-
men copiam praebere. is velut propria

Digitized by Google

ad negotia digrediens, et per ſpeciem officii manum complexus, pulſum venarum attigit; neque fefellit; nam Tiberius incertum an offenſus, tantoque magis iram premens, ‘ inſtaurari epulas’ jubet, diſcumbitque ultra ſolitum; quaſi honori abeuntis amici tribueret. Charicles tamen ‘ labi ſpiritum, nec ultra ‘ biduum duraturum’ Macroni firmavit; inde cuncta conloquiis inter praeſentes, nuntiis apud legatos et exercitus feſtinabantur. ſeptimo decimo Kal. Aprilis interclusa anima, creditus eſt mortalitatem expleviſſe. et multo gratantum concurſu, ad capienda imperii primordia C. Caeſar egrediebatur; cum repente adfertur, ‘ redire Tiberio vocem ac viſus, ‘ vocarique qui recreandae defectioni ‘ cibum adferrent;’ pavor hinc in omnes; et ceteri paſſim diſpergi, ſe quiſque moeſtum aut neſcium fingere. Caeſar in ſilentium fixus, a ſumma ſpe, noviſſima expectabat: Macro intrepidus, ‘ opprimi ſenem injectu multae veſtis,’ jubet, ‘ diſcedique ab limine.’ ſic Tiberius finivit, octavo et ſeptuageſimo aetatis anno.

51 Pater ei Nero, et utrim-

Digitized by Google

que origo gentis Claudiae, quamquam mater in Liviam, et mox Juliam familiam, adoptionibus tranſierit. caſus prima ab infantia ancipites; nam proſcriptum patrem exſul ſecutus, ubi domum Auguſti privignus introiit, multis aemulis conflictatus eſt, dum Marcellus et Agrippa, mox Cajus Luciuſque Caeſares, viguere. etiam frater ejus Druſus proſperiore civium amore erat. ſed maxime in lubrico egit, accepta in matrimonium Julia, impudicitiam uxoris tolerans aut declinans. dein Rhodo regreſſus, vacuos principis penates duodecim annis, mox rei Romanae arbitrium tribus ferme et viginti obtinuit. morum quoque tempora illi diverſa: egregium vita famaque quoad privatus, vel in imperiis ſub Auguſto fuit: occultum ac ſubdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Druſus ſuperfuere; idem inter bona malaque mixtus, incolumi matre: inteſtabilis ſaevitia, ſed obtectis libidinibus, dum Sejanum dilexit, timuitve: poſtremo in ſcelera ſimul ac dedecora prorupit, poſtquam remoto pudore et metu, ſuo tantum ingenio utebatur.

TOMI PRIMI FINIS.

Digitized by Google

BOOKS printed and ſold by ROBERT and ANDREW FOULIS.

In pure Greek, on fine writing-paper, in 4to.

HOmeri Ilias, 2 vols
Æſchylus
Sophocles
Theocritus

With Latin tranſlations in 4to.
Æſchylus, 2 vols
Demetrius Phalereus de elocutione

In pocket volumes the following,
Homeri Ilias, 2 vols
Hippocratis Aphoriſmi
Xenophontis de Ageſilao rege oratio
Pindari opera
Anacreon
Æſchylus, 2 vols
Sophocles, 2 vols
Ariſtotelis poetica
Demetrius Phalereus

Digitized by Google

Xenophontis Hiero
Theophraſti characteres
Epictetus
Antoninus
Thebetis tabula
Longinus
Theocritus

In Folio.

C. Julii Caeſaris et A. Hirtii de rebus a Caeſare geſtis commentarii cum fragmentis. acceſſerunt indices locorum, rerumque et verborum. omnia, ex recenſione Samuelis Clarke, fideliter expreſſa.

In quarto,

C. Julii et A. Hirtii commentarii.
C. Plinii Caecilii Secundi quae ſuperſunt.
M. Minucii Felicis Octavius.
Boetius de Conſolatione Philoſophiae.

In pocket volumes the following Latin Authors.

Lucretius
Terentius

Digitized by Google

Horatius, editio altera
Phaedrus
Juvenalis et Perſius
Ciceronis opera omnia, 20 vol.
C. Julii Caeſaris et A. Hirtii commentarii. 3 tom.
C. Nepotis vitae excellentium imperatorum
M. Minucii Felicis Octavius
Boetius de conſolatione Philoſophiae
C. Plinii epiſtolarum libri decem, et Panegyricus Trajano dictus, 2 vol.
Poetae Latini Minores.
C. Cornelii Taciti Opera quae exſtant, ex recenſione Jacobi Gronovii, 4 vol.
V. Paterculi Hiſtoria.

The following Modern Authors in 12mo.

T. Mori Equitis, Angliae Cancellarii, Utopia.
T. Kempis de Imitatione Chriſti libri IV.
Philoſophiae Moralis inſtitutio Compendiaria, auctore F. Hutcheſon L. L. D. editio 2da.
Metaphyſicae Synopſis, Ontologiam et Pneumatologiam complectens. editio 3tia.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

7-10
Digitized by Google

Digitized by Google